

ՀՔԴ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆ
2011 Վ.Ժ.

ገለታ መግቢያ

ዩ ሐዋዝ ዩልዛል ኪታብ ናሕሐዋዝ፤ ጋርሐዋዝዋ ዳይሐዋዝ ሐጀሶት ዋ ሐዋዝ አዶብሽን ኪታብ መክተብዞ ዩትቴገልመ ዩትሐለድ ቄስሲ ማእሉማትዞው ኢሳምቲማ ኢከትቢማ ኢሒልዲ ቀስሲ ሚሻ ፊራኮትኹቤ ጊርጋራ ዛሽኹሉኛቸ ተማምሌም ቀንነኦ ቄስሲ ኦር ገለታ አገብለኹሐኽ፡፡

ሐ ዋ ዝ

ኪታብዞ ጠብቲ ዋ መትዋቀርቲ

አብራሂም ዘከሪያኦ አሕመድ ደድዞቤ

ኤም.ኤስ.ሲ.ዲግሪ ዲቬሎፕመንት ኢኮኖሚክስቤ

ካሜራ ሬዲ፡- ኻሊድ አብዱልዋሲዕ ኻሊድቤ

☐ 0967053936

© CopyRight

ጠብኢ ሐቅ አውዞሌ ቁሩሒንታ ALL RIGHTS RESERVED

2011 ኢ.ሒ

ሊሕዳኝ

ቡእቲ	5
ቂዳሞት	6
ፈሰሊ አሐድ	7
1.1. ሙራድ ጋርሐዋዙው መኤስስሌ አሳስዞንታ	7
1.2 አዱኛቤ ዛል ዋ ዚናር መትናሰእ፤ መትዳበል አይናች	8
1.3. ሙራድ ኒፋኦትዞ	9
1.4 ጋርሐዋዝ	11
ፈሰሊ ኮኦት	15
2. ኩሻነት መሌጣ	15
2.1. ኩሻችሌ የትኪሽዛሉ ዋጂባታች	15
ፈሰሊ ሺኢሽቲ	21
3. ጋርሐዋዝ አኽላቃች	21
3.2 ኩምሙል ዋ ኩሕሐል ዚታ ጋርሐዋዝ ሐሊ?	23
3.3 ኦር ጋርሐዋዝ አኽላቃች	24
ፈሰሊ ሐርአት	36
4. ጉጊል ዋ ዩቱብ ዚዘማንዚኛ ገልጌብ	36
4.1 ሐሞር ሐርቢ ጎርቢ አውሮፓቤ	36
4.2. ጋርሐዋዝ መስኡሊያች	39
4.2.1. ዋሊድነት መስኡል	39
ፈሰሊ ሐምሚሰቲ	50

5. ሚሕዳር ሱንና ዋ ፈርዲያች.....	50
5.1. መንሳኦ ሱንናንታሞ ፈርዲ?	50
5.2. ሐያት መቅነኦቲ ዋ ሒትፋን ሒርጊ	53
5.3 ናሕሐዋዝ፣ጋርሐዋዚያ፣ ጃርሐዋዚያ፣ ዳይሐዋዚያ ቂናኦት ሒርጊ ዋ ሚርጊ.....	55
ፈሰሊ ሲድሰቲ.....	61
6. ኦትማኒክ ኦዶፕሽን.....	61
6.1 ሰደቃቱል ጃሪያ	61
6.2. ኮሎምቦስ ኦዶፕሽን	68
6.4 ሐረቅ ዋ ሐረግ ኦሕሊ	76
6.5 ኦሕሊባይ ኦሰባ.....	78
ፈሰሊ ሳትቲ.....	81
7. ጂል ሔጄሶት	81
7.1. ባድ ዩትቀቦድዛል ኦዜብ ጂል	81
ኪታብዞ ሐቡ ጨቅቲያች	92
ሐቡ ጨቅቲያች መእና	92
ጨቅቲው ጨቅቲቤ ሚፍታሕ	94
ኪታብዞ ኩቱብ ዘሪናች.....	83

ቡእቲ

ዩ ሐዋዝ ዩልዛል ኪታብ ዚትከተቤው ሙራድ፤ ጋርሐዋዝ፤ ጃርሐዋዝ ዋ ዳይሐዋዚያ ማቤይና ዛል ኦር አኸላቅ ዳንዲያቸው ኪታብዘቤ መትሌመድሌንታ። ሀረሪ ኡምመት ኒባሮት ሌጦትዘቤ ዘትፊኸበዩ ሰላም፤ አማንነት ጋርሐዋዚያ ኒባሮት ዋ ኔርታችሌ አሳሰ ዚተዩ መትናሰእቲ ሐለታቸው መዝጋገሕምንታ። ዩ ባሕ ዚትላሐዳቤ መሐድሐዋዝ አኸእ ወቅቲቤ ያኸዛል መትናሰእቲ በለቹ ሙጥጠቤ መትቤቃ አልባም። አላይ ሐዋዚያ ዚተዩ ሔጀሶት ዲላጋቸው መድበልማ መድለግ ሐልባ። ኡዳኛ ደረጃቤም ኻና አፍሪካ ባዳችቤ በጂሕ ዚትለመዳ ኹይራት ዲላጋችቤ ከፋላ፤ ጉዲፊቻ(ከፋላ) ዲላጋች መትደለግ ሐልባ። አኸእ ዘማንቤ ዚትሊያዩ ኒባሮት አልመትሚቻቻ ኹንቲያች ሰብብቤ ዩማጅ ኒብሪ መፋጫሌ ዩሎዛል ባድ ኡስጡሌ ኡስጡ በቃ መደጃ ዋ ኪል ቃፊ ባድ በቃ መሌጣ በቃኛነት መዝጋገሕ ሐል። በቃኛነትቤ በጂሕቤ ኪል ባድ ኡስጡ ዩቡኡማ ዩሰፍሩዛላች ኢዶቻች፤ ዊጃች ዋ ራጋችን ተዩ፤ አቦቻች ዋ ደርማች ቢዝሐቤ ባድ የሐግዱማ በቃ ዘልባድ ዩሊጣሉ። ዩሌ ባይቲም በቃኛነቱው (emigrants) መትካተርሌ በቃኛነትቤ ዩዲጂዛላች ማቤይናቤ ዊጅ ወልዳችዚዩ ሐንጉር ዋ አፌትቤ ዩትዘለማሉ ዩሌም ተኸታተሎት ዋ ጊርጋራ የትኺሸየሐል። ቢርዲ፤ ኢር ዋ ዱፍቤ ዩትዘለምዛሉ ዊጃች ዋ ወልዳቸው መሳመትማ ጊርጋራ ኪላሾ መሌቃማ መደኒ ሞሻ የትኺሻል። አሐድታኝ ደረጃ ታእሊም ደርሲ መንጊስቲ መድረሳችቤ መልመድሌ ቀርያቤ ኪም ባድ መጋላ ዩገቡማ ጋር ኪራ ያሸዛሉ ወልዳችሌ ጊርጋራ የትኺሸየሐል። ጊርጋራ ቢላይ መልመድ ዩፈርኪዛላቸም ኢሳሉትሶ ኢኮምሚቤ ደኢፍ ዚተዩ ወልዳች ዋ ጋራችዚዩው ጊርጋራ የትኺሻል። ሰደቃዞ ዘይቃኒ ሰደቀቱል ጃሪያ ተእሲስ መቃንንማ መትደለግ ሐልባ። ኹይራት ሰደቀቱል ጃሪያ ባድዚኛቤ ሐጂም አልቲኤገላ አወልቤም ናር ሐጂም ሐል ኪል ኤቀዱም ዩንብራል መሐድሐዋዝ ኔርትሌ አሳሲንታማ። ሐጂ አመት 2012 ኢሒቤ ባድዚኛ ኢቲዮቢያቤ ኹይራት ዛልባ ጊርጋራ ዲላጋች ሓኩማ ደረጃቤ ዋ ኹይሪባያችቤ ተኤገለማ መዝጋገሕ ሐል። ሓስኒዚኛቤም ዩ ጊርጋራ አይናቸው ዊጥኒ መቃንንማ ዋ መትቦረድ ዘሌላ ኹይራት ዲላጋች ኡርፊነትቤ መትቴገል ሐልባ። ታሪኸነት ዛለዩ ቁራሳቸው መሔጀስ መትሔዋ ዚማንነት ታሪኸዚኛሌ አስጣዞንታ፤ መንበርቲዚኛው ያርዛልንታ ወሬግ ዚኛምንታ። ቺኻሎት ዋ ዊዳሮት ዲላጋች መቃንን ኤልባም፤ የኸኒማም ሓጀሶታችዚኛው ቁራስ ዊዳሮታች ሙጥጠቤ መትቤቃ ኤልባም፤ ሜጠቅቤ ዩቤ ለአይሌ ዚትቁቃሉ ሐዋዚያ ዚተዩ ሔጀሶት ዲላጋች ዘጋሕቤ መትደለግ ሐልቦዩ። አኺርቤም ኪታብዞ ኡስጡቤ ዚቀረቡ ደርሲያች ኢልሚያች አለምሐቁፍነት፡ ባድ ሐቁፍነት ዋ ሓስኒ ሐቁፍነት ዛለዩሌ ባይቲ ኢቆት የትጋዛሉ ባይቲቤ ኪታብዘቤ ተኸተታቤው። አዝዞኩትዞ ኪታብዞው ዲኒያ ኪታባችቤ፡ ቁርአን ዋ ሐዲሳችቤ ዚትቆረቡ ኢልሚያቸው መሳመትማ መትዋቀርቤ ሀረሪ ኡምመት ዲን ዋ ኢማንዝ ባሕ ሐላ አመልዞ ባሕ ዩዋፍቂዛል ኹንቲቤ ጠብ ዛያ ኪታብንታ።

ቂዳሞት

ዩ. ኪታቡው ጠብ ሞሻሌ (2004-2011ኢ.ሐ.) ሱሉት አመት ፈጃ። አኼር ጠብቲዞም ዚትቦረዴው 2011 አመትቤንታ። ጠብቲዞ ወቅቲቤ በጂሕ ሐዋዚያ ዚተዩ ባድ አስጡ ዋ ቃጪ ደርሲ ዩስጢዛሉ ኩቱባች ቦኣቤው። የቲም ወልዳቸው ጊርጋራ ዋ ኼይራት ዲላጋቸው ኢሾትዋል ሞሻሌ አው አባዲር ወልዳች ኑሸዩ። ጢንቲ ሀረርጌይ መዲና ሀረር አወልቤ ሜገል ቲጃራ ንግዲሌ፤ሐጃ ዋ ሔጃሌ፤ኢሙኽ ሐርቢ፤ ራሐብ ዋ አፋት በቀኛነት ጨንቂ ሰብብቤ ባድ ዩቡኢዛሉው ቲትቀበልማ ታሱሪ ናርቲ ወቅቲ ቤሔር ባድዞ ዩርገብጊውም ቲሺኛ ናርቲ ሐጂም አዝዞኩቲታ።አው አባዲር ወልዳች ጃርሐዋዝ ዚዳይ ኒባሮት ዋ ጊርጋራ መትታሻቤ ሰላም ዋ አማንነትቤ መንበርቲሌ ጊዲር ደረጃ ዩሰጣሉ። መራድ ዋጋርሐዋዝ ሀረሪ ኡምመት ኒባሮትዞ ሌጦት አስጡቤ ዩትኸለቅዛሉ ኦር ዳንዲያች ዋ ኢስኦሐድ ጋርሐዋዝ ሚኻታቸው፤ ሚሻ ደረጃ ዋ ኹንቲዞኩትቤ ጨንቂዞው መፍታሕሌ የሚቺኩት፤ የቀንዛሉ ሒትፋናች መትሔረግቲ ቃኑናቸው፤ ኦር አኸላቃቸው ሀረሪ ዳይሐዋዝ አቤጀት ዩስጠዩማ፤ ዩትናፈእበዩኩትሌንታ። አዝዞኩትዞ ባድዚኛቤ ጋርሐዋዝ ኒባሮትሌ ዋ አትሒዳደሮትሌ ዚትሚቻቻ ኹንቲ መኸለቅሌ ዋ ኦር አኸላቅ ዛላዩ ጋርሐዋዛቸውም ዚቅዚቅ ሞሻሌንታ። መትናሳእቲ ሐለታች ዋ ጋርሐዋዝ፤ ሒርጊያች ጋርሐዋዝዞ አግቡራችቤ ኦር ተሳኦይትዋ ተሕሲባችቤ ሐልሊ ዩትረኽብለዩዛልነቱው ጂሓዞው ሞራእሌንታ። ኪል ኤቀድ ዩትናሳእዛሉ፤ ኩሻችሌ ተቅዲምቤ ቂናኦት ኡጋውም ሞራእሌንታ። ቂናኦት ዲላጋው ዩደልጉዛሉ (ሸሪኦ ዲዋን ጋር) ሙዝማች ዋ አግቡራቸው ፊራኮትዚዩው መዛየድሌንታ። ሞኽናዞቤም ዩ ሐዋዝ ኪታብ ናሕሐዋዝ፤ ጋርሐዋዝ፤ መሐድሐዋዝ ዳይሐዋዝ ሌቆት ዋ ኔሮቱው አሳስ ሞሻሌ ዚትከተባንታ።

ፈሰሊ አሐድ

1. ሙራድ ዋ ጋርሐዋዝ ሔጀሶት

1.1. ሙራድ ጋርሐዋዙው መኤሰስሌ አሳስዞንታ

ሙራድ ጋርሐዋዝሌ፣ ጋርሐዋዙም ዳይሐዋዝ ኡምመት ኹኖትሌ አሳስዞንታ። መትናስእማ ጋርሐዋዝ መኤሰስ አዱኚትቤ ዩትረኽብዛሉ ዚትሊያዩ ቆውሚያች፣ ቀቢላች፣ መሐድ መሐዲናችዋ ዳይሐዋዝ ዩኹንዛሉ ዘሪናችቤ አሐድዞንታ። ሙራድ ተናስኦት ሔራቤ ጊርጋራ መትታሻቤ አሐድዞ አላይዞሌ ኪልቲምቻቻ ሚሕዳርዘው ኪል አትሚቻቻ በኒአደም ዚወልዲ ወልዲ ጂል ሲንሲለት ዘይቲቆጭኩት የዋርዛል ሔራንታ።

ሙራድ ዋ ጋርሐዋዝ ቼኽሎት አሐድ ዳይሐዋዝሌ አስሊ ፋይዳች ኢስታዩዞ ዚፋሕዚዩ ዛጥ ዋ ዳይቤ ኢባርት (ኺድማ) ዩስጡባዛል ኹንታች ዩነበረዮሐል። ሙራድ ተዋቃሮትዘው ዚሔጅኔውሳ ኮኦት መትናስእሌ ዩኸሸዛላች አሐድ ሊጂ ዋ አሐድ ቀሐት ኢሙኽ አሐድ አቦች ዋ አሐድ ኢዶች ማቤይናቤ ዩትኸለቅዛል ቃኑንያቤ መትዳበልቲ ዋ ተራኦቲንታ። አዝዞኩትዞ ሙራድ ሔራ ዋ ሔላ ቢላይ ነሲብቤ ዩዳበልባዛሉም አልታ ዋ ዚዳይሐዋዝ ተሳኦዶት፣ አዳ፣ ሓላ መሐል ዋ አመንቲው አስጡዞቤ ዩኸትቲማ ዩትዋቀርዛሊንታ።

ሙራድ አላይ ሲፋዞቤም ዚትሔጃ ሰኣ ሙራድቤ መትዳበልቤ፣ ጋርሐዋዝ ዩትኸለቃል፣ ጋርሐዋዙም መሐድሐዋዝ ዋ ዳይሐዋዝ ኡምመት ቼኽሎትሌ አሳስ ኡጋዞንታ። ዩሌ ባይቲም ኩልሉ መሐድሐዋዝ ዋ ዳይሐዋዙም ዘሪንዞ ጋርሐዋዝቤ ቢላይ ዩትኸለቁጫል፣ አሐድ ባዱውም ዳይሐዋዝዞ ኡምመት ኤልባጊር ባድንታ ባይቲማ መሔሰብ ዩትፈረኩሚል።

ኹልቂቤም ዚትሔጃ ሰኣ ኢዶች ወልዲ፣ አቦች ወልዲ ቢላይ መንበርቲ ቲፈርኩሚት። አቦችወልዲም ኢዶችወልዲ ቢላይ መንበርቲ ዩፈርኩሚል። አሐድዞ አሐድዞ በሕ ዚትቁረኛንታ። ሙራድ ቀርጣእቤ ዘይቂር የብቂም ዘይሎ ወቅቲ ዋ ሰኣም ዘልአቀረውቤ ዘማንቤ ኪም ዘማን ሸኽትቤ ኪም ሸኽት፣ አመትቤ ኪም አመት፣ መንዚልቤ ኪም መንዚል፣ ኪልቲምጃጃ ኡሱኦ ወልዲ ነሰብዘው ኪልአስሲራጃ ኡሱኦ ወልዲ ዙርሪያው የበዝሒዛል ሙት ሔግኒ ኢሻራንታ።

ሙራድ ኮኦት አቦቻ ሚሸታች ማቤይናቤ ዩትወለድዛሉ ወልዳችሌ ዋሊዳችዚዩቤ ዩነበረዮዛል፣ ዋሊዳችሌም ወልዳችዚዩቤ ዩነበረዮዛል ሔቂቃች፣ ዋጂባታች፣ መስኡሊያ ዋ መጣሩው፣ የጥጢውሪዛል፣ አዳብ ዋ ናሙሱው

የለምዱባል ዲን ዲያ ዛላ ሐያት መንበርቲንታ። ኒከሕ አቦች ዋ ኢንዶቹው ዛሒርቤ ዩዳብሊማ የትቁራኝዛል ፈቲትንታ። ኒከሕ መቃጠር ፋይዳዞ ኡሱኡው ዲልሒቤ የሰልጣል፤ ኢማን ዩከምላል።

መኸናዞቤም ሙራዱው አቦች ዋ ኢዶች ማቤይናቤ ዚትቁራኝነትዘው አልላህ ቁርኣን አያትቤ ቢያን ዛሸው ሰኣ፤ ‘‘አልላሁ (ሱ.ወ) ባያ፤ ‘ወኸለቅናኩም፤ አዝዋጀን’’ ተፍሲርዞም «አኻኻችቤም ጢሚጃቸው ኸለቅና» አቦቻ ሚሸቲ ቱኹኑኩትሌ፤ ቲትዋለዱኩትሌ፤ ቲበዝሒኩትሌ ባይቲሌንታ።

1.2 አዱኛቤ ዛል ዋ ዚናር መትናሰእ፤ መትዳበል አይናች

1.2.1. ሞኖጋሚ/Monogamy/- አሐድ አቦች አሐድ ኢዶች ባሕ ዚትናሳኣ ሰኣ ዩኹንዛል መራዱ ሞኖጋሚ ሔራንታ።

1.2.2. ፖሊጋሚ/Polygamy/- አሐድ አቦች አሐድ ኢዶችቤ ለኣይ ዚነሰኣ ኻናጊር ፖሊጋሚ ሔራ ዩሎሐል።

1.2.3. አዝዞኩትዞ፡-ፖሊጋሚ Polygamy መትናሰእቲ አይናች ኮኣትቤ ዩትሴአዳል።

1.2.2.1. ፓሊጃኒ /Polyganny/ አሐድ አቦች ኮኣት አዊኑም ኮኣትቤ፤ ለኣይ ኢዶች ዚነሳኣ ኻናጊር ፖሊጃኒ ዩሎሐል። ኢስላም ዲን ሸሪኣኩትቤ አሐድ አቦች ኢላ 4 ኢዶች መንሰዕማ ጋር መትሔደር ዩፈርካል። ዩም ዩኹናዛል ላኪን ዩነበሪባዛል መሐድዞ አዳ ዋ ጋርሐዋዝ ኹንቲ፤ ዩኑበሪዛል ዲነት ቂያስዋ ጋር መትሔደር ፊራኮትዞ፤ ኩልሉዚዩውም አድሊቤ የትሒድሪዛል ኻናጊርንታ። አዝዞኩትዞ ዚነሰኤ ሚሸቲት አልፈረከቲ ጊር፤ ባይቲም መንታ ሰቡብቤ፤ ኡምሪ ሰቡብቤ፤ አልመትካሐል ሰቡብቤ፤ ወልዲ አልመውለድ ሰቡብቤ፤--ዋዚታ።

1.2.2.2. ፖሊኦንድሬይ/Polyandry/- አሐድ ኢዶች በጂሕ አቦች ነሳዕቲ ጊር አዊኑም አሐድ አቦችቤ ለኣይ ዚነሳዕቲ ኹንቲ ጊር ፖሊኦንድሬይ ዩሎሐል። ዩ ባይቲም አሐድ ኢዶች አሐድ ወቅቲቤ አቦች ነሳዕቲም፤ ወቅቲ ቤሔር ትተፋተሕቲማ አላይ አቦች ነሳዕቲ ጊር አዝዞ ቤሔሩም ዚናርቲባ አቦች በሕ ተፋተሕቲማ አላይ አቦች ነሳዕቲጊር ሸሪኣ ዩኸትሩሜል። ላኪን ሸኢሸቲ አቦቻችዜበሁም አሐድዴቤ ሚሸቲነትቤ መንበርቲው ሸሪኣ ዩምሩሜል። ሰቡብዞም ቱልደዩዛት ወልዳች አዋችዚዩው መላያማ ሞቃ ዩትፈረከሜልሉማ።

1.2.3. አውወላኒ ዳዮት ኒብሪ Group living:- አውወላኒ ዳዮት ዳይሐዋዝ ሔራቤ (primitive communal society) ቢዝሐዚዩ ኮኣትቤ ለኣይ ዩኹንዛሉ ሱምሙትቤ ዩኑበሪዛሉ አቦቻች ዋ ኢዶቻች ባሕ ኒከሕ ዋ ቃኑን ቢላይ አሐድዴ ዩገቡቦማ ዳይቤ

ዩኑባሩባዛል ሔራንታ።

1.2.4. ማስ መሬጅ /Mass marriage/- ማስ መሬጅ ዩሎዛል መትናሳእሌ ጠብዛዩ አዜባች ሑኩማ ገረብዳሌ ሱምዚዮው የትኪትቡማ ዩትሳመቱማ ሑኩማ ጊርጋራቤ ኒከሕ ዋ በለቹ ያሸሉዮማ ዩትናሳእዛሳችን ተዩ። ሚሳልሌም፤- ሳውዲ አረቢያ ባድቤ ኩልሉ አመቱም አመትቤ አሐድ ጊር ሑኩማ ጊርጋራቤ መትናሰእ ሐል። ሀረሪ ሑስኒቤም ሀረሪ ሚሊኒየም ዚትገደራ አመት 40 አሩዝ ተናሰአ፤ቁርራ መስከረም ወርሐ 2012 አመትቤ፤ 15 አሩዛች አሐድ አያምቤ ዳይ በለቹ ኻናለዩ፤መቃነን ዘሌላ ዲባያ ዛላ ኒላና።

አዝዞኩትዞ ባድዚኛቤ አውወል ወቅቲቤ ዚትለመደማ ዩትናፈእቦ ዚናር አኸእ ወቅቲቤ ላኪን ኪልቀራ መሌጣቤ ዛል መትናሰእቲ ሔራችቤ ኮኣትዚዩ፡-

ወራሽ/Sorrorate/- ዚሞታ አብባ፤ አዊኑም ኢሕዞ ኻናጊር፤ ሚኸታይዞሌ ኢሕዞ ሚሸቲቱው ዚናሳእ ኻናጊር ሶሮሬት ዩሎሐል።

ወራሽ/Liberate/- ሊበሬት ዩሎዛል ሚሸቲ ዚሞቲባ አብባ ሚኸታይዞሌ ሚሸቲዞ ኢሒትዜው ዚነሳእ ሰዓ ሊበሬት ዩሎሐል። አብዘሕ ጊር ዚትለመደ፤ ዚሞታ አቦች አዊኑም ዚሞትቲ ኢዶች ወልዳች (ዜው) ዘው መትፋቀድማ መለቃሌ ዩሎማ ጋርቤ ዛል ዲነት ጋርሐዋዝቤ ቃፌ አላይ ጋርሐዋዝ ኩፎኝ ዘይጋዝኩት ዩትናሳእባዛል ሔራንታ።

አውወል ዘማንቤ አርመላነቱው፤ አዛባነቱው፤ አኒስነቱው ዋ ሙጠሊቃነቱው መትኸተርሌ ዩሎዛል ዞጣ አዳንታ። ሆጂ ዘማን ላኪን አዳኻናማ ዚፈተሔም፤ ዚሞታቤም ሐታምነትቤ አርመላነትቤ ቲቀራት የሐትፊዋ የቀኒ ጌይ ኡሱእ ኤሎም። አቦችቤም ደርማወሊነት ነገሳማ ቀራ ፈተሐጊሩም፤ ሞቲባጊሩም አላይዞ ቀቢላኩት ዩነሱሜል ቆፍ አና ጋር ዩገባል።

1.3. ሙራድ ኒፋአትዞ

መንሰእማ ጋር ሞሻ ፋይዳዞ ፊዝቤ በጂሕ ንታ። ሙራድ ፎኝ መቦአ አዊኑም መንሳእዋ አልመንሳእ ሩሕሐዋዛች ኺሾናንታ። ኒባሮቴቤ ዳይ ቱኹንለኝዛት ሚሸቲ ዘልነሳእኹቤ መንበርቲ ኢኸሻኸ ዩልዛሉ ኡሱአች ዲርቂቤ ታኸቤ ሚሸቲ ዩነሱኩት መድዴረቅ ፋይዳም ኤላ።ላኪን ቀሐቱም ኻንቲ ሊጂወልዲ አዜብነትዚዩ ኡምሪው ዘልቲማጁቤ ተሕሊብዚዮው ጠብ ሞሻቤ ዚትዋደዶ በሕ ተናሰአት ኩፎኝ መቦአ በጂሕ ፋይዳ ሐላ።

ዩ ኪታብኩትቤ ባድዚኛ ኢቲዮፒያቤ ዛሉ መሐዳችቤ ዚኻና ደፍደፍቲ ቢሳሎትቤ ዚትረኽቡ ነቲጃች የቢጀዛልኩትቤ ዚትናሱኡማ ጋር ዛሻች ኡሱአች ዋ ዘልነሱኡማ ጋር ዘላሻች ኡሱአች ማቤይናቤ ጊዲር ፊርቂ መንበርቲዘው መግሌጥቤ /በያን/ ሞሻሌ ዩትኺተልዛሉ ቀብቲ ፊርቂያቸው አራዱ።

ዚነሰኡማ ጋር ዛሹ ሊጃች ዘልነሰኡማ ጋር ዘላሹ ሊጃችቤ ሑሉፍ አፌትዚዩ በሕ ጉዶር

ኡምሪ ዩኑብራሉ። ዚነሰኡማ ጋር ዛሹ ቀሐታች ኒባሮት ጨንቂዚዩ ፊዝቤ ዩናቅሳል፤ ኒባሮትዚዩም ቆርራም ዩኹናል። ዩትናሰኢዛላች ቀርሐዋዝነትቤ ኪም ጋርሐዋዝነት መትማጃ ሙጥጢነት ኒብሪቤ ኪም ጢንዲ አቦቻ ሚሽቲነትቤ ዚትዳቦሉ ሰኣ ዩደልጉማ የገኛዛል ሣቕ ዲነቱም፤ ዩዛይዳል በረካ ዩኑብራሐል ጋር መስሩፍዚዩ ኻሪጅዞም ዩናቅሳል።

ዚነሳኣች ኩልሉ ወቅቲም ጋርዚዩ ኩፉት፤ ኑጡፍ ወንጠፍ፤ ጠብዛያ ኺድማ ጋርቤ የንቁረዮሐል። ጋር መትሒዳደርቲዚዩም ተርቲባት ዚላሐዳንታ። ጋር ዋ ወልዲ ኺሾናው መክመልሌ መስኡሊያዚዩው መትዋጣእሌ አቦቻ ሚሽታች ዲላጋ ኡሱእ ዩኹናሉ።

ዲላጋ መቐጫማ መድለግ ዩለምዳሉ። ዚነሳኣች ሰላም ዋ አማንነት ዛልባ ዚሰከና፤ ደማና ዛላ ኒባሮት ዩኑብራሉ። ዘልነሳኣች ላኪን ኻሪጅ (ወጪ) ዩበዝሒቢዮሐል። ዊጅነት ኡምሪኩታ ዋሊዳች በሕ ኩልሉ ወቅቲም አሐድ ጋርቤ አልመንበርቲዚዩቤ ሙጥጢነት ኒባሮት ዩትሰማእዮሐል። አዜብነት ኡምሪቤ በጂሕ አይና ኺሾናቸው ዩጊዝመዛልሌ ባይቲ ሐደፍዚዩቤ ዩሰብቱሜሉ፤ በጂሕ ጊር ዘይቲከመል ጊዝማን ዋ ኺሾናቤ ዩትሔጠራሉ።

ዘልነሳኣች አብዛሕቤ አዜብነት፡ ኡምሪዚዩቤ መሪኝ ዋ ጌል በሕ መዋላማ መትነፈስ ዋ መትፌቀር ኺሾናዚዩ ዚትታወቃንታ። የኸኒማም ላኪን ጊዲር፤ ጊዲር፤ መስኡሊያ መጦራ ፊራኮትዚዩ ዚትዌሰናንታ።

ጋርሐዋዝ ዛላዋ ጋርሐዋዝ ዘሌላሌ ዩትሰጢዛል መስኡል መስሳም አልታ። ሑኩማ ደረጃቤም ኻነጊር ጊዲር ጊዲር መስኡሊያ ዩትሰጣዛል ኡምሪዘቤ ዚፊሻዳማ ጋርሐዋዝ-ዋ-ሚውዳቅ ዛላሌንታ ዛላሌንታ። ሙራድ ዱሙምቤ ዚትሔጃ ሰኣ ዩትናሳኢዛላችሌም ኻና ዳይሐዋዝዘሌ ዩስጣዛል ኒፋኣት በጂሕንታ።

ማገልታኝዞ ኮኣት ቀርሐዋዝነትቤ ዩትላመዱማ ዩትናሰኢዛላች አጥጢቢ አጢዚዩ ዩትካሐልዛችማ ኡስሑልሉ ደድቤ ዚትቃጠሩ ጢሚጃች ሞኸናዚዩቤ ኮኣትዚዩ ዚትናሰኡማ አሐድጋር ዚገቡሉ ሰኣ ጋርሐዋዝ ኤሰሱ ባይቲንታ።

ቤሔርዞ አመታችቤም የትኺታትሉማ አብባይ ዋ ኢሒት ዩኹንዛሉ ወልዳች ዩልዳሉ። አብባ ዋ ኢሕ ዩኹንዛሉ ወልዳች ዩልዳሉ። ወልዳችዚዩሌ አው ዋ አይ ዩኹናሉ። ወልዳችዚዩ በሕ አያ ወልዲ ዩኹናሉ። አውዋ ወልዲ ዩኹናሉ። አብሱማችዚዩሌ ኡምማ ዋ ባብ ዩኹናሉ። ዩ ሌ ም ን ታ ኡምማችዚኛ ዱዋእዚዩቤ

<<ሙራድኹሌ የበርደና>>ዩሉዛል።

ወልዳችዚዩም ዚሌቁማ ሙራድዚዩ ደረጃ ዚበረዱ ሰኣ ዩነሱማ ዩልዳሉ ዩትዋለዳሉ ዩበዝሐሉ ዩትባዘሐሉ አኺርቤም ዚአብሱማ ከተማ ዳይሐዋዝ ዩኹናሉ። ዩሌም

ደሊልዘው ቁርኣን አያትቤ መትኼተልቤ ኡክኩ ባይቲቤ ዩቂቅላል፡፡

አልላሁ (ሱ.ወ) (ሱራቱል ነኸሊ ቢስሚላ-73^{ታኝ} አያትቤ) « ወልላሁ ጀዐላለኩም ሚን አንፉሲኩም አዝዋጀን፤ ወጀዐላለኩም ሚን አዝዋጀኩም በኒና፤ ወሀፈደተን፤ ወረዘቀኩም ሚናጥጠይባቲ አፋቢልባጢሊ ዩእሚኑን፤ ወቢኒዕመቲልላሂ የክፉን» ይላል፡፡ ተፈሲርዘም፤ አልላሁ አኻኻችቤም አኻኻችሌ ዩኹንዛሉ ሚሸቲያቸው አሻሌኹማ ሰጤኹ ሚሸታችኹም ወልዳች ዋ ዚወልዲ ወልዲ ዙርሪያ ዋ ኦር ኒዕመትዘቤም ሰጤኹ፡ ይላል፡፡

1.4 ጋርሐዋዝ

ዳይሐዋዝ ሊሚ አቂያች ጋርሐዋዝ (ፋሚሊ) ይልዛል ጩቅቲው ዚትሊያያ አይናቤ ዩፊስሮሐል፡፡ የኸኒማም **David Olson** ዋ **John drain, marriage and the family diversity stem** ይልዛል ኪታብዚዩቤ ጋርሐዋዝ መእና ዘው ኡክኩ ባይቲቤ ዩፊስሮሐል፡፡

ሀ/ ጋርሐዋዝ (Family):- ባይቲ ኮአት ዋ ኮአትቤም ለአይ ዚኻኮ አሐድጋር ጫያ ተሐይቤ ዩነብራዛላች አው፤ አይ፤ ወልዳች አዊኑም ጊባትነት፤ ካፋላነት፤ (ጉዲፈቻነትቤ) ዩነብራዛላችን ተዩ፡፡

ለ/ ጋርሐዋዝ (Family) ባይቲ:- አጥጢ ቢአጥጢ ዩትዋደዱዛላችማ አሐድዞ አላይዘሌ መትፋቀድቲ ዋ ረሕመት የትታሸዛላች ሱምሙታችን ተዩ፡፡

ሐ/ ጋርሐዋዝ አግቡራች:- አው፤ አይ፤ ወልዳች፤ ቃማ በሰራች ዚተዩ መስሳ አሐድጋር ዩጉብዛሉ ቀሪብነት ዛለዩ ጋርሐዋዛች፤ ሓጃዚዩው ዳይቤ መዌስን ዩፈርኩዛላች፤ ዚአበድ ኒባሮት ጊብቲ ሐደፍ ዛለያችማ ዋሊዳችዚዩም አሕዲዋ ዋእዲቤ ዚትቃጠሩ፤ ጋር ጀማእችን ተዩ፡፡

ዚሓያት ሲነት አዊኑም፤ ደምቤ፤ ቃኑንቤ ሊማድቤ ዚትቃጠራችማ ቃማበሰርማ ዲነት ጌይዚዩቤም አሐድ ዚተያች ሱምሙት ሐዋዛችን ተዩ፡፡

ጋርሐዋዝ ኒለዩዛናች:- አቦቻ ሚሸቲ መትናሰእቤ፤ ደምቤ ቀሪባች ወልዲነትቤ፤ ጉዲፈቻቤ ዚትቃረባች አሐድ ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ዩነብራዛላች፤ ሱምዋ ኡምሪ ደረጀቤ ዚትረመዳች ጋርሐዋዝ አግቡራችን ተዩ፡፡

አለም ሑቁፍ ደረጃቤ ጋርሐዋዝ ኮአት አይናቤ ዩትዋቀራል፡፡

ሀ) ኑክሌር ፋሚሊ /Nuclear family/:- ኑክሌር ፋሚሊ ኒለዩዛናች አው፤ አይ ዋ ወልዳች አሐድዴቤ ጋር ሐዋዝ አግቡርነትቤ ዩትታወቃሉ፡፡

ለ) **ኤክስቴንድድ ፋሚሊ/Extended family/-** ዩ. አይና ጋርሐዋዝ፣ አቦች ሚሽቲ ዋ ወልዳች፤ ዲባያቤም ቀራብነት ዛጮች አላይ አሕሊ አግቡሩው አሕሊነቱው መቃጠርሌ ዩዳብሊማ ዩላሕዲዘልንታ፡፡

ዩ. አይና ጋርሐዋዝ መትዋቀርቲ ባድዚኛቤ ዚትለመዴው አሕሊነቱው መቃጠርሌንታ፡፡ ዩዞም ዳይሐዋዝ ጨንቂያቸው መስሳቤ፣ መትሳኦድሌምንታ፡፡ ምሳሌም፡- ወልዲ ዋ ዋሊድ አሕሊ ዋ አሰባ አዝዘኩትዞ ሐንጉር ዩጥረምቲለዩዛል አሕሊ ዛሌላያች ራጋቸው ጊርጋራ ሞሻሌ ዩኹንዛልንታ፡፡ አዝዘኩትዞ ወልዲ ዘሌላዩ አቦቻች ዋ ሚሽታች ወልዲነትቤ፣ አሕሊ ዛሌላያች አሕሊነት መፋጫሌ ዋ አላይ ጋርሐዋዝ በሕ ቀራብነትቤ ዚትቃጠሩ ሰአ ዋ የቲም ወልዳቸው ወልዲነትቤ የሊቅዛላች ጋርሐዋዛቸው ዩዳብላል፡፡

ሐ) **የቲም ጋር /Orphanage/-** የቲም ጋር ባይቲም፡- አኽእ ዘማን ጣሊያን ወቅቲ በሔር ሐርቢቤ ዚሞቱ ዋሊዳች ወልዳችዚዩው የቲም ጋርቤ መሳመትቤ የሊቅቦዛል ጋርሐዋዝ አይናችን ተዩ፡፡ አዝዘኩትዞ አው ቢላይ አይቤ ዩትሒዳደርዛላት ጋርሐዋዛች፣ አው ዋ አይ ቢላይ ወልዳችቤ ዩትሒዳደርዛላች ዋ አዝዘኩትዞ አው ዋ አይ ቢላይ ኡምማ ዋ ባብ ተሐይቤ ዩትሒዳደርዛላች ጋርሐዋዛችን ተዩ፡፡ፋይዳዘም ወልዳች ጋርሐዋዝ ቂባጭቤ ኡጋ ዜይውጠኡኩትሌንታ፡፡ አኽእ ዘማንቤ የቲም ጋራች ባድዚኛቤ ቢዝሐቤ ዩትረኽባሉ፡፡

የቲም ጋራች የገኛዛል ጊርጋራቤ የቲም ወልዳቸው ዩሳምቱማ ሀንጉር፤ ሙብለእ ዋ መስቻ ዋ ሊባሻ ምንበርቲ ጋር ሚሕዳር የትማሉማ የሊቃሉ፤ የትሊምዳሉ፤ ዲን፤ አዳዋ ሲናንዚዩው የትሊምዱዩማ ዚሌቁማ ደርሲዚዩው ዘበረዱማ ዲላጋ ዜገሉ ሰአ ዳይሐዋዝዞ በሕ ዩዳብሉዮሐል አኽርቤም ዳይሐዋዝዞ ሐረቅ ዩኹናሉ፤ ሩሕዚዩሌም ባድዚዩሌ ፋይዳዛላ መደኒ ዩኹናሉ፡፡

አዶፕሽን (ADOPTION)

አዶፕሽን፤ ጉዲፈቻ፤ ከፋላ፤ ዩሎዛል (ኡሱእ) ዘልወለዶ ወልዲው መንሰአማ ወልዲነትቤ መሌቃንታ፡፡ ኢኮኖሚቤ ደኢፍ ዚተዩ ዋሊዳች ዊጅ ወልዲዚዩው አሕሊ ጋርቤ የንበርለኝ፤ የሌቅለኝ፤ ታእሊም የልመድለኝ፤ ዲላጋ የልመድለኝ ዩሎማ አሕሊ ጋር ያስቶዛል (ያስቴዛል) ወልዲንታ፤ ዩኩዛልቤ የነብሩዛል ወልዳች ዩነንሩብዛል ጋርሐዋዝ አዳ ዋ ሲናኑው ኪልለመዱ፤ ኪልሌቁ ኪልባለኹ ኪልገደሩ ዚሌጡ ሰአ ጋርሐዋዝ ወልዲ ዩኹናሉ ዲላጋ ዜገሉ ሰአም ዳይሐዋዝዞሌ ኺድማ ዩስጣሉ ዳይሐዋዝ ሐረቅ ዩኹናሉ፡፡ ዋሊዳችዚዩው ዚትሊያያ ኒባሮት ጨንቂ ሐርቢ፤ረሐብ፤ተኡብ ዋ በቃኛነትቤ ሰብብቤ ዚትላዩ ማ የቲም ዚኻኑ ወልዳቸው ዩላሕዳል፡፡ ፈስሊ ርቤ ዘጋሕቤ ዩቀርባል፡፡

ጋርሐዋዝ መኤሳስቲ ኒፋኦትዞ

ጋርሐዋዝ፡- ጫያ መንበርቲዞ ዩስጣዛል አስሊ ፋይዳዋ ኒፋኦትዞ ማቤይናቤ ጢትዞ ዩትኹተልዛላችን ተዩ፡፡

ሀ) ዩሒግኒ ጂል ዘሪንነትዞ

አሐድ ዳይሐዋዝ ኡምመት ሰኝኚ ሲር ዋ ሲልሲላ ሐረግዞ ዘልቲቆጫቤ አሐድ ጂልቤ ኪም አላይ ጂል ዩትሲራጪማ ዩትማጂኩት ያሻዛል ሜገል ዘሪንዝ ዩትረኽብባዛል ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ዩትወለድዛሉ ወልዳችቤንታ። መኸናዘቤም ኪልኤቀድ ዩሒግኒ ጂል ሐዋዙው ዩኸልቂዛል አቦቻ ሚሽታችቤ ዩትኤሰስዛል ጋርሐዋዝቤ ቢላይ አላይ ኹንቲቤ ዩነብሩሜል።

ለ) ጋርሐዋዝ፤ ዚጃር ሐዋዝ ዋ ዳይሐዋዝ ኒባሮት ሔራ ዋ ሔላ መልመድቲ መድረሳንታ።

ጋርሐዋዝ ኡሱእ ወልዲው አቦቻ ኢዶችነትቤ፤ ቀሐት ዋ ሊጂቤ፤ አብባ ዋ አብባይቤ፤ ኢሕ ዋ ኢሒት ደረጃቤ፤ ዊጅ ዋ ጊዲር ዋየል ዋ ራጋ ኡምሪ ደረጃቤ፤ ዋ ሜሻቤ ዩሲዲዛል አዝዞኩትዞ ዋሊዳች ዘላዶ ወልዳችዚዩው ዳይሐዋዝ ሓላ አመሉው፤ አመንቲ ዋ አዳው፤ አዳብ ዋ ናመሱው፤ ዩለምዱባዛል ሜገልታኝ መድረሳንታ።

ሐ) ጋርሐዋዝ ሰላም ዋ አማንነት ደማና ዛላ ሚሕዳርንታ።

ኡሱእ ወልዲሌ ሜገልታኝ ደረጃቤ አማንነትዋ ሰላምቤ መንበርቲዞሌ ደማና ዩኹንላዛል ዩነበሪባዛል ጋርሐዋዝዞቤንታ።

ዩዞም፤ አፊትቃምዞው ኢር፤ ዱፍ፤ ቢርዲ ዋ ዚናብቤ አዝዞኩትዞ ናሕዞው የገሰሲ ኡሪያችቤ የቂሕሪባዛል፤ ዩትኸተርባዛል፤ ዩትሴተርባዛል፤ መንበርቲ ጋር ዋ ኒባሮትሌ የትሺሸዛል ዚትማለኦ ሺኢያች፤ ሐንጉር፤ ሊባሻች፤ ዲላጋቤ ዚዋላ ቃምዞ መትነፈስቲ መኚት አትታይ ዋ ቀልቢኻድሌ መስከንቲ ዩትረኽብባዛል ጋርሐዋዝ መንበርቲዞቤንታ።

መ) ዲላጋ ሲጃችሌ፤ ኢልሚ ዋ ኢቆትሌ ዘሪን ነትዞ

ዚኸሼው ዲላጋ አይናው ሜገልሌም ኻና ኢቆት መልመድሌ ዩትኤሰስዛል፤ ሐፍቲ ዊጢንዞ ሐራሽነት ኻና፤ ቲጃራ ዲላጋሌም ኻና፤ ፋብሪካ ዲላጋም ኻና ሜገል ሒርጊ ራእይዞ ሀፍቲ ሒሳቦት አትታይዞ ጋርሐዋዝቤንታ።

ሰ) ኒክሕቤ ዚቼኸላ ጋር ሐዋዝ፡- አቦቻ ሚሸቲ ተራኣት ሺሾና ዚትሴተራ መኸናዞ ዋ አቦችዋ ሚሸቲሌ መትፋረሕቲ ዋ መትነፈስቲ አትታይ መኸናዞቤም ሑሉፍ፤ ሰኝኚ ዋ ሚስሊኻዱው ዩልዱባዛል፤ የሊቅባዛል፤ ሰኝኚዚዩው ዩሒግኑባዛል አርራምንታ። ጋርሐዋዝሌ ዛላ ጊድራ ዋ ኒፋኣትዞው ቀርኦን ኦያትቤ አልላሁ (ሱ.ወ) ጋርሐዋዝ ሐያት ጋርሐዋዝ ሐያትነባርቱው በኒኦደም ጋፊዞሌ መምላሕዞማ፤ መውደድዞቤ ኡሱእ ወልዲ ቀልቢዞ መርገዝቲ፤ መስከንቲ፤ መርካሕቲ ዋ መትነፈስቲ ጫያ ዩትረኽብባዛል ጋርሐዋዝ ኒባሮትቤ መኸናዞው ቁርኦንቤ ሱረቱል ናም ቢስሚላ 20^{ታኝ} ኦያትቤ ኡክኩ ባይቲቤ ዩጠቅሳላል።

« ወሚን ኦያቲሂ አን ኸለቃለኩም ሚን አንፉሲኩም አዝዋጀን ሊተስኩት ኢሌይሃ ወጀዐላ ቤይናኩም መውዳተን ዋ ረሕመተን ኢንናፊ ዛሊካ ለኦያቲን ሊቆውሚን

የተፈከሩን >> ባያ፡፡ ተፈፍሲርዞም፡- አካላቸውም ነፍሲኸሌ (ቀበላችኸሌ) ሚሸታች አሸነፊኸ፡፡ አዝዜያችሁ ተረህኩኩታ ጉትቴኸሌም ደድ ዋ ጊድራው ሞሻዞ የትዲንቁዛል አጃኢቢንታ>> ይላል፡፡

ፈሰሊ ኮላት

2. ኩሻነት መሌጣ

2.1. ኩሻችሌ የትኪሽዛሉ ዋጂባታች

ኹሻ፤ ኹሼ፤ ኹሽታ፤ መትናሰኣሌ ተኸሻሹ፤ ይልዛል ጩቅቲቤ ይትዊራረድዛል ዚዲጀመ አኺርቤ ኩሻ ይልዛል ጩቅቲቤ ዘቴሐራንታ። ኩሻ አሸነሌው፤ ኩሻ ዲጃሌ ይልዛል መእና ዞ፤ አሐድ ቀሐት ዋ ሊጂ ኪልኤቀድ ሐያት ኒባርትዚዩው መስሳቤ መንበርቲሌማ መትዋለድሌ ጊዝማን ዛለያች ጊዝማንዚዩው አሉእሌ የትቲውቁበዛል ሜገልታኝ ደረጃንታ።

መኸናዞቤም መትናሰኣሌ፡- ጠብዛዩ ኩሻች ሞኛ ዛልበዩ ሺኢያች ማቤይናቤ ጢትዞው መጥቀስሌ፡-

አሐድ ቀሐት ዋ ሊጂ መትናሰኣማ መትዳበልዚዩቤ ሙራድዚዩ ዩሰብታዛል ናሕዚዩ ኺሾናቤ መትዳበልዚዩው ኒከሕ አውሌ ዛሂርቤ ኢዝኒዚዩው ዛትቴወቁ ሰአ መትናሰኣዚዩሌ ረገዝ ኮላትዚዩ ገረብቤም አሉእዚዩ ዛልባ አትታይቤ ኢሙኽ ኮላት ገረብ ሐማቺ ዛልባ አትታይቤ አዊኑም ቃዲ ፊርዲ ጋርቤ፤ ኩቱብቤ ዚሰበታሌዩ ሰአንታ። ሊጂ ወልዲም ኻና ቀሐትወልዲ መትናሰኣ ዚጌዛሙ ሰአ መትናሰኣ አምሪዚዩ ሜገልቲዞ 18 ዓመት ዋ አዝዞቤ ለአይ ኻነጊር ይትመለሐል።

ሰበብዞም ዩ አምሪ አለምሐቁፍ ደረጃቤም ዚትመለሐንታ። ቀሐቱም ኻንቲ ሊጂወልዲ ሙልሉእ መባላኽ አምሪ፤ ሳተልቃም ኢኸላዋ ዚግሐ አዝዞኩትዞ ዚትሊያዩ ኺሾናች ዩትሪባዛልማ ቀሐት ወልዲም መውለድ ቲፈርኪባዛት፤ ጋር መትሔደር መስኡል መጦራ ቲፈርከባዛት አምሪንታ።

አዜባች 18 ዓመትቤ ለአይ አምሪ ሐሉፍ ዛዩሳአ ዋሊዳችዚዩደቤ ዩነብሪዛሉዞት ቀሐቱም ኻንቲ- ሊጂ ናሕዚዩው ሜመር፤ ነሲቡው መዌሰን ዩፈርኩባዛል አምሪ ባይቲንታ። ዩ አምሪቤ፤ ኢላ 12ታኝ ፊሰሊ ዱቅ ዩልባዛልመ ኪል ዩኒቨርሲቲ ዩትማጅቦዛል አምሪንታ። ኢሙኽ ዲላጋ ኢደልጊማ ናሐው ኢፈርካኽ ዩልዛሉ አዜባች ዲላጋ መፋጫማ ሜገልማ መድለግ ዋ መትዳለግ ዩፈርኩባዛል አምሪንታ። አምመት ሚላሆትቤም መምለሕ ዋ መትመለሕ ዩፈርኩባዛል፤ ዋሊዳችዚዩ ኢዝኒዋ ኺሾናቤ መንሳእ ዋ መትናሰኣ መውለድ ዋ መትዋለድ ዩፈርኩባዛል አምሪንታ።

ዩሌ ባይቲም ሊጂወልዲም ኻና ቀሐትወልዲ መባለኝ አምሪ ደረጃው ሐሉፍ እሳዩ ቤሔር መድለግማ ዲነትቤ ናሕዚዩው ኢሰፈረኩ ቤሔር መንሰእማ ጋር ሞሻ ኺሾንዚዩ ኪልዛዩዳ ዩሊጣል። መንሳእማ ወልዲ መውለድ ኺሾና ኪልደበላ ዩሊጣል። ዋሊዳች

ገረብደሌም ኻና ሳሒባች ገረብደሌ የትኪሽዛል ጊርጋራ ሞሻቤ ቀሐቱም ኻንቲ ሊጂወልዲ ኦር ኡጋቤ መትላመድዚዩ ኪል መትዳበልዋ መትናሳእ ኩፎኝ ያስተዩዛል ኹንቲው መትሚቻቻ ሐልበዩ።

አዝዘዘኩትዞ ኮአት ሳሒባች መትሔረግ ዛልበዩ ደድቤ መስሳ መንበርቲዚዩ ወቅታች ኩሻች ማቤይናቤ ዩኹንዛል ተራአት ባይቲም ወቅቲሌ ዩሎዛል አዊኑም ኢላ አኼር ሙራድቤ መድዳበልሌ፤ መኸናዘው ዳይቤ መስሳነን መዌሰን ሐልበዩ። ሳሒብ ኻድ ኺሾናው ኦር ፈንካዞው አማንቤ ሞቃ፤ ኺሾናዞሌ አቤጆት መስጣ፡ ዘየትኼሽ ቄስሲ ሐድዲቤ ለአይ ሳሒብኻዱው መውደድቤ፤ ኺሾናኻዱው አልመዛየድ፤ ኢላዋ ዩትናሳኡም አሩዝ ጋርዚዩ ዩቡኡ ቄስሲ ሩሐው መልሐድ።

ኢዶቻች ሓላ መሐል ዋ አዳ ጤኖት የንበርበዩማም መውደድ ኺሾና ዛላዩነቱው መትረዳእ የትኪሻል። ኢስአሐድ ጊር ኩሻች፤ ሳሒባች ማቤይናቤ አልመትካሐልቲ /ኪላፍ/ ኹንቲው ዩኸልቂዛሉ ኹንቲዎች ዩትረኸቡሌ ዩፈርኩዛሉነት ዋ ሒራሩም ሚራሩም መንበርቲዘው ሞቃማ መብረድ። ሳሒባች ማቤይናቤ ከፍቲ የትኪትሉዛሉ ሓጃቸው መላያቤ ዩትፈረኪ ቄስሲቤ ተስሒሕ ሞሻ። ኩሻች /ማቤይናቤ/ ሚካት /ከፍቲ/ ዚትኸለቃ ሰአ ወቅቲ ዛላንደርቤ አጥጢ ቢአጥጢ አውፊ መትታሻቤ፤ አልመትካሐልቲው ሒርጊ ዋ ሚርጊቤ መፍታሕ።

ገልጌበቤ ኢሳሎ ሒሳቦት ራእይቤ አልመትካሐልቲ ቦረዳ ጊር፤ ዚትረኸባ ራእይ ሒሳቦቱው ዘለጋረዶቤ ነሲብቤ መትባለልቤ ዲድዲዚታ መእና አልመስጣ። ኩሻነትቤ ኢሳሎ ሩሕኻድ አፌት ዋ ነዛፋው መቄረሕ ጠለስ አልመቅበጥ። አሐድ ጊርቤ ዩትላመዶማ፤ ሞትኹሉኸ፤ ሞትኹሉሽ ባይቲማ ደድ ኡስጡ መቦአ ሙጥጢቤም አልታዋ፤ ኪልሐደር፤ ኪልአትጋደር፤ ኪልአትሐፎ መትዋደድ የዋራ። ሳሒብኻድሌ ወቅቲ መስጣ የትኪሻል። ዘል ወቅቲ ፈትራ መኸተር መትዋደድቤ ሐሉፍ ዩልማ መትጥጢላለእ የትኪትላል ዩሌ ባይቲም ሩሐው መግደር መልሐድ የትኪሻል። ዚሳሒብ ኻድ ቁርራ አሕላቸው፤ መሪኝ ዋ ጌላቸው ኹንቲዘኩትቤ መትላመድቤ መግደር ሳሒብ ኻድ ሓላ አመሉው ሞቃማ መግደር። ኩሻነትቤ ዩሊጥዛሉ ቀሐት ዋ ሊጂ ኢላዋ አሩዝ ዩቡኡ ቄስሲ መትሓተፍ ዋ መትፊራረክቤ ሐዋኡ ነፍሲ ኺሾነዚዩው አሩዝ ጋርሌ ዚሕዳራ አሾ ጊር ፊዝቤ ተስ ዩላል። ኩሻነትቤ፤ ዩነብሪዛሉ፤ አበሉዶች መትናስወዚዩ ቤቀድ ሙራድ ሔራ ጋርሀዋዝ መትሂዳደርቲ ደርሲ ዋ ሒትፋኑው አገኙ ጊር ፊዝቤ ቆርራምንታ። አዝዘዘኩትዞ ኒከሕ ዋጂባታቸው፤ ሐራም ዋ ሐላሉው፤ አቦቻ ሚሸቲ ሐቅ ዋ ዲርቂው፤ መትናሳእ ሱንና ዋ ፈርዲያቸው መልመድ ጋርሐዋዝ ደማናው የትሪኸባል።

አወል ዘማን አውዋ አዶች የሳኑማት ሊጂም ኻና ቀሐት ዘልቲራኡቤ ዩትናሰኡማ አሩዝ ጋርቤት ዩትራኡን ናር፤ ዩሌን ፊት ሚክፋች ዩሎማ ሩሕዘዛጥ ሌጦት ዚናፊው። አተሓሪ ገረብ ኩሻ ኢስታሾ ቤሔር ኮአት ኩሻች በጂሕ ቤ ኡጋቤ ዩትሪኡም አልናሩ። ቀላሕቤ ዚትራኡ ሰአ ኢሙኸ ቀላሕቤ ቀሐትሌ ኩሻዜ ኩሻዘው በለቺ ሐጃው መትሔረግሌ ቶያዚዩ ዚዲጃ ሰአ ኩሻዞሌ ዩላኸሌማ ጋርዚዩ ሐጡር ከተንበሪ ጠረናዚዩቤ የሰሳኔማ

ኩሻዜ ይሊጢን ናር። ሆጂ ላኪን ቴክኖሎጂ መሌቃዞቤ አውወልኩታም አልታ። ሲልኪ፤ ሞባይል፤ ኢሜል ዋ ኢንቴኔት መዴጃዞማ መንበርቲዞ አማን ኢስታዞ እኸእ ዘማን ኩሻቸው ኢመልማና የትቃርበዩሌ ዩፈርካል። አውወልአው ዋኣይ ዋ አብባዋ ኢሕፈረትሌ ኢላ አሩዝ የቡኦ ቄስሲ ለከም የትታሾም አልናር። ሆጂ ላኪን ሞባይል ሲልኪው ጢትዞም ጊዲርዞም ኩልሉዞም ኢጂዞቤ የዋልላዛልሌ ባይቲ ኩሻች ኸሹው ጊር አሐድ አያም ማቤይናቤ አሲር ጊር ሲልኪ መትዲዋወልማ መስሳነን ዩፈርካሉ። ዩሌ ባይቲም ኩሻች ተቅዲምቤ ኩሻነት አዳባቸው ሞቃዚዩ አማንንታሌንታ ኩቱብዞቤ ዚቀረቤው ቢላይ አልመሰልጠኑው ሞራእሌም አልታ።

ዳይሐዋዝ ሊሚ አቂያች ዩሎዛልኩትቤም «አቦቻ ሚሽቲ መትፋተሕ ዩትቴገላዛል መትናሰእ ቤቀድ ዛል ኩሻነት ዘማንቤንታ» ዩላሉ። ዩሌም ኢቆትዞው መፋጫዞ ኪልኤቀድ ዩትቼኸልዛል ጋርሐዋዙው ዩክራል፤ ኺላፍ የናቅሳል፤ መትቲማመንቲ የነግሳል፤ ደድ ዋ ረሕመት የዛይዳል፤ መትፊራረክ ዋ ሰብረኛነት የለምዳል።

ሸሪአ ዘልኤመረው አይና መትናሳአች

ዩ አይና መትናሳእ አይናች ኮኣትቤ ዩትሴአዳል ኢስላም ዲን ሸሪአ ዩኸትራዛል መትናሰእ ዋ ዘማንዝ ዘዲጄው አይናንታ። ኸጠእቤ ኢሙኸ ሲርሪቤ ጠብ ዛየማ ዚትከተባ ኒከሕ ወረቃቤ ዚትናሳአች ሙረደዚዩ ዩሰብቱሜል።

ዛሐርቤ ረጋ ዩኹንዛል ኡሱእ ዛልባ አትታይቤ ኒከሕ መኸና ሐልባ። ሰብብዞም፤ ጉትቲዚዩቤ ዩትወለድዛል ወልዲሌ ዋሊድነት ደማና ዩስጦሜል።

ወልዲ መውለድ ዘይኺሹሌ ባይቲ፤ ጉዶር ወቅቲሌ ኒከሕ ቢላይ አቦች ዋ ኢዶች ሚሽቲነትቤ አሐድጋር መግበእ የትኺሹሜል። አተሐሪ መትኺዳደእ ዘይዴጅኩትሌ።

ዩትናሳኢዛላች ማቤይናቤ አቦች አዊኑም ኢዶቹት ዚትዳበሉሎ አስሊ ሐደፉው አቦቻ ሚሽቲዞ በሕ ተራኣት ዘይፈርኪነትዞው አዊኑም ሚሽቲት አቦችዜ በሕ መኚት ዘትፈረኪነቱው አልሞቃቤ ተናሰኡማ ከፍቲቤ ዩነብናዛላች ኻኑ ጊር።

አቦች፤ አዊኑም ኢዶች፤ ተራኣት ኺሾና ዛሌነቱው አዊኑም ዛላነቱው አልሞቃቤ ነሰእታ ጊር /ነሴ ጊር/ ሙራድዞ ዩሰብቱሜል።

ኢዶች ዋ አቦች ዲዋን ጋርቤ ዘይቲናሳኡኩት ዚትኸተራ/ ዚትኸተርቲ፤ ዲዋን ጋርዞ ዩፈቅዲ ቄስሲ መንሳእ ዩፈርኩሜል/ቲፈርኩሜት።

አቦች ዚሞታቤ ኢዶች 4 ወህሪ ዋ 10 አያም ዩመሌ ቄስሲ አሳይ ቱጡራት. አሳይ ዘላራድቲቤ መንሳእ ቲፊርኩሜት። ሰብብዞም ከርሲዜቤ ወልዲ ቀራቤሞ አልቀራም

ዩትላይማ ዩትታወቅባዛል ወርሐቺንታ።

አቦችዜ በሕ ዚትፋተሕቲ ኢዶች180 አያም ዩመሌ ቄስሲ አቦች ቲነሱሜት ሺኢሸቲ ወርሐ ዩመሌ ቄስሲ ሙጥጢነትቤ መንበርቲ ዩነብሪቤሐል። ሰብብዘም ሸሪአም ዘመናቤው ሙትቤ መትለየቤም ኻና አቦቻሚሸቲ መትላያ ሰብብቤ አዶች ከርሲዜቤ ወልዲ መንበርቲ ዋ አልመንበርቲዘው መላያሌንታ።

አጥጢ ቢአጥጢ፡- መትናሳእማ መትዳበል ሐራም ዚኻነቤያች፤ ዋሊዳች ዋ ወልዳችዚየ ማቤይናቤ መትናሰእ። ቀሪብ አሕላች፡- ሊጂወልዲ አብባይ ዋ ኢሕትዞ በሕ፤ ቀሐት ወልዲም አብባዋ ኢሕዜ በሕ መትናሳእ ሐራምንታ። ሊጂ ወልዲ ኢኸስታችዞ በሕ ዋ አንናችዞ በሕ ቀሐት ወልዲም ካካ ዋ ኢዜራችዜ በሕ መትናሳእ ኹቱርንታ።

ጉሱስ ዋ ባሳ አዳው መትኸተር የትኺሸባዛል ወቅቲ ዲጃ። ኢንተርኔት ቴክኖሎጂ መደጃዞ ቆራምንታ በጂሕ ሺኢሌ ዩነፋል፤ የኸኒማም ጉጌል ዋ ዩ-ቱብ አሪ ቻናላችዞቤ ሑሉፍ ያሻዛል ቪዲዮ ፊልሚያችቤ የሕማሊዛል መትናሰእ አይናች ያራል። ሚሳል፤ አቦች ዋ አቦች (ሉጢ) መትናሰእማ አሐድ ጋር መግበእዚየው ያራል፤ ኢዶች ዋ ኢዶች መትናሰእማ አሐድ ጋር አቦቻሚሸቲ ኩት መግበእዚየው ያራል-----ዋዚታ። ሚሳል፤ ሑሉፍ ዛያ አመት 2011 ኢ.ሐ. ሰኔ ወርሐቤ ባድዚኛ ኢቲዮቢያ ጉሱስ ዋ ቡሉል አደዚየው መዝጋገሕሌ አሜሪካን ባድቤ ሐፍ ባዩማ ሉጢያች አደዚየው አዜብዞሌ ነትሊምዳና ባዩማ ዲጃማ ባድ መንጊስቲው አትሔባሩ። ባድዚኛ ሑኩማም ዲኒያ መጅሊሳቸው ዋ ኪሪስታን ከኒሳቹ መጅሊሳቸው ራእይዚየው አትሔበራ ሙጅተመኡል ኢስላሚያ ዋ ከኒሳች አሐድዳቤ አስሳነኑማ ዲን ዋ አመንቲ ዘሌላዩ ባሰኛች ባድ አይቦኡቡና ባዩ፤ ሩኽሳው አገኙማ ባድ ቦኡ ጊር ሰልፊ ኑጫና ባዩማ ሑኩማሌ ኤመዱ መጅሊሳችዋ ከኒሳች ዚሳጦ ሙርቲቤ ሑኩማም ባድ መቦኦ ኸተፊዩ ዚዲጃቦ ኩትቤ ባድዚዩ ጊረገቡ። ዩሌ ባይቲም ኪል ኤቀድ ኢንተርኔት ዋይ-ፋይ ቴክኖሎጂ ዩሳምባዛል ቂማዞ መርኽስዞ ዩቀሩሜል፤ ዩሌ ባይቲም ተቅዲምቤ ጉሱስ ዋ ባሳ አዳው መትኸተር የትኺሻል።

ሙስረት 1፡ ቱሹን ሌኝ ጊር ዋ ዩኹንሌኝ ጊር

ሒ.	አቦች ወልዲሌ ሚሽቲዞ ቱሹንላኩት ዩኸሻዛል ሐላታች	ሚሽቲም አቦችዜ ዩኹንሌኩት ቲኸሻዛት ሐላታች
1	ሳሒባችዞ ኤቀድቤ ታትፋሰላዛት ኢዶች	አቦችነት ዛላማ አቦችነት ዩመልዛል
2	አቦችዜ ዲልሒው ፊደም ቲልዛት ሰብረኛ ዜቴ ጋር ኢናይ	ጋርዞ ሓጃው ዩከምሊዛል አቦች
3	ኡሱእ ወዳዳ፣ ቲቴመርዛት ኢዶች	ቢቆትዞ፣ ኪማሎትዞ ዚነዞ ዚታወቃ
4	ቡሩጅዛሌ አዶች አቦችዜ ቁቡልዞው ቲመልዛት ዚትፋሰሰቲ	ነዛፋዞው ዩቂሕሪዛል ሚሽቲዞ ቲላዛቱው ቀልቢቤ ዩጤነብዛል መስኡሊያዞው ዩትዋጠኢዛል ቆራም አመል ሐላ ዩሎዛል፡፡
5	ጋር ዋ ወልዳችዜው ቱዲዛት ጋርዜው ቲላሕዲዛት ቲትፋቀድዛት	ሳሒብነቱው ላሐድ ገፊር ዘዩሽ፣ አሕሊ የጠብቂዛል ኡሱእ የገድሪዛል
6	አሚን ዋ ዛሒር ዚታ ሒሳቦት ዛሌ ኢዶች	ተስቲ ዘይቲላያ ጋርሌ መኸዞ ዚታ አቦች
7	ዲነትቤ፣ ደርሲ ዋ ኡምሪቤ ታንሲዛት/መስሳ መስሳ ዚቴ/	አሚን ዚታ ደርሲቤ ዲነትቤ ኡምሪቤ መስሳ መስሳዚታ አቦች
8	ጋር መትሒዳደርቲዜ ዘቆመሳ	ኡምሪ ዲነት ዋ ደርሲቤ ሚሽቲዞቤ ዩዛይዲዛል/መስሳ መስሳ ዚታ/

አቡ ሁሬዶራ (ረአ) ሐዲስዚዩቤ ሑሉፍ ዛሸቤ ረሱሉው (ሰአ.ወ) ኡኩ ባዩዩዊ <<ኢዶቻች ኩልሉቤ ዛዩድ ደረጃ ዛሌ ኢዶች ሚን አይና ኢዶቺንቴ?>> ባዩማ ዘትሐብሩዩ ሰአ <<ዚሒጄ ሰአ ተስ ተቲሽዛት፤ ዚኡማሬ ሰአ ቲትቴማርዛት ነፍሲዜቤም ኻና ዲነትዜቤ አቦችዜ ዘይኪሻው ዘቱሽ>> ባዩማ አርገገቡ፡፡

ኩሙሉው መርኸብሌ፣ ቁቡሉው መምላእ! ባይቲ <<ዚመለአ ዋሽቤ የሰበኸ>> ባይቲ ጊዳር ዱዋዕንታ ኡምማችቤ፡፡ <<ሐላ አመል ዘሌላ ጋሩም ኤላ፣ አማነቱም ኤላ፣ ኡጋ ገብባአንታ(ቴ) ዩሎሐል፡፡>>

ጋርሐዋዝ ኒባሮትዞ፤ ዚጦኛ፤ ዚከመላ ሓል ዋ ሔራ ዩኑብራኩት ተቅዲምቤ ኢመይቲናሳኦማ ጋር ኢመይቦአ አው ዋ አይ ጋርቤ ኢሳሎ መስሳቤ መንበርቲሌ የትፊርኩዛሉ ኹንቲያች ዩትፈረኪ ቄስሲቤ ሓላ አመል፤ ጠለሳች ሶሺዩ-ኢኮኖሚ ኹንቲያች መትቤጃ ሐልበዩ።

ዩ ኹንቲ ዘልቲማላኦቤ አሐድ ቀሐት ዋ አሐድ ሊጂ ኒከሕቤ ዩትዳበሉማ አሐድጋር ኢስገበሉ ቤሔር ቀለሕ ዘላዩቤ ዩርገብጉማ ዩትላያሉ።

ዩ ኩዛል ሓለት ዘይቲኸለቅ ኩት ተቅዲምቤ ሚሻ ሩሕዚዩው መሕተፍማ ዳገን ሞሻቤ ቂያስቤ መትላመድ የትኺሸዩዛነቱው ያሪዛል ዳይሐዋዝዘ ኡስጡቤ ቢሳሎት ዚኻናቤውማ ኩቱብቤ ዚትረኸባ ነቲጃ ተርቲባች ዩትኹተልዛላችን ተዩ።

ሐ/ አጥጢ ቢአጥጢ መትታወቅ፡ ቂያስቤ መትላመድ፤ ሚንሌ አትኹሻ ? ኩሻች ኪልኤቀድ መስሳ መትዳበልማ መንበርቲሌ ዛለዩ ፈራኮትዚዩው መቃየስሌ ሚሳሌም ፊከሪዋ ሒሳቦትቤ፤ ሒጃጆትቤ፤ አመንቲቤ፤ ሐደፍቤ፤ አዳ ዋ ረእዩቤ መትዋፈቅዚዩው ሞቃሌ። ሰብብዞምዘማንዘዳርሲዋ ዲነት ጌይ ጊባሮት፤ሌቆት ዚትላሐዳንታማ፤

ዩትካሐልበዛል ረእዩዋ ፊርቂዚዩው መላያቤ፤ፈርቂያቸው መጥብብቤ ዚዳይ ረእዩው መኸለቅሌ ጠቢአ ዋ ጠቢአዚዩው መትላመድቤ መትዋረስሌ ጋርሐዋዝ ኒብሪ ኺሸናዚዩው መትዋፋቅሌ አዳ ዋ አመንቲዚዩው ሞቃሌዋ መትታቃሌ ዚቅቲ ዋ ደኢፍ ጠቢአዚዩው መላያማ አሐድዘ አላይዘ ዲኢፋቱው ሞቃቤ መትፈራረከማ መንበርቲሌ።

ረሱል ዘማንቤ « መጊረት ቢኒ ሸዕበሕ » ዛዩዩ(ረ.አ) « አሐድ ቀሐቱው ኩሻ፡ አሸኹ፤ ባኹዩማ ረሱልሌ ኤማድኹዩ» ባዩ» ረሱሉም (ሰ.ሰ.ወ) «ሪእኹ» «ባዩኝ» « አልሪእኹም» ባኹዩ «ሌጥማ ሔጀ» ባዩኝ። መራድ፡ ዋሮት ዋ ሰኪና ዩኑብራኩት፤ ዩትናሳእዛላች ኢንቤ መትራኦ ሐልበዩ፡ ባዩ። ዚቲናሳኦማ ጋር ኢሳሾ በሔር ዩትረኹብዛል አልመትካሐልቲው መናቀስሌ ዩፈርካል።

ፈሰሊ ሺኢሸቲ

3. ጋርሐዋዝ አኽላቃች

ጋርሐዋዝ አኽላቅ ሚሻ ዋ አቦቻሚሽታች አቅሊ ሒሳቦት ዋ ዲነትጌይ ፊራኮትኩትቤ ሚሕዳርዚዩ ዩትሊያል። ሚሻ ደድዚዩ ዋ ኡምሪ ደረጃዚዩኩትቤ ዩትላያል። ሚሻ ዩደልጎዛል ዲላጋዚዩ ዋ ጋር ዩትሒድሩባዛልኩትቤ ዩትላያል።

አሐድ አቦቻ ኢዶች ኢማይቲናሳኡ ቤቀድ ዋ ኢስቲናሳኡ ቤሔር ዛለዩ ደድዋ ሲጃች ዩትሊያል። አቦቻ ሚሽታች መስሳቤ ሑሉፍ ዛሾ ወቅታች አዊኑም አዜብነትዚዩቤ አው ዋ አይዚዩ ጋርቤ ዋሊዳችዚዩ በሕ ዚናሩቦ ደርማ ዋ ወሐችነት ኡምሪቤ ዚናሬዩ ኹንቲው መቤጃቤ ተናሳኦት ዋ ጋር መትሔደርሌ ዩሰጠዛል አትታይ፤ ኢስአሐድ ጊር ኦር ሒጃጆት ዘይቲሰጥ ወቅቲ ዩነብሪሌ ዩፈርካል።

አቦቻ ሚሽታች ወልዲ ኢስወለዱ ቤሔር ዛልበዩ መስኡሊያ ዛይድ መኽናሌ ዩፈርኪዛልሌ ባይቲ፤ ደርማ ዋ ወሐችነት ኡምሪቤ ዚናሬዩ ፈለክ ዋ መትዋደድ በሕ መትሚዛዘን፤ ዩትፈረኩሜል። አቦቻ ሚሽታች ደድዚዩ አብዘሕቤ ወቅቲ ቤሔር ጋር መስኡሊያ ዋ ወልዳች ሺያር መትማለእቲ ኩፎኝ ዩትናወጥሌ ዩፈርካል።

ጋርሐዋዝ ጋር መትሂዳደርቲ ኡሱጡቤ ኢስአሐድ ኒውጢያች የንበሩማም ኒውጢዛ አቦቻ ሚሽታቸው የፋርሒዛል ጂሓች ዛላነቱው ሞቃንታ። የትኪሻል። ዞላዶ ወልዳችሌ አው ዋ አይነትቤ መንበርቲ ዚሩሕኻድ ሑርሪያው መቅበጡም ዘልኻናቤ ኒባሮት ኹንቲው ዳይቤ መትሚቻቻሌንታ።

ጋርሐዋዝሌ ዲድዲ ዋ የገስሲ ዚታ ሊምዲዋ ባሎትቤ ዩትሴናናዛልኩትቤ “ደድዋ መትዋደድ ዩራጋል፤ ዩሙታል።”

“ተናሳኦት ኡጉድ ጋር መቦአ በሕ መስሳንታ። ሑርሪያው መቅበጥንታ” ዩላሉ አውሮፓ አርመልላች። ላኪን ተቅዲምቤ አቦቻ ሚሽታች ኢመይቲናሳኡ ቤቀድ ዩነብሩባዛል ጋርሐዋዝዚዩሌ ዚናሬዩ ጊድራ ዋ ቀድራ ባሎትዞኩትቤ ኡኑስ ኻነ ጊርማ፤ ዩ ዲድዲ ተሕሲቡው ጠብ ዘላሹቤ መትናሳእቤ ቦኡቦ ጊር መትናሳእትዚዩ መእና ዋ አቤጆት ዩቀብጢማ፤ መትናሳእዚዩ ዲነት ዋ አላይ ሓጃቤ ዚትሔጀባ ዚኻና ሰአ፤ ጋር ሚሕዳርዘ ዋ መትሔደርዘ ሰፋጣኩትቤ ዩትቴገልማ ሰፋጣኩትቤ ዩትቦረዳል። ጋርሐዋዝ መትሔደር መግኛ ዘልባ ደረጃው ዩቀብጣል።

ዩሌ ባይቲም፤ አቦቻ ሚሽታች አሐድዞ አሐድዞው ሞቃማ፤ መትቄበል፤ መትሒሳሰብ ዳይ ረእዩ መኸለቃማ፤ ኒባሮትዚዩው ተሕጂስ ሞሻ የትኪሻሮሐ ቢላይ፤ ጋርሐዋዝ

ሚሕዳርዞ መትቃፊን ኤልባም። ዩሌም ተናሰኦት ቤቀድ የትኪሽዛሉ ኒከሕ ቃኑናቸው መልመድማ፤ መትሔረግ የትኪሽዛል ዩኹናል። ተናሳኦት ቤሔሩም አሐድዞ አሐድዞው ተስ የቲሽባዛልማ ኒባሮቱው ዳይቤ፤ ዩኑበሩባዛል ኹንቲ መትሚቻቻ የትኪሽዛልነት መትታወቅ ሐልባ።

ዩ. ሰበብቤም ዩው ዚምሳሰላ ኹንቲያችሌ ሐልሊ ዩኹንዛሉ ቀበቲያች ዩቤ ተሐይሌ ዩትጊለገላል፡-

- አቦቻ ሚሽታች ዚአሐድነት፤ ሐደፍ መልሐድቤ፤ ኩልሉ ሰኣም ተስቲ ዩትስመአዩዛል መኸና ሐልበዩ። መስሳ መትዳበልሌ አጥጢ ቢአጥጢ መትሐፋዋ መትጋደር ቢላይ፤ መስሳ መንበርቲዞ ተስቲ ዘይኪለቅለዩ መኸና ኤልባም። ጋር ሐጃቸው መስሳቤ መድለግ ቢላይ ዩ ሊጃች ዛጥ ዲላጋንታ፡ ዩም ቀሀታች ዛጥ ዲላጋንታ ባይቲማ ዲላጋዞ ዘልቲደለጋቤ መቅራ ኤልባም።
- ተስቲም ኻና ጨንቂ ዚመስሳ ዛጥ መኸናዞው ማቤጃቤ ዳይ ተሳአዶት ሞሻ የትኪሻል። ዲላጋ ሐጃቤም ኻና አላይ ኹንቲቤ አባቻ ሚሽቲ መትሊያየማ ዛልባድቤ ኢስሙጥጢሌ መንበርቲ ኢንቤ ዚሮሐቃ ቀልቢቤም ዚሮሐቃንታ፤ ዩሎዛልኩት ኩፉት ኑዱል ዘይቲኸለቅኩት መትቄረሕ፤ ኩፉት ኑዱልዞው ዩትፈረኪ ቄስሲቤ መቆፋልሌ መጌበት።
- አቦቻ ሚሽታች ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ዩኑበሩዛሉ ዲነት አገኛትቤም ኻና ወልዲ ሪኻቦትዚዩቤ ደድዋ ዚሰላም ኒባሮት የገኛሉ።
- ሳምኻድሌ ጊድራ መስጣቤ፤ ወልዳቸው ዩው ዚመስላ ኡጋቤ አጥጢ ቢአጥጢ መትጊዳደር ዩለምዱኩት ጊርጋራ ሞሻ።
- ሩሕኻድ ኪሾና ሙጥጢው ሞራእቤ፤ ዲርሪቅ ባይቲማ ገዳድ ጠቢአ አልመልሐድ ኩልሉዞ በሐም የትካሕላል።
- አቦቻ ሚሽቲ ማቤይና ተራኦትዞ ጊርጋራ መትታሻቤ መትሂሳሰብ ረሕመት መትታሻ ኪልዛዩዳ ዩሊጢኩት ሞሻ።
- ሳምኻድ ረእዩው፤ ሒሳቦቱው፤ ሲናኑው ዚትሴነናቤው መእና ዘቤ ቃጨ መፌረስማ ዲዲዚታ መእና ዘይቲስጥኩት መትቄራሕ የትኪሻል። ዩኩት አልኻና ጊር ሚንኩት መኸና ሐልባ? ባይቲማ መትሔረግቲ ሱአል መትሔበር የትኪሻል።
- ደጉቤ ዩትኸለቅዛል ኸጠኡው አልመሞቃ፤ ኻጣእዞሌ ኢን ሐሽም ሞሻ።
- ሳምኻድ ሲናኑው ፈጠቅ አልሞሻ፤ አልመትካሐልቲ ተኸለቃጊርዞም መርገዝቲ ዛለ

ኹንቲቤ በያን ሞሻ አልታኑም ሲናንዘው ማትሔደር።

- አቦቻ ሚሽቲ ማቤይናቤ ሒሳቦት ፈርቂ መንበርቲዘው የቂን ሞሻማ፤ መትቁበል።
- አቦቻች/ሊጃች/ ሺሾናዚዩ ኩልሉ ወቅቲም፤ ኢዶች /ሚሽቲ/ ቀሐት ወልዲ፤ አቦች ወልዲው ቲትፋቀድዛት ቱኹንኩት/ሊጂሌ ኣይዞኩት ቱኹንማ ቲደልጊኩት ፊዝቤ ዩኸሻሉ። አዝዞኩትዞ አቦቻች/ሊጃቸው/ ገረብዚዩደሌ ሚሽታችዚዩሌ ዩትቴቁብበዩዛል መትፋቀድቲዞ መስኡሊያ መንበርቲዘው ሞቃማ መትቁበል ሐልበዩ። ኮኣትዚዩም ሩሕዚዩው ደድ ዚጋል ሞሻቤ ጠብ ሞሻ የትኺሸበዩዛል ጠቢኣቸው ዳይቤ ጠብ ሞሻ ሐልበዩ።

3.2 ኩምሙል ዋ ኩሕሐል ዚታ ጋርሐዋዝ ሐሊ?

ዚኻሼው ዳይሐዋዝ ኒባሮትቤም ኻና ዳይሐዋዝዞቤ ቃጪ ዩነብሩዛሉ ጋርሐዋዛች ማቤይናቤ ኢስኣሐድ ጊር ኺላፍ ሰብብቤ ሲን ዋ አርራት መትጋጫ ዩነብሩማል ባይቲማ መሔሰብ ዩትፈረኩማል። ዚአበድሌ አሐድ ጨንቂም ቢላይ ዚከመላ ሙራድዋ ጋርሐዋዝ ከስተን ዩነብራል ባይቲማ መሔሰብ ዩትፈረኩማል።

የኸኒማም ጋርሐዋዝ ኒብሪዋ መፋራሕቲዞ አማንንታ ኒላዛናችቤ አስሊያችዞ ኮኣት ዚትናስኡማ ዚትዳበሉ ሳሒባች ሩሕዚዩው ዚፈረካችማ ተሕሲብዚዩቤ ዚበሰሉ ኣቂላች መኸና ሐልበዩ። ኮኣት ዚትዳበሉ ሳሒባች አጥጢቤ አጥጢዚዩ መትዋደድ ሙጥጢም አልታዋ ሩሕዚዩው ዩድዲዛሉ፤ ዩ ባይቲም ሩሕኻድሌ ዩትሰጥዛል ጊድራ ዳይ ዱቡላች፤ መትዋደድዚዩቤ ዲባያ አማንንት ዋ ሩሕዚዩቤ መቲማመንቲቤ ዩነብሩዛላችን ተዩ።

ዳይ ኒብሪቤ ኢሳሎ መትጢላለኣ አዊኑም ሒር መትታሻ ዘይቲኬተላዩ ኩት ኢስሙጥጢሌም ኻና ኮኣትዚዩም ዳይ አሐድነትቤ ቲርፊ ወቅቲዚዩቤ መትናፋእማ፤ ሚሕዳርዚዩው ዳገን ሞሻማ መሔጀስቤ፤ ዩነብሪዛላች። መትሔጀስቲዘም ኒባሮትዚዩው ያጢምዛል ሐዋጅ ዩኹናል።

ኩሻነትቤም የኸኒ ኢስቲናሳሉ ቤሔር ኮኣትዚዩም ዩትፈረኪ ቁስሲቤ ዚሩሕ ዚዩ ዛጥ ሲነት ዋ ሜሻ ዩደልጎዛል ዲላጋ መፋጫ ዩነብሪዩዛላች መኸናዞ ቆራሚንታ። ሰብብዞም፤ ጋር የትሒዳድሩባዛል መስሩፍ ዩትረኽብባዛል ዲላጋ መንበርቲዞ ዋ መድለባቤንታ። መሐልለቁም፤ ኒበሮትሌ ጋር ዩቃኒባዛል ፋጥዞንታ፤ ደዱም ዩደብላዛል፤ ጋሩም ዩሙቃዛል፤ ሚሕዳሩም ዩትዋፊቃዛል ኢጂቤ ዩፋትሐዛል ሳቅ ሐልጊርንታ።

ጋርሐዋዛች ሩሕዚዩ ኺያሩው ዩቅዛላች ኻኑጊር ማቤይናዚዩቤ ጠቢቅ ተራኣት ዛሒርነትዋ አሚንንት ሐልጊር፤ ሩሕዚዩ ዲእፋት ዋ ጢብቃው ዩቁዛሉሌ ባይቲ

ሐጃዚዩው መዌሰን ዩፈርኩዛላች መኸና ሐልበዩ።

ጋር መትሒዳደርቲው ዩሒጅዛልቤ ቢሳሎት ዚኸናቤው ኩቱብ ዩቂቅላዛልኩትቤ ተስቲዋ

መትፋረሕቲ ዛልባ ጋርሐዋዝ መትገለጥቲ አስጣችዞ፡-

ለቤክ ባይነት፤ አጥጢ ቢአጥጢ መቲማመር፤ መትካሐልቲያቸው ዚላሐዱ መሳነንቲያች ዛልባ፡-

- አምኒ ዛላ ገልጌብ፤ ሑልሉ ዚታ ሐሳዋ ዛልባ መትሑረግቲ መልሉእ ቀልቢቤ መጢናነብ መትሑረግቲ ዛልባ
- ጋርሐዋዝ ደድ ዋ መትዋደዱው ዚትሊያያ ኹንቲያችቤ መግለጥ/ተሕጂስ ያሸዛል። የገሰሲ ዚጋል ዘለታሾቤ ሲናኑም ዘልፎረሐቤ መትሑረግ በያን ሞሻ፤ ሜማድ ኺሸናዞው መጦኛ፡ ዩፈርኪዛል።
- አር ሲናናቸው መትናፈእቤ፤ ቆርራም ጠቢአቸው የዛይዳል። ጨንቂ ዋ ኺላፋቸው መፍተሕሌ መሰሳቤ ዩትሑረግዛል።
- አር አዊኑም አሪ፤ ተሕሲብ ሒርቀታቸው ዛሒር ዩጨኩት ያሸማ ዩትሑረግማ ዩፈሕቲዛል አላይዞሌ ለሙና ዩኹንዛል ጋርሐዋዝ።

3.3 አር ጋርሐዋዝ አኽላቃች

አቦቻ ሚሽቲ ማቤይናቤ አር አኽላቅ ሓልጊር ጋርሐዋዝዩውም አር ኒባሮትቤ መትሒዳደርቤ ሑሉፍ ዩሉማ ባድሌም ፋይዳ ዛላ ዲላጋ ዩደልጉዛልነት ዚትታወቃንታ። ዩ ሰብብቤም ጋርሐዋዝ አይናችቤ አር ጋርሐዋዛች ዩትላይቦዛል፤ ሰበባችቤ፡..

- ጋርሐዋዛች ናሕዚዩው መትሒዳደር መፍረከዚዩ ዋ ወልዳቸውም ተሳኢዶት ዛልባ ሑራ፤ አዳብቤ ሜመር ዋ መሌቃቤ ጊዲር አትታይ የቡርዲዛላች።
- ጋርሐዋዝ ሐጃችቤ ዳይቤ መትሑረግ፤ ዳይቤ መብለእ፤ ወልዳችሌ ሚሻ ኡምሪዚዩቤ ኢልሚ መስጣ፤ ደርሲ በርናሚጅ ጠብ ሞሻማ መትቤስል፤ መሰሳቤ ሽርሽር መሌጣ፤ ዚያራ ሞሻ የትኺሽባ አትታይቤ መሰሳቤ መሌጣማ ዚያራ ያሸዛላች።

ጋርሐዋዝዞ ኡስጡቤ አማነት ዋ ሰላም ዘልባ፤ሺርቲዞ ጃርቤም መሐድ ሐዋዝዞ በሕ

ተስታዊ ፊት ኩፋትቤ ዩትካሐልማ ዩነበሪዛል። ኢስበልበላት ጠቢአ ዋ አመላችቤም ዋሊዳች ሞሻ ዛልበዩ ወልዳችሌ መውደድ ፊቱው ሞረአ፤ ቁይቲ ፊቱው ኦር ዋ ኦሪ ጠቢአው ዚሚሳሰላቸው ኩትዞቤ ወልዳችው የትሊምዱዛላች፤ ዩትፋቀዲዛላች።

አቦቻ ሚሽቲ ማበይናቤ ዛል ዱፋን ተራኦት፤ ኪሕሊዚዩቤ በርናሚጅቤ ዩትናፊኢዛላች። ሚሳልሌ፤- አቦቻ ሚሽቲ ሳኣቲቤ ኸሚስ አያም ጁማ አርቲ ቲንፋሽ መትታጫ ኢስላም ወልዲቤ ሱንናንታ፤ ረሱሉም (ሰ.ሰ.የ) “ጁማ አርቲ ቆፍ አትሐደድ” ባዩ። አልሐድ አርቱ መንግስቲ/ ሑኩማ ዲላጋ ደልላጊያችሌ የሚችዛል ወቅቲ መኸናዞንታ።

ጋር ኡስጡቤ አጥጢ ቢአጥጢ መትሒሳሰብ፤ ጊርጋራ መትታሻቤ ሐያት ኒባሮት ዩነበሪዛላች።

ጋርሐዋዝዝ ሸሪኣ ዩምራ ኣዳባች፤ ኦር ኣዳች ዋ ሔራችሌ ዩትዝእዛላች። ጋርሐዋዝ

ኒባሮቱው የጣውሪማ፤ የጣብቂዛል፤ የዋሪዛል ዲላጋችሌ አሐድዝ
አቦቻ ሚሽቲ/ ዋሊዳች/ ዩትኼተሉዛል ዲን ዋ አመንቲ አሐድ አይና ዚተያች።
ሰበብዘም ወልዳች ሱምዋ ሰኝኚሌም ኻና አቦቻ ሚሽታች ኢስቲዋለዱ ቤሔር መትላያው ዩኸትራል። ጋር ኡስጡቤ ዩትኸለቅዛሉ ጨንቂያቸው ዋሚኻታቸው ዳይ ዋ ሔላቤ ዩፋትሒዛላች። ጋርሐዋዝ ኒባሮትዚዩ አርነት፤ አማንነት፤ ሰላም፤ ረሕመት፤ ሪዝቂ ዋ ተስቲ ዘልቲላዩዩ ጋራች አዱኝኚት ኒብሪው ዚከመለሌያችንተዩ።

ኺላፍ ዘሪናች፤ ሰበባች ዋ ደሩራዞ

ኺላፍ፤ አቦቻ ሚሽቲ ማበይና አሐዳ ኮኣት መትታሻ፤ ሲናንቤ አልመትካሐል፤ ዋሊዳችቤ ኮኣትዚዩቤ አሐድዚዩ ማበይና ዘይቲኸሽ ሺኢ ዚትኸለቃ ሰኣ፤ ሲናን በቀላ ባይቲንታ።

አብዛሕ ጊር ኢስቲናሳአማ ጋር ኢሳሾ ቤሔር እስቲዋላዶ ቤሔር ደድዋ መትዋደድቤ ኢሳጣፎ ቤሔር፤ጋር ኡስጡቤ አቦቻ ሚሽቲ ማበይና፤ ኢሙኽ ወልጃች ሰበብቤ ዚትሊያዩ ወቅቲ ዋ ኹንቲቤ ኺላፍ ዩትኸለቅሌ ዩፈርካል። ኺላፍ የትኸለቅማም አብዛሕጊር ላኪን ሜገልቤዞ ኺላፍዞ ዚትሔጃ ሰኣ አሐድ ጋርሐዋዝቤ አቦቻ ሚሽቲ ማበይና ሰላም ዋ አማንነት ዩነብራዛል አቦቻ ሚሽታች አጥጢ ቢአጥጢ ኺሾናዚዩቤ፤ መትናሳእማ፤ አሐድጋር መሰሳቤ መግባእሌ፤ ወልዳች መውለድማ መሌቃቤ፤ ዚኒባሮት ተስቲ ዋ ከፍቲው፤

ጨንቂ ዋ ፈረጀቱው፤ ኺላፍ ዋ ሐልሊው፤ ጋርሐዋዝ ዋ ጃርሐዋዝ ሐቁው፤ ወልዲ ዋ ዋሊድ ሐቁው፤ አቦቻሚሽቲ ሐቅዋ ዋጂባታቸው--ዋዚታ፤ መስኡሊያቸው መሰሳቤ

መትሳኦድማ መትዋጣእሌ ኣሕዲ ዩቡኡማ ዩትናሳሉ፡፡

አዝዞኩትዞ ዳይሐዋዝዞ ዩትናፈእበዩዛል ሐላ መሐልዋ ዲን አመንቲዋ ኦር አኸላቃቹ

መግደርቤ ዋ ጊርጋሪ መትታሻቤ ዩነብራሉ፡፡ ዩ ሐቅ ዋ ዲርቂ ዋጂባታቹው ኒባሮትዚዩ ኡምሪቤ አልቲዋጣኦ ጊር ጋርሐዋዝ ኒባሮት ኡስጡቤ አቦቻ ሚሽቲ ማቤይናቤ አልመትካሐልቲ ዋ ሺላፋች ዩትኸለቃሉ፡፡ ዚትኸለቃ ሺላፍዞ ዩትፈተሕባዛል ኡጋ በጂሒንታ፡፡ የኸነማም ላኪን ሐልሊ ዩነብረዩሌ ዩፈርኪዛል ከፊፍ ሺላፋች አቦች ዋ ሚሽቲ ማቤይና ሐልሊ ዩቀብጡማ መትፋታሕ አትታይ ዩቡርዳሉ፡፡

አብዛሕ ጊር ዚትለመዳ መትፋተሕሌ ሰብብ ዩኹናዛል ዚትኸለቃ ሺላፋው ኡስጡዞው አልመቤጃ፣ መትባለልቤ አጥጢ ቤአጥጢ ረድዲ ሞረድ ኹንቲ ዩትረኣል፡፡ ኢዶቻች አብዘሕ ጊር ኸላፍዞው መጦራማ (መፈረክማ) መትካሐልሌ ራዲንተዩ አቦቻች ላኪን ሺላፍዞ ኢስቲኸለቃ ቤሔር ሺላፍዞው መትኸተርሌ ኸላፍዞቤ መርሐቅ ጠቢአ ያራሉ፡፡ አቦቻ ሚሽቲ ማቤይና ጋር ኡስጡቤ ዩትኸለቅዛል ሺላፋች ዋ መትላያ ኹንቲ ሚሻዋ ዳይሐዋዝ ኒባሮት ዋ ዲን ዋ ኢማን ጢብቃኩትቤ ዚትሊያያ የኸነማም አብዛሕ አቦቻ ሚሽቲ መትፋታሕማ መትላያሌ ሰብብ ዩኹንዛል ጋርሐዋዚያ ሺኢው ቢሳሎት ዛሹ ኣሊማች ዩሎዛልኩትቤ ሚሻ ባድዞ ዳይሐዋዝ ኒባሮት ኹንቲኩትቤ የትላይማም ባድዚኛ ኢትዩጵያቤ ዚትረኸባ ሑጅጃ ዩቂቅላዛልኩትቤ አቦቻ ሚሽቲ መትፋታሕሌ አስሊ ሰበባች ዩትኼተልዛላችን ተዩ፡፡

1. መስኪንት፡- ጋርሐዋዝ የትሒዳድሩባዛል መሐልለቅ ሳቅ አልመትማላኦ
2. አቦቻ ሚሽታች ዚትሊያያ ዲን አመንቲ ዋ አዳ መትኼተልቤ
3. ኢዶቹው ተሐይነትቤ መሔጃቤ (ጊድራ አልመስጣቤ)
4. ከፊፍማ ዘየትቃብጢ ሺኢቤ መትቃብጥቤ፣
5. መትናሳእዚዩ፣ ጋርሐዋዝ፣ ወልዲ ኺሾና ዘልኻናቤ፣ ወቅቲያ ደድ ኺሾና ሙጥጢ ሰብብቤ
6. ዛልበሰሉቤ መትናሳእቤ፣ ጋር ሐዋዝ ሐቅ ዋ ዲርቂው አልሞቃዋ አልመቀራሕቤ
7. ጋርሐዋዝ መስኡሊያው መጦረሌ አልመፍረክቤ
8. አልመታመን፣ አጥጢቤ አጥጢ ኢናድ ሞሻቤ፣ አፍ ዋ ቲንፋሽ አልመትካሐልቤ
9. ባዮዋ ባይቲ ወርቤ መሌጣ (መጤነብ) አቦች አዊኑም ኢዶች ጊቢኛ
10. ሰብሪ ቂባጭ ዋ አልመትፋረክ አቦች፣ ዘይኺሻ፣ ሺኢው ኢዶች መትጊረገብማ ሞሻቤ ኢዶች ዘትኺሻው አቦች መትጊረገብማ ሞሻቤ መትቃብጥ

11. ጋር ኡስጡ ሲድባን፡- አቦቻ ሚሸቲ ማቤይና፤አጥጢ ቢአጥጢ አልመትጊዳደር
12. ታኽቤ ላኦይ ኻሪጅ ሞጫቤ (ዛይድ መስፋፋ፤ ቂያስ ዛሌላ ኻሪጅ) ጋሩው ቆፍ መትቄራ
13. ኺላፉው፤ መጥጢናናብማ ሒርጊቤ መፍታሕ አልመፍረከ
14. በርናሚጅ ዋ ሒርጊቤ አልመሌጣ፤ ጋር ሓጃቤ መስሳቤ መትሔረግ አልመንበርቲ
15. ኢስቲናሳኡ ቤሔር ወልዲ አልመውለድ (ቂባጭ) ሰብብቤ
16. አቦቻ ሚሸቲ ዲላጋ ሰብብቤ ዘልባድቤ ኢስመጥጢሌ መንበርቲ፤ዋዚታ፡
17. ኢስቲናሳኡ ቤሔር ወልዲ አልመውለድ
18. ሐማቺ ጌያች ሲናንዚዩ መጥጢው መጥጤነብ ሰብብቤ

ዩቤ ለአይሌ ባድሁቁፍ ደረጃቤ ዚትቄቃላ አቦቻ ሚሸቲ መትዳበል ዋ መትላያው ዩኸዛልቤ ዚቀረቤውኩትዞ፤ መትኼተልቤም

1) ሀረሪ ሑስኒ ደረጃቤ

2) ሀረሪ መሐድ ደረጃቤ

መትናሳእዋ መትፋተሕ ቂያሱው ያሪዛል ኩቱብ ዋ ሰጥራ ሚዝ ሚሳልሌ ዩቤ ተሐይሌ ዩትኼታተልማ፤ ዩቁራል፡፡

ሀረሪ ሑስኒቤ ዩ ቁርራ አስሲር አመታችቤ ሜገል አቦቻ ሚሸቲ ኺላፍ ዋ መትፋተሕቲ ኪልዛያዳ መዴጃዞው ኦርኩትዞም ጌይ መጋላቤ ዋ በሪ ቃጪ ደርጋቤም መዛየድዞሌ ዩቀርቢዛሉ ሰበባቺው ሸሪኣ ዲዋንጋር ቃዲያች ዚቄቃሉ ሰኣ ኦርኩትዞም በሪ ቃጪቤ አዜባች ሊጃች ዋ ቀሐታች ዩትናሳኦሉ፤ መትናሳእዚዩ ቆርራምንታ፡፡

ሐራም ዋ ኤች.አይ.ቪ ነትቱቤ አልመውደቅሌ ዩልዛሉ ያሸዛልንታ መኸናም ዛልባንታ፡፡ ላኪን መትናሳኡው ዩቀድሚዛል ኢቆች ዋ ሸሪኣ ቃኑናቺው መልመድ ዩሐጥረዮሐል፡፡ ዩሌ ባይቲም ዩትናሳኢዛላች ቀላሕ ዘላዩቤ ዩርገብጉማ ዩትፋተሐሉ፤ መትፋተሕዚዩሌ ሰበብነትቤ ዚትሳመታ ኩቱብ ሁጅጃች ያራዛልኩትቤ፡-

(1) አዜባች መንኩትቤ መትናሳእማ ጋር መትሔደር ዛልበዩነቱው አልሞቃ፤ (2) አቦች ሚን ሐቅ ሐላ፤ ኢዶች ሚን ሐቅ ሐሌው አልሞቃ፤ (3) ሸሪኣ ቃኑኑው ሞቃማ አልመግደር፤ (4) አቦች ወልዲ ዚሐራሬው ሰኣ ቀሐትወልዲ ኤቀድዜቤ ወለም አልባይቲ፤ ቀሐትወልዲ ዚሐራሬ ሰኣ አቦች ወልዲ ኤቀድዜቤ ወልም አልባይቲ፤ አትታበር መኸለቅ፤ (5) ሐራምቤ ዚናእ አልሞሻሌ መንሳእ ቢላይ ሐቅዋ ዲርቂ

ያሽበዩዛል ኢቆቱው አልሞቃ፤ (6) ቂማ ዛሌላ ሺኢቤ መትቃበጥማ መትላያ፡፡ ደድዋ ኒከሕቤ ዩትዳቤሉማ መትፋተሕ ሰኣ ዲዋንጋር መዴጃ፤ (7) ጋርሐዋዝ መስኦሊያው አቦቻች አልመጦራ፤ (8) አቦቻ ሚሸቲ ዚትቃበጣው የትካሕሊዛል ራጋ አልመንበርቲ፤ (9) መትናሳኡው ከፈፍኩትቤ መሔጃቤ ደንታ አልመስጣ፤ ጋር ሐዋዝሌ መስፋፍ አልመስጣ፤...ዋዚታ ሰቡብቤ መትላያ ኹንቲያች ዩትሪአል፡፡

ዩቤ ለአይሌ ሑስኒዞ ሸሪአ ዲዋን ጋርቤ ዚትረኽቡ ሁጅጃቸው አሳሰ ሞሻቤ 2002 ኢላ 2006 ኢ.ሒቤ ሀረሪ ሸሪአ ዲዋንጋርቤ ዚትሳመታ ዳታ፤ መትናሳኦቲ ዋ መትፋተሕቲ ቢዝሐው ያሪዛል ሙስረታች ዩቤ ተሐይሌ ቀረባማ ሐል፡፡

(አብዛሕ ሁጅጃዝ ደርጋዛጥ ዋ መትናሳኦሌም ኻና መትፋተሕሌ ዲዋንጋር ዚቀረባች ቄስሲው የሐፍቃል፡፡) አላይ ገረብደሌም መትኼተልቤም ሸሪአ ዲዋንጋርቤ ቃፌ ዚትሊያዩ መክተባችቤ ዚቀረቡ መትናሳኦቲ ዋ ኺላፉው ያሪዛሉ ሙስረታች ዋ ሀረሪ መሐድ ሐዋዝቤ መትናሳኦቲ ቢዝሐው አመት አመትቤ ያሪዛል ኩቱብ ሙስረታች መትኺታተልቤ ዩቁራል፡፡

ሙስረት 2: ሀ/ ሀረሪ ሸሪአ ዲዋን ጋርቤ

2002 አመትቤ ሸሪአ		2003 አመት		2004 አመት		2005 አመት		2006 አመት	
ዚትናስኦች	ዚትፋተሐች	ዚትናስኦች	ዚትፋተሐች	ዚትናስኦች	ዚትፋተሐች	ዚትናስኦች	ዚትፋተሐች	ዚትናስኦች	ዚትፋተሐች
200	43	207	60	182	53	151	91	152	142

ዘሪን: ሀረሪ ሸሪአ ዲዋን ጋር

ሙስረት 3: ሑስኒዞቤ 15 አመት ቤቀድ 1990-1995 ኢ.ሒቤ. ጌዩ ዋ ደርጋ መትናሳኦ ደረጃ

ሐልቂ	ዚትናሳኦብ አመታች	ዚትናሳኦች ቢዝሐ
1	1990	40
2	1991	48
3	1992	50
4	1993	52
5	1994	44
6	1995	40
	ዱመጥም	274

ዘሪን: ሸሪአ ዲዋን ጋር (ዩሱፍ ፈረጅ) 1995

ሙስረት 4: ለ/ ሀረሪ ሑስኒቤ ዚትሊያዩ (ቀቢላች) መሐዳች ማዘጋጃ ጋርቤ 1991-

1995ቤ ዚትናሳኣች (ኩቱብ ዘሪን መዘጋጃቢ

ሒልቂ	ዚትናሳኣብ አመት (ኢሒቤ)	ዚትናሳኣች ቢዝሐ
1	1991	134
2	1992	130
3	1993	153
4	1994	193
5	1995 ኢላ-ጊንቦት ወርሒ	84
	ዱመም	690

ዘሪን : ሀረር በንደር ጠብቲ ጋር (መዘጋጃ) 1991-1995

መስረት 5: ሐ/ ሀረሪ ሁሲኒ ሑኩማ ኢንደቻች ዊጃችዋ አዜባች መከተባቤ 2004-2005 ኢሒቤ ዛል ሺኢሽቲ አመትቤ መከተባዛሌ አቦቻ ሚሽቲ ሺላፋች ዋ ሓልሊ ዋ ሌጦትዞው ያሪዛል::

2004 ዓመት			2005 ዓመት			2006 ዓመት			2004 – 2006 አመት ዱመም ሒልቂ		
ዚቀረበ ንዝ ክስሲ	ዚትካሓላች	ፊርዲሌ ሑሉፍ ዛያ	ዚቀረበ ንዝ ክስሲ	ዚትረኽቦ ሓልሊ	ፊርዲጋር ሁህፍ ዛያ	ዚቀረበ ንዝ ክስሲ	ዚትረኽቦ ሓልሊ	ፊርዲጋር ሁላፍ ዛያ	ዚቀረበ ንዝ	ዚትረኽቦ ሓልሊ	ፊርዲጋር ሑሉፍ ዛያ
235	157	80	385	234	150	306	249	56	926	640	286

ዘሪን : ሀ/ሐ/ሐ/ኢ ዊአዜባች መከተባቤ 2004-2005

መከተባዛሌ ዚቀረባ

ዚጋል (ኪስሲ) = 926

ሱልሒ ዚትረኽባሌያች = 640 = 69% ሱልሒ ዘልቲረኽባሌያች = 286 = 30.9%

መ/ ሀረሪ መሐድሐዋዝ መትናሳኣቲው ዩኒክዛልቤ መትናሳኣቲ ደረጃዝ

20 አመት ቤቀድ (ኢሕአዴግ) ባድ ዚቦኣቤው-1983-1989 ዛል ሜገልታኝ 7 አመት ማቤይናቤ ዚትናሳኣች ቢዝሐው ያሪዛል መስረት (ኩቱብ ሁጅጃ ዩሱፍ ፈረጅ 1996 ሀረሪ መጅሊስ ኮንፈረንስ ዋ ዘኑን ኢብራሂምቤ)

መስረት 6: ሀረሪ መሐድሐዋዝ መትናሳኣቲው ዩኒክዛልቤ

ሐልቂ	ዚትናሳኡብ አመታች (ኢ.ሐ.ቤ)	ዚትናሳኦች ቢዝሐ
1	1983	17
2	1984	24
3	1985	28
4	1986	30
5	1987	37
6	1988	70
7	1989	55
	ዱሙም	261

ዘሪን : የሱፍ ፈረጅ ሀረሪ መጽሐፍ ኮንፈረንስ 1996

ሙስረት 7: ሀረሪ ኡምመት መትናሳኦቲ 1990-1995 ኢ.ሂቤ. ጌይ መጋላ ዋ ሺርቲዞቤ

ሐልቂ	ዚትናሳኡብ አመታች	ዚትናሳኦች ቢዝሐ
1	1990	78
2	1991	60
3	1992	48
4	1993	72
5	1994	66
6	1995	69
	ዱሙም	393

ኩቱብ ዘሪን : ዘኩን ኢብራሂምቤ 1995

ሀረሪ መሐድሐዋዝ ነሱብ ሲልሲላዞ ዘማን ቢዘማን፤ አመትቤ አመት፤ መንዚልቤ መንዚል፤ መትዋለድ ዘሪንዝ ዘይዲረቅኩት ወቅቲ ወቅቲቤ መትፋቀድ መዝጋገሕ የትሺሻሐል፡፡ ዩትዋለድማ ዳይሐዋዝዘው ዩሒግናዛሉም ኒፋኦትዞ አሽእ ዛል ጂልሌም ኻና ዩዲጅ ጂልሌም በስማዘው ሞረድዞቤም ሑሉፍ ዳይሐዋዝ ኡምመት ሹናትሌ ዋ ባድ ሌቆትሌ ጊዲር ፋይዳ ሐላ፡፡ ሀረሪ መሐድሐዋዝ መትናሳኦቲ 23 አመት ቤቀድ 1983-1995 ዛል13 አመታችቤ 535 አሩዛች ተናሳኡ ናር፡፡ አሐድ አመትቤ አሽረጅዞ 41 አሩዛች ተናሳኡ ባይቲንታ፡፡ አሐድ ወርሒቤ 3 ኢሙኽ 4 አሩዝ ናራ ባይቲንታ፡፡ 1990ቤ-1995 ዛል 5 አመታች ማቤይና 70ቤ ኢላ 78 አሩዛች አሐድ አመትቤ ዩትናሳኡ ናር፡፡ ፊዝቤ ጦኝኛምን ናር፡፡ መትፋተሕ ቢዝሐቤ አልናሩም፡፡ አዝዞ አመታች ቤሔር ላኪን መትናሳኦ ኪልናቀሳ መትፋተሕ ዚበዝሐቤው ሹንቲ ዩትሪአል፡፡

ሚሳልሌም፡- ሐረት አመት ቤቀድ ቢሳሎት ዚኻናቤው ኩቱብ ጁን ወርሒ 2011ሚላዲቤ ዘጥጣ ቡሱል ገበእቲ ዩቤ ተሐይሌ ዩትሹተላል፡፡ ገበእቲዞ ዩቂቅላዛልኩትቤ ጌይወልዲቤ፤ ቃሐቱም ኻንቲ ሊጃች ዘልነሱኡቤ ኢላ 30 አመት

ቀላሕ ዩልዛሉነት ዋ ሚሽቲ መንሳእ ሜጌል ኡምሪ አቦችሌ ዚጉትቲ ኡምሪዞ 30 አመት ዚኻና ሰእ ቀሐትወልዲ አቦች ቲነስባዛት ዚጉትቲ ኡምሪዞ 25 አመት መኸናዞው ኩቱብዞ ያራል፡፡

ጌዩወልዲቤ ዩትናሳእዛል ሊጂዋ ቀሐት ቢዝሓዞ አመት፤ አመትቤ ተሔጃ ጊር አሐድ አመትቤ አነሳጊር 29-በዝሐጊር 37 አሩዛች ዩትናሳአሉ፡፡ 1998-2003 ኢ.ሒቤ 5 አመትቤ ዚትናሳኡ አሩዛች አመት አመትቤ ዚጉትቲ ነቲጃዚዩ (አቨፊጅ) 31 ዩኹናል፡፡

አዚዝኩትዞ ሺላፍ ሰበብቤ አልመትካሐልቤ ዚትላዩ አቦቻ ሚሽታች አሐድ አመትቤ ሒልቂዞ አነሳጊር 16-በዝሐጊር-27 ዩኹንዛል አቦቻሚሽቲ መትፋተሕማ መትላዖ ዚትራእ ሰእ 5 አመትቤ ዚጉትቲ (አቨፊጅ) 17 አቦቻ ሚሽቲ መትፋተሕትው ያራል፡፡ ዚትላዩ ኹንቲቤ ዋ ዚትፋተሕማ ዚትላዩ ኢንዶቻች ኮአትታኝ አላይ አቦች አልመንሳኡው አዳ ዛሾሌ ባይቲ ዚፈተሑ አቦቻችቤ ሑሉፍ ኢዶቻች ሒልቂዚዩ ፊዝቤ ዩዛይዳሉ፡፡ ሀረሪ አቦቻሚሽታች መትፋተሕዚዩሌ አስሊ ሰበብነትቤ ዚትጌባ ኩቱብ ዩትኹተልዛሊንታ፡፡

(ሀ) አቦቻ ሚሽቲ ማቤይና ጋርመትሔደር ሐጃችቤ (ኮሙኒኬሽን) መትቃረብማ መስሳነን አልመንበርቲ፤ (ለ) ኢስቲናስኡ ቤሔር ወልዲ መውለድ አልመፈረከ (ቂባጭ) (ሐ) አሕዲዋ ወእዲ መሰበር፤ (መ) ጋርሌ የትኺሽዛል መስሩፍ መሐልለቅ ጨንቂ፤ ዋዚታ ሰበባችቤንታ ይላል ዝበእቲዞ፡፡

ዚነሱሉማ ዚትዋለዱ ኢዶቻች ወቅቲ ቤሔር ወልዲ አልመብዛሕሌ ዩልዛሉ ወልዲ ጋር የቁፍሊዛል ፈረንጂ ደውዋ (ኮንትራሴፕቲቭ) ኪኒን በቅላቤ 51% ዩኹንዛሉ ኢዶቻች ዩትናፈአሉ፡፡ ወልዲ መውለዱም የቃንናሉ፡፡

1998ቤ-2003 አመት ዛል 5 አመትቤ ሀረሪ ሑስኒቤ ሀረሪ መሐድሐዋዝ መትናስእቲ ዋ መትፋተሕትው ያሪዛል ሙስረት ዩቤ ተሐይሌ ዩቁራል፡፡ አዝዞኩትዞ ሙትዋ ሑይቲ መንታዋ ዚትሊያዖ ሰበብ ዋ አልላ አምሪ ሰበብቤ ዩሙታዛል ኡሱእ 2000-2004 አመትቤ ዚትረኽባ ዚጉትቲ ነቲጃ 31 ኡሱእ ዩኹናል፡፡ ዙርዙርዞ ሙስረት ላአይቤ ዩትረኽባል፡፡ (ኩቱብ ዘሪን፤-ሪስርች ሪፖርት ኦን ዲሞክራፍክ ኢስታቲስቲክስ አፍ ሀረሪ ሶሳይቲ June 2011 (ኩቱብ ዘሪን አሚር አሊ አቂልቤ)፡፡

ሙስረት 8: 1998ቤ-2003 አመት ዛል 5 አመትቤ ሀረሪ ሑስኒቤ ሀረሪ መሐድሐዋዝ መትናስእቲ ዋ መትፋተሕትው ያሪዛል

1998 ኢ.ሐ.አ. አመት-ቤ		1999 ኢ.ሐ.አ. አመት-ቤ		2001 ኢ.ሐ.አ. አመት-ቤ		2002 ኢ.ሐ.አ. አመት-ቤ		2003 ኢ.ሐ.አ. አመት-ቤ		ዲ.መ.ም 5 አመት-ቤ	
ዚትናስኦች	ዚትፋተተኣች	ዚትናስኦች	ዚትፋተተኣች	ዚትናስኦች	ዚትፋተተኣች	ዚትናስኦች	ዚትፋተተኣች	ዚትናስኦች	ዚትፋተተኣች	ዚትናስኦች	ዚትፋተተኣች
32	27	35	17	32	16	29	26	37	16	165	102

ኩቱብ ዘሪን : ሪሰርች ሪፖርት ኣን ሀረሪ ዲሞክራሲያዊ አሚር ኣሊ አቂል (ጁን 2011)

ሙስረት 9: መትወለድ ዋ መሞታ 1998 – 2002 አመት ላሙና (ዩትወለድዛሉ ወልዳች ዳታ አልቲረኽባም)

2000		2001		2002		2003		2004		ደ.መ.ም	
ዚትወለዳ	ዚሞታ	ዚትወለዳ	ዚሞታ	ዚትወለዳ	ዚሞታ	ዚትወለዳ	ዚሞታ	ዚትወለዳ	ዚሞታ	ዚትወለዳ	ዚሞታ
-	28	-	35	-	33	-	30	-	29	-	165

ኩቱብ ዘሪን : አሚር ኣሊ አቂል፣ (ጁን 2011)

ኺላፋቸው መፍተሕቤ መገራው ዊጌር ያሽቦ ሔላች

ዚትቃብጡማ ዚትጋደሉማ መገርራ ዚኸኑ ኡሰኣቸውም ኻኑ ዚትኻለፉ አቦቻሚሽታቸው ዊጌር ሞሻ ኢስላም ዲን ሸርኣችቤ አሐድዞንታ፡፡

ዚትኻለፋች ማቤይና ሱልሒ ሞረድ በጂሕ ደሩራ ዋ ኸርኸራቸው ዩናቅሳል፤ ጋርሐዋዝቤም ኻና ዳይሐዋዝዘቤ አሐድነቱው ዩኸልቃል፤ ኮኣት ዚትቃብጡ ኡሰኣች ማቤይና አብባ ዋ ኢሕነቱው ዩኸልቃል፡፡

ዩሌም ቁርኣን ኣያትቤ አልላ (ሱ.ወ) ባያ:- “ኢንመል ሙአሚኑና ኢኸዋቱን ፋአሲሊሑ ቤይና አኸዌይኩም” (ሱረቱ አልሑጁራት ቢሰሚላ 9^ሓ ኣያት) ተፍሲርዞም:- ሙአሚናች አብባ ዋ ኢሕን ተዩ፤ ኮኣት አብባ ዋ ኢሓችኹው ዊጌር ኡሹዩ፡፡ ዩላል፡፡

ኣላይ ቁርኣን ኣያትቤም አቦቻ-ሚሽታች ተኻላፉ ጊር ሱልሒ ናርዲለዩኩት ቁርኣን ቤ

ዩቂቅላል፡፡ አልላሁ ባዖ፤ “ወኢን ኪፍተም ሺቃቃ ቤይኒሒማ ፋብአሱ ሐከመን ሚን አህሊሂ ወሐከመን ሚን አህሊሂ ኢን ዩሪዳ ኢሰላሐን ዩወፍፊቁ ሷሁ ቤይናሁማ” ዩላል- (ሱረቱ-አል ኒሳእ፤ ቢስሚላ 35^{ታኝ} አያትቤ) ተፍሲርዘ፡-“አኻኻኻች ረጋች ዜተኻች፤ አቦቻ ሚሽታች ማቤይናቤ ዛል ሺላፉው አቅኹ ጊር አሕላችዘቤ የትካሕሊዛል ራጋ ሚሰሐ፡፤ አሕላችዜቤም የትካሕሊዛል ራጋ ሚሉሐማ ጊፈሩ፡፡ መትካሐል ኸሹጊር አልላ ማቤይናዚዩው የትካሕላል፡፡” ዩላል፡፡

አቦቻ ሚሽታችቤ ዩትቴገልዛል ሺላፍ ወቅቲዘቤ አልበረዳ ጊር ኪልሐደራ ኮአት ገረብ ሐማቺይይ ዩትማሰላል፡፡ሲናንዝ ሐማቺ ንይቤ ዩትሔጃል፤ ሐማቺይይቤ ሺላፍዘ አልቲፈትሐጊር ፊርዲ ጋርቤ ዩትሔጃል፤ ፊርዲጋር መትካሐልሌ ዩጊብታል፡፡ አልቲፈረካናር ጊር ቶያ ዋ ገንዳዛሉ ራጋችቤ ሲናንዝ ዩትሔጅማ ዩትፈተህኩት ዩምራል፤ ዋዚታ፤ ኹንቲቤ ሐልሊ ዩትፋጫል፡፡ አልላሁ ሰሚሑል በሲርንታማ ኮአት ገረብ አቦቻሚሽቲ ጨንቂው ዩሰማል፡፡ ዩራል፡፡

ረሱል ዘማንቤ አቦችዜ በሕ ተቃባጥቲማ ሸሪክ ፈለማ ታሽቤ ዚናርቲ ኸውላ ዩሌዛል መዲና ነባርዚቴ ኢዶች ጨንቂዜው ነቢዚኛ መሐመድሌ(ሰ.ሰ.የ) ሜመድሌ ጉዶር ኡጋቤ መዴጃቤ አሳልቲ ረሱልሌ(ሰ.ሰ.የ) መዲናቤ ኢሳሉ አልላዳቤ ዘሬዳሌዩ ቁርኣን አያት ወሕይ 30^{ታኝ} ቢስሚላቤ፤ ሱረቱአል ሙጃደላህ 21^{ታኝ} አያት፡፡ “ቀድ ሰሚዓ ሷሁ ቀውላልለቲ ቱጃዲሉካ ፊ ዘውጃሂ ወተሽተኪ ኢላሷሂ ወልላሁ የስመሙ ተሓወረኩማ ኢንሷሂ ሰሚሁን በሲር፡፡” ተፍሲርዘም፡- “አልላ የትታ ኢዶች አቦችዜ በሕ ተኻለፍቲማ ሸሪክ ፈለማ ታሻኸቤ ዛልቲማ አልላ ኩፎኝ መስሴመእቤ ዛልቲ ኢዶቹው ሲናንዜው ተጤነቤ፤ አልላ ታሻቤ ዛልኹ ሲናን ፈለማው ዩሰማል፤ አልላሁ ሰሚሑል በሲርንታማ” ዩላል፡፡

መኸናዘቤም አቦቻ ሚሽቲ ማቤይናቤ ዩትኸለቅዛል ሲናኩው ራግነትቤ ዩሒጂዛል ኡሱእ ዩቤ ተሐይሌ ዩትኹተልዛል ቀብቲያቹው መቤጃ ሐልባ ፡-

- ራግነትቤ ሲናንዘው መሔጀሌ፤ ኤቀዳን ኤቀድ መስሳንንሌ፤ መትካሐልሌ፤ ዊጌር መኸናሌ በሪ መከፋትሌ የትፊርኩዛሉ ሺኢያቹው መቤጃማ መፍተሕ፡፡
- ሺላፍዘ ጋር ኡስጡ ኒብሪው ጠብ ሞሻሌ የትኺሽዛል ኻናጊር አማን ሐልሊ የገኘኩት ሲናንዘው ኢላ አኺር መትኺታተልማ አትታይ መቦረድ የትኺሻል፡፡ ኮአታኝ ሺላፍዘ ሐፍ ዘየልኩት፡፡
- ሺላፍዘ ዚትኸለቀቤው ወቅቲ ቁይዋ ሒራር ላአይቤ ኢሳሎ ኻንጊር፤መትካሐልሌ ዩሉዛል፤ ሲናንዘው መብረድሌ ዊይሌ ዊይዘ መስሳንን ፋይዳም ኤላ ዛላይት ሺላፍ ዩዛይዳል፡፡

- ሒራር ዚበረዳ ቤሔር መስሳነን፤ ላኪን አውፊባይነት፤ ፈደምባይነት፤ ሩሐው መራጃኦ ኢሳሾ ቤሔር፤ ሲናን ኢስበረዳ ቤሔር መሳነን ዩትመለሐል፡፡ (ወቅቲ ዘይቲሰጣ ሺላፍ ዩነበሪዛልሌ ባይቲ ሚሻ ኹንቲዘኩትቤ መስሳነን) አሐድዞ አላይዞ ረእዩው መትቄበልቤ መትካሐልቲ አስጣ ሞራእ ወልዳችሌ ዩሎዛል አውፊ መትታሻ፡፡
- ዚትኸለቃ ጨንቂው አማንቤ መሬመጥማ መፍተሕ፤ ጨንቂው ፈረትቤ አልመስካ፤
- ገልጌብ ዋ ሓሳዋ ወቅቲ አጥጢ ቢአጥጢ መጢናነብ ኤልጊር መገራው ዊጌር ያሸበዛል ዲብላንዘ፤ ሒርጊዞ ሐልሊ ዩትረኸብላሚል፡፡ አልመትካሐልቲው የሚሕሳል ዩሌ ባይቲም፡-ጢት ጢት ሺላፋች ዋ ሲናናችሌ አቦችወልዲ ጋርሐዋዝዘሌ ዩልዛል ፈደም ባይቲ ሐልባ፡፡

ሐዲስቤም ዚትቄቃሌውኩት ረሱል (ሰ.ሰ.የ) አቦችወልዲው ዚሐተፎ ሰኣ ዘሴነኖ ሒትፋን፡፡ “ቀሐት ወልዲው ተፋቀዱ ሐይዬ አማና! ቀሐትወልዲ ዚትኸለቅታ ሜጠቅ አጥቤንታ ሜጠቅ አጣችቤ ኡሱጡዘቤ ዱጉን ዩበዝሒባዛል ለአይ ገረብዘቤንታ፡፡ ዱጉን አጥዘው ፊዝ አሻሐኸ ባኺ ጊር ዩትሰበርበኻል፡፡ ዛልባኩትቤ ሐደግኻጊር አዝዞኩትሶ ዘልቲሰበራቤ ዩነበራል” ዩላል፡፡ (ቡኻሪዋ ሙስሊም ሐዲስቤ)

አላይ ሐዲስቤም ዚትቄቃላ “አዶችወልዲ ዚትኸለቅታ መጠቅ አጥቤንታ፡፡ አቦች ወልዲኩታ አሐድቲ አይና ሓል ኡስጡቤ ኩልሉ ወቅቲም ቲነበሩሜት፡፡ አዝዜ በሕ መንበርቲ ኸሸኺ ጊር ዛሌ ሓላ አመል ዋ ጠቢአዜ በሕ መስሳ ኒበር፡ አቀነሔኸ ባኺጊር ቲሰበራት፡፡ መስበር ባይቲም መትፋታሕማ፤ መትላይ ባይቲንታ፡፡” ዩሌ ባይቲም መትሐተፍቤ፤ መትፋረከቤ ኒበሩ፡፡

አላይ ቁርኣን አያትቤም አልላሁ (ሱ.ወ) ጋርሐዋዝ አማንነቱው መቄራሕሌ አቦቻ ሚሸቲ አር አኸላቅቤ መቲማመር ዛልባነት (“(ወዓሺሩሁንና ቢልመዕሩፊ)”) ይላል፡፡ ተፈሲርዞም (“(“ሚሸታችኸው አርነትቤ ተናበሩዩ”)) ዩላል፡፡ (ሱረቱ አል-ኒሳእ ቢስሚልላ-19^{ታኻ} ኢያት)

ዲባያቤም አቦቻ ሚሸቲ ማቤይና ዛል ጨንቂው መፍተሕሌ መትሐረግቲ ወቅቲ መኸና ዛልባ ሺኢያችቤ አሐድ አሉእ ሒርጊዋ ሚርጊ ያሸባዛል ወቅቲቤ ቃኑንቤ የሲኒዛዛል ወቅቲቤ ሲናንዘው ዘላበረዳቤ አልመትቆጫ፤ ዜገሌው ሲናኑው ዩሒልዲ ቄስሲ ሰምቲቤ መጥጤነብ፤ ዩትሰጥዛል ሒትፋን ደርሲው መትኼተልቤ መትናፋኣ ቀልቢቤ የሲናዛሉው መጥጤነብማ መልሐድ

በያን ዘልኻና ረእዩው ሱኣል መትሐበርቤ መትረዳእ ሩሕኻድ ገረብዳሌ ዛል ሒሳብቱው

በያንሰ ዛሒርቤ አሚንነትቤ መግለጥ ገልጌብቤ ኢሳሎ የሳኑቦዛል ሓጃ በሕ ዘይቲራኦ መሸክላው አዊኑም ጨንቂዞ ዘልቲፈተሐ ሲናኑው አልመቄቃል። ሐልሊ የትሪኽቡዛሉ በጂሕ ረእዪያቸው መቅረብማ፣ መስሳነንቤ መትካሐል የትኪሻል።

ፈሰሊ ሐርአት

4. ጉጊል ዋ ዩቱብ ዚዘማንዚኛ ገልጌብ

4.1 ሐምር ሐርቢ ጎርቢ አውሮፓቤ

አወልቤ ሜገል አውሮፓ ኡምመታች ኢላ 19^{ታኝ} ቀርኒ ቤቃድ ዚናር ዘማናችቤ ኒባሮትዚዩ ኹንቲ ዋ መትናሰእ ሐለትዚዩ፤ ሊባሻ ሐለትዚዩ ጋርሐዋዝ ኒባሮትዩ ኤሲያ ዋ አፍሪካ ባዳች ባሕ ዩትማሰሊን ናር ኢዶቻች ኢላ ኢጊር ጠረፍዚዩ ቀሚስ ዩለብሱን ናር፤ ኡሩስ ጨገርዚዩሌ መንዲል ናረዩ። ላኪን ኮኣታኝ አለሚያ ሐርቢ 1945 ቤሔር አውሮፓ ባዳች ሩሕሐዋዝ፤ ጋርሐዋዝ ዋ ዳይሐዋዝ ኒባሮትዚዩ ተናወጣ። ዚትናወጣቤው ሰበባች፤ አሐድታኝ አለሚያ ሐርቢ(1914-1918)ዋ ኮኣታኝ አለሚያ ሐርቢ(1941-1945 አመት) ዛል 31 አመታች ማቤይናቤ ሐርቢቤ ዚናሩ ጀርመን፤ ኢንግሊዝ፤ ፈረንሳይ፤ አሜሪካን ...ዚምሳሰሉ አውሮፓ ባዳችቤ በጂሕ ደሩራች፤ ጨንቂ ዋ ኒውጢያች ቦረዳን ናር፤ወቅቲዞቤ አሜሪካን ዚአሐድነት ሐስኒ ሙጥጢዜሌ 65 ሚልዮን ሐርቢ አስከር ናር፤15ሚልዮንዝ ኡርፈ መደበኛ አስከር ዚቀራ 50 ሚልዮን ዩኹንዛል ፋብሪካችቤ፤ ኢናዱስትሪያችቤ፤ ሐኩማ ደልላጊያችቤ ዋ ባድ ሐራሻችቤ ዚትዊጣጠአ ሚሊሺያን ናር። ኮኣታኝ አለሚያ ሐርቢ 5 አመት ማቤይናቤ ኦሮባ ባዳችቤ ሐርቢቤ ሚስቲ ሚልዮናችቤ ዩትሔለቅዛል አግሮጃ አስከር ሐርቢ ወለጎትቤ ተፈጃን ናር። አለሚያ ሐርቢዚ ኢስቲቦረዳማ ኢስቃነና ቤሔር ሐርቢዞቤ ዚተረፋማ ኪም ባድ ዚርገገባ አግሮጃም ተደበለበውማ አሐድዴዞ ባድቤ ዚትረኽበ አቦቻች ወልዲ ሒልቂዞ ፈዝቤ ኡኑስ ኻናማ ተረኽባ። ባድቤ ዚቀሩ ኢዶቻች ዋ ዊጃች አቦቻችቤ ፈዝቤ ዛዩዱማ ተረኽቡ፤ አቦቻች ባድ ኡስጡቤ ቢርቂ ኻኩ፤አሐድታኝ አለሚያ ሐርቢ ዘትኹተሌው ኢኮኖሚ ቀሕጢ ሰብብቤ 1930 ሚላዲቤ ሜገል (world Economic depression period)ዩልዛል ሱም ተሰጠው ናር። ዩ ወቅቲቤ ባዳች ኢኮኖሚ መውደቅዞቤ ቲጃራ ንግድ ዋ ፋብሪካች ደአፉን ናር፤ መትናሰኡም አወልኩት ዋሊዳች ዋ ዚትፈራ ሐማቺጌይ ዛልባ አትታይቤ ዘጋሕ ፈንጠዚያ ቀረማ ቂያስቤ በለቹ ዋ ከኒሳቤ አልሐድ ያም ዩኹንኩት ተወሰና። ባድ ሐኩማቹም ዘደቃ ኢኮኖሚው ሐፍ ሞሻሌ ዩልዛሉ ኢኮኖሚቤ፤ ሲያሳቤ ዋ ዳይሐዋዚያ ሪፎርም ሔጀሶታች ዋ ቃኑናች ኪል አጩ ዲላጋ ለአይቤ መዋላ ኤገሉ፤ ዘማኒ ዚተዩ ሳይንሲ ዋ ቴክኖሎጂ ሌቆታች ኪልዚጋገሐ መዴጃ ኤገላ። ኢኮኖሚ ሌቆት ዋ ዳይሐዋዚያ ዚተዩ ኢንዶቻች፤ ዊጃች ዋ ራጋቸው ቁረሐት ዩልዛል ዚትሊያዩ ዚደላጊያች ሐቅ፤ አልዴላጊያች ሐቅ፤ ዊይጃች ሐቅ፤ ኢዶቻች ሐቅ፤ ራጋች ሐቅ ...ዋዚታ ዚምሳሰሉ ቃኑናች መውጠእማ ዲላጋቤ መዋላ ተኣገላማ

ዚጋገሐን ናር። አለሚያ ሐርቢ ቃነናማ 30 አመትዞቢ 1975 ሚላዲያችቤ አውሮፓ ባዳች ኢዶቻች ዳይሐዋዚያ ሐሞር ኒቅኒቅቲ (in 1975 ኢላ 80ሚላዲቤ, The Western Women pro-democracy movement on gender equality) ኤገሉ። አውሮፓቤ ዛሉ ኢዶቻች፤ ዘቀረበ ሲሙሉኛችቤ፡--“ አቦቻች፤ ኢዶችነት ሐቅዚናው ዩቂሕሩሉናሜል ባይቲቤ አቦቻች ዋ ኢዶቻች ማቤይና ዚተገላ ሐውከር ኪልዛዩዳ ሌጣ። ኢዶቻች ሮሮያችዚዩው መዳበያቤ መትሰማእ ኤገሉ፤ ጊዲር ጊዲር ሰልፈያች ወጠኡ፤ ዘሴማእ ሮሮያች ዋ ሚኸታችቤ ጢትዞው ዩቤ ተሐይሌ ዩጠቀሳል። “ ዘማናችሌ ኢዶችነትዚኛቤ ተዘለምና፤ አቦቻች ደድዚዩው ኢስጠፉ ቤሔር ኢንናችቤ ዩሩሕቃሉ፤ ጋርሐዋዝ መስኡሊያ አልመጠራሌ ዩልዛሉ ጋርቤ ዩሩሕቃሉ፤ ሰብብ ዋ አስባብ የበዝሐሉ፤ አውነትቤ ዘይቲሔበሩኩት ዩኼሻሉ፤ ዚኸሾ አትታይቤ የመሹማ ዩገባሉ ዩምዱናሜል፤ አቦች ለአይነት የትሰመአዮሐል፤ አናንኒ ዩሰመአዮሐል ” ባይቲቤ ዩከሰሳሉ፤ቤሐየርዞም ሑሉፍ ዛሾ ሙርቲያችቤም “ ዩ ቤሔር አቦችሌ ኒትገዝኡሜና፤ ጋር ወንደቅ ኑኹኑሜና፤ አቦችቤ ለአይንተና ቢላይ ተሐዩም አልተና፤ ባይቲቤ በጂሕ ዚሐሞር ጨንጫሕ አሹ፤ ዩ ሰብብቤም ጉዶር አመታችሌ አማንነትቤ ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ዩኑበሩ ዚናሩ ሚልዮንቤ ዩትሔቅዛሉ አቦቻ ሚሸታች ማቤይና ሲናን በቀላ አትታበር መትጋደል፤ አቦቻሚሸቲ ማቤይና አልመጥናነብ፤ አልመትጊዳደር፤ አልመቲማመር፤ መትቂሻሻ፤ ወልዳችሌ ደንታ ቂባጭ ዋ ኢላ መትሊያያ ደረጃ በረዱ። አቦቻቹም ገረብዚዩደሌ ሐድዲቤ ሑሉፍ ዛያ ሐንጀማንታ፤ ኢዶቻችሌ ሚን ቀበለዩ ? ባይቲቤ በጂሕ ፋለማ፤አሹ ወቅቲ ቤሔር አቦቻች አውፊም አትሔበሩ፤ ቀሐታች መትቂበል አበሉ፤ አዝዘኩትቤ ሲናንዞቤ ሌጡብ፤ አኼር ሲናንዚዩው አቦቻችቤ ቢሊስን ተና ባዩማ አወጁ፤ ባድ ሑኩማች አኼርቤ ዊይጅ፤ ኢዶች ዋ ራጋች ቄረሐት ዩልዛል ጠቢቅ ቃኑን አጩ፤ ቃኑንዝ ፊርዲ ጋራችቤ ዲላጋቤ መዋላ ኤገላ። አሐድ ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ሱምሙትቤ ዩኑበሩ ዚናሩ አቦቻ፤ሚሸታች ኢዶቻች ዋ ወልዳች ሺኢሸቲ ኢስበልበላት ኡጋ መሌጣ ኤገሉ።ዩ ባይቲ አሐድ ጋርሐዋዝቤ ዩኑበሩዛሉዞት ዘማን ዘዲጀው ሐጂስ ሒሳቦት፤ራእይ ዋ አሕጃጃቸው መልሐድማ መሌጣ ኤገሉ ባይቲንታ። ዩ ኩልሉሌ ሰብብዝ ተቅዲምቤ ኢስላም ዲን ኩታ ቁርአን ዋ ሐዲሱው አሳስ ዛሻ ጋርሐዋዝ መስኡሊያ፤ ኢዶቻች ሐቅ፤ወልዳች ሐቅ ዋ ዲርቂ፤ አቦቻ ሚሸቲ ሐቅ ዋ ዲርቂው፤ ፊርዚውዋ ከራማው ዚላሐዳ ሸሪሕቤ የሐድሩባዛል ቃኑን አልመንበርቲዞንታ።

ኤሔሬይ መቼ ዩ ሙጥጢቤ ሲናንዝ ቃነና፤ ዩቤ ለአይሌ ዚቀረባ ኩቱበቤ 1975 ሚላዲቤ አሜሪካ፤ ጀርመን፤ ኢንግሊዝ፤ ፊረንሳዊ አውሮፓ ባዳችቤ ሐሞር ሐርቢ ሰብብቤ አቦቻች ዋ ኢዶች፤ አቦቻ ሚሸቲ፤ ሊጃች ዋ ቀሐታች ደርማች ዋ ወሐቻች ማቤይና ሜገል አዜብነትቤ መትዋደድማ ደድ ጊሕ አስጡ መቦአ፤ ደድ ጊሕዝ ዚበረዳ ሰእ መትጣለእማ መትራሐቅ፤ ሜገል ወደድኹሽ ! ወደድኹሽ! መትታሻማ ኒከሕቤ

መትናሰእ ጋርሐዋዝ መኤሰስ፤ ሓፎት ኢሰጣፎ ቤሔር ወልዲ ዜትወለዳ ሰእ ጋርቤ መሮሐቅ መደጃዝ ዋ ዚምሳሰሉ ሰበባችቤ ኦሮባ አቦቻ ሚሽታች ማቤይና ዜትኸለቃ አትታበር መትኸለፋች ጊዲር ደረጃ መቦረድዝ ዋ ኢልላዝ ዜትዋለዶ ወልዳችሌ መትረፍዝንታ። ዬ ሐምር ሐርቢ ሰብብቤም ጋርሐዋዝ አግቡር ዜተዩ ወልዳች ኔብሪ ሌቆት ኹንቲ ዋ አቦቻ ሚሽቲ ዋሊዳች ማቤይና ዛል ኣው ዋ ወልዲነት፤ ኣያ ወልዲነትቤ መትጊዳድር ዋ መቲማመር ደረጃዝም ሊሒምን ናር። ኣላይ ገረብደሌም ወልዳች ዊጅነትዚዩ ኡምሪቤ መድረሳ ዚቦኡቦ አመትቤ ሜገል ዩለምዶዛል ታኣሊም ደርሲ ሊቢራሊዶ ዲሞክራሲ ኡጋው ዩትኸተልዛልንታ። ዩለምዶዛል መደኒ ታኣሊም ደርሲቤ ዊጅነትዚዩቤ፤ ዳይሐዋዝዝ ዋ ዋሊዳችዚዩቤ ዛለዩ ሑርሪያ ዋ ሐቃቹው ዩለምዲዛሉ ዩሊቃሉ። ወልዳች ኡምሪዚዩ ዋ ታኣሊም ፈስሊ ደረጃዚዩ ኪል ደበላ መሌጣዝ ዋ ኪልባለኹ ዚሌጡ ሰእ ሜገል አትታበር ዩግሎዛል ጋር ኡስጡቤ ዋሊዳችዚዩ ባሕንታ፡ መድረሳቤ ጋር ዚገበኡ ሰእ ኢሙኽ ቲርፊ ወቅቲዚዩቤ ኸሹ ጊር ቢላይ ጋር ሐጃው ጊርጋራ ሞሻ ዋ መቲማመር ዲላገው መድለግ ዋ አልመድለገው ሐቅዚዩኩትቤ ዩሒስባዛልሌ ባይቲ ጋርሌ መትቴመር ደረጃዚዩ ኪልናቀሳ ዩሊቅዛሉ ዩሊጣሉ። ወልዳችቤ ቁይ ሞሻ ኤሉም፤ ወልዳች አሐድ ሰበብቤ አሐድ ሺኢ አበላሉማ ዋሊድ ቁይ አሸቡዩ ጊር ዩትቁበሉሜሉ ሐቅዚዩ ዜትዳረኦ ኩትቤ ዩሒስቦማ ኢላ ቦሊስ ሲልኪቤ መሰነን ዳረጃ ዩቡርዳሉ። ኪልባለኹ ዚሌጡ ሰእም ዚኸሾ አትታይቤ ሳሒባችዚዩ ባሕ የመሹማ ዩገባሉ፤ ጋርቤ ዩኸሸዛል / ዘትሔበሮ ሺኢ (መሐልለቅ) አልቲሰጠዩ ጊር ጋርሌ ዩተሜራመሉ፤ ደርማ ዋ ወሐቹ ኪልኻኑ ዚሌጡ ሰእ ዋሊዳች ኢምራኑው መትቁበልዚዩ ኪልናቀሳ ዩዲጃል። 18 አመት ዚመለኤዩ ሰእ ሊጀም ኻና ቀሐት ወልዲ ሰበታ የጭብዛል ኡምሪንታ። ዊጅነትዚዩቤ ሜገል ዋሊዳችዚዩ ባንኪቤ ሱምዚዩቤ ዚሳመቱሉዩ ዲነት መሐልለቅ ዩትሰጠዩማ ወሊዳችዚዩ ጋርቤ ሻንጣዚዩው ዩላሕዱማ ዩጫሉ። ሚሻ ሩሕዚዩሌ ጋር ኪራ ኪላሹ ዲላጋ ዩፋጨማ ሙጥጢነትቤ መንበርቲ ዩግላሉ። ዋሊዳችዚዩ መስኡሊዶ በጂሕቤ ኤልበዩም፤ ዲላጋ አያማች ኢስኒንቤ ኢላ ጁምኦ ዲላጋዚዩ አትታይቤ ዩላሉ፤ ሚጄቴይ ሚሻ ኪራ ጋርዚዩ ዩገባሉ፤ ሰብቲ ዋ አልሐድ አብዛሕ ደርማ ዋ ወሐቻቹም ኻኑ ጋር ዛሹ በረኖ ዜተዩ አቦቻ ሚሽታች መትነፈስሌ ሺር ሺር ዩሊጣሉ፤ በሐር ጠረፍ ዋ ዳንሲ ዩትፌቀርዛሉ የዛኻዘሉ ቡን ጋራችቤ ዩትፌቀርዛሉ የሐድራሉ፤ ዩላሉ፤ አልሐድ ሚሹት ኪራ ዛሹ ጋርዚዩ ዩገባሉ፤ ኒስፊዚዩም ሺርሺር ዘይሌጣችማ ጋርዚዩቤ ዩትጌብዛላቹም ሐሉ። አወልኩትቤ ዋሊድዋ አሕሊ የፊሩማ ከኒሳቤ ኒከሕቤ ዩትናስኢዛላቹም ቢዝሐቤ ሐሉ፤ጨንቁዝ ዩዲጃዛል ወቅቲ ቤሔርንታ ዋሊዱው መፋጫ ኢስ አሐድጊርንታ። ዋሊዳች ዚራጉ ሰእ ዲነት ሐለዩ ጊር ኢሙኽ ወልዳችዚዩ ጋር ኡስጡ ደልላጊ ወንደቅ ዩትጊብሉሉዮሐል፤ ዲነት ኤለዩ ጊር ላኪን ጊርጋራ ያሸዩዛል ዘሌላዩ ራጋች ሱሙትቤ ዩገብባል ጋር ኮትዚዩም ዩገባሉ። ዋሊዳቹው መሕፈቅማ ፈረቃ መጦራ በጂሕቤ ኤሉም። ወልዳች ቢዝሐቤ ዊጅነትቤ ዲኒያ ደርሲ ዘልለመዱቤ ዲን ቢላይ መሌቃዚዩቤ ቢዝሐቤ አዱኛ ሐጃው (MATERIAL LIFE WITH OUT SPIRUTAL LIFE

PRIVACY LIFE WITHOUT SOCIAL LIFE) ቢላይ አኼራው ዩሒስቡሜሉ። 30 አመት ቤቀድ አንዶቻችሁ ሐቅዚዩ መትዳረጃዎቼ ዛፒ ጨንጫሕቤ ሐቅዚዩው መትገደርሌ ዘጥጣ ቃኑን ኢዶቻችሁ ናሕዚዩ ዋ ማንነትዚዩው መቄራሕሌ ፊርዲ ጋራችቤ ዲላጋቤ መዋላዘ ዩትታወቃል። አወል ዘማን ጉዶር አመታችሁ ቤቀድ ኤውሮፓ ኢዶቻችሁ ኢላ ኢጊር ጠረፍዚዩ ቀሚስ ሉቡስን ናሩ ኡሩስ ጨገርዚዩ ከሎይታ መሶል መንዲል ያግዱቡን ናር። ሐጂ ዘማን ላኪን ጉዶር ቀሚስ ዋ መንዲል መልበስ ቀራማ ኡሩስ ኩፋት ዋ ሐጨር ጉርዲ ቀሚስ ኮኦት ወድሪው ያርዛል ጉርዲ ቀሚስ መልበስ ተኤገላ አዳዘም ዚጋገሐ። አኸእ ዘማንዚኛቤ ኢንተርኔት ዋይ ፋይ ቴክኖሎጂ መደጃዘ ዚሌቁ ባዳችቤ ዚናር ዋ ዛል ዚበለላ ጉሱስ ዋ ባሳ አዳቹው ድርፊቤ ሞራእ ዘገለበው ዘማንነታ። አኸእ ወቅቲቤ ኢንተርኔት ዩ- ቱብ ቪዲዮቤ ሐሉፍ ዩልዛል አመት አመትቤ የገድሮዛል ሐፍላችቤ ቀሐታችሁ ቃምዚዩው ያሪዛል ሊባሻቹው መልበስ ዜገሉብ ወቅቲንታ። ሚሳልሌ ቤቀድ ዩለብሶ ዚናር ሐጨር ወድሪ ያሪዛል ጉርዲ ቀሚስ አኸእ ወቅቲቤ መቅራቤ ሐል፤ አመት አመትቤ ካርኒቫል ዴይ፤ ቫሌንታይን ዴይ ኪላዩ የገድሮዛል ሐፍላቤ ቀሐታችሁ ሙታንታ ዋ ጦት መጦራ ከንቸሊ መጥጢ ዩለብሰማ መዳበያቤ ሰልፊ ያራሉ፤ዳንሲ ያሻሉ ባድ ሸእቢ ሰልፊዘው ዩጭማ ዩሒጃል። አሰር አመት ቤቀድ ፋሽን ሾው ቀሐታችሁ ዚትሊያያ ኢራዝ ኪል ለበሱ ፋሽን ያሩን ናር፤ ሐጂ ላኪን ዩ-ቱብ ከፊትኹ ጊር ቲሮዛኹ ፋሽን ያሮዛል ከንቸል ዋ ቀጪን ፎይ ጨገር ቄስሲ የሺምቂዛል ቡታንታ ዩለብሰማ ፋሺን ያራሉ፤(Nud House & Hotel) ዳንሲቤ የሐድራሉ ባይቲቤ አውሮባቤ ኢስላም ዚኻኑ ኢንዶቻችሁ መደኒያችሁ ዚስጦ ራእይያችንታ ኩቱብቤ ዚቀረቤው፤ ዩሌ ባይቲም ጋርሐዋዝ ኒባሮትቤ መስኪን አፍሪካችዋ ኤሲያ ባዳችሁ ጋርሐዋዝ ኒባሮትዚዩ ዚሌቁ ባዳችቤ አሲር ጊር ዩማጃል። ዩ ሚሳልቤም አኸእ ወቅቲቤ ቡሉል አዳ ዋ ባሳዘ ዩድዚኛ ኢቲዮፒያ አዲስ አበባ ቦአማ ራቁት ቤት ባዮማ ሱም ተሰጠው፤ መንጊስቲ አትታይዘው ተኸታተላማ ፋጨማ ራቁት ቤቱው አቆፋሌው። ዩሌ ባይቲም ባሳ አዳችቤ መትቄራሕ የትኺሻል።

ዩቤ ለአይሌ ዚቀረባ ኩቱብ ጋርሐዋዝ ወልዲ ዋ ዋሊድ መስኡሊያ መንበርቲ ዋ አልመንበርቲ ፈርቂዘው ሞራእሌንታ፤ ታጪና የድዴቤ ዚቃነንቲ ኡፍ ጊሽ ኢድዴቤም ቲቃናት!!። ኩቱብ አሪን (ጉጊል ዋ ዩ-ቱብ ኀርቢ ኤሮባቤ ኢስላም ዚኻናችቤ፤ 2018-- 19 ሚላዲ)። (ሐምር ሐርቢ ዋ ኢዶቻችሁ መውደድ ሐቅ ዩልዛል፤መንደር ኪታብቤ፤ አሸናፊ ዘደቡብ አዲስ አበባ 1990 ሚላዲ።

4.2. ጋርሐዋዝ መስኡሊያች

4.2.1. ዋሊድነት መስኡል

ባድዚኛ ኢቲዮፒያ ሐስኒያችቤ ጋርሐዋዚያ ቢሳሎት ዚኻነቤዩማ ዚትረኽቡ ጋርሐዋዚያ ሁጃች ያሮዛልኩትቤ አው ዋ አይ ዋሊዳች ወልዲ መውሊድ ዩኸሸባዛል ሰበባችቤ አስሊዞ

ሰኝኛ መሐንገንሌ፤ ራግነት አምሪቤ ወልዲቤ መትነረስማ ጊርጋራ መግኘሌ፤ ጋር አስጡቤ ዘላዶ ወልዲ አው ዋ አይዘው፤ መኻደምሌ፤ ጋርሐዋዝ ዲላጋ ሲጃው መጦራሌ፤ ዋሪስ ዩኹንዛል ወልዲ መርኽብሌ፤... ዋዚታ፡፡

ዋሊዳችቤ ዛልባዩ ሐቅ፡- ዚወለዱዩ ወልዳች ኢላዋ ዩሊቁማ ዩባልኑ ቄስሲ መትፋቀድማ፤ ደርሲቤ፤ ኢልሚቤ ዋ ሲነትቤ አትታይ መቦረድ መስኡል ዩነበሪበዮሐል፡፡

አው ዋ አይ ዋሊድነትዚዩቤ ጋርሐዋዝ መስኡሊያቸው መትዋጣእ ሐቅ ዩነበሪበዮሐል፡፡

ዋሊዳች (አሐድ ሊጂዋ ቀሐት) ዋሊድነት፡- (አው ዋ አይ) ደረጃ መቦራድሌ መትማለእ ዛልባዩ ሺይኣች ማቤይናቤ

ሳታልቃም ዋ ሐንጉልላቤ መብሰል አዝዞኩትዘ፤ ዲነትጌይ ዋ ዳይሐዋዝዘ ኒብሪ፤ ኹንቲያቸው መትማለእማ መትረኽብ፡፡

ወልዳቸው መሌቃሌ አው ዋ አይ መስኡል ዛልበዩነቱው መትረዳእ ዋሊዳቸው ዩሊጂዛልቤ ወልዳች ኦር ሊጂጆት ዩነበረዩኩት ሞኝ፡፡

አቦቻ ሚሽቲነት ዋጂባታች

አቦች ዋ ኢዶች አቦቻሚሽቲነትቤ ዩትናሳኡማ ዩትዳበሉማ አሐድ ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ዩነበሩኩት ዚትኹሻቤው በጂሐ አስባባች ዩነበራሐል፡፡

አቦቻሚሽቲ ጋርሐዋዝዘሌ፤ ሓሚል ዋ ፋጥንተዩ፤ ቀኚት ዋ ቢቶ ሐረቁሚን ተዩ፡፡ ሞኽናዞቤም ጋርሐዋዝ መንፈአዞም አሐድ ገረብ ሐረቅ አላይ ገረብ ሐረቁው የሐፍቂማ አጥጢ ቢአጥጢ ጊርጋራ መትታሻቤ ዚሓያት ኒብሪሌ ኦር ዋ አሪ ፋንካዞው ዳይቤ መትሳኦድማ መንበርቲሌንታ፡፡

አዝዞኩትዘ አቦችወልዲ ጋርሐዋዝዘሌም ኻና ዳይሐዋዝዘሌ መስኡል ዛልባማ ኤቀድነትቤ የትሊዳድሪዛልንታ፡፡ አቦችወልዲ ኹልቂ ሲጣዞቤ ዩ መስኡሊያው መጦራዘው ቁርኣን አያትቤም ኻና፤ ታሪኽቤም፤ አውወልቤ ሜገል ኢላ ሆጂም አትታይዘው አልመግፈርዘ ዩትታወቃል፡፡

አልላሁ(ሱ.ወ) ባያ “አርሪጃሉ ቀውዋሙና ዓላንኒሳኢ ቢማ ፈድደለሏሁ በዕደሁም ዓላ በዕድን ወቢማ አንፈቁ ሚን አምዋሊሂም” ተፍሲርዘም (“አቦቻች ኢንዶቻቸው የትሂዳድሩዛላችን ተዩ፡፡ አልላ አሐድዘው አሐድዞቤ መዛየድዘ አቦቻች ዲነትዚዩቤ ኢንዶቻችሌ መስጣዚዩቤንታ፡፡”) (ሱረቱ አንኒሳኢ ቢስሚልላ 34^ኛ ኣያትቤ)

ዩ ባይቲም ሐጪርቤ ኢዶችወልዲ ሐያት ኒባሮትዜሌ ሜጠቅዜቤ ዩቃኒማ ጊርጋራ ያሼማ ዩቂሕሬዛል አቦችወልዲ ኤሌጊር ዚኸሼውቤም ሐያት ኒባሮትዜቤ ኢላ አቡድ ሙጥጢነትቤ መንበርቲዜቤ ቲረሕኩሜት። አማንነቱም ዩትሰመኤሜል።

ሐልኹ ባይ አግሪ ሜጠቅዜቤ ቲኸሻት። ዚኸሸታ አይና ዲነት ዚመሌኤማ ዚታረፊ ኻንቲጊርዞ ቲረሕኪባዛት፤ ተትነፍስባዛት፤ ተረግዘባማ፤ ቲትሜለካዛት ወሬግ ዩኹንዛል አቦች የትኺሼሐል። አዞኩትዞ ኢዶች ጋርሐዋዝሌ ኤቀድ ቱኹንባዛት በጂሕ ኹንቲ የንበርማም ላኪን ኹልቂቤም ኻና አዱኝኛ ደረጃቤም ነቢዮላሂ አደምቤ (አ.ሰ) ሜገል ዚትገፈሩ ነቢያች ዋ ረሱላች ተማምቤም ዚትለመዳ አቦችወልዲ ጋርሐዋዝዞም ኻና ባድዞሌም ኤቀድንታ።

ሰላምሌም ኻና ሐርቢሌም ኤቀድንታ፤ ታኸዞቤ ቸፍቢር ባይቲማ ጊዲር ጊዲር ረዚን ረዚን ዲላጋ መድለግ ዩፈርካል። ባድሌ ፊዳዕ መውጠእማ ባድ መቀረሕ ዩፈርካል፤ ኢልሚ መልመድሌ ጉዶር አመታች ሰፈር መሌጣ ዩፈርካል። ጉዶር አመታች ፈልሰፋ ዋ መክታተብቤ ሐጂሰ ሺኢ መኸለቅ ዩፈርካል። ሆጂ ዘማንዚኛቤ ቴክኖሌጂ ሌቆት ዘትረኸበዩ ኢድዳች፤ ዩበሪዛል ዋ ዘይቢረሩ ሙዋሰላታች፤ ማሸናች፤ ኤሌክትሮኒክሳች አብዛሕቤ አቦችወልዲ ዚኸለቂያችን ተዩ። መኸናዞቤም ኻለቅ ቂድራዞቤ አቦቻሚሽቲው ሙራድቤ መትጣወርዞ አላማም አሐድ ገረብ ሐረቅ ዩትዜላምባማ አላይ ገረብ ሐረቅ ተስቲ መትፋረሕቲ መርኹብቤ ዩነብሪባዛል አልመኸናዞቤ ኮኣት ቢቶዋ ቀኚትቤ ዚትራኸቡማ፤ ዚትዳበሉማ ዚትናሰአች አቦቻ ሚሽታች፤ አሐድዞ አሐድዞው ጊርጋራ ሞሻቤ ኒባሮትዜቤ ዚትማላአማ ዩትካሐልዛል ዩኹኒኩት ሞሻሌንታ።

አላይኩትቤም አቦች ሚሽቲዞቤ ሚሽቲም አቦችዜቤ ዩረሕኪዛላች መኸናሌንታ። ኮኣትዚዩ ማቤይና መታመንቲ መንበርቲ መፍረክ ሐልባ

ቢላይ አቦች ሚሽቲዞቤ ሚሽቲም አቦችዜቤ ዚጠበቃማ ሐድዲቤ ሑሉፍ ዛያ መትኺታተልቲ ዋ ሰብብ መፋጫሌ ዩኹንዛል ፋይዳዞቤ ኸሳራዞ ዩበዝሒዛል አትታበር መትኸለቅ ኤልባም።

ቀሐት ወልዲ አብዘሕቤ ዚትኸለቃ ሲናንቤ ሐራሬጊርዞ ሐራርዜቤ ሊሒምቤ መርገገብማ መትካሐል፤ ጠቢአ ዛሌኩትሶ ጢት ሺኢቤ የሐርሬሌ ዩፈርካል። ዩሌም ቂይቲ ጠቢአ ዛረኣቲ ሰአ አቦችወልዲ መፍረክ ሐልባ። ዩሌ ባይቲም አቦችወልዲ ጋር ዛሻሰአ ኩልሉ ጦር ዚታ ሓውከር ዘዩብዚሕ መኸናማ መትረኸብ ሐልባ። አቦቻሚሽቲ ማቤይናቤ ዩነብሪባዛል መትራኸብቲ፤ መድዳበልቲ፤ ተስቲ ዋ ከፍቲ ወቅቲም፤ መትፈራረክቤ፤ ጊርጋራ መትታሻቤ ሙራድ ዘትሬኸቤው ቢሰሰው ዳይቤ መትቃመስ ዩፈርኩዛላች መኸና ሐልባ። አቦቻሚሽቲ ማቤይናቤ፤ ዳይኺሾና ተራኸቦት ኔት ዋ ኒያ ዛላማ በርናሚጅ ዋ ቃኑንያቤ ዩረሕኩባዛል ሐቅ ዋ ዲርቂ መኸናዞው የሰብቱባዛል አትታይ ዱፋንንታ።

ቁርአን አያትቤም አልላሁ (ሱ.ወ) ባያ “ኒሳኡኩም ሀርሱን ለኩም ፈዕቱ ሀርሰኩም አንና-
ሺዕቱም።” ሱረቱልበቀረህ አያት 223፤ ተፈሲርዞም፡- “ሚሽታችኹ ሀርሻችኹን ተዩ፤
ዩሌ ባይቲም ሐርሺኹው የሚቸኹዛል ኩትቤ ዚኸሽኹ ወቅቲ ተራኡዩ።” ዩላል።

ቁርአን አያትቤም ዚትቄቃሌውኩትዞ አቦቻሚሽቲ ማቤይናቤ ዛል ሐቁው ሜመድ
መጥጢቤም አልቃነናም፤ ሚሽቲም ካራማዜ ሐቅ ዩትቄረሐባሌ ዩፈርኪባዛል ኹንቲው
አትቴዎቃ።

አዝዞኩትዞ አቦቻሚሽቲ ማቤይናቤ ሐቅ ዩትቄረሐኩት ሐዲስቤም ተቄቃላ ሐቁው
መቄረሐ ዋ ዲርቂው መትዋጠኦቲ ኹንቲቤ ኮኦትዚዩ ማቤይና ዚኸሺው አይና
መትቢላለጡም ዘይኒበርኩት አሐድዞ አላይዞው ታኽዞቤ ለአይ ዚኻና ሓጃቤ ሜመር
ሐቅ መቅበልቲ የትሪኽብሌ ዩፈርኪዛልነቱው የትቲውቃል።

ቀሐትወልዲ ገረብዜዳሌ ኦር ሺኢያችቤ አቦችዜሌ መትቴማር ዛልቤነት ሞቃማ መሬመጥ
ሐልቤ። አቦቻሚሽቲ ማቤይናቤ ኒካሕ ዚትቃጠረቤውማ አሐድጋር መግበኦ ዜገሉቦ
ወቅቲቤ ሜገል ታኽዞ ዩፈርካዛል ቄስሲቤ አቦችወልዲ ሚሽቲዞሌ መስሩፍ መስጣ ሐቅ
አሻቤው። አቦች ወልዲ ጋርዞ ዋ ሚሽቲዞሌ ያጫዛል መስሩፍ ሱዋቡሚንታ፤
ፋይዳሚንታ፤ ገርጋራሚንታ።

አቢ ኡማ (ረ.አ) ሐዲስቤ ሐሳዋ ዛሽኩትቤ ረሱል (ሰ.ሰ.የ) ባዩ፤ ባዩ “ሚሽቲዞሌ፤
ወልዳችዞሌ ዋ ጋር ሐዋዝዞሌ፤ መስሩፍ ዩስጢዛል አቦች ዚሰጠው መስሩፍቤ ተስ
ዩላዛልማ፤ ዩረሕኪባዛል ኦር ዲላጋ ዚደለገ በሕ መስሳንታ። ሰደቃ ዚሰጣኩትቤ
ዩትሔሰባል።” (ጦበራኒ ዚከተቦ ሐዲስቤ)

ጋር መስሩፍ ዋ ኒባሮትሌ የትኺሽዛሉ ሺኢያችቤ ሚሽቲትዞሌ ዩትማላእሌኩት አቦችቤ
ፈርዲ ዩኹንባሐል። አዝዚኩትዞ ሚሽቲም ገረብዜዳሌ አቦችዜሌ የትኺሻዛል ሺኢው
መትማለኦማ መትረኽብ ሐቅ ሐልቤ። ሰብብዞም አቦችወልዲ ጋርዞ ሓጃችሌ ዱሙም
መስሩፍ መስጣ መስኦሊያው መጣለልማ መልሐድ ዛልባነት ዘትኺሻቤው ሰበባች
ሚሽቲዞ ናሕዜ፤ ሐያትዜዋ ወቅቲዜ ተማሙው ጋርዜሌ፤ ወልዳች ዋ አቦችዜ ተፋቀዶት
ዋ አማንነትሌ ተዊላዛት መኽናዜቤንታ። ላኪን ኢዶች ጋርዜ ሐቁው አልቲዋጣኦቲ ገር፤
ዩ ኹንቲቤ አቦች ሐቅዞም አልቲቄረሐማ ተሽራረፋ ገር አቦችዜ አጥጢዜው
ዩትፋቀድባዛል ሰብብ ዩነብሩሜል። ዲርቂኹዱው ዘለትማላእሌ ሐቁው መትሔበር
ተቄበሉት ዩነብሩሜል። ቀሐትወልዲ ላኪን ጋርዜ ሓጃው ተቀብሉሜት ኩልሉ ሺኢም
ወልዴ ዋ ጋሬሌ ቲላት።

አቦችወልዲ ሚሽቲዞ ዲእፋትዜ ሙጥጢው መሔጀማ ሚሽቲዞው መጥላእ ኤልባም ኦር
ዲላጋችዜውም መቤጃቤ አድሊ ፊርዲ መስጣ ዛልባነቲንታ።

ወልዳች ዩሊቁቦ ሐላታች

ኡሱኦ ወልዲ ዊጅነትዘቤ ሜገል አውዞ ዋ አይዞ ጋርቤ ዋሊዳችዞ በሕ ዩነብሪዛል፤ አው ዋ አይዞ፤ጋር ኡስጡቤ ዩቲማመሩባዛል፤ ዩትጊዳደርባዛል፤ ዩትሒዳደርቦ ዚናር ሔላች ኦር ፈንካ አዊኑም አሪ ፈንካችዞው ዩርሲማ ዩሊቃል፡፡

ጋርሐዋዝ አሐድ ዳይሐዋዝ ኡስጡቤ ዩትወለድማ ዩትረኽብዛል ዚዳይሐዋዝ ሲር ኢስታዞ፤ ዚወልዲ ወልዲ ሲንሲለት ሐረግ ዩበቅሊማ ዩሊቁኩት፤ ዩሱራጨኩት ያሽማ፤ ዚዳይሐዋዝ ታሪኽ፤ አዳዋ ሲነት ሓልዋ መሐላች ኦር ኒባሮት ዋ አኽላቃቸው ዚወልዲ ወልዲሌ ሐሉፍ ሞሻዘቤ ሚሳል ዩትረኽብላሚል፡፡ ጋርቤ ወልዳችሌ ዩኹንዛል መትፋቀድቲ፤ ጊርጋራ ወልዳች ኒባሮትዚዩሌ ጊዲር አታጮት ዩነብሪሐል፡፡ ወልዳችሌ ሚሻዋ ኡምሪዚዩ ደረጃ ሌቆት ዋ አቅሊ ቢሳሎትዚዩ ኩትቤ የትኪሻዩዛል አስሊያችቤ ሐንጉር፤ ሊባሻ፤ ደርሲ፤ ዲኒያ አዳባች፤ መትፋረሕቲ ሪያዳ መትፊቀር፤ ኡምሪዚዩ በሕ ዩሊጥዛል ጋርሐዋዝ ዋ ዳይሐዋዝ ተሳኦዶት፤ ኔት ዋ ነሻጣች ወልዳችሌ የትኪሸዛላችን ተዩ፡፡

አለምሁቁፍ ደረጃቤ ወልዳቸው መሌቃሌ ለሙናነትቤ ዚትነሰኦ 5 ዚትሊያያ ኡጋች

ዋሊዳች ወልዳችዚዩሌ ዛላዩ ሒጃጆት ዋ ወልዳቸው መሌቃሌ ዩትኼተሎዛል ጠለስ ዋ ሔላቸው (parenting style) ዩሎሐል፡፡

አለምሁቁፍ ደረጃቤ ዚትታወቁ 5 አይና ወልዳች ዩሊቅባዛል ሐላታች ሐሉ፡፡

ዲያና ቦምሪድ ዩሉዩዛል ዳይሐዋዝ ሊሚ አቂ ዛሽ ጋርሐዋዝ ደፍደፍቲ ቢሳሎትዚዩቤ ዚትረኽቡ ሐቡ ቀብቲያች ዩቤ ተሐይሌ ዩቀርባሉ፡፡

ሀ/ ዋሊዳች ወልዳችዚዩው የሊቅባዛል አዳችቤ አሐድዞ አውቶሪቴሪያን ዩሎዛል መሌቃ አይናንታ፡፡ ዩ አይና ወልዳች ዩሊቅባዛል ሔራ ፊዝቤ መጣር ዩበዝሒባሐል፡፡ ዩ አይና ወልዳች ዩሊቅባዛል ጠለስ ኹንቲ፤ ዋሊዳች ሙርቲ መስጣ ዋ ኤመሮትዚዩ ፊዝቤ ጠቢቅ ዛዩዲንታ፡፡ ዋሊዳች ጋርኡስጡቤ ወልዳችዚዩ መትኼተል ዛልበዩ ቃኑናቸው ያጫሉ፤ወልዳች አሐድ ኸጣኡም ዘዩኹት፤አዳብ ቃኑኑው ዩቂህሩኩት ያሹማ፤ ላኪን ወልዳች ተሕሲብዚዩ ዋ ሒጃጆትዚዩሌ አቤጆት ዩትሰጣሚል፡፡ ዩ አይና ሐለቱው ዩትኼተልዛሉ ዋሊዳች ወልዳችሌ ዩስጦዛል ጊድራ ዋ ደድ ኡኑስንታ፡፡ አዝዞኩትዞ ወልዳቸው ዩትኼታተልባዛል ሔላች ፊዝቤ ጠቢቂንታ፡፡ዩ አይና ኢምራን ዋ አቤሐሶት መትኼታተልቲ ዛልባ ጋርሐዋዝቤ ዩጭዛሉ ወልዳች ዚሌቁ ሰኦ አመገግነት ጠቢኦ ዩለምዳሉ፡፡ ዩ ኩትቤ ዩሊቅዛሉ ወልዳች ኪልባለኑ ዚሌጡ ሰኦ ዋሊዳች ኢምራኑው መትቁበልዚዩ ኡኑስንታ፡፡ ዋሊዳች ጠቢቅዚታማ ታኽ ዛልባ ኢምራንዚዩ

ወልዳችሁ ኪልዛዩዳ ዚሌጣሰኣ ወልዳቸው አልመቴመርዚዩ ኪልዛዩዳ ዩሊጣል። ዩኩዛል ኹንቲያች ኪልከረራ ዚሌጣ ሒልቂቤ ወልዳች ጋርሐዋዝቤ መርሐቅማ ጌል ዋ መሪኸብሕ መዋላዋ ሚሕዳር ዩግላሉ።

ዩሌ ባይቲም ዋሊዳች ዘማን ወልዳቸው ቂይ ዋ ፊት መኸተርቤም አልታዋ አቅሊቤ ማመር ዋ መሕተፍ መፍረክ ሐልበዩ።

ለ/ አውቶሪቴቲቭ ወልዳች ዩሊቅባዛል ሓላ

አውቶሪቴቲቭ ወልዳች ዩሊቅባዛል አይና አው ዋ አያች ወልዳችዚዩሌ ፊዝቤ መውደድዚዩው ያሪዛሉዝ ዲባዩቤም ዛይድ መራቀባዋ፤ መትኪታተልቲ ያሽባዛል ኹንቲ ዩትሪኣል። ዩ ቻላቤ፤ አው ዋ አያች ወልዳችዚዩው ዩምሩባዛል ሓለት፤ ፊዝ ዚታ ኢምራን ዋ ሐያኦ በሕ፤ ዋ ሰብሪ በሕ ዩቃጥሩማ ወልዳችሌ ዩሰባዛል ኢምራን ወልዳች አቅሊዚዩ ሌቆት በሕ ዚትላሐዳንታ።

ዩ ኩዛል ሓለትቤ ወልዲ መሌቃሌ ዋሊዳች ታሕሲብዚዩው ዘልናወጡቤ ወልዳቸው የሊቁዛሉሌ ባይቲ ወልዳቸው አምሪቤ ኪልገደሩ አዳብቤ መሌቃሌ፤ ሐያት ኒባርትዚዩቤ ቆርራም ነቲጃ ዩረኸባሉ። አርኩትዘም ደርሲ መልመድማ አትታይ መባረድ ጊዘማንዚዩ በጂሕ ቤ ዩከምሊባዛል ኹንቲ ዩዋፍቃዩዛልነት፤ ቢሳሎትቤ ዚትረኸባ ኩቱባች ዩኪባሉ።

ሐ/ ዲሞክራሚያ ዚታ ወልዳች ዩሊቅባዛል ሓለት

ዩ ኩዛል ዲሞክራሚያ ዛልባ ወልዳች ሌቆት ኹንቲ አው ዋ አያች ወልዳችዚዩሌ ደድ ዋ መትፋቀድቲ ሓለታቸው ያራሉ። ወልዳች ታሕሲብዚዩ ዋ ሒጃጆትዚዩሌ ጊዲር አቤጆት ዩሰጣሉ። ጋርሐዋዝ ኡስጡቤ ዩኹንዛሉ ሓጃ ዋ ሒጃጃችቤ ወልዳቸው ተሳኣዶት ያሽቦማ መርቲ መስጣ ፊራኮት ዩነብረዩኩት ያሻሉ። ዩ አይና ዲሞክራሚያ ዚታ ወልዳች ኺኸና በሕ ዚትጣወራ ሌቆት ኹንቲቤ ዩትረኸባዛል ቂናኦት ዛልባ ኢምራኑው አሳሰ ሞሻቤ ወልዳቸው ዋሊዳች በሕ መትቂራረብ፤ መቲማመርቲ ዋ ኦር ተራኡቲው ዩለምዳሉ።

አዝዘኩትዘ ጋር ኡስጡቤ ወልጃች አጥጢቢ አጢዚዩ ጋር ዲላጋቤም፤ ደርሲቤም ጊርጋራ መትታሻቤ ኪልኤቀድ ጊብቲ ሐደፍዚዩሌ ዩደልጉዛሉነቲው ያራሉ። ዩ አይና መቲማመርቲ ዛልባ ጋርሐዋዝ ኡርኩትዘም ቀሐትወልዳች ተሳኣዶትዚዩ ዩዛይዲማ ኪልኤቀድ ደርሲቤም፤ዲን ኢልሚቤም፤ዲነትጌይቤም፤ጊዲር ነቲጃ የትሪኸባሉ።

መ/ ወልዳቸው ሐድዲቤ ሑሉፍ መውደድቤ (ቀነነትቤ) የሊቅባዛል (Permissive) ጠለሰ

አው ዋ አያች ወልዳችዚዬው ኢመልማና መውደድ ሰብብሜ ወልዳች ሚንቤ ዋአው ዋ ሐደሩው አሐድ ሺኢም የትሕብሩዬሜሉ። አሐድ ሺኢም አይቂር ወልዳችሌ ኩልሉ ሺኢም የኸኒ ዩልዛል ጠለስቤ ወልዳች የትሒብርዛል ሺኢ ተማም ዩኹንሌየሉል። ወልዳቸው ቀነነት ኒብሪዚዩቤ መትፌቀር ዋ ራሐ መብዛሕ ቢላይ ኪልኤቀድዚዩሌ አሐዱም ዩሒስቡሜሉ። ደርሲ መልመድ ኢቆት ተኸታተሎትዚዩ ሱምዘሌትታ። ዋሊዳቸው ወልዳችዚዩ ኪልኤቀድ ኒባሮትዚዩ ዋ፤ ሌቆትዚዩሌ ዩትኼተሎዛል፤ ሐሪራ ቃኑን ዋ አዳብ ኡጋች ኤሌዩም። አው ዋ አያች ወልዳችዚዬው ሐድዲቤ ሐሉፍ ዩትፋቀዳሉ። ወልዳችዚዩ አፍ ዋ ቲንፋሽበሁም ዩትካሐላሉ፤ ወልዳችዚዬው ፊዝቤ ዩድዱየሉል። ላኪን ወልዳችዚዩ ዩልቦዛል ዋ የሐድሩቦዛል ሐላቱው መትኪታተሎም ኻና አር ኡጋው መቅነኦቲ ፊራኮት ኡስጡዚዩቤ ኤሉም።

ዩ ኩዛል አይናቤ ወልዲ መሌቃ ጠለስ በሕ ዚትላሐዳቤ ወልዳች ኪልባለት ዚሌጡ ሰአ ሐድዲቤ ለአይ ጉፉርነት ጠቢአ ዩትኸለቅበየሉል።

ዩቤም ሐሉፍ ወልዳች ዋሊዳችዚዩ በሕ አሐድዴቤ ዩነብሩዛሉዞ ሐትፋን ዋ መቅነኦቲ ተራኦት ጉትቲዚዩቤ ዘሌልሌ ባይቲ ዚትራሐቃችማ መስሳ ዘይነበራች ኩትቤ ዩሒስቦሉል።

ዩ ኩዛል ወልዲ ሌቆት ኹንቲም ወልዳች፤ ዚባላኹ ቤሔር ዋሊዳችዚዩ ጋርሐዋዝቤ፤ ዩትላዩማ ዩጩማ፤ ጋርቤ ቃጪ ኒባሮትዚዩቤ ያኸዛል ዳይሐዋዝ ኒብሪ ሌጦት ዋ ተራኦትዞ ዩኸልቃዛል ኢስአሐድ ጪንቂያቸው ዋ፤ ኪልኤቀድ ኒባሮትዚዩቤ ዩዋፍቀዩዛል ኹንቲያችሌ ሐልሊ መፋጫ ዲእፋት ዩዋፍቀየሉል። ኢማን ጢብቃዚዩም ደኢፊንታ፤ ሰብብዞም ኒባሮትሌ የትኺሽዛል ሐቅዋ ዲርቂያቸው ዊጅነትዚዩቤ አልላዩም።

አዝዞኩትዞ ወልዳች ዊጅነትዚዩቤ ዩነፊዛል ዋ ዘይነፋኦ ሪኦት፤ ሐሳቦት ዋ ኢሾታቸው ሐራም ዋ ሐላሉው፤ አር ዋ አሪው፤ አዳብ ዋ ናሙሱው፤ ሐላ-መሐሉው ሙልሉኦቤ ፈርዲነትቤ ዘለላዩቤ መሌቃዚዩቤ ኪል ኤቀድ ነሰኡማ ጋር አሹጊሩም ዚትሊያዩ ኒባሮት ጪንቂያች ዩዋፈቀዩሌ ዩፈርካል። ሩሕዚዩቤ መትሜለክ ዋ መትሬገዝ አትታይሌ አላይዞቤ መትሜለክ ኹንቲ፤ ዋ ኩልሉ ሺኢውም ዋሊዳችዚዩቤ ኢሙኽ አላይዞቤ ሜቀብ ቢላይ፤ ሩሕዚዩዛጥ ሐደፍ ዋ ጊብቲ አኺርቤ ዛለላያች ዩኹኑሌ ዩፈርካሉ ይላል።ዲያና ሰምሪድ ቢሳሎት ኩቱብዚዩ።

ሰ/ ዋሊዳች ተሳኦዶት ዘሌልባ ወልዲ ሌቆት (Negligence)

አው ዋ አያች ወልዳችዚዩሌ ሐንጉር መፋጫሌ አልላው ደቺው አዛኘው ጊር መቄጫዋ መግበኦቤ ዲላጋሌ ለአያ ተሐይ፤ኪላዩ ሣቅ መፋጫሌ ዩሸገርዛሉ ዲላጋቤ ዩላሉ። ዲላጋቤ መዋለዚዩ ሰብብሜ ዚደለገጌዩማ ጋር ዚገበኡ ሰአ ወልዳችዚዩሌ አቤጆት

ዩስጡሜሉ፡፡

ወልዳች ዩልበዛል ኹንቲውም በጂሕ ቤ ዩትኺታተሉሜሉ፤ ዩ ኹንቲቤ ዩሊቅዛሉ ወልዳቸውን ዋሊዳችዚዩ ጢማዋ ደዱው ዚቀበጡኩትቤ ዩሊስባሉ፡፡ ወልዳች ኢስሌቁ በሔርሌ አዳብ መነሰ፤ ኪዝ መብዛሕ፤ መድረሳ መቅራዋ መዋላልቤ አኩስ ነቲጃ የዲጂዛሉ ወልዳችማ፤ ሐማሳ ገልጌብ ዩቀነዩዛላች፤ ሐደፍ ዘሌላያች ዩኹኑሌ ዩፈርካሉ፡፡ ዋሊዳችዚዩ ኹንቲውም ወልዳችዚዩቤ ዩማጅዛል ኻናጊርዞ ወልዳች አውዋ አያች በሕ ዩቲማመርበዛል፤ ዩትሐተፍበዛል ዩሊቅበዛል ጠለሳች አሐድ አይናም፤ ኪዝ ዘልቲደበለበው ኻናጊር ቆርራምንታ፡፡

የኸኒማም ላኪን ዋሊዳች ኢምራንዚዩ ዋ የሲኖዛል ሲናንዚዩ አብዘሕ ጊር ሐልሉነት ዘሌልባማ፤ ሰአ፤ ሰአቤ ዩትኒዋወጥዛል ኻነማ ዋሊዳች ኮአትዚዩም አንዛጥ ዚኤመርኹኹው ቢላይ አላይ አቱሽ ዩልዛሉ ኻናጊር ጉትቲቤ ዛሉ ወልዳች አይ አጋው ዩትኺተላሉው ዛዩቆሌ ባይቲ ጃማ ፋዛዛ ዩኹናሉ፡፡

አዝዞኩትዞ አው ዋ አይ ጉትቲቤ ኺላፍ ዩትኸለቅባዛል ወቅቲ ኢናድ ዋ ፈለማ መብዛሕዞ ወልዳችቤ ቃም ዩኹኒማ ወልዳች ፈለማቤ ዘማጃ ዋሊድ ኩፎኝ ዩኹናሉ፡፡ ዩላል አለምሐቁፍ ደረጃቤ ዛሉ ወልዳችቤ ቢሳሎት ዚኻናቤው ኩቱብ፡፡

ወልዲ ዋ ዋሊድ ፈርዚ

ወልዲ መውለድማ ሚስሊኻዱው መሔገን መራድሌ ዛላ ሐደፋችቤ አሐድዞንታ፡፡ አቦቻ ዋ ኢዶች ኒካሕቤ ዩትዳበልሎማ ዩልዶዛል ወልዲ ሱምዚዩው የትጢርሒዛል በስማዚዩው ዩሊግኒዛል፤ ሓላ አመል፤አመንቲ ዋ አዳዚዩው ዩትኺተልዛል ወልዲው አትታይዚዩቤ መሔገን ኹንቲ አቦቻ ሚሽታችሌ ኹልቂቤ ዚትሰጤዩ አው ዋ አይነቲንታ፡፡

ዋሊዳች ወልዲ መውለድ ኺሾና ዋ ሒፎትዚዩው ዩጭበዛል ዋ ሱም በስማ መህደግ ኩልሉ ዋሊድሌም ጊዝማንዞንታ፡፡ አቦቻሚሽቲ ማቤይናቤ ዩኹንዛል ተራኢታች ሸሕዋእ(ሐሞር) ተራኸቦት ኺሾና መርካሕቲው መትማላእ ሙጥጢሌ መትዳበል ዋ መንበርቲ ዘልኻናቤ ራግነት አምሪቤ ዩርሰዩዛል ወልዲው መሔገን ሐደፋውም አሐድዶ ዚለሐዳ መኸናዞንታ፡፡ አዝዞኩትዞ ዋሊዳች ወልዲው መውለድማ፤ መትፋቀድማ፤ መሌቃሌ በጂሕ ደረጃቸው መትማጃ የትቴቀበዩማም ወልዲ መውለድማ ኢኑው ኢንቤ መራሌ ዛላዩ ኹልቂዩ ኺሾናዚዩ መትቦረድ ኤላም፡፡

መኸናዞቤም ዚትወለዳ ወልዲ፤ ዩሊቂማ፤ ዚጦኛ መደኒ ወልዲ ዩኹኒኩት አትኺሻጊር ወልዳች ኪልኤቀድ ነሲብዚዩው መትቆማስሌ ዊጅነትዚዩቤ ተርቲባት ዋ በርናሚጅ አጋው አመል ያኹማ፤ ዩትኺተሉኩት ሞሻሌ ተቅዲምቤ ዩሊጣዛል አጋ ጠብ ባይቲ ሐልባ፡፡ ወልዳች አር ዳንዲው ዩሊጡማ አር ደረጃ ዩቡርዱኩት ሞሻሌ የትፈርካዛል

ሜገልቤዝ ዩትወለድዛሉ ወልዳችሌ አርነት ዋ መስኡሊያ ዩትሰማኤዛል /ዩትሰማኤዛል/ መአሚን ዩኹንዛል/ቱኹንዛት/ አው ዋ ኣይ መንበርቲዞንታ። ቤሔርታኝዞኽ ዋሊዳች ወልዲ ዚትወለዳሌዩ ሰአ ዩትፈረከዩ ቄስሲቤ ወልዲሌ የትኺሻዛል ተፋቀዶት ሞሻ ሐልበዩ። ሰብብዞም ወልጃች ዩትወለዱማ ሩሕዚዩው ዩቁማ ዩሊቁ ቄስሲ ወልዳችሌ የትኺሻዛል ሺኢ መትማለእ ሐልባ።

ወልዳችሌ ዊጅነትዚዩቤ ሜገል ዩኹንዛል ዋጂባታችቤም አሐድዞ ወልዲ ዚትወለዳ ሰአ ዚትወለዳ ወልዲሌ ሳትታኝ አያምዞቤ ሙሉሕ ሱም ሞጫ ዋሊዳችቤ ዩትቴቀበዩሐል። ወልዳች ኡምሪዚዩ 3 አመት መሌኤዩ ጊር ዩነብሩብዛል ቶያዚዩቤ መእልቱ ቁርኣንጌይ ሐልጊር ሐርፊ ዩነቅሉኩት ሞስድ በጂሕ ፋይዳ ሐላ፤ ሳትቲ አመት ዚመለኤዩሰአ ሰላት ዩሰግዱኩት፤ አሳሲር አመት ዚመለኤዩ ሰአ ዩኒኡብዛል አትታዩው መላያ፤ ለመን ወርሒ

ዚቦአ ሳአ መሰመን ዩለምዱኩት ሞሻ ዋሊዳችቤ ዩትቴቀባል። አዝዞኩትዞ ወልዳች ሱብሒ መዛኚይ ዋ ሙሼይ፤ መኸሪብ ዋ ዒሻኢ ማቤይና ቶያዚዩቤ ዩትረኽብዛሉ (አሺር ጋር) ከቢርጋራች ሞሕራማ ሐዲስ ዩትጠነቡኩት፤ሐላል ዋ ሐራሙው ዩላዩኩት፤ዒኒያ ዩለምዱኩት ሞሻንታ።

ወልዳች አር አኸላቅቤ ዩሊቁማ ዲንቤ፤ ደርሰቤ፤ ኣዳብቤ አትታይ ዩቡርዱማ ዲላጋ ዩላሕዱማ ሩሕዚዩቤ ሩሕዚዩው መትሔደር ዩግሉ ቄስሲ ዋሊዳች አርኩትዞም አዋች፤ ጋር ሐዋዝሌ የትኺሻዛል ኻሪጁው መትማለእ ሐቅ ሐልበዩ። ዩ ባዬቲም ወልዳች አው ዋ ኣይ ጋርቤ ኢላ ኡምሪ አበድ የንበሩ ባይቲም አልታ። 18 አመት ቤሔር ዋሊዳች ወልዲው መሌቃ ሐቅ ኤልበዩም ኹንቲዞ ተለመዳማንታ ቢላይ።

አቦች ሚሽቲዞሌ ዋ ጋርሐዋዝሌ መስሩፍ አልመስጣቤ፤ ወልዳቹው መዜለም፤ አር ኡጋቤ፤ አር ሓለትቤ ወልዳቹው አልመሌቃ ጊዲር ዲልሒንታ፤ ዙሉማቱሚንታ። ዩሌ ባይቲም ወልዳችሌ የትኺሻዛል ሊባሻ ዋ ሐንጉር መትማለእቤ ዲባያ፤ አቅሊ ኩሙልነት (ሳሒሕነት) ዋ ቀልቢዚዩ ኺሾና መትማለእ ሐልባ። ወልዳች ዲን ዋ ደርሲቤ፤ ኣዳብቤ ሐያእ ዋ ሐሽመት ዩለምዱማ ዩሊቁኩት መቅናእ ዋሊዳችቤ ዋጂብ ዩኹንባዩሐል።

አዝዞኩትዞ፤ ጋርሐዋዝ ወልዳቹው ኩልሉዚዩውም አሐድቲ አይና ኢንቤ መሔጃማ ማቤይናዚዩቤ ተላየት ፈርቂ ዘላሾቤ መስሳ መስሳ ኢንቤ መሔጃንታ። ወልዳቹው የትፊራሩዩዛል አሌቁዩጊር ዚገደሩሰአ ፋላ ዩኹናሉ። ወልዳች ኒባርትዚዩቤም ዩዋፍቀዩዛል ጨንቂው መትዋጠእማ፤ ሜመድ ፊራኮት ያንሰዮሐል።

ወልዳቹው በረሐቲ ኢንቤ መሔጃ፤ ፊት ኩፉትቤ መትፋቀድ ፋይዳዞ ወልዳቹው፤ ሐንጉላዚዩ መሔሰብ ፊራኮት ዩዛይዲኩት፤ ኣቂል ዩኹኑኩት ያሻል። ሞኽናዞቤም ወልዲ ዋ ወሊድ ሐቁው መጣላልሌ፤ ወልዳቹም ሜገል ደረጃቤ አው ዋ ኣይዚዩ ሰብብቤ መትረኽብዚዩው ሞቃ ሐልበዩ።

ወልዳች መትወለድዚዩቤ ኢላዋ ዩሊቁማ ሩሕዚዩው ዩቁማ፤ ዩባልኹ ቄስሲ ዚሓያት

ነሲብዚዩ አው ዋ አይዚዩ ኢጂቤ መንበርቲዞው ሞቃማ መግደር ሐልበዩ።

አዝዘኩትዞ ወልዳቹም ሞሊዳችዚዩ ሐቅ ዋ ከራማው መቄራሕ፤ መግደር፤ መፍራ፤ ሐያእ ዋ ሑሽመት ሞሻ ሐልበዩ። ሰብብዞም ወልጃች ኹልቄዚዩቤ ኪልባለኩ መሌጣ ዚኤገሉ ሰኣ ጋርሐዋዝ ኡሰጡቤ ሩሕዚዩዛጥ ጠቢኣ መኸለቅዚዩ ዋ ሞሊዳች በሕ ኢስኣሐድ ጊር አልመትካሐልቲ ዩትኸለቃል።

“ነዲ ቡሉኅ ኢን ጡፋእ” ማኸማኸቤ ዛዮኩት መባለኅ ኡስኣወልዲ አቅሊ ዛላንታማ ዩ ኹንቲው ሞሊዳች ተቅዲምቤ ሞቃ ሐልበዩ።

ወልዳች ዚባለኩ ሰኣ፤ ጋርሐዋዝ ኢምራንቤ መንበርቲቤ ዲባያ ጋርቤ ቃጪ ዛል አዱኝኛ ዩትሪኦዮሐል። ሒጃጆትዚዩም ኪልዛየዳ ዳይሐዋዝ በሕ፤ መትሊቃለቅ ዩግላሉ፤ ዚያዳ ደርማዋ ወሐቺነት ሑርሪ ዩትሰማአዮሐል ኔል ዋ መሪን በሕ መዋላ ዩኸሻሉ።

ወልዳች ተሕሲብ ዋ ሒጃጆትዚዩ፤ ኸሸና ኡምሪዚዩ ኪልደበላ መሌጣዞ በሕ ዩትኒዋወጥዛል መኸናዞቤ ጠቢኣዚዩም ዩትኒዋወጣል። ዩሌ ባይቲም ሞሊዳች ወልዳችዚዩው ኢስባለኩማ ደርማ ዋ ወሐቺ ኢስኸኩ ቤሔሩም አልታዋ ዊጅነት ኡምሪቤ ኢሳሉ አዳብ ኡጋው ሞራእ ሐልበዩ።

ወልዳቹም ሞቃቤም የኸኒ አልሞቃቤ ሞሊዳችዚዩው ቀይ ኢንቤ መሔጃ፤ቀይቤ መስላነን፤ ቀይ ጀዋብ ሞሻ አልላዳቤ ኹቱርንታ። ሞኸናዞቤም አዜባች! ሞሊዳችኹል፤ አር ኹኑ ራግነት ዚዲጃባዩ ሰኣም ኡፍ ዋ ኡፍ አተሉዩ፤ አር ጀዋብ አርገብጉሉዩ፤ አግዲሩዩ፤ ሞሊዳቹ ሩሔው ዘልአቅኹቤ ዊጅነቱቤ ሜገል ዩትፋቀዱኝዛሉ ዘሌቁናችማ ኢላ ኢድዴ ዘበረዱኝችን ተዩ በሉማ ተፋቀዱዩ፤ አልላሁ ገደረማ ተቤጃዋ ቁርኣኑልከሪም ኪታብቤ አው ዋ አይ ጊድራ ዋ ከራማው አክኩ ባይቲቤ ዩጠቅሳል።

አልላሁ (ሱወ) ባያ፡- “ወቀዳ ረብቡካ አልላ ታዕቡዱው ኢልላ ኢይያሁ ወቢል ሞሊደይኒ ኢሕሳነን ኢምማ የብሉኅንና ዒንዳ ካልኪበረ አሐደሁማ አው ኪላሁማ ፈላ ተቁልለሁማ ኡፊን ወላ ተንሀርሁማ ወቁልለሁማ ቆውለን ከሪማ። ወኸፈድ ለሁማ ጀናሃዝዙልሊ ሚናርረሐመቲ ወቁል ረብቢ ኢርሐምሁማ ከማ ረብባያኒ ሰኒራ” ዩላል። (ሱረቱል ኢስራ ቢስሚልላ 23-24^{ታኝ} አያት) ዩሌ ባይቲም፤ ሞሊዳችሌ መትኔመር፤ መድለግ፤ ጋር ሓጃው ጊርጋራ ሞሻ ወልዳችቤ ዩትኔቀባል።

ሞሊዳች ዛነቱዩሰኣ መትፋቀድ፤ ዚራጉ ሰኣም መጦራ፤ ወልዳችቤ ሞጂቡሚንታ፤ ቀድራሚንታ፤ ሐያኡሚንታ፤ ሑሽመቱሚንታ፤ አቂባሚንታ፤ አዳቡሚንታ፤ ጊድራሚንታ፤ መጦራሚንታ፤ ኸይሪሚንታ፤ ፈረቃሚንታ፤ ቀጠብቲሚንታ፤ ኢንናች ዚበረድኔው አትታይ አልላሁ የበርደኹ ባይቲ ጊዲር ዱዋኡሚንታ። አው ዋ አዩው መኸደም ኩልሉ ሺኢምንታ።

ወልጃች ዩሊቅቦዛል ጠለስ በሕ ዚትላሐዳ ባሎታች

ዊጅ ዚጋል ያሾዛል ሌቃጊር ኢናደኝኛነት ዩለምዳል። ዊጅ ጢሎት በሕ ሌቃጊር ሲናን ፋጭነት ዩለምዳል። ዊጅ መስቃ ያሽቦዛል ሌቃጊር ፈርራቱነቱው ዩለምዳል። ዩፈርዛል ዚሌቃ ዊጅ ኡሱእቤ ታሐይነት ዩትስማኣሐል። መትፊራረክ በሕ ዚሌቃ ዊጅ

ሰብረኛነት ይለምዳል። ነሻጣ የገኘዋል ዚሌቃ ወልዲ ሩሕዞቤ መቲማመኑው ይለምዳል። ይትወደድዋል ዚሌቃ ወልዲ፤ አላይዘው መድነቅ ይለምዳል። አማንነትዝ ኪልቲቄራሐሌው ዚሌቃ ወልዲ፤ አላይዘው መመን ይለምዳል።

ዚደለጌው ዲላጋ አላይ ኡሱእቤ ኪልቲሔጀሌው ዚሌቃ ወልዲ ሩሕዘው መውደድ ይለምዳል። አላይ ኡሱእዳቤ ተቄበሎት ኪልአገኛ ዚሌቃ ወልዲ ኡሱእ መውደዱው ይለምዳል።

አር አኽላቃቹው ወልዳችቤ መርኽብሌ ኸሸኹ ጊር

ኡምሪዚዩ በሕ ዩሊጢዛል ዚትሜዘና ቂያስ ተኸታተሎትዋ ጊርጋራ ሞሻ፤ ወልዳች

ኡምሪዚዩ በሕ ዩሊጢሌ ዩፈርኪዛል መስኡሊያ ዩነሱኩት ሞሻ፤
ወልዳች ዘሴነኑሰኣ ሲናንዚዩው መጥጤነብ፤ አጥጢ በአጥጢ መትጊዳደር፤
ረሕመት መትታሻ አር አዳቹው ወልዳች ይለምዱኩት ሞሻ፤

ወልዳችሌ ሩሐኻው ሚሳል ሞሻ፤

ወልዳች አሐድ ሺኢቤ ኸጣእ ዛሹሰኣ ዋሊዳቹው አውፊ ባይቲው መልመድ ሐልበዩ።
ዋሊዳቹም አዝዞኩትዞ፤ ወልዳች አሐድ ሺኢ ዚኸነሌዩ ሰኣ ሹኩረን ባይቲው መልመድ ሐልበዩ።

ዳይ ሐዋዝዞቤ፤ የትኺሸዛሉ ዋ ዘየትኺሹ አኽላቃቹው መላያማ ሞቃ ኡምሪ ሌቆት በሕ ዩዲጁዛሉ ጠቢኣቹው ተቆዲምቤ ሞቃማ የትኺሸዛል መቅነእቲዋ ጊርጋራ መሳጣንታ።

አኺርቤም ወልዳች ዋሊዳችዚዩሌ ፋይዳነትዚዩው ዩነከዛልቤ ቁርኣን አያትቤ አልላ(ሱ.ው) ባያ፤-“አልማሉ ወልበኑና ዚነቱልሓያቲ ዱንያ ወልባቂያቱ ሷሊሓቱ ኸይሩን ዲንደረቢካ ሰዋበን ወኸይሩን አመላ” (ሱረቱ አልካህፊ ቢስሚላ - 46^{ታኻ} አያት) ተፈሲርዞም፡- ወልዳች ዋ ዲነት አዱኝኚትሌ ዚናን ተዩ፤ ኢንሌ መርዝቲያችን ተዩ። ዘይቲባረድ ዲነታቹሚን ተዩ።

፡ ተሰቲ ዘሪናቹሚን ተዩ። አዝዚያችቤ ሐያት ኒባሮቱም ቲፈሕካት፤ ቲትቢራረቃት። አልላቤ ተሐይሌ ዋሊዳቹው ዩትሜለኩዩዛላችን ተዩ። አዝዚያች በረካዚዩቤ በረካ ዩዲጃል። አልላ ረሕመት ዋ ኒዕመትዞም ዩዲጃል። ዩም የትረኽባዛል ወልዳች አር ሌቆትዚዩ በሕ ዚትላሐዳ ሰኣንታ።

ፈሰሊ ሐምሚስቲ

5. ሚሕዳር ሱንና ዋ ፈርዲያች

5.1. መንሳእ ሱንናንታሞ ፈርዲ?

ሀረሪ ሐስኒ ሐኩማ ዱሙም ሸሪአ ዲዋንጋርቤ አቦች ዋ ኢዶች መትናሳእዚዩሌ መትማላእ ዛልበዩ ሸርኢው ዩኒከዛልቤ ቃዲ ዲዋን ጋርቤ ዚትከተበማ ዚቀረባ ኩቱብ ሐጪርቤ ዩትኼተልዛልንታ።

ሚሕዳር፤ ዩትሔወሳማ፤ ሐውከር ሐፍቲዞቤ ጋርሐዋዝ ኢላ መትዳመስ ደረጃ ዩቡርዲባዛል ሰበባች ሚናችን ተዩ።

ኮአት ዩትናሳእሰዛላች መትናሳእዚዩ ቤቀድ አንቤ ሚን ዋጂብዚታማ ዲርቂ ዚኻነቤኝ ሺኢ ሐል ባይቲማ ሩሕዚዩው መትሔበርማ ኢቆትዘው መፋጫዚዬ ቤቀድ ሱንናው መቅደምቤ ሐራምቤ አልመውደቅሌ ዩሎዛል መትናሳእ ዩትኼትላዛል ደሩራች ዩኒበረሐል።

ሚሕዳር ዩላሕዲዛል ኡሱእ ሚሕዳርዞሌ የትኺሻዛል ኢቆቱው ዛልለመደማ ዘልኣቃቤ ሚሕዳር ዚለሓዳ ሰእ ሚሕዳርዞቤ ሐውከር ሐፍ ባያጊር ሐውከርዞው የበርዲባዛል ኡጋ ዩቀብጢማ ሚሕዳርዞው መዳረእዋ መትዳመስ ደረጃ የቡርዳሌ ዩፈርካል።

ሚሕዳር ኢቆትዞ ዘሌላ አብባው ኪልጋርዞ መግበእዞ ሰእ ሸይጣን ዩትኼተላማ ጋርዞ ዩቡአል።ዩ አብባ አቂል አልኻናጊር ሞኽ ሸይጣን ጢቅቀሾ ሺኢው ጊዲር ሺኢ የትሚስሊባማ አቦቻ ሚሸቲ ማቤይና ኢሳት ዩጪሕሪማ ሚሕዳርዞው መዳመስ ደረጃ ዩቡርዳል።

ጊሰልዚኛ (ሰ.ሰ.የ) “ኡሱእ ወልዲ ሺኢሸቲ አይናንታ።” ባዩ፤- “አሐድታኝ አይና አብባ ሸሪአ ቃኑኑው አቂ ዚታማ ኪል ኦር ኡጋ ሩሕዞውም፤ ጋርዞውም የሊጢማ አላይዞውም መሌጣ ዩፈርኪዛልንታ። ኮአትታኝ አይና አብባ ዩ ሸሪአው ዛቃ አቂው ዩትኼተልዛልንታ። ሺኢሸታኝ አይና አብባ ሸይጣን ሐዋእዞው ዩትኼተልዛልንታ” ባዩ። ዩሌ ባይቲም አሐድታኝ ዋ ኮአትታኝ ኡሱኡው ኹኑ ቢላይ ሺኢሸታኝ ኡሱኡው አትኹኑ። ባዩ። ሺኢሸታኝ አብባ ጋር ማትሔደር ለሐዳጊሩም ኢቆትዞ ዘሌላማ ሩሕዞው ዘያሌቅ አቂው ዩትኼተልዛል ሸይጣን ዋ ሐዋኡ ነፍሲዞው ዩትኼተልዛልንታማ አይ ኢቆትዞቤ ጋር ሚሕዳርዞው መዳረእዋ መትዳመስቤ ዩቂርሐማ ሚሕዳርዞሌ አማን

ሐያት የገኝማ ኢላ አኼር ዩኑበራል። ኢቆት ለመዳማ ሩሕዘው አሐድታኝ አዊኑም ኮአትታኝ አብባ ኩፎኝ ናወጣጊርዘልታ፤ ቁቡልዘው መለክ ጊር ዘልታ፤ሺኢሽታኝ ደረጃቤ ጋር መትሔደርዘው ጎፋቤው ጊር ጋርሐዋዝዘሌ ደማና ዩኑበራሜል።

አላይ ሐዲስበም ዚትቄቃሌውኩትቤ ረሱል(ሰ.ሰ.የ)ባዩ “ጠለቡል አልሚ ፈራዳቱን አላ ኩልሊ መስሊምን ወ መስሊመህ” ባዩ። ኢቆቱው መፋጫ ኩልሉ መስሊምዘቤም ፈርዲ አልታኑም ዲርቂ ኻነቤው ባዩ። ዩ ባይቲም ፈርዲው አቅዲመ ባይቲንታ። መትናሳእማ ጋር መትሔደር ሱንና ዚኻና ሰክ፤ መትናሳእ ቤቀድ ኢቆትዘው መፋጫማ መልመድ ዋጂብንታ። ይላል፤ ረሱል ሐዲስ። ዩ ባይቲም መንሳእማ ጋር ሞሻ ዚኸሻች ዩትፈረኪ ቄስሲቤ ኦር ነባሮት ዛላ ጋርሐዋዝ ዩኹንሌዩኩት መትናሳእቲ ተርቲባቸው፤ ጋርሐዋዝ ሐቅ፤ አቦቻሚሽቲ ሐቅ፤ ወልዲዋ ዋሊድ፤ ሐቃቸው ዋ ሽሪአቸዝ ኢቆቱው ተቅዲምቤ መልመድ ፈርዲም ዋጂብም መኸናዘው፤ ረሱል ሐዲስቤ በያንቤ መትጌባዘው ሸሪክ ቃዲያች ዩቂቅላሉ። (ኩቱብ ዘሪን፡ ቃዲ አብዱናስር ሸሪፍቤ 2007አመት)

5.1.1 አቅሊ መትጋዛ

ኢትታ አዱኚትቤ ኡሱእወልዲ ሐያት ነባሮትዝ ጢማ ተገኝማ ተሰቲ ዘልቲላየውቤ ኢላ ቀብሪ አፍ መስሳ መንበርቲሌ ዩፈርካዛል ቀርሐዋዝ ሐያት ነብሪቤ ኪም ጋርሐዋዝ ሐያት ነባሮትሌ ሳሊብ ቱኹንላዛት ኢሙኽ ዩኹንሌዛል አሐድ ሊጂ፤ አሐድ ቀሐትበሕ ደድ ዋ ነከሕቤ ዩትዳበሉማ አሐድጋር ዚገበኡሰኣንታ። ኡስሐልሉቤ መትዳበልማ መንበርቲም ተሰቲ ዩትረኽብባዛል መኸናዘቤ አቦች ሚሽቲዘቤ ሚሽቲም አቦችዜቤ ተሰቲ መርኽብቲ ዘሪን መኸናዚዩው ሞቃ ሐልበዩ። ደዱው አስሊ ሐደፍዚዩነትቤ ሙራድ ፈቲትቤ መትቁሪኛሌ ዚሔሰቡ አቦቻ ሚሽታች አጥጢ ቢአጥጢዚዩ ኪልቲሕራረጉ ኸሸናዚዩ ኩትቤ ሚጅጃ ነቀሉ ጊር ነባሮትዚዩ ሐያት ዘይቲላይባማ፤ መርካሕቲ ዛላ ዚወልዲ ወልዲ በሕ ዩትኻደምባዛል ነባሮት ዩኹንሌዮሐል።

መኸናዘቤም ሙራድቤ ኡሱእወልዲ አሐድ አቦች ዋ አሐድ ኢዶች መትናሳእ ኺሸናም ሚሳልዘ ዚትሔጃ ሰክ ቢቃያ ጉፈትኩትቤ ኹልቂዘቤ ሰኝኚዘ ዩበቅሊማ ዩሲስኒማ ዩሊቂዛል ሐያት ጉፈትኩትታ። ቢቃያ ጉፈት አመት አመትቤ በጂሕ በሰሲ ዩልዲኩት ወቅቲ ወቅቲቤ ጉፈት ሲርዘው ሚይ መስቻ፤አዱ ሜሰብ፤ አፈርዘው ካባ ሞሻቤ መሌሓምማ መትፋቀድ የትኺሻሐል። አዝዞኩትዝ ኡሱእ ወልዲም ሙራድቤ መትናሰእዘ፤ መትዋለድዝ ዋ፤ መብዛሕዘ፤ መሐድሐዋዝዘ ሌቆት ዘሪን ዘይቃኒኩት ዚትሊያዩ ጊርጋራ ኺድማች የትኺሻሐል። አዝዞኩትዝ ጋርሐዋዝ ነባሮት አማንነት ዋ ሰላም ዩኑበራኩት ወቅቲ ወቅቲቤ ዋሊዳችቤ መትቦረድ ዘሌላ መትፋቀድ የትኺሻሐል።

አቦቻ ሚሽቲ ጋርሐዋዝ ጫያ ተሐይቤ ዩኑበሩዛሉ ማቤይናዚዩቤ አሐድ ወቅቲም ሒሳቦት ረእዩ ፈርቂ ዩትኸለቂሜል ባይቲም አልታ “ሲንዋ አርራቱም ኢስአሐድጊር

ዩትጋጫል” ዩ ሒሳቦት ረእዩ ፈርቂ ዚትረኽባ ሰኣ ሚሻዋ ሲናንዝ አይና ዋ አትታይዞኩትቤ ሐልሊ ዩነበረሐል። ሲናንዝ ቁይዋ አራጭ ኩፎኝ መትናወጥ አልባም። ጋር ኡስጡቤ ኤቀዳን ኤቀድ ዚጋል ዋ ሩሕዚጋል መትታሻቤ ሲናንዝ ዚትቃጠረቤው ኩትቤ መትፈተሕ ሐልባ። ሩሕ ዚጋል ዋ ደድ ዚጋል መንበርቲዝ ሲናን አባሩው የበርዳሐል። ዩሌ ባይቲም ሩሕዚጋል መትታሻው መልመልድ ሐልበና።

አቦቻ ሚሽቲ ማቤይና ዚበቀላ ሲናኑው መበረድሌ ደድ ዚጋል መትታሻ ፊዝቤ ቆርራምንታ። ደድ ዚጋል አልመትቁበልቤ ዚሩሕ ዛጥ ሒሳቦት ረእዩ መጥጢቤ ዩሊጢዛሉ ኡሱኣኝ ኩልሉ ወቅቲም ጋርሐዋዝዩቤም ኻና ደይሐዋዝዚዩቤ ዛላዩ ተቁበሉት ኡኑሲንታ። አማንነት ዋ ሰላም ኒባሮትዚዩም ቁቡል መኸናዞቤ መእና ዘሌላ ኒባሮት ዩነበረዛላችን ተዩ። ዩ ኩዛል ዚምሳሰላ ኹንቲቤ ዚትፍኽላ ጋርሐዋዝ ዘይቲዳመስኩት ዩቤ ተሐይሌ ዩትኼተልዛሉ መቅነእቲ ሒትፋናቸው ወቅቲ ወቅቲቤ ደገን ሞሻ የትኺሻል።

“ዘልሐረፊው ሐሪዶ፤ ዘልጊረገባም ወጨራንታ” ዩልዛል መኸማኻው ኮኡት ዚትቃበጣ ኡሱኡው ዊኔር ሞሻሌ መኸማኻቤ ዛዮ ሰኣ ማቤይናዚዩቤ ዘፈለሓ ሲናን ዋ ሒራር ዩበርዳል።

አቦቻሚሽታች ዚትዋደዱማ ዚትናሳኡኩትዞ ዚመሰሳ ኺሾናዚዩው ጋርኡስጡ መትማመርቲዚዩው ዛሒርቤ መታመድ ሐልበዩ። ቀልቤ ኒዝፋ ዋ ዛሒርነት ኤልጊር ጋርሐዋዝ መርጋዝቲ ዛላ ሰኪና ዩነበራሜል።

አቦቻ ሚሽታች ቀልቤሌ ቀልቤ መትዋፈቅማ፣ሚሕዳርዚዩቤ መትሔረግ ሐልበዩ። ኺሾናችዚዩው የሻምቁኩት ያሸዩዛል ሸኢዮች ማቤይናቤ አስሊዞ አጥጢ ቢአጥጢ አማንቤ አልመታወቅ፣ ሚን የሉኝ ፈረት፣ ሚን አጨፍነቀኝ ባይቲማ ደንታ መቅበጥ፣ ሚን ኤስብኝ ባይቲ ዚሚሳሰላቸን ተዩ።

ጋርኻዲውም ኻና አመልኻድ ዚቅቲ ፈንካቸው ዘለጋረዶቤ ኢስኦሐድ ደኢፍ ፈንካቸው መረቤ ሲናን መበቀልማ መትባደሕ የትኺሹሜል። ፊደም ባይቲማ ሐሉፍ ባይቲ ሐልበዩ።

“ጋርኹው ሔምኹጊር ሩሕኹው ዚሔምኹ በሕ መስሳንታ።”

ጋርሐዋዛችዚኛሌ ነሲናዛና አሪ ረእዩዋ የገሰሲ ጀዋባች ማንነትዚኛው ያሪዛል ሙራየት መኸናዞው ሞቃቤ የገሰሲ ዚጋል ዋ ረድዲ ሲናን መሳንንቤ ዩቂሕረናሌ ዩፈርኪዛል አርራትዚኛው አደብ መትፍሻንታ።

“የገሰሰሲ ወልዲ አው ዋ አይ የትቂቅላል፣ ማን አሌቄው ቢላይ ማን ወለዴው ዩሎሜል” ዩሌ ባይቲም፣ ኡጋቤም ኻና፤ ጋር ኡስጡ፣ዋ ጃርሐዋዝቤ ወልዳች ዋ ወልዳች ዩትቃበጡማ ኢላጋር ሲናን የዲጃሉ። ወልዳች ሰብብቤ ዩዲጂዛል ሲናኑው

ኩልሉ ሰአም መብረድሌ መጠቅንታ። ሰብዝም ወልዳች ጊሽ ዊጌር ዮኸኑማ ዩትጊራገባሉ። ጃራቹም ኻኑ አቦቻ ሚሽታች ወልዳች ሰብብሌ መትቃበጥ ኤልበዩም።

“ሒራር ፊጋ አውዘው ዩገድላል” መኸማካቤ ዛዮ ኩቲንታማ፡ ቁዬ ዋ ሒራር ዚጠለፌኹ ሰአ ዚኸሸው ኸለጥ ተረኸባጊርዞ አቲባለሉማ የገሰሲ ጀዋብ አተርገብጉ አትታይዞሌ ፈተሕ በሉ ሲናንዞ ዩበርዲ ቄስሲ።

ዘይቲኸሽ ሓል ዋ ጠለሰ ጋርኡስጡቤ ዚዋፈቄኹ ሰአ ዘልአሻመቅኹቤ ዩ ኩዛል ኹንቲ (ጠቢአ) ዩትካላላፕሜል ኢኸኹሜኸ ባይቲማ ኪሾናኸው ኤምዱ። ዚታዋዘልታ ነፊ ዘሌላ ሺኢቤ አቲቃበጡማ አለጋዳቤ አታትሐሙ። ሳሒብኻዱው መሕተፍማ መርገገብሌ ዚትኸሻ ሰአ ደድቤ አጥጢዜው ኢሙኸ አጥጢዘው መምሰልሌ ለከም ባይቲማ ሒር ዘላየናቤ ኢሼትቤ መትሐተፍቤ መትጊራገብ ዩትፈረካል።

5.2. ሓያት መቅነአቲ ዋ ሒትፋን ሒርጊ

በነአደም ሓያት ኒባሮትዘው የነበራዛል መቅነአቲ ኢቆቲው መትኼተልቤንታ። መቅነአቲ ኢቆት ዊጅነትዛቤ ሜገል ኢላ አኸራል አምሪ አሱኣ ወልዳሌ የትኺሸዛልንታ። ዲን መልመድዞም፤ ደርሲ መልመድዞም ዚሓያት መቅነአቲንታ። አልሞቃቤ ኪልሞቃ የትማጅዛል ኦር ዲላጋዋ ኡጋው የቀንዛል ዳይሐዋዚያ ኢቆቲንታ። መኸናዞቤም መቅነአቲ ባይቲ ኢንጊሊዝ ሲናንቤ ጋይዳንሲ ባይቲ ዚኸናሰኣ፡-

ላይፍ ጋይዳንስ ዩልዛል ኢንጊሊዚ ጨቅቲ ተፈሲርዞም ሩሕሐዋዞች ኒባሮትዚዩ ሓላው አቂልነት፤ ሳሊሕነትቤ ሩሕዚዩው የቀኑማ ዚጦኛ ኒባሮት መንበርቲ ዩፈርኩኩት የትፈርኪዛል መቅነአቲ ኡጋንታ። ላይፍ ጋይዳንስ ቂናኦት ደርሲ ኩልሉ አሱኣሌም ሓያት ኒባሮትዞሌ ዊጅነትቤ ኢላ ራግነት አምሪ የትኺሸዛልንታ። አዝዞኩትዞ ሀረሪ ቁራስ ጨቅቲ ኪታብቤ መቅነአቲ ኢሙኸ፤ መቅነአ ዩልዛል ጨቅቲው ሀረሪ ሲናንቤ ዚትፈረሳ ሰአ መእናዞ፤ ኡጋው ሞራኦ መቅናኦ፤ ኢሙኸ አመልቤ ኦር መኸና ባይቲንታቤ ዩፈስራሐል።

አላይኩትቤም መእናኦዞ ዚትሑጃ ሰአ መቅነአቲ ኢልሚ አሐድ ሺኢው ሞሻ ዋ መድለግ፤ ቤቃድሌ ያሸበዛል፤ ዩደልጉባዛልኩታው ከፊፍ ኡጋቤ የቀንዛል ኢምራንንታ። መቅነአቲው መትኼታተልማ መድለግቤ ኒኸሻዛና ነቲጃው መግኛ ኒፈርካና። ሞኸናዞቤም ጋይዳንስ ኢባሮት ሑልሉ ዚተዩ ሑጅጃቹው መስባቤ፤ ኢቆት መትሌመድቤ ሩሕሐዋዞቹው ዚትሊያዩ ኩሸኩሽቲያችቤ ተሳኣዶት ኪላሹ ፊራኮትዚዩው ሞጫቤ ዩትሊማመዱማ ዲላጋቤ የዊሉኩት መታመንቲው መኸለቅቤ ዩኸሸዛል ጊብቲኩፎኝ ያስተዩዛል ኢቆቲንታ።

ጋይዳንስ ኢቆት ኺድማው አምሪ ገደብ ዩዊስናሜል። መቅነአቲ ሩሕሐዋዝ ዋ ጋርሐዋዝ ሙጥጢሌም ዩነፌል። ሓያት ኒባሮትዚኛ በሕ ዚትቃጠሩ ሺኢያች

ተማምሌም ይነፋል። ሚሳልሌ፤- ሐኩማ ደረጃቤም ይትደለግዛል ዲላጋች ተማምሌም መቅነኦቲ ኪታባች ሐለዩ። (የሰራ መመሪያ ማኑዋል ሐል) ቢሮ ዋ መከተባ ጋራችቤ ዲላጋ ይደልጉዛሉ ደልላጊያች ይደልግዛል ዲላጋሌ ሚሻዋ ኢዳራዝ ዲላጋ ሐደፍ በሕ ዚትላሐዳ መቅነኦቲ ኪታቡው አሳስ ያሹማንታ ይደልግዛል። ሚሳልሌም፤- አሐድ ሓጃቸሌ አሐድ ኢዳራ ዚሓርቲማ ይኩዛል ሺኢ የኸነሌኝ ዛቸማ ኩቱብቤ ዘትሐብርቲ ሰኣ ኢዳራዝ መስሐል ቃኑንዝ ይምራዛልኩትቤ የትሜሐር ይልማ ዘቀረብቲሎ አርዱሐል ለአይቤ ይከትቢባሐል። አዝዘኩትዝ ዲዋንጋራችቤ ኒትናፊእበዩዛና ቃኑን ኪታባች ተማም ፈለማ መትታሻቤ ሐቅዋ ባጢሉው ኒላይበዩዛና መቅነኦቲ ኪታባችን ተዩ።

አላይ ገረብዳሌም ፋብሪካችቤ ይትደለጉማ ይጭዛሉ ኒትናፊእበዩዛና መጣራ መሐዋች መንኩትቤ ኒትናፊእበዩሐናው የቀኒዛል ወረቃ በሕ ካርቶን ኡስጡቤ ይሰብማ ይዲጃል።

ወረቃዝ ላአይቤ ዛል መቅነኦቲ ይምራዛልኩትቤ አልቲናፊእቪባ ገር መሐዋዝ ይደልጉሜል። ኢሙኽ ይበልላል። አልታኑም መሐዋዝ አጥጢኸው ደረር ያሸክል። ሚሳልሌ፤- ኤሌክቲሪክ ኩፊንቲቤ ይደልገዛሉ ማሺናች ዚዲጃቦ ካርቶንቤ መቅነኦቲ ወረቃ ሐለዩ፤ ሐኪምጋርቤ ሐኪምቤ ይትቴመርዛሉ ደውዋ አይናች ፋርማሲ ደውዋዘው መውኸብሌ ዚሓርቲ ሰኣ ደውዋዘው ቲትናፊእበዛቸ ኩታው የቀንዛል (ኢንስቲራክሽን) ወረቃው ይቀሮማ ይምዱኸሐል። ...ዋዚታ። ይሌ ባይቲም መቅነኦቲ ኩልሉ ሺኢሌም ይነፋል።

ሒትፋን

ካውንሲሊንግ ሒትፋኑም መትሒታተፍ ባይቲ ኩት ኻናጊርዞ ኢንግሊዚ ጨቅቲዘው ዩሒግኒዛል ሀረሪ ጨቅቲ ሙልሉእቤ አልመትረኸብዞቤ ካውንሲሊንግ ባይቲዝ ይትመለሐል።

ካውንሲሊንግ ሒትፋን ባይቲም አሐድ ኡሱእ አር ሒጃጆትዋ ተሕሲብዘው አላይዛሌ ሐሉፍ ሞሻ አዊኑም አሐድ ኡሱእ ቂናኦት ዛልባ አር ረእዩዘው አላይዞ ይትቁበሊኩት ሞሻ ኹንቲው የቀናል።

የኸነሚም ካውንሲሊንግ ሺድማ ሩሕሐዋዛችሌ መዌሰኑም /መርቲ/ ሞሻም አልታዋ ሩሕሐዋዛች ሩሕዚዩሌ ይዌሰኑኩት ዚትሊያዩ ጂሐቹው ሞረኡው የቀናል።

ይሌ ባይቲም፤ ካውንሲሊንግ ኢባሮት ጨንቂ ዋ ፈረት ኡሱእቤ ዘይኸለቅማ ሳሒቡል ሓጃዚታ ኡሱኡው አሪ ኢንቤ ዘይሔጅ፤ መንቃቀሕቲ ይኸልቂዛልማ መሸኪላዋ ታኡበ ሓጃቹው መላየማ ሞቃማ መፍተሕ ይትፈረክባዛል ኹንቲ መኸለቅቤ፤ ሩሕሐዋዛች ዚሩሕዚዩ ማንነቱው ይቺኸሉማ ይነብሩኩት ይኹንባዛል ሚህሪራንታ።

መትሒራረግቲ ሒትፋን ዱሙምቤም፡- የሺህናዛል፡ ይ ኪታብ ኡስጡቤ ዛል

ጋርሐዋዚያ ሚሕዳር ደርሲው ሙልሉእቤ ዩላሕዳል፡፡ ዲባያቤም፡- ኦር ሒጃጆቱው አሳስ ዛሻ

1. መትናሳእ ሓጃቸዋ ጨንቂያችቤ (ሳይኮሌጂ) ሒትፋናች መስጣሌ
2. ደርሲ ሓጃቸዋ ጨንቂያችቤ (ሳይኮሌጂ) ሒትፋናች መስጣሌ
3. አፌትቃምቤ (ሳይኮሌጂ) ሒትፋናች መስጣሌ
4. ጋርሐዋዝ መሸኪላችቤ፤ ሒትፋናች መስጣሌ
5. ዲላጋ ሐጃቸው ሒርጊ ዋ ሚርጊቤ መፍታሕሌ

አፌትዋ ዳይሐዋዚያ ጨንቂያችሌ አቤጆት መስጣቤ ዩትከለቁዛሉ ጨንቂያቸው መፍታሕሌ፤ ተአቡው መትካተርሌ ዩትፈረከባዛል ኹንቲው መክለቅሌ ዩኹንዛል ሌጦቲንታ፡፡

አላይ ገረብደሌም ዚትሔጃ ሰአ መትሓፊግቲ ሑኩማ ደረጃቤም ዩትደለግዛሉ ዲላጋች ሒርጊ ዋ ሚርጊ ዲብላን ቢላይ ዩትደለጉማሉ፡፡ ሚሳልሌ፡- ኢዳራችቤ፤ መክተባችቤ፤ ወቅቲ ወቅቲቤ ዩትሰጥዛሉ መግበርቲ ደርሲያች፤ ዲብላናች ተማም ዲላጋ ዩትደለግዛል ኡጋው የቀንዛሉ ሒርጊዋ ሚርጊ ዲብላናችን ተዩ፡፡ ሐጂስ አይና ዲላጋው ደልላጊዘው መትሌመድሌ ዚትከሻሰአ ዲብላን ዩትፌሪማ መቅነእቲ ደርሲ ዩትሰጥግዛል ሒርጊ ዋ ሚርጊ ዩኹንባሐል፡፡ ኢዳራ ኤቀዳችሌም ዩትደለግዛል ዲላጋ ዋ ዚትደለጋ ዲላጋው በሕሲ ያሸበዛል (መናጅማንቲ ዩሉዛል) መቅነእቲ አርራ ሐለዩ፡፡ ሑኩማ ኤቀዳችሌም ዚትሊያዩ ዲላጋ ሐጃቸው ዩትሔረግበዛል ሒርጊና ሐላዩ፡፡

ሚሳልሌ፡-ዲነትጌይ (ኢኮኖሚ) ሒርጊና፤ ዳይሐዋዝ ሒርጊና፤ሲያሳ ሒርጊና... ዋዚታ ሙርቲ መሳጣሌ የትሔረግበዛል መጠቅዚዩቤ ሐላዩ፡፤

5.3 ሩሕሐዋዝ፣ጋርሐዋዚያ፣ ጃርሐዋዚያ፣ ዳይሐዋዚያ ቂናኦት ሒርጊ ዋ ሚርጊ

ጋርሐዋዝ አግቡራች ጋርዚዩ ሓጃችቤ አጥጢቤ አጢዚዩ መትሔረግ፤ መትሒሳሰብቤ፤ መትቃረብቤ፤ ዛለዩ ዲነት ዋ የገኛዛል ቦኦት ሳቂው ዳይቤ መትናፋእ ጋርኡስጡቤ ዩትደለግዛሉ ሓጃችሌ የጭዛል ዋ ቦኦት ዳይቤ መትታጫቤ ጋር የትሂድሩባዛል ዋ ዩቲማመርባዛል ሔላ ጡብ ሞሻ ቀርሐዋዝቤም ኻና ጋርሐዋዝነትዚዩቤ ሩሕዚዩው የቺክሉባዛል አርራንታ፡፡

ጋርሐዋዝ መትዋቀርቲ ሔራዘው አሐድ መዚካ ባንዲኩትቤ ሚሳልሌ ነሰእኔው ጊር መዚካ አርኬስትራ፤ ባንድ ዩትፈቀርዛላች ጊታር፤ ደፍ፤ጃዝ ዋ ሳከሲፎን አሐድዴቤ ዘትዋቀር ሰአ ኡዙንሌ ተሰ ዩልዛል መዚካ ኒሰማና፡፡ መዚካችዘ ማቤይናቤ፤ አሐድዙ፤ አዊኑም ኮኦትዞ ቀበላ ጊር፤ የትሲማዛል መዚካ ጢማ ዩነብራማል፡፡ አዝዘኩትዞ ጋርሐዋዝ አግቡራች ማቤይናቤ፤ ዋሊዳችቤ የኽኒ ኢሙኽ ወልዳች ማቤይናቤ የኽኒ

ጋርሐዋዝ አዳብቤ ቃጪ መውጠእ ኹንቲ ተረኸባ ጊር ሩሕሐዋዝ ጨንቂ ኪልሐደራ ጋርሐዋዝ ጨንቂ መኸና ዜገላ ሰእ ጋርሐዋዝ ኒባሮት ጢማ ዩቀብጢማ ዩመስታል።
ዩ በሕ ዚትላሐዳ ኹንቲቤ ጋርሐዋዝ ዩትሒዳደርባዛል ቃንንቤ ቃጪ ኸጣእ ኡጋቤ ዛላችሌ ዩትሰጥዛል ሒትፋን ደርሲ ቀር ሐዋዝ መጥጢሌ ዘይኹንሌ ዩፈርካል።
ሩሕሐዋዝ ኹንቲው ጋርሐዋዝ አግብራች አጥጢቤ አጥጢዜዩ ዛለዩ መስኡው መቤጃቤ ኸጣእቤ ዛል አግቡርሌ ሒትፋን ደርሲ መስጣቤ ሐልሊ ኩፎኝ መሌጣሌ ኦር ተሳኦት የትኺሻል።

ሚሳልሌ፡- አቦቻሚሽታች ማቤይና ኺላፍ ዩትኸለቅማ ዲልሒዞ አቦችኩፎኝ ዛዩዳጊር ኢሙኽ ኸጣእዞ ሚሽቲኩፎኝ ዛዩዳ ጊር ሜገል ሲናንዞው ዩሒጅማ ጉትቲዚዩው ዩፈርዲዛል ጋርሐዋዝ አግቡር ዩኹናል። መኹተልቤም፡-

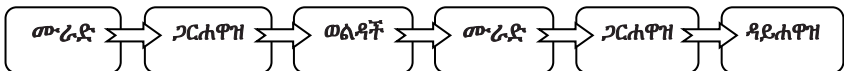
ኮኣት ገረብ መሪኝ ዋ ጌልቤ ሲናንዞ ዩትሒጃል፤ ሱልሒ ያርዳል። አልኸናጊር ኮኣት ገረብ አው ዋ አይቤ ሲናንዞ ዩትሒጃል ሱልሒ ያርዳል። አልኸናጊር ቶያ ራጋዋ ጃርቤ ሲናንዞ ዩትሒጃል ሱልሒ ያርዳል። አልኸናጊር ዩጠቅሰዩዛል ሒትፋን ዩስጢዛሉ ቃዲ ዲዋን ጋራች ዋ ኡርፊ ዲዋን ጋራችቤ ዩትካሐልባዛል ኢሙኽ ዩትላይባዛል ኡጋ ዩትፋጫል።
ዩ ኩዛል ጋርሐዋዝ ጨንቂያች ዩትረኽብባዛል አትታይቤ ካውንስሊንግ ሒትፋን መስጣ ሞያዞ ዚታ ኡሱእ ኢሙኽ ሒርጊዋ ሚርጊ መትሐታፍቲ ደርሲው የትሊምዱዛላች ደርሲዞቤ ዚሰለጠኑ (ዚገበሩ) ደልላጊያችቤ መትሰጣ ዛልባ ኢባሮት አይናንታ።
ካውንስሊንግ ሲነት፤ ሳሒቡል ሓጃዚታ ኡሱእ ዋ ሲነት አሜሪካ ማበይናቤ ዩኹንዛል መትሂራረግቲንታ።

ሚሳልሌም፡- ዲዋንጋር ሐኪማች ኢሙኽ ጠበቃች፡- አቦቻ ሚሽቲው መትካሐልሌ የሚቻሉ፤ ጋርሐዋዝ ጨንቂያቸው መፍተሕሌ ዩነፍዛል ረእዩው መሳመትማ፤ ሱኣላቸው መትሒበርቤ፤ ጀዋባችዞው ጠብ ያሹማ ሐልሊ ኩፎኝ መሌጣ ዩፈርካሉ። ሒትፋን መቅነኦቲው ዩስጢዛል አግቡር ጋርሐዋዝ አግቡራችዳቤ መትረኽብማ ኤቀዳን ኤቀድ መሳነንቤ መትሒረግማ ሐልሊ መስጣ ሐልባ።

ዲባያቤም ጋርሐዋዚዩ ሒርጊ ዋ ሚርጊቤ ዩትሳኦድዛሉ ሐዋዛች ዚትሊያዩ ኡምሪቤ ዛላችን ተዩ። ጋር ሐዋዚዩ ሐያት ኒባሮት ሚሻውዋ ኡምሪ ደረጃች ዊጅነት አዜብነት (ደርማነት፤ ወሐችነት)፤ ዋየልነት ዋ ራግነት ኡምሪ ደረጃዚዩ ኩትቤ ሌቆትዋ ሳተልቃም ኒውጢው የትኺትሉማ ዩዲጃሉ።ዩ ኡምሪ ደረጃችኩትቤ ሩሕሐዋዛች ኺሾናው ሞቃማ ጠቢአዚዩ ኩትቤ የትኺሽዛል ጊርጋራው ሞሻንታ። አዝዞኩትዞ ሐላ አመል መቅነኦቲ ቂናኦት ሓለታቸው ኒትናፋአዛና (ወልዳች) ዊጃችሌምንታ፤ አዘባችሌንታ፤ መቅነኦቲዞም ዩትሰጣዛል አውዋ አያችቤ ዋሊዳችቤ፤ ጋርሐዋዝ አግቡራችቤ፤ ጃራችቤ አዊኑም ኡስታዳችቤ መቅነኦቲዞ ዩትሰጥሌ ዩፈርካል። ዩሌ ባይቲም ሌቆቱው ዚጠራ ሒትፋንቤ፡-

- ዊጃች/ወልዳች/ ፊራኮትዚዩው፤ የሊቁኩት፤ ጊርጋራ ሞሻ

- ዊጃች ከዳይሐዋዚያ ሺርቲ ዋ ቶያ በሕ ሩሕዚዬው የትላምዱኩት ጊርገራ ሞሻ
- ዊጃች ዳይሐዋዝዝ ኡስጡቤ ዛለዩ አትታይ ዋ ደረጃዚዩ ዩቁኩት ሞሻ
- ወልዳች ዚሓያት ጊብቲ ዋ ሐደፍ ዩነበረዩኩት፤ ጊብቲ ዛላ በርናሚጅ ጠብ ያሹኩት ዋ ጊብቲዘፎኝ መሌጣሌ የትሺሻዩዛል ኢሾት ኩሽኩሽቲ ጂሐፎኝ የቀኑኩት ጊርገራ ሞሻ
- ወልዳች ዚዳይሐዋዚያ ዋ ሩሕሐዋዚያ ሐያትዚዬው ዚትዋፋቃማ፤ ተራኣት ዛላ ሞኽናዘው ዩቁኩት ጊጋራ ሞሻ
- ወልዳቸው የሊቅዛላች፤ የትሊምዱዛላች፤ ዩትፋቀዲዛላች ሩሕሐዋዛች፤ ሙነዛማች ዋ መድረሳች ወልዳች አኽላቁው ጠብ ሞሻሌ ዩቤ ተሔይሌ ዛል ቀብቲው ሒሳቦት ኡስጡ ሜሰብ ሐልበዩ፡፡
- አሐድ ዊጅ /ወልዲ/ ሩሕዘዛጥ ዚታ ኹልቂቤ ዚትሰጠው ሐንጉልላ ኒቃሐት ዛላነት
- ዊጃች አቅሊዚዩ /ሐንጉልላዚዩ/ አር ሺሾናዚዩ ሐጃቸው ዩላህዲዛልንታ፡
- ዊጃች ዳይሐዋዝዘሌ፤ ሰኝኚ ዘሪን ዋ ጂል ሔግኒነት ዩትሜለከዩዛላችን ተዩ፡፡
- ወልዳች ሚሻ አምሪ ደረጃዚዩቤ መድለግሌ ዩፈርኮዛል ዲላጋ አይናች ዋ ሐጃች ዩትሊያይዛልነትዘው ሞቃ የትሺሻል አምሪዚኩትቤ ሺሾናዚዩም ዩትላያል፡፡
- ኩልሉ ዊጃም ሚሻሩሕዘ ዛጥ ማንነት ዛላማ አሐድዘ አሐድዘቤ ዩትላይዛልነትዘው ሞቃንታ፡፡

አሐድ ዳይሐዋዝ ሰኝኚ ሲልሲላ ሐረግዘው ዚወልዲ ወልዲሌ ሐሉፍ ኪላያ ዩትሂጋገንዛል ዩሊጢዛል ሌጦት ሔራዞ ሰኝኚ ሐጃሶትሌንታ፡፡ ዩ ሐጃሶት አጋቤ መሌጣዞ ዩነበራዛል ኒፋኣት ሩሕሐዋዝቤም ሐሉፍ ዩልማ ባድሌም ዩነፊዛል ዩኹናል፡፡

መኽናዘቤም ካውንሲሊንግ ኹድማ ሩሕሐዋዝሌም፤ ጋርሐዋዝሌም ኻና ዳይሐዋዝ ኒባሮትሌ በጂሕ ፋይዳ ሐላ፡፡ ሚሳልሌም፡- ዩቤ ለአይሌ ሙስረትቤ ዚትጌባ ኩቱብኩትቤ ሙራድ መትኤሳስቲዘ ካውንሲሊንግቤ ዚቅባያጊር ሙራድቤ ዩትፔኽልዛል ጋርሐዋዝ ዚቅቲዛላ ጋርሐዋዝ ወልዳቸው የትሪኽቢማ አርቤ የሊቃል፤ አትታይ የቡርዳል፡፡ አኺርቤም ዳይሐዋዝነትሌ ጊዲር አታጮት ያሻል፡፡

ሒትፋን ሌጦትቤ ነቲጃ ዛላ ኺድማ መስጠል

ካውንሲሊንግ ደርሲዘው ዩስጢዛል ዋ ደርሲዘው ዩነስዛል ማቤይናቤ መቲማመርቲ መንበርቲ ሐልባ፡፡

ካውንሲሊንግ ደርሲ ፋይዳዝ ወቅቲበሕ ሌጦትቤ ዩትረኽብዛል ቢላይ አሐድ አያምቤ ዩትሜሐርማ ዩትቦረድዛል አልታም፡፡

ደርሲዘ ዩትሰጥባዛል ወቅቲቤ፤ ደርሲዘው ኑቁሕነትቤ መቲኺታተል አልፋረኮ ጊር ነቲጃዛላ ኒውጢመዴጃ ዩትፈረኩሜል፡፡

ሩሕሐዋዛች በሕ መስሳነን ሰኣ ሒርጊ ዲላጋ ዩደልጊዛል ኡሱእቤ ሚን ዩትቴቀባል?

- ዩትቴመድዛል ሲናኑው አማንቤ መጥጤነብ፤ ኩቱብቤ ለሐድ ሳሒቡል ሓጃ ረእዩዘው ዛልባኩትቤ መጥጤነብ
- ሳሒቡል ሓጃው አርቤ መትቄበልማ መድዲላደል
- ሳሒቡል ሓጃዝ ዩኸሻዛሉው ዩትሰማአዛል ሒሳቦቱው የሲንኒኩት ሩኽሳ መስጣ ሊሒምዚታ ሉኻ መትናፈእቤ ገልጌብ ሞሻ
- ሒትፋን መሕተፍዞሰኣ ሲናንቤ ዘይቲዳረእኩት መትቄሕ ሳሒቡል ሓጃ ዩስጣዛል ሙርቲው አልመዌሰን /አልመግረድ/ ሳሒቡል ሓጃ ሲርሪዘው መቄረሕ
- ሳሒቡል ሓጃዚታ ኡሱእ ካውንሲሌርዞ፤ ደልላጊዞ፤ ኡስታዱዞ ዩስጣዛል ኺድማዘቤ ያምንኩት ሞሻ ቀጠሮ /በለማ/ ወቅቲው ሜቀብማ መትረኽብ

አር ሒጃጆት ዋ ሌቆቱው መኸለቅ

አር ሒጃጆቱው ሩሕ ሐዋዝ ደረጃቤ፤አቦቻሚሸቲ ጋርሐዋዝ ደረጃቤ፤ዋ ዳይሐዋዝ ደረጃቤ መዝጋገሕሌ፤አር ሒጃጆት ባይቲ ሚን ባይቲንታ? አር ሒጃጆት ሚን አይና ተሕሲብቤ ዚትኤሰሳንታ? ዩልዛል ሱአላችሌ ጀዋብዞ ዩቤ ተሐይሌ ዩትኼተላል፡፡

አብዛሕጊር ኹንቲያችዋ ሺኢያች ተሕሲብዚኛቤ ዚትኤሰሳችንተዩ፤ ሒጃጆትዚኛም ዚሐያት አቤጆትሌ ዛለና ተሕሲብንታ፤ ተሕሲብዘናም ሐያትዚናው ዩምሪዛል ታኺንታ፡፡ ዩሌባይቲም አር ሒጃጆት ባይቲ አሐድ ሺኢው ዛልባ ኹንቲው መሔጃ ሙጥጢቤም አልታ ዋ ሺኢዞ ዛልባ ኹንቲቤ ኪል ዩጡኚዛል ኩፎኝ ተናወጣ ጊር ቆርራም ዩኹንዛልነት ሞቃንታ፡፡ አር ሒጃጆት ኒባርትዚኛቤ ኑርሳዛና ቢላይ ዚትወለድነቤው ጠቢአም አልታ፡፡

ኩልሉ ኡሱእቤም ኒራዛና አመል ዋ ጠቢአቸው ዘወረስኔው ዚጋርሐዋዝ፤ ዚቶያሺርቲ ዋ ኑልባዛና መድረሳቸቤ ዚሌቆትዚኛ በሕ ዘትረኻቤው ሐላ አመልንታ። ዩሌ ባይቲም ኦር ሒጃጆት ዋ ሒጃጆት ቂናኦት ዋ ሌቆት ዳንዲ ኩፎኝ የሊጣል። መኸናዞቤም ኦር ሒጃጆት ሒትፋን ደርሲዞው ዚነሰአ ኡሱእሌ የትሪኸባዛል፤ ፋይዳች አፌት ጨንቂ በሕ ዚትላሐዳ ኹንቲቤ

ኦር አኸላቅዋ አመል፤ ጠቢአ፤ ኒውጢቤ፤ ቂናኦትቤ ሐፍ ዩልማ፤ ተስቲ ዛልባ ሐያት ኒባሮት መንበርቲ ዩግላል።

ተአቡው/መክፋፍ/ ዚትኸለቃ ጨንቂው ኩትዞቤ መፍተሕ ሌቆት ኡጋው መቅነአ ዩለምዳል።

ካውንሲሊንግ ደርሲ፤ መስጣ ሌጦትቤ ሒትፋንዞ ዩትሰጣዛል ኡብባሌ ኺሾናዞው ዩትፈረኪቆስሲቤ መትማለእማ ዚጨነቃቤው አስጣቸው ፈታሕ ሞሻው ዩለምዳል።

ኦር-ተሕሲብ ዋ ኑቁሕ ሐንጉልላ ዩነብሪኩት ሞሻ ሚሳልሌ መቀቃልሌ ዩዞም አሐድ ሩሕሐዋዝ ጨንቂዞው ዳይቤ ዩፋሕቲማ ዳይሐዝዞ በሕ ዩትዳበልማ፤ ዩትካሐልማ አማን ኒባሮት መንበርቲቤ አላይዞበሕ ዩትሚሳሰላል።

ጋይዳንሲ ዋ ካውንሲሊንግ አስሊ ዲላጋችዞ

ኮኦት ዚትዋደዳች ዩትዳበልባዛል፡- ኮኦት ዚትላያች ዩትጊራገብባዛል፤ ኡጋው የቀናል።

ሒትፋንዞው ዩነስዛል ኡሱእ ሩሕዞው ወቅቲ ኹንቲበሕ የትማዝኒማ ጠብ ያሽኩት ጊርገራ ሞሻ /Adjustement/

ሒትፋንዞው ዘገኛ ሓጀኛ ሩሕዞው ዚትሊያዩ ኹንቲያችበሕ የትላምዲኩት ጊርጋረ ሞሻ (Orientational)

ሐጃኛቸቤ ኢስአሐድ ጨንቂ መትረኸብዞ ቤቀድ፤ ኢስአሐድ ጨንቂሌ ሚፋታሕ ዩኹንዛሉ ዲላጋቸው መድለግ፤

ኩሻችሌም ፋይዳ፤ አቦቻ ሚሽቲሌም ፋይዳ የቲሪኸቢዛል ዲላጋ ኢድዳችንታ ዚትኻተቴዉ ዩችኼተልዛልቤ ነቅራኦ።

ካውንሲሊንግ ኺድማ፤ ኩሻችሌ

ኡሱእ ወልዲ መባለን ደረጃ ዱቅ ኢሳያ ቤሔር፤ ባይቲም 18 ዓመት ኢስመሌኤው ቤሔር አሐድ አቦች ዋ ኢዶችነትሌ፤ አሐድ ሊጂ ዋ ቀሐት፤ መትናሳእማ መስሳ መንበርቲሌ ዚዌሰኑ ሰአ አዊንም መትናሳእዚዩ ቤቀድሌ ካውንሲሊንግ ኺድማ መግኘዚዩ ፊዝቤ ኪልኤቀድ ኒባሮትዚዩሌ ጊዲር ፋይዳ ዩነብራሐል።

መግባርቲ ደርሲ ኺድማዞም ከታራዞቤ መግባርቲ ደርሲ ዚነሱኡ ደልላጊቸቤ አዊኑም ዲኒያ መጅሊሳቸሌ /ሸሪአ ፊርዲ ጋርቤ/..... ዩትሰጥሌ ዩፈርካል፡፡

ቃኑን ኩትቤ መትናሳእ ሔራቸ ባድዚኛቤ 3 ደረጃቤ ዩትሚሐራል፡፡

ዘማኒ ተናሳኣት (መትናሳእ) ዲን ኢምራን ኩትቤ ተናሳኣት ኣዳ መትናሳእቲ ሔራቸን ተዩ፡፡

ኢቲዮፒያቤ ዚትሊያዩ ሺርቲ ሑሰኒቤ ዚኻና ቢሰሎትቤ ዚትረኽባ ሑጅጃ አሐድ አቦቻ ኢዶቻ ዩትናሳሎዛል ሰበባቸ፡፡

መትናሳእ ሓዋ ዋ አደምቤ ዩትዊራረድዛል ዚዲጃማ ዲርቂ ሞኽና ዛልባ ሓዋኡ ነፍሲ ኺሾናው ዳይቤ መርካሕቲሌ፤ ወልዲ መውለድሌ ዋ መሌቃሌ ሰኝኚ ሲልሰላው መቄራሕሌ፤ ጋርሐዋዛቸ ማቤይናቤ ዋሊድ ዋ ወልዲነት ሔራ መኽለቅሌ፤ አሕሊነት ሐረቂው መዝጋገሕሌ፤ ዳድቤ መትቃጠርቤ መስሳ መንበርቲሌ፤ ሩሕኻድሌ መርገዝቲ ዋ ደማና ዛላ ኒባርት መኽለቅሌ፤ ዩቤ ለአይሌ ዚትቄቁሉ ቀብቲያቸው አሳስ ሞሻቤ ዩትናሳእዛላቸ መትናሳእሌ ሙልሉእ ኺሾና ዩኑበረዮሐል፡፡

መንሳእ ኤድሲ በሊያቤ የሰልጣል

ኡሱእ ወልዲ ኹልቂዞቤ መባለን ኡምሪ 18 አመት ዳጉው ሓሉፍ ኢሳያ ቤሔር ቀሐት ወልዲም ኻንቲ ሊጂ ወልዲ ዚትሊያያ ጊዝማን ዋ ኺሾና ሒፎትዞ ኪልዛዩዳ ዩሊጣል>> አዜብነት ኡምሪቤ አልመንሳእቤ ቀለሕ ባይቲቤ አዊኑም ኢስነሱ ቤሔርሌም፤ ዚትሊያያ አቦቻ በሕ ኢሙኽ ኢዶቻ በሕ ዚናእ ሞሻቤ ወቅቲ ቤሔር ኤድስ ነትቱ ዩትጋብቤዮሐል መንታቤም ዩትለሐዳሉ፡፡

መኽናዞቤም ኤድሲ ሚገልታኝ ጊርሌ ኤድስ ቫይረስ ነትቱ መንበርቲዞ ሀረሪ ሑስኒቤ ሚርመራ ዚትቴገላቤው አመት 1982 ኢ. ሒልቂቤንታ፡፡ አዝዞ አመትቤ 10 ኡሱእቤ ቫይረስዞ ተረኽባ፡፡ ቤሔርዞም 1983-1987 ዛል አመትቤ 765 ኡሱእቤ ቫይረስዞ ተረኽባ፡፡ መትኼተልቤም 1988-1998 ዛል አስር አመታቸ ማቤይናቤ 5,622 ኡሱኣቸቤ ቫይረስዞ ተረኽባቤዮማ 326 ኡሱኣቸ መንታዞ ሰበብቤ አኺራ ገበኡ፤ ዩላል ኤቸ አይቪ መከተባ ጋር ሁጅጃ፡፡ አዝዞኩትዞ ቁርራ አመታቸቤ 1999-2005 ዛል 7 አመትቤ መከተባዞ ዚትሳመታ ማእሉማትቤ ዚቀረባ ዱሙምቲቤ ቫይረስዞ ዛልበዩ 29,676 ኡሱኣቸ ማቤይናቤ 1,173 ዚዩ ዚሞታቸን ተዩ፡፡ 25,660 ወልዳቸ የቲምነትቤ ዩቀራሉ ዩላል፡፡ ቁርራ 2004 ዋ 2005 አመትቤ ነትቱዞ ኪልናቀሳ መሌጣዞ ዚጉትቲ ነቲጃዞ 167 አሐድ አመትቤ ዚሞታንታ ዩላል፡፡ መከተባዞ አልላሁ(ሱ.ወ) ዛራዴው ቃኑን ዋ ኒካሕቤ አልመንሳእ ዘዲጀው ገድዳፋ አቦቻ ሚሽቲቤ ዚትፍኽላ ጋሩው ዩዳምሳል፡፡ ዚወለዱዩ ወልዳቸው መቤተን ዋልዳቸው የቲምነትቤ መትቄራ ዘማን ኤድሲሌ ነቲጃዞንታ፡፡ አልላሁ ቂይዞቤ የቄርሐና አሚን?!!፡፡

ፈሰሊ ሲድሰቲ

6. አትማኒክ አዶፕሽን

6.1 ሰደቃቱል ጃሪያ

አድዱኛቤ ዚታዋቁ ጊዲር ጊዲር ዚታሪኽ ኪታባች ዩኪቦዛልኩትቤ አወል ዘማንቤ 12ታኝ ቀርኒቤ ሜገል አዶኛቤ ዛሉ ሓኩማ ባዳችሌ ጊዲር ሓኩማነትቤ ዩትቄቀሉማ ዩታወቅዛላችማ ኤቀድነትዚዩቤም ባዳቸው ኪል ኤመሩ ዩትሒዳደሩ ዚናሩ ባዳችቤ ኮኣት ዋንናች ኦቶማን ቱርኪ ዋ ፖርቱጋል ባዳችን ናሩ።አኻእ ዘማንቤ አሜሪካ ዋ ሩሲያ ባዳች ኩትዞ።

አወል ዘማንቤ ቱርኪው አኻእ ዘማንቤ አሜሪካን ሓኩማች ታሪኽዚዩ ዋ ዘማንዚዩቤ ዚናሬዩዋ ዛላዩ ኢልሚዋ ኢቆት ዲን ዋ ዲነትጌይ ሌቆትቤም ኻና ኡምመትዚዩ ኡሱእ ታኹው ዚትሊያዩ ኹንቲቤ ጊዲር ደረጃ ዘበረዴዩው ዚታሪኽ ደርሲነትዞቤ ሚሳልሌ ዩቤ ተሐይሌ ዩቄራል።

አትማን ቱርኪ ኢምፓዬር ኹይሪ ዲላጋቸው አዱኛ ኡምመትሌ ቲደልጊባ ዚናር ሓለቱው ሓጨርቤ ሓጅኔው ጊር 700 አመት ቤቀድ 13ታኝ ቀርኒቤ ሜገል ኢላ 17ታኝ ቀርናች ዛል ዘመንቤ ቱርኪ ኢምፓየርዜው ኪል አዝጋገሐቲ ዚሊቅቲባ ዘማኒናር። ዘማን ዜቤ በጂሕ አዱኛ ሓኩማ ባዳቸው ተትሒዳድሪ ናርቲ። ጊርጋራ ታሸዩ ዚናርቲ ባዳችቤ በጂሕቤ ኹይራት ተእሲስ ሙነዘማቸው ተቃኒ ናርቲ።ኦቶማን ቱርኪ በጂሕ ጂሓቤ ተሌቅማም ዩ ጂሓችቤ ኒሒጃዛና ኹይራት ሺኢያች በሕ ዚትላሐደ ዚደለግታ ዲላጋቸዋንታ። ቱርኪ ኡርፊ ቲደልጋዛት ዲላጋችዜቤ ዲባያ ኹይራት ዲላጋቸው ቲደልጊ ናርቲ። ዩ ኹይራት ዲላጋች አዱኛ ዋ አኹራሌም ዩነፍዛል ዘይቲቆጭ መትቦረድ ዘሌላ ሰዋቢንታ። ዩ ኦር ዲላጋችቤ አሐድዞ ወቅፊ ዲላጋችንታ። ወቅፊ ዩሎዛል ዲላጋ ሰደቃዞም መቃነን ዘሌላ አሐድ ወቅቲ ዩግሎማ አሐድ ወቅቲ ዩቃናዛል ዲላጋም አልታ።

ወቅፊ አወል ዘማንቤም ኻና አኻእ ዘማንቤ ኢባዳ አታያችሌ ዩደልጉቦሐል፡ ሚሳሌም፡- መስጊድ ወቅፊ ፡ ጋር ወቅፊ ፡ ቀብራች ወቅፊ ፡ ዩሎማ ዲነቱው ኢላ አበድሌ ዩስጦን ናር ፡አኻእዞም ሐል ዩደለግባሐል።

ነቢ ዘማንቤ መላይከት ጂብራኢልቤ ዚቴገላንታ። ሰሐበታች ዩትናፊሉቦ ናር። አኻእዞም ዩደለግባሐል፡ ሐያትቤ ኢሳሎ ዚሳመቶ ዲነት ዋ ማልሉው ዚራን ሰእ የወርሶዛል ወልዲ ኤልጊር ደቺው፣ሐርሺው፣ መንበርቲ ጋሩው መስጊድሌ ወቅፊ

፡ቀበራችሌ ወፋቂ፡ዩኹንኩት ዩስጦን ናር።

አዋቻች፡ነቢ ጋራች፡ ሐድራች፡ጊዲር ጊዲር ገልማች፡ወቅፊ ዩኹናሉ። ኪታባች፡ ቁራሳች ወቅፊ ዩኹናሉ ዩኹንበዛል ሰበባች ደይሐዋዝዘሌ ዩስጦዛል ኼይራት ኺድማ ዘይቃኒኩተሌንታ ወቅፊ ዲላጋችዞ ዩትዊራረድዛል ዚወልዲ ወልዲሌ ሑሉፍ ዩላል። ጋር ሐዋዝ ዋሪሳች መሳኦድ ዩፈርኩሜሉ፡ ደይ ሐዋዝዞ ዲነት ዩኹናል።

እኸእ ዘመንቤ ወቅፊ ዲላጋች ፊዝቤ ዘገሒን ተዩ፡ ቱርኪ ኢምፓየር ወቅቲቤ ሜገል ወቅፊ ዩልዛል ጨቅቲያቸው ዳይሐዋዚያ ዚተዩ ኼይራት ዛልባ ዲላጋች በሕ ኒቃጥራሐና። ደይሐዋዚያ ኼይራት ዲላጋች ኒለዩዛናች ዳይሐዋዝዞ ማቤይናቤ ዩትረኽብዛሉ ጊርጋራ የትኺሸዩዛል ቃማችሌ ዩኹንዛል ወቅፊ ንታ። ጊርጋራዘውም ሰደቀቱል ኼይራት ዩሎሐል።

ጊርጋራዘው ያሸዛል ማንንታ? ዩልዛሌ ጀዋብዞ አዱኛቤ አልላህ ዲነት ዋ ማል ዚሰጤውማ ዚተረፈው ታጂሩውንታ ዩትሜለካዛል። ዩሌም ደሊልዘው ቁርአን አያትቤ ዩቁቅላዛል ኩትቤ ሱረቱል በቀረህ 271 አያት “ መስሉልለዚና ዩንፊቁና አምዋለሁም ፊ ሰቢሊልላሂ ከመሰሊ ሐበቲን አንምበተት ሰብዓ ሰናቢላ ፊ ኩልሊ ሱንምቡለቲን ሚኦቱ ሐባትን፡ወልላሁ ዩዳኢፉ ሊመን የሻኡ፡ ወልላሁ ዋሲውን አሊም ”። ፡ ተፍሲርዞም

“አዝዚያች ታጂራች ዲነት ዋ ማልዚዩው አልላ ዩኸሻ አገቤ ያጭዛላቸው አሐድ ሐበሪ ዚበቀልቲ ቢቃያ ፊሪ ቱልዲዛትማ ሰኣቲ ሐበሪ አዘላችዜ አሐድ ፊሪ ዩመስላል አልላህ ዚኸሸውሌ ጊዲር ሪዝቂ ዩስጦሐል” ዩላል። ኤሑሪይ ወቅፊ መንፋአዞ ዛልነቤው አዱኛሌም ተስቲ ዋ መትፋረሕቲ፤ እኺራሌም ጀነቱው ኒሳአልባዛናንታ። አላይ ሐደፍዞም “ ተቀረቡ ኢለልላህ ” መርኽብሌንታ።

ኡሱእ ወልዲሌ ዛላ አር ዲነታችቤ አሐድዞ ሐያትዞ ዋ ማልዞንታ። ሐያትዞቤ ኢሳል ዲነት ዋ ማልዞቤ ተረፈው ጊር ዩነብሪባዛል ደይሐዋዝሌ ሰላም ዋ አማንነት ፊደምቲዛላ ኢቆትቤም ዚበሰላ ደይሐዋዝ መትፊኸብሌ ያሻዛል ጊርጋራ ጊዲር አትታጮት የነበራሐል። ሰደቀቱል ጃሪያቤ ኼይሪ ባያች ደይሐዋዝ ኡመትዚዩሌ ዩስጦዛል ኺድማ ዋ ጊርጋራ ዲላጋዚዩም አዱኛቤ ኢስቲላዩማ ኢስሞቱ ቤሔር ኼይራትዚዩ ዩቃኑሜል ዩሊጣል።

ነቢዚኛ ሙሐመድ ረሱሉልላህ (አ.ሰ.ወ) ባዩ “ ኡሱእ ወልዲ በኒ አደም ዚሞታ ሰእ አዱኛቤ ዚናፊው ሺኢተማም አሐድዞም ዩትኼተላሜል። ላኪን ሺኢሸቲ ሺኢያች አዱኛቤ ዩቀሩሜሉ ዩትኼተሎሐል አዝዚያቸው ሰደቀቱል ጃሪያ (ዘይቃኒ ሰደቃ) ፤ኢልሚ (ኢቆት) ዋ አልላሁ መርሒም ዩልዛል ወልዲ ዛላ።”

ረሱል ዋ ሰሐበታች ኡጋው መትኼተልቤ አትማኒያች ዚቅ ናሩ። ዚኼይራት

ሙከራማቸው መቼኸልበ ዳይሐዋዝዚዩ ዘመንዘበ አዳኛው ገዘአ።

ዘመንዘበ አሱእ ወልዲ ሙጥጢም አልታዋ በሐኢም አራ ዩኸድሚን ናሩ። ዘካሌ ያጮዛል መሐልለቅቤ ሙከራማቸው ዩቺኸሉም አልናር፡ራሰል ማል ዚዩበ ሙከራማቸው ዩቺኸሉን ናር።

ኤሌራይ አትማንኒያች ዘመንዚዩበ አዳኛበ ዛሉ በጂሕ ባዳቸው ጊርጋራ ኪላሹ ተሐይዚዩበ የትሒዳድሩ ናር። ኼይራት ዲላጋችዚዩበ አብዘሕዞ አዶፕሽን የቲም ጉዲፊቻ ዲላጋቸው ዘገሕበ ዩደልጎ ናር። የቲም ወልዳች፡ በቀኛ ሰፋሪ ወልዳች ዋ ሰፈር ዋ ሰፋሪያች በቀኛቸው አማን ወቅቲበም ኻና ሐርቢ ወቅቲበም ዩሳምቱማ የበሉማ፡ የሰቼማ፡ የነብሩ ናር። አዝዞኩትዞ ሲናንዚዩ ዋ ዲንዚዩ ኪለትሌመዱ የነብራሉ። በቀኛቸው መትቁበልማ ዘግነት መስጣቤ ዚታወቃችን ናሩ።ከፋላቤ የቲም ወልዳቹ አሲማ ባድ ዋ ቀርያበ ዩሳምቱማ የትሒምዳሉ፡ መንበርቲ ጋር ያሸሉዩማ፡ የሊቁን ናር።ወቅፊ ሰደቀቱል ጃሪያንታ፤ ሰደቃቱል ጃሪያም መቃነን ዘሌላ ዊጅ ወልዳቸው ዋ ኢኮኖሚ ኒባሮትበ ደኢፍ ሐዋዛቸው መትፋቀድበ ዚቅ መደኒዚዩ ሞሻለሌንታ።

ዘልባድበ በቀቤ ዩዲጅዛሉው፤ ዊጅነትበ፤ የቲምነትበ ደርሲ መልመድሌ ዩዲጃዛሉው፤ ዲላጋ መፋጫሌ ዘልባድበ ዩዲጃዛሉው፤ ዩሳምቱማ የሊቁን ናር። ዘመንዘበ ዚትኤሰሱ ወቅፊ ሙከራማች ወቅቲዘሌ ሐልቂዚዩ የቂንበ አይቲታወቅማም ነሲብበ ሙከራማች ሐልቂዚዩ ኢላዋ 26,300 ናር። ሐያች ሙከራማች ማቤይነበ ሐልቂዚዩ 1400 ዩኸንዛሉ ሙከራማች ኢዶች ኼይሪባያችበ ዚትኤሰሱ ሙከራማችን ናሩ። አዝዞ ዘማንበ ዚናሩ ወቅፊ ሲጃችበ ኩሽኩሽቲያች ዲላጋቸው ኩልሉዞው ዙርዙርበ መቁቀልሌ አልቲፈረካጊሩም ጢትዚዩ ዩትኼተልዛላችን ተዩ።

- ጊዲር ጊዲር መስጊዳቸው መቼኸል
- ሉሙድ አሊማች ባድ ዚበኡ ሰኣ የሐድሩቦ አትታያች ደርሲ ተእሲሳች ኮሌጃችቸው መቼኸል
- ቁርኣን መርከዛቹ መቼኸል
- ተልሚዝ ሚሕዳር ጋራቸው መቼኸል...
- ጊዲር ሚይ ገደባቸው መድለግ
- የቲም ቀሐታች መንሰእዚዩ ሳኣ ጊርጋራ ሞሻ
- ሊቂሕ ዛልበያችማ መክፈል ዘሞሴያቸው ሊቂሕ ዚዩው መክፈል
- ተልሚዝ ተማሪያቸው ሐንጉርዚዩዋ ዩኒፎርሚ ጊርጋራ ሞሻበ
- ኢድ ዋ ጊዲር ያምበ የቲማቹ ተስ መቴሻ

- ሚስኪን ዚሞታ ሰኣ ቀበሪዞሌ ጊርጋራ ሞሻ
- ራጋች ዋ ጋር ዘሌለዩ ኢዶቻቸው ጊርጋራ ሞሻ።

ዱሙምቤ የቲምነት ዋ በቀኛነትቤ ዋ ሚስኪንነት ሐጃችቤ ያሻዚናር ጊርጋራ አዱኛ ደረጃቤ 13 ታኝ ቀርኒቤ ኢላ 17 ታኝ ቀርኒ ኦትማን ቱርኪ ሙልኪ ዚታወቃን ናር።

17ታኝ ቀርኒቤ ሜገል ላኪን ኦትማን ቱርኪ አዱኛሌ ኤቀድነት ሙልኪዞ ፖላንድ፤ አውስቴሪያ፤ ሩሲያ፤ ፈራንሲ ዋ ሮም ባዳች አሐድዴ ኻኑማ 16 አመታችሌ አቀጢራቤ ቱርኪ በሕ ዛሾ ዚሰሊብ ሐርቢ ሰቡብቤ ቱርኪ ሙልኪዞ ወደቃ። ቤሔርዞም አውሮፓ ባዳች ደርሲ ዋ ሳይንሲ ዋ ቴክኖሎጂቤ መሌቃ ኤገሉ። ቱርኪ ዚናሬው ኢቆት ዋ ኢጂ ሥነትዞው ቀደሐማ መትናፋእ ኤገሉቦ ሐጂዞም ዘማን ዩትናፈኡቦቤ ሐሉ። ሚሳልሌ፡- ዳይሐዋዝ ጊርጋራ ዲላጋው ቱርኪቤ ዚትረኽባንታ። አኽእ ዘማንቤ ዩ ዲላጋው ዩደልጊዛላች NGO (Non Governmental Organization) ሐኩማ ዘልተዩ ሙነዘማችን ተዩ። አኽኻእ ወቅቲቤ ባድዚኛ ኢቲዮቢያቤ ዩ ዲላጋው ዩደልጊዛላ 220 ዩኹንዛሉ ሐኩማ ዘልተዩ ሙነዘማች ሐሉ። ኦብዘሕዚዩ የቲም ሌቆት ዲላጋቸው ዩደልጋሉ፤ የቲም ወልዳቸው ዩሳምታሉ። ኢላ 18 አመት ዩመለዩ ቄስሲ ወልዳቸው የሊቃሉ። ቃጪ ባዱም አዶፕሽንሌ ዩገፍራሉ። ዩ ቱርኪ ታሪኹው ዘቀረብኔው ጊርጋራ ዲላጋችዞው ደርሲነትዞቤ ሞራእሌንታ። ዩ 220 ኼይራት ሙነዘማች ማቤይነቤ አዱኛ ሐኩማ አለም መንጊስቲ ተሐይቤ ዛሉ ዲነትጌይቤ ዋ ዳይሐዋዚያ ኔርትቤ ቃጪ ጊርጋራ ሙነዘማች ዋ ባድ ኡስጡ ጊርጋራ ሙነዘማችን ተዩ። ዋና ቢርዚዩ አዲስ አበባ ዩኹንማ አዘላችዚዩ ሐስኒቤ ዩደልጋሉ። ዩ ኩቱብ ሐሳዋ ያሻዛል/ዩምዳዛል/ ቃጪ ባድ ዩሊጥዛሉ /ዩጋዝዛሉ/ ዊጃቸው ዩትሜለኩሜል ዩሩኽሱሜል ኪታብዞ ኼይራት ዲላጋቸው ሚሳልሌ ሞራእሌንታ።ባድ ኡስጡ ሌቆት ለአይቤ ዘሼሐናንታ።

ከፋላ

አርፋነጅ፤ ከፋላ፤ ጉዲፈቻ፡- ዩልዛል ጩቅቲ ዲላጋ ለአይቤ ዚወአሌው አወል ዘመንቤ ቱርኪ ኢምፓየር ወቅቲቤ ሐርቢ ሰቡብቤ ኢሙኽ ወልዳች ሚስኪንነት ኔቦሪ ሰቡብቤ፡ ኢሙኽ ዋሊድ መሞታ ሰቡብቤ ዋ በቃቤ ዚዲጁ ወልዳቸው ዩሳምቱማ የሊቁን ናር።

አኽእ ዘማንቤ ጣሊያን ባድዚኛ ኢቲዮፒያ ኢስዲጃማ ኢስሌጣ ቤሔር ሐርቢቤ ዋሊዳችዚዩ ዚሞቱ ወልዳቸው ኪልሳመቱ የቲም ጋርቤ መሌቃ ተኤገላ። አኽእ ዛልነቤው ወቅቲቤ ዊጅነት ደርሲ መልመድ ዋ ዲላጋ በሕ ዚትላሓዳ ኹንቲቤ ደርሲ የልመድለኝ፡ ዲላጋ የልመድለኝ ባይቲቤ ዋ ኔባርት ጪንቂ ሰቡብቤ የቲም ጋር ዩቡአሉ። ከፋላ የቲምነትቤ ጊርጋራ የገኝዛላች ኮኦትቤ ዩትሴአዳሉ። አዝዚያቸው፡- ሙሉእቤ የቲም ጋርቤ ዩሊቅዛላች ዋ ዋሊዳችዚዩ በሕ ኢሳሉ ጊርጋራ የገኝዛላችን ተዩ። የቲም ጋርቤ ዩሊቅዛላች ዊጅነት ኡምሪዚዩ 2 አመትቤ ኢላ 7 አመት ዚተዩ ዊጃች የቲም ጋር ዩገቡማ ዩሊቃሉ። የሊቅዛላች ሲናንዚዩው፡ ዲንዚዩው፡ አዳዚዩው፡

የለምዲዛሉ የሊቃሉ። 18 አመት ቤሔር የቲም ጋርቤ ያጩየማ ባድ ዳይ ሐዋዝ በሕ ዩትሊቃሊቃሉ።

ኒባሮት ጊርጋራ የትሺሸዩዛል ወልዳች

ወልዳች ዩኑብሩባዛል ጋርሐዋዝ ኒብሪ ኢሙኽ ጋርሐዋዝዚያ በሕ መንበርቲ አልመፍረከሌ ሰበባችዞቤ

ሀ/ ወልዳች መስኪነት ኒባሮት ኒብሪ መንበርቲ

ለ/ ወልዳች ደርሲ መልመድ ቂባጭ ዋ አፌት ቃም ኢባሮት አልመግኛ

ሐ/ ዩኑብሪባዛል ጋርሐዋዝ ዋ ቶያችዚያ ሙች አልመኽና

መ/ ዋሊዳችዚያ ዲላጋ ቂባጭ ወልዳቸው መትፋቀድ አልመፍረከ

ሰ/ ዋሊዳችዚያ የነትበዩዛል ወልዳች

ረ/ ዋሊዳችዚያ በሕ አልመትካሐልቤ ጋርቤ መውጠእማ መትላያ

ሸ/ ዋሊዳችዚያ ኮኦትዚያቤ አሐድዚያ ሐያትቤ አልመንበርቲ

ቀ/ ወልዳች ባድሌ ባድ ዋ ዘል ባድ በቃ መሌጣ

በ/ ዩኑብሩባዛል ጋር ዋ አባትቤ ዚትነቀሉ ዚትሰደዱ በቀኛች

ተ/ በቃ ዋ ዲላጋ መፋጫ ሰብብቤ ዘልባድቤ ዩዲጅማ ኡገ ዩገብዛሉ ወልዳች--

ሐኩማ ዘልተዩ ሙዝማች (NGO'S)

ሐኩማ ዘልተዩ ዊጅ አሌቅ ሙዝማች ባድዚኛ ኢቲዮፒያቤ ፊዝቤ በጂሕቤ ዩትረኽባሉ።አስሊ ሚውዳቅዚያ አዲስ አበባ ዩኹኒማ አዘላ ሙዝማችዚያ የቲም ጋራችዚያ ፃ ሐስኒቤ የቲም ወልዳች ዩሳምቱማ የሊቃሉ።

ባድ ኡስጡ ዋ ቀርያ በንደርቤ የቲም ወልዲ ኪልሳመቱ የሊቃሉ። ሐደፍዚያም ዳይሐዋዝ አማንነት መትሬኽብሌ ተኡብ ኒባሮትቤ ዛሉ ዊጃቸው ሉይቤም የቲም ወልዳቸው የሊቃሉ። ሚሳልሌ ሀረሪ ሐስኒቤ 2002 ሚላዲቤ ኪታብቤ ዞጣ ገበእቲ ኩቱብ ያራዛል ኩትቤ ሐስኒዞቤ ሒልቂዚያ 10 ዩኹንዛሉ የቲም አሌቅ ሙዝማች ናሩ። ፒሮጀክቲ ወቅቲ ገደብዚያም 5 አመትቤ ዋ 3 አመትቤ ዩትሔጀሳል። ፒሮጀክቲ በጀትዚያ ግምት ኢላ 43,527,230 ቢር ንታ። አመት በጀትዚያ ኢላ 13,815,365 ሒሳቢንታ። ጊዲር በጀት ዛላ ኤስ-ኦ-ኤስ ዊጃች በንደር 22,321,851 ቢርንታ። ጊርጋራ መሐልለቅ የገኝባዛል በጀት ዘሪንዚያም ቃጩ ባዳችቤ፡-ጀርመን፣ ፈረንሳይ፣ አሜሪካ፣ ቱርኪ፣ ጀኑብኮሪያ፣ ግሪክ አውስተራሊያ፣ ኔዘርላንድ፣

ፊንላንድ፣ባዳችቤንታ። ፒሮጀክቲዞቢ ሳኒ ተናፋኢያች ዱመምቤ 3255 ወልዳችን ተዩ። ፒሮጀክቲዞቢ ሳኒ ዚትሊያያ ኸድማ የገኝዛሉ ወልዳች 1616 ተዩ አዚያች ማቤይናቤ ሊጃች 897፤ ቃሐታች 711 ተዩ። አመትቤ አመትቤ ደርሲ ዩለምዱባዛል ማእሉማት ደፍተር ዋ ቀለም የገኝዛላች 1596 ተልሚዛች ሐሉ። ሚሕዳር ጋር ዋ ሚሕዳር ጋርቤ ቃፌ ዛላች ወልዳች አሐድዴቤ 1499 ወልዳች ሐንጉር ኸድማ የገኛሉ። የቲም ጋርቤ ዩነብሩዛላች 606 ዊጃች ዩኹናሉ። መሐለቅ ጊርጋር ስፖንሰራቸው ዩነከዛልቤ ሳኒ ዋ ሳኒ ዘልታቤ 845 ወልዳች መሐለቅ ወህሪቤ የቲም ጋርሐዋዛች ዋ የቲም የሊቅዛላችሌ ዩትከፈላል። ጊርጋራ የገኝዛሉ 1872 ወልዳች መንጊስቲ መድረሳቤ ዩለምዳሉ።

ቲርፊ ወቅቲዚዩቤ የቲም ጋራችዚዩቤ ዚትሊያዩ ኢጂ ስነት መግበርቲያችቤ ሲንጂርኢራዝ መስፋ፣ ኮምፒተርደርስ፣ ኢንፌዊ ዋ ቢረታ ቢረት ስነታች፣ ኡሩስ ጨገር ጠብቲ ደርሲ ዩስጡዮሐል። ሳኦቲቤ አልሐድ አያም ዲንዚዩው የትሊምዱዮሐል። 178 ዋሊዳችዚዩሌ መሐለቅ ሊቂሕ ዩስጣል። ሐንጉር ፈርዚ ኢስ ኮኦት፣ ሐረት ዋ ስድስቲ ወሕረቤ አሐድ ጊር፡ 120 ኪሎ ጣፊ ዋ ቀመዲ፡ 8 ሊቲር ዜት፡ 114 ተኣብ ዛልበዩ ወልዳች ጋርሐዋዛችዚዩሌ ራሽን ዩስጣሉ።

ሚሳልሌ ሆህቴ ምስራቅ ዊጅ አሌቅ የቲም ጋር ዋ ኤስ-ኦ-ኤስ ዊጃች በንደር የቲም ጋራች 1969 ኢሒቤ ኢቲዮቢያ ዋ ሶማሊ ሐርቢ ሰብብቤ ዋሊዳችዚዩው ዚቀበጡ ወልዳቸው ዩሳምቱማ መሌቃሌንታ ዚትቸኸሎ። አዝዞኩትዞ አኸአ ወቅቲቤ ዲላጋቤ ዛላች ሙነዝማቸው መቂቃል ተኸሻ ጊር፡-

1) ኤስ-ኦ-ኤስ ዊጃች በንደርቤ ዩነብሩቤዛሉ ወልዳች ቢዝሐ 259 ዩኹናሉ፤150 ወልዳች ዊጃች በንደርቤ ነባሪያችን ተዩ፤ 150 ዚዩውም 1 ኢላ 12ታኝ ፈስለው በንደርዘ መድረሳቤ የትሊምዲማ የሊቀዮሐል ዚቀራች 109 ዩኹንዛሉ ወልዳች በንደርዘቤ ቃፌ ዋሊዳችዚዩ በሕ ዘልቲላዩቤ ጊርጋራ የገኝዛላችን ተዩ።

2) ሆህቴ ምስራቅ የቲማች አሌቅ ጋርቤ 250 ወልዳች ጊርጋራ የገኛሉ፤ ሒይያች ወልዳች ማቤይናቤ 131 ዚዩ የቲም ጋርዘቤ ዩሊቅዛላችን ተዩ፤ 119 ዚዩ ጋርሐዋዝ ዋሊዳችዚዩ በሕ ዩነብሪዛሉ ወርሒ ወርሒቤ ቃፌ ባድቤ ዛሉ ከፊላችበ/ስፖንሰራችዚዩቤ ኢላ 18 አመት ዩመለዩቄስሲ መሐልለቅ ጊርጋራ ዩትገፈርለዩዛላችን ተዩ።

3) የቱርክ ዳይሐዋዝ አታጮት ሀረሪ ሐስኒዞቤ ቃፌዞቤ 64 ዩኹንዛሉ የቲም ሊጂ ወልዳቸው ዩሳምቲማ የቲም ጋርዘቤ ኢላ 18 አመት ዩመለዩ ቄስሲ የሊቃል። ወልዳች ማእልቱ፤ማእልቱ መንጊስቲ መድረሳ ዩለምዳሉ ሚሼት፤ሚሼት ቱርኪ ሉኻ ዋ ዲኒያ ዩለምዳሉ።

4) ሙሉ ወንጌል አመንቲዛለያች፡-250 ጋርሐዋዝ ዋሊዳችዚዩ በሕ ዩነብሪዛሉ የቲም

ወልዳች ዋ ጋራችዚየው ኢላ 18 አመት ይመለዩ ቄስሲ ጊርጋራ ያሸዛል የሊቃል፡፡

5) አማኑኤል ባብቲስት ሙዝማ፡- ዳይሐዋዝዞ ኡስጡቤ ዋሊዳችዚዩ በሕ ዩኑብሪዛሉ 227 ሊጂዋ ቀሐት የቲም ወልዳቸው ጊርጋራ ያሸዛል ኢላ 18 አመት የሊቃል፡፡ የቲምነት የትማልዛላች ኒለዩዛናችማ የቲም ጋር ሺድማ የገኝዛላች አይ ሙጥጢቤ ዩትሂዳደርዛላች፤ አው ሙጥጢቤ፤ ኡምማ ተሐይቤ ዩትሂዳደርዛላች፤ ዋ አብባይ ኢሙኽ አብባ ተሐይቤ ዩኑብሪዛሉ ዩሊቅዛላቸን ተዩ፡፡

6) አል-ሒጅራ የቲም ጋር፡- 130 ዩኹንዛሉ ወልዳቸው ሐረርጌይ በሬ ቃጪዞቤ ዘሳመተዩ የቲም ወልዳቸው ተሊቃት፡፡

7) አማኑኤል ህብረት ሙዝማ፡- የቲም ወልዳች ጋርሐዋዛችዚዩ በሕ ዩኑብሪዛሉ 250 ወልዳችሌ ደፍተር፤ ቀለም፤ ዩኒፎርሚ፤ መድረሳ ሽሕሪያ ኪለፋሎት፤ ኡሩስ ቂባት ዋ ሳቡን ጊርጋራ ያሸዛል ኢላ 18 አመት የትሊምዲዛል የሊቃል 18 አመት ቤሔር ጊርጋራዛው የቃናል፡፡

8) ዚአማና ወልዳች ጁገል ጁምአ ቶያ የቲም ጋር፡- ጁገል ጁምአ ቶያ የቲም ጋር 40 ወልዳቸው ሳመተማ የሊቃል፡፡ 38 ወልዳች የቲም አሌቅ ጋርሐዋዛችዚዩ በሕ ዩኑብሪዛሉ ካናዳ ዋ አውስተራሊያ ሀረሪያች ኮሚቴያችቤ ከፊፋላ/እስፖንሰርሺፕ/ ጊርጋራ ዩኹንሌዩዛላችን ተዩ፡፡ ዚቀሩ 12 ወልዳች አብባይ ሑስኒያ አብዱላሂ (አብዱስመድ አብራሂም ገዩ) ጋራች የሊቁዩዛላችን ተዩ፤ 2 ዚነስችማ ጋር ዛሻች ቀሐታች፤ 1 ሊጂ ቱርኪ ባድቤ ዩለምዳል፤ 1 ሊጂ ኮሌጅ ዩለምዳል፤ 1 ወልዲ 12 ታኝ ዩለምዳል፡፡ ዚቀሩ ዊጃች ደርሲ መልመድቤ ዛላችን ተዩ፤ ወልዳችሌ የትኪሸዩዛል ሊባሻች፤ኪኢሸቲ ወቅቲ ሐንጉር ዋ መድረሳሌ የትኪሸዩዛል ሺኢያች ዩትማለእላየሐል፡፡ ኼይሪ ባይ ደርማች ዘቃነኖ ቦርዲ ኮሚቴቤ ዩትሒዳደራሉ ዲባያ ዛላ የኽኒ ኒላና፡፡

ዩቤ ለአይሌ ዚትቄቃሉ ዊይጅ አሌቅ ሙዝማቸው መቄቀል ዘትኪሸበው ሰበብ ዘይቲባረድ ሰደቃ ሰደቃቱል ጃሪያ አድዱኛ ዋ አኼራሌም ዩኑፍዛል፤ ኼይሪ ዩደልጉብዛል ዲላጋቸው መድለግ ሀረሪያችቤም የትኪሸዛልነት ሞራእሌንታ፡፡

ኼይሪ ዛልባ ዲላጋቸው መድለግ ኢስላምነት ሙጥጢሌም ኤላ ዩ ኼይሪ ዲላጋው ዘገሐቤ ዋ አብዘሐቤ ዩደልጎዛላችዞ ኢስላም ዘልተዩ የቲም ሙዝማችን ተዩ፡፡ መኽናዞቤም ዩ ቤሔርሌ ኢቲዮቢያቤ ዋ ቃጪ ባድቤ ዩኑብሪዛሉ ሀረሪ ዲነትጌይ ታጂራች፤ ዲያስፖራች ዋ ኼይሪ ባይ ሙዝማች የቲም ዊይጃቸው መሌቃቤ መሳአድ ሐልበዩ፡፡ ኼይሪባይ ሀረሪያችቤ ሚሳልዚኻኑሉናው ኢቂቅላኽ ዩ ኼይራት ዲላጋችዚዩቤ ሀረሪነትዚዩቤ ለሙናነትዚዩቤ ሐያተል ኡምሪዚዩቤ ማልዋ ዲነትዚዩው ሰደቀቱል ጃሪያ ኼይራት ዲላጋችቤ ኢላ አኼር ሐያትዚዩው ሑሉፍ ዛሸ ሱኡት ጀነቱው የስጠዩ ኒሊማ ኩልሉ ሰአም ዱዋእ ናሽለዩዛና ቀጠብ ናሽዩዛና ሐጂ ሙሐመድ አህመድ አብዶሽ ቱሬን

ተዩ።

ሐጂ ቱሬ ኢቲዮፒያ ሙስሊም መስኪንሌ አው፤ የቲምሌ ወልዲሌ አው ናሩ። ኢቲዮጢያን ዩትቸኸልዛሉ መስጊዳችዋ መድረሳችሌ ሜጌል ሼይሪ ባይን ናሩ። አው አባዲርሌ ፊዝቤ ዩሊስቡ ዚናሩማ ጊዲር መስጊድ፤መድረሳ ዋ ኢግር ሹራብ ፋብሪካ ቼኸሉማ አቀቡዩ። ሆጂ ዚቼኸሎ መድረሳቤ አብዘሕ ወልዳችዚና 1-ኢላ-12ታኝ ፈስላችዘቤ ዲኒያ ደርሳችዋ መደበኛ ደርሳች ዩለመዱብሐል።

1000 ዩኹንዛሉ ተልሚዛች ሐላ፤ 50 ዩኹንዛሉ ኡስታዳች ሐላ፤ 1-8 መድረሳዋ 9-12 ኮኦትታኝ ደረጃ መድረሳ ሐላ። ዩለምዱቦዛል ሳይንሲ ላቦራቶሪ ሐላ፤ ላይቦራሪ ሐላ፤ መድረሳ ቁፉል ወቅቲ ዘልባድ ደረሳች ዩለምዱቦዛል ኢንስቲዩት ሐላ፤ ሳሊሒን ዊጅ ሞይ ሐላ፤ መድረሳ ወልዳች ዋ ዳይሐዋዝዘሌ ሺድማ ዩስጢዛል ኪሊንክ ሐላ፤ ቃም መትሐጠብ ባኞ ጋር ሐላ። 12ታኝ ፊስሊ ኢምቲኦንቤ በጂሕ ወልዳች ማትሪክ ፈተና ሑሉፍ ዩላሉ፤ 50ቤ ለአይ ዩኹንዛሉ የቲም ወልዳች መሐልለቅ ዘልከፊሉቤ ቢላሽቤ ዩለምዳሉ።

መድረሳዘሌም ኻና መስጊድዘሌ ወቅቲ ወቅቲቤ ሔጀሶት ዩኹንላሐል ሆጂዘም ሰደቀቱል ጃሪያዚዩ አልቃነናም ወልዳችዚዩ የሊጦቤ ሐሉ። ዩቤ ሑሉፍ ኡሱኦ ኻድሌ፤ ሐዋዝ ኻድሌ መሐድ ኻድሌ፤ ሀረር ነባሪ ሙስሊም ኡምመታችሌ ሼይሪ መድለጉው ዚመሰላ ዩ አድዱኛቤ ዩጡኚዛል ሚን ሐል?። አው ሐጂ ቱሬሌ ጢትዚኛም፤ጊዲርዚኛም ወቅፊዚዩ መስጊድ ዋ መድረሳዚዩ ሑሉፍ ዛና ሰኦ “አልላሁ መርሒም፤ አው ቱሬው ጀዛእዚዩ ሱኡት ጀነት ኒላና!”።

6.2. ኮሎምቦስ አዶፕሽን

ቀዲም ዘማን አድዱኛቤ ዩነብሪዛሉ ደቺ አርዲ ቃርራች ማቤይና ሺማል አርኪትክ ሙሒፕ፤ ሺማል ፓስፊክ ሙሒፕ፤ጀኑብ አትላንቲክ ሙሒፕ፤ጀኑብ ፓስፊክ ዋ ሺማል አትላንቲክ ሙሒጣች ዋ ባሐራች ጉትቲቤ፤ ፊዝቤ ዘገሕ ዚተ ጊዲር ደቺ ተረኽባ። ዚትረኽቤውም ኪሪስቶፈር ኮለምቦስ ዩሉዛል አድዱኛው መርከብቤ ሺር ባይቲቤ ዚታወቃ ኢንጊሊዚ መርከበኛቤንታ።

ኪሪስቶፈር ኮሎምቦስ መርከብዘቤ ደልላጊዎችዘ በሕ ሙሒፕ በሐራቹው ዩትማጅማ ኪል ሒንዲ መሌጣቤ ኢሳል ሩሑቅቤ ሰሪ ዋ ሳምር ደቺ ዩትሪአሐል ለከም ኪላያ ዩሊጥዛል ደረቅ ሚይ ዘሌልባ ጊዲር ደቺ ዘገሕ አትታይ ዩዲጃል። መርከብዘ ደልላጊዎች በሕ መርከብቤ ደቺ ዩርዲማ ኢጊርቤ ዩሊጥዛል ሜገል አሐድ አብባው ሩሑቅቤ ዩራማ ሚሒይዘ ዩሑርማ ሱምዘው ኢሻራቤ የትሒብራሐል። ወለገትዘ ዲሬ ኡድማቤ ዚናር አብባም ሱምዘው “አሜሬን” ዩሉኛል ባዩው። ኪሪስቶፈርም አብባ ሱምዘው ወረቃቤ ከተቤውማ ለሐዴው። አዝዘ አያምቤ ሜገል ሐጂስ ዚትረኽባ አዳኛ ደቺ ሱምዘው አሜሪካ ባይቲቤ ተጠረሐ። ዩ ሐጂስ ዚትረኽባ አዳኛ ደቺዘቤ ዩነብሩዛላች ጢንቲ ነባሪዎች አሜሬን ቀቢላችዘ ሱምዚዩ ፊድ ኢንዲያን (ቄሕ

ሒንዲያች) ያችን ተዩ።

አሜሪካን ቴክሳስ ጊዝአት አገበሪ ቄሕሪያች ዋ ሐጂስ ሰፋሪያች በሕ ደቺ ሰብብቤ በጂሕ አመታች ኪልቲጋደሉ ሐርቢ የትታሹ ዚናራሌ ባዩቲ ዋ ሐርቢ ዛጥ ፊልሚ ዩደልጉዚናራሌ ባይቲ ስምዚዩው ጫካ ቡዛምቦ ዩሉዮሐል። ዘማንዘውም (Stone Age) ዩሉዮሐል፡ ዘማንዘቤ ደቺ ዩኸርቦማ ፊሪ የበቅሉባዛል ቢረት አልቲኸለቃምማ ኡን ኪል አበሊሐ ደቺ ዩኸሩማ ፊሪ የበቅሉቦ ዘማንን ናር። ሆጂዞም Red Indians ፊድ ኢንዲያናች ቀፊትዚዩቤ ጨርቂ ዋ ኡሩስዚዩ ጨገርቤ ጊዲር ጊዲር ኡፋ ዋ አተዋቅ ከት ሱሐጥ፤ ሐጪዚዩቤ ዱጉን ላወዋ ፈረዛችዚዩ በሕ ዘልቲላዩቤ ገፋ ደቺው ሐርሺ ዲላጋችሌ ዘልቲናፈሉባቤ፤ ደውዋ ጣይ፤ ላምዋ ባራ አገበሪዚዩው አማንቤ ዘልአትባዘሐቤ ጉዶር ዘማን ለአይዘቤ ተጌቡቦማ ዩቂሕርዛል ናሩ፤ ሰረገላ ፈረስ መስሳፈርማ ሐጂዚዩ አትታይ መሌጣዞ አማንቤ ዘልለመዱቤ አወል በሐኢምነት አዳዚዩው ዘልገፈሩቤ፡ ኡሪነት ዘማንቤ ዘልወጥጡቤ ሐጂዞም ዩነብራሉ።

ኪሪስቶፊር ዘማንዘቤ ዘገኘው ዩ ሐጂስ አዱኛ ደቺዞ ዚግሐ ኹልቂ ቢቃያ ዋ ቢሳያችዞ ሲጣ ዛላንታ፤ ቡሔራች፡ አፈር ዋ ሚይ፡ዱፍዞም ኡሱእ ወልዲሌ ፊዝቤ ዩትካሐላዛል፡ዚናቡም ፊዝቤ ዛላማ ጩጉፍቲ ለፉያቸም ዩበዝሐባዛልሌ ባይቲ ሐርሺ ዲላጋሌም፤ ጋር መቸኸልሌም፤ ኢኮኖሚያ ኢንዱስትሪያቸው መሌቃሌ የሚችዛልነትዞቤ ኢንግሊዛች ቢሳሎት አሹቦማ ባድዚዩ ኢንግሊዝ ባድ ተሐይቤ ዩትሐዳደሩ ዚናራች አሜሪካን-ቢሪቲሽ ዜጋቸው ዋ ጃር ባዳችቤ ዲላጋ ፋጭ ሰፋሪያቸው ኪል አዲጁ መስፈር ኤገሉባ።

ዘማንዘቤ ሜገል ጊርሌ ኒባርትዚዩው ሐጂስ ዚትረኸባ አድዱኛ አሜሪካ ዩሉዛል ባድቤ በቀኝነትቤ (Immigration) ዚቦኡማ ዚሰፈራች በረዶ ዩበዝሐቤዛል ሩሲያ ፌዴሬሽን ጠረፍ ወሰንዘቤ ዚናርቲ ሳይቤሪያ ዩሌዛል ባድቤ ሐፍ ባዩማ አላስካ ዩሌዛል ሐጂስ አሜሪካ ባድ ቦኡማ ዚሰፈራችን ተዩ። አላስካ ዋ ሳይቤሪያ ሚሒያን ሚሒይ ጃር ወሰናቺን ተዩ።

15^ኛ ቀርኒ ኒስፊዞ ቤሔር ሴንተራል አሜሪካ ዋ ጀኑብ አሜሪካ፡ ሜክሲኮ ገረባችቤ ሐርሺ ዚራአው በቀል ዋ ወጨራቤ ኪል ሐረሱ ሐርሺ ዲላጋች መዝጋገሕ ተኤገላን ናር። ዩ ሰብብቤም 16^ኛ ቀርኒ ሜገልታኝቤ ኢንግሊዝ ባድ ዋ አውሮፓ ባዳችቤ ኪም ሺማል አሜሪካ በቀቤ መቦአ ሙሉእቤ መስፈር ዚትኤገለቤው ዘማን ናር። ሐጂስ ሰፋሪያች ወሰን ኪልቲማጁ ዩቡኡኩት ሐጂስ አሜሪካ ወሰንዜ ኩፋቲን ናራ። ሰብብዞም ሐጂስ አሜሪካ ደቺዞቤ ኡሱእ ዘልናራቤው መኸናዞዋ ቲኸሻዛት ዳላጊ ኡሱእ ታኸዜው ተገኛዛት ዘልባድቤ ዩዲጅዛሉ ሰፋሪያችቤንታ።

ዩ በቀኛነት (አዶብሸን) ዲላጋች ዚትሊያዩ አውሮፓ ዋ ኤሲያ፡ አሜሪካ ባዳችቤ ኪል ሺማል አሜሪካ ባድ ሰፋሪነትቤ ሜሰብማ መደኒነት መስጣማ ቃኑንዚዩው

መትለመድማ መቅነአማ አሜሪካዊ ሞሻ ሌጦትዞ ዘልቃነናቤ 16^{ታኅ} ቀርኒቤ ኢላ 20^{ታኅ} ቀርኒ መቦኣ ዘልቃነነቤ ዩሊጢ ናር። 16^{ታኅ} ቀርኒቤ መኔል ቢሪቲሽ-አሜሪካናች በሐኢምነት ዋ አሊቆት ዶፋነት ዚነገሳቤው ቃርራው አሐድ ጊርቤ ዚገበራ ታኸ ዛላ ሚሊዮንቤ ዩትሔለቅዛል ሰፋሪ ሸእቢ ዚሰፈራቤው ባድ ኩፎኝ መትናወጥ ተኤገላ። የኸኒማም ኢንግሊዝ ባድ ነባሪያች አኸእ አሜሪካናች ኒለዩ ዛናች ሜገል ኪል አሜሪካ ዚቦኣች በጂሕ ተኣብ አገኘማንታ አሜሪካ ዚቦኣ። መኔል መርከብቤ ዚሳፈራች አትላንቲካ ሙሒጡው መርከብቤ መትማጃሌ ጉዶር ወቅቲ ነሳኣቤዩ ኢስፔን ሑኩማቤ ዩትገዘኡ ዚናራች ኡምመታች፤ ሜክሲኮቤ ዌስት ኢንዲስ በቀኛች ጀኑብ አሜሪካቤ ሰፈሩ፤ ሺማል አሜሪካቤ ዚሰፈራች ላኪን ኡጋ ሰፈር ሌጦትዚዩቤ በጂሕ ተኣብ ቅፈኛ አገኘዩን ናር።

ጀኑብ አትላንቲካ ሙሒጥ ገረቡው አሜሪካ ዚቦኡ በቀኛች ዚትሳፉሩቤ መርከብ ቂያሴ ኡኑስ ናርቲ። ሰፋሪያች መርከብዜ ቲፋርካዛትቤ ዚያዳ ተጤኑቤማ ወርሒ ዋ ዚያዳ መርከብቤ ዘልወረዱቤ ሰፈር ዩሊጥዛሉ ዮሎዛል ሐንጉር ተቦረዳማ ዮሎዛል ቂባጭቤ ረሐብቤ ኡጋ ለኣይቤ ኒስፊዚዩ ሞቱ። ኒስፊዚዩም በሐር ሚይ ጡፋን አሸማ በሐርሚይ ወሐጤዩ ዚቀራች ጉዶር ሰፈር ኢስሌጡ ቤሔር ደረቅ ደቺ ራኡማ መርከብቤ ወራዱማ አሐድ አታይቤ ሰፈሩ። ዚሰፈሩብ ባድቤ ባድ ዛላያች ፊድ ኢንዲያናቸው ፈረዝቤ ዩሊጢዛሉ ሩሐቅቤ ዩሩዩማ ዲንባጭቤ ዩ ባድ ፊድ ኢንዲያናች ደቺዚዩንታ አዝዚያች ጫካ ነባሪያችን ተዩ ኡሱእ የሐግዱሜሉ ሚን ዩማጀናሐል ባዩማ ፈሩ ናር። ወቅቲዛሌ ፈረት ዲጃቤዩን ናር። አዞ ቤሔር ዩ ዚሪኦ ባድ ደቺ ዚግሐ ዋ ለፋ ጩጉፍቲ ዚታማ 2100 ኪሎ ሜትር ዚግሐ ዛላ ደቺ ሺርቲዞ በሐር ጠረፈች ኢላ ሺማልዞም ኒባርትሌ ዚትሜቻ ሀንጉርሌ ዩኸንዛሉ ቢቃያችዋ ቢስሲ ዛልባ ማእዲንዞ። ለፋ ኢንጫችዞ ጋር መቼኸልሌ ዋ መርከብ መድለግሌ ዚትሚቻቻነትዞቤ ኢንግሊዝ ዜጋች ታጂራች ኢላ አቦድ ኒባርትሌ ሐጂስ አሜሪካ ኪልገበኡ ሐርሺ ዲላጋዚዩው መዝጋገሕቤ ጊዲር ጊዲር ቲምባቸ ሐርሻች ዋ ጡጥ ሐርሺ መዝጋገሕ ኤገሉቦ።

1620 ሚላዲ ገረባችቤ ኢንግሊዝ ባድቤ ባድዜ መደኒያችማ ዲላጋ ዘሌለዩ ቀሐታቸው ዲላጋሌ ኪልመለሑዩ ሼርጂኒያ ዩሌዛል ባድ ኪልኦዲጃዩ ሜገል አቦች ዩኑሱማ ጋር ያሻሉ ቤሔርዞም ጋር ዩቺኸሉሉዮሐል። ቤሔርዞም ዲላጋሌ ጊዲር ጊዲር ሐርሻች የድዲልጉዩን ናር። አሜሪካናች 400 አመት ቤቀድ አውሮፓ ዋ ኤሲያ ባዳች ሙጥጢቤም አልናር በቀኛነት ዋ ጋፍነት ቲጃራው ዩደልጉዚናር አፍሪካቤም አዝዞኩትዞም ዩደልጉቦን ናር።

ሚሳልሌ፡- 619 ሚላዲቤ መኔልጊርሌ፡ ኢንጊሊዝ መርከባች ሲላሕ መርከብዚዩቤ ኪልጤኑ ጀኑብ አፍሪካቤ አንጎላ ዩሌዛል ባድ ዩዲጃማ አፍሪካ ባዋችሌ (ሐርሺ ታጂራችሌ) ቢላሽቤ ሐዲያኩትቤ ዩስጡዮሐል። አፍሪካ ባዋቸም ጊርጋቦትዚዩው ተሐይዚዩቤ ዩደልጊዛሉ አፍሪካቸው ቢላሽቤ የቀብዳሉ ዚቀብላቤዩውም ኡድማ ጫካ ኪልቦኡ ጫካቤ የገኞዛሉው ኡሱኡው ዩላሕዶማ የቀብዳዮሐል። ዩ ሰብብቤም ሜገል

ጊርሌ 20 ዮኹንዛሉ አፍሪካቸው መርከብቤ ጤኑዩማ አማን ዲላጋ ናጭለኸሐና ኪላዩ ሐጂሲት አሜሪካ ባድ አሌጡዩ፡ ባድዚዩ ኢስ አስዱዩ ቤሔር ጊዲር ጊዲር ሐርሻችቤ መድዴለግ አቴገሉዩ። ቤሔርዘም ኪልቲግራገቡ አፍሪካቸው መርከብቤ መጤናማ መሌጣው ዲላጋ አሾ ናር፤ አሽእ ዘማንቤ ኔግሮ አሜሪካን ዜጋች፤ ጠይ አሜሪካን ኒለዩዛናችን ተዩ። አብዘሕቤ አውሮፓ ሰፋሪያች ላኪን ጋር ዋ አባትዚዩው ኪልሐደጉ ወልዳችዚዩ በሕ ሐጂስ አሜሪካ ባድ ኩፎኝ ዩጋዞ ዚናር ኢኮኖሚ ዲነትጌይ ሺሾናዚዩው መትማለእ በሕ ዚትቃጠራን ናር፤ ዩዘም ዲላጋ መድለግማ ፊይዳ ዛላ ዲነት መሐልለቅ መግኛሌ ናር። ጀኑብ አሜሪካ ሰፋሪያች 1812 አሜሪካቤ ኪል ጀኑብ መዝጋገሕቲ ተኣገላን ናር ፡አሜሪካ ሰውራ ኒዊጭቲ አሽቲማ ኢንግሊዝ ተሐይቤ ኢስወጠቲ ቤሔር ሰፋሪያቸው ኪልጀኑብ ማስፈር ዚትቴገለቤው ፓስፊክ አሽን ጀኑብ ገረባች አብዘሕቤ ሒንዲያችቤ ሉሐዲ ናር። 862 ዞግ አዋጅ ሰፋሪች ደቺ ቆፍ ዚስፈሩቡ አትታይ ዋ ባድቤ ሐርሺ፡ደቺ፡ቢላሽቤ ዩላሕዱማ ዩደልጉኩት አሹዩ።

ሺማል አሜሪካ፡ ኢንግሊዝ አትሒዳደሮት ተሐይቤ ተሐድሪዛት ዚናርቲባ ዘማንቤ ተሐይዜቤ ፊዴራሊያ አሐድነትቤ 13 ሐስኒ ሺርቲያችን ናር፤ አዝዚያቸም “ ኒው ሐምፒሽሪ፡ ሜይን፡ ማሳፍሌት፡ ሮሕድ-አይላንድ፡ ኮንኔክቲከት፡ ኒውዮርክ፡ ኒውጀርሲ፡ ፔንሲልቫኒያ፡ ዴላዌር፡ ሜሪ ላንድ፡ ሺማል ካሮሊና፡ ጀኑብ ካሮሊና ዋ ጆርጂያ ባዳችን ናር። ቤሔርዘም፡- ቨርጂኒያ፡ ቦስተን፡ ካሊፎርኒያ፡ አላስካ ዛልባች አተሐሪ ኪልቲደበሉ ሌጡ። ሐስኒያችዚዩም ኮኣትቤ ዚትላዩ ጋፍነትቤ ዚናሩ ሐስኒያች ዋ ቢሊስ ሐስኒያች ናር። አሜሪካን ቢሪቲሽ ኢንግሊዝ ተሐይቤ ኢስወጠእቲ ቤሔር ኢኮኖሚ ዲነትጌይ፤ ደርሲ ኢቆት፤ ሳይንሲ ዋ ቴክኖሎጂቤ ፈጠንቤ ሌቅቲ። አላይ ጃር ባዳቸም ሌቆትዜው ኪልሪኡ ፈደራል አሐድነትቤ ኪልቲዳበሉ ሌጡ።

ሆጂ ወቅቲቤ አሜሪካን ባድ ፊደራል ሔራቤ የሐድሩዛሉ 50 ሐስኒያች ሐሌ። አሜሪካን ታሪኹው ዩ ኪታብቤ ጢትዞቤ ዚትቄቀላው ደርሲነትዞሌ ቢላይ በቃ መውጠእ ሺሾናው ሞረእሌም አልታ። ዘል ባድቤ ዲላጋሌ፤ ደርሲ መልመድሌ ዩሉማ ባድ ዩቡኢዛላች ዊጃች፤ ወልዳችዋ ዋየላች፤ ጊርጋራ የገኙኩትሌንታ። በቃ ዚወጠእችማ ባድ መርገገብ ሽሹጊር ጊርጋራቤ መርገገብሌንታ። ሰፋሪነትቤ ዚዲጃች ዚዲጃቢ ባዱው ዩዱማ፤የገድሩማ፤ መድለግማ ባድ መሌቃ ዩፈርኪዛሉነቱው ሞረእሌንታ። ዩ ኩቱብ ባድ ሺሾና ዋ ቃኑን ቢላይ በቃ ሰፈር ዩጭዛላቸው ዩጠቅሱሜል። ዲላጋ ዋ ደርሲሌ ዩሉማ ባድ ዩቡኢዛላች ወልዳቸው ጊርጋራ የገኙኩትሌንታ። ሆጂ ዘማን ኒራዛና አዱኛ ባዳች ኢቲዮቢያ፤ አፍሪካ ባዳች፤ ኤሲያ ባዳችቤ በቀኛነትቤ ኪል አውሮፓ ባዳችቤ በቃ መሰደድ ዚትለመዳ ኻና።

ዱሙምቤ ዚትሒጃ ሰኣ አሐድ ባድቤ ሰፋሪ ዩሰፍራዛል ዚትሊያያ ኹንቲቤንታ አማንነት ወቅቲቤ ዋ ሐርቢ ወቅቲቤ አልታኑም ረሐብ ዋ ጪንቂ ወቅቲቤ ዲላጋ መፋጫሌ ባድሌ ባድ በቃ መሰደድቤ ባድ ሐርቢ ዋ አፋት ረሐብ ሰበብቤ ዚሰደዳ ኡምመት ወቅቲ ቤሔር ባድ አማን ዚኻነሳኣ ኢሙኽ ሐርሺ ቢቃያ ዚበቀላሳ ኪል ባድዞ ዩርገብጋል።

በኒ አደም ዩኑበሪባዛል አትታይ ተማምቤም አለም ሐቅቁፍ ደረጃቤም ሰፈር ዋ ሰፋሪነት ዩትቀበጡሜል፤ ሐሰኒቤ ኪል ሐሰኒ ቀርያቤ ኪል መጋላ አሲማ መስፈር ደቺ ጢብባ ሰብብቤ ኪል ዘገሐ ደቺ መስፈር ኢኮኖሚ ቂባጭ ሚስኪነትቤ መውጠእሌ ዲላጋ ዛልባ ኩፎኝ መስፈር። አሱእ ዩበዝሒሕማ ዩኑበሪባዛል ኪል አሱእ ዘይቢዛህባ ኩፎኝ መስፈር ዛልነት አሜሪካ ታሪኽቤ ኒራዛናንታ። ኹልቂ ኒአመትበ ዘሌልባደቺ አርዲቤ ኹልቂ ኒአመት ዩበዝሒባዛል አርዲ ኩፎኝ ዩማጅ ዲላጋ ዋ ዩማጅ ኒባሮት መፋጨሌ ባድሌ ባድ፣ዘልባድሌ ዘልባድ፣ባድዞ ቃኑን ዩምራዛልኩትቤ መዛወር ሐል።

ላኪን ባድሌ ባድ ዚመሸሻወር ሐቅዞ ኩሙል ዩኹናዛል ዚሐረበው ኢሙኽ ዚሰፈረቤው ባድ መትሒዳደርቲ ቃኑንዘው ዚገደራ ሰአ ነባሪ አምመት በሕ ሐላ መሐልዞ ዋ አመልዞ በሕ ዚትዋፈቃ ሲናንዘውም ዘገደራ ሰአ በቀኛነትዞ ባድዞ ነባሪው መግደር፡መውደድ፡ ሐጀዞ ሳአ መጠቅዞቤ፡ ዚቃነና ሰአ አሜሪካን ቃኑንቤም በቀኛ ሰፋሪነትዞ ዩቀርማ ሙልሉእ መደኒነት ወረቃ ዩትሰጣሐል።

ሚሳልሌ አሜሪካን ሰፋሪያች ተኸል ጋር ሐዋዝዚዩ አውሮፓ፣ ኤሲያ ዋ አፍሪካቤ ኪል አሜሪካ ባድ ዚበአማ ዚሰፈሩ ሰአ ሰፋሪያችሌ ዩገብባዛል መንበርቲ ጋር ሊቂሕቤ ዩትሰጠዮሐል ኪል ደለጉ ሊቂሕዞው ዩከፍላሉ፣ ሀንጉር ዩስጡዮሐል፣ ሚሻ ፊራኮት ዚዩቤ ዲላጋ ዩላሕዱማ ዩደልጋሉ ወልዳችዚዩው መድረሳ ዩስቡማ የትሊምዳሉ ባድዞ አዳ፣ ሲናን ዋ ሐላ መሐሉው ወልዳች ዩለምዲዛሉ ዩሊቃሉ። አሜሪካ ባድ ቃኑንቤ የሐድራሉ፤ ወልዳችዚዩ ጂል ዊላደትዚዩ ሚሻ ዚትወለዱበ ባድ ዩኹኒማ መደኒነት ዚዩቤ አሜሪካዊ ዩኹናሉ።

6.3.1. አው አባዲር አምማ

በኒ አደም አሱእ ወልዲ ኹልቂዞቤ ኒባሮትዞሌ የትኺሽዛሉ ሚይ፤ ዱፍ፤ አፈር፤ ቢቃያ ዋ ቢሳያ የበቅሊዛል መንበርቲሌ ዩትካሐልዛል ቆፍ ድርሬ ዚታ ደቺ አርዲቤ ዚትመቼው አትታይቤ ሱምመትቤ ዩሰፍሪመ ዩኑበራል። ዩኑበሪባዛል አትታይ ዋ ባድቤ ዙርሪያዞው መሐገንሌ ዩትናስአል ዩትዋለድዛል ዩኑበሪባዛል ዳይሐዋዝ አምመት ዩኹንዛልነት አዳኛ ዚታሪኽ ኪታባች ዩኪባሉ።

ጢንቲ ነቢ ዘማን 7^{ታኻ} ቀርኒ ገረባች ሚላዲቤ ሜገል ኻንቲጌይ ደከር ባድ ሀረርጌይ ባድነትቤ ዚትኤሰስቲነት ዚታሪኽ ሐጅጃች ዩኪባሉ። አወል ጌይ አሱእ ሰአቲ ጌያችቤንታ ዚሰፋረው አኸእ ዛልባ ሀረርጌይቤ መስፈርዞ ቤቀድ ሩሐቅ ጌይ፤ፈረቃ ጌይ፤ ሳምቲጌይ፤ ኢስኻንቲጌይ፤ ዋ ኻንቲጌይ....ዩልዛሉ ጌዲር ጌዲር በንደራችቤ ዚሰፈራማ አኺርቤ ኻንቲጌይቤ ዘተሐራ አምመትንታ። ኻንቲጌይ አምመት ኢር ኪልቱጭ አፍሪካቤ፤ጁኑብ ኢቲዮቢያቤ ቀዲም ዘማናችሌ ዩኑበሪ ዚናር አምመት መኸናዘው

ቀዲም ጊባሮት አስጣችቤ ቢሳሉት ዛጃች ኢርኪልቱጭ ኢቲዮቢያቤ ዘጋሕቤ ዩነብሪ ዚናር አወላኒ ሐርላ ኡምመት ሰኝኚ ሐረግ ባሕ ቁጡር ዚናርነት ፕሮፊሰር ኡልሪች ብራውከምፐር የሲናሉ።

9^ኛ ቀርኒቤ ሜገል ሺማል ኢቲዮቢያቤ ትግራይቤ አክሱም ሙልኪ ዘማን ኪል ወደቃ ዲጃ፤ ሜጠቅዞቤ ሰለሞኒይ ሐበሻ ሙልኪ ኪልነገሳ መደጃ ኤገላ። ዩ ገረብደሌም ኢርኪልቱጭ ኢቲዮቢያቤ ሱልጣናች ዋ አሚራች ሙልኪ ኪልነገሳ መደጃ ዘገላቤውማ ዚዝጋገሐበው ዘማኒን ናር።

12^ኛ ቀርኒቤ ቢዝሐዚዩ 405 ዩኹንዛሉ ጊዲር ጊዲር አሊማች፤ ሼኻች፤ ኡስታዳች፤ ሙፍቲያች፤ ወሊያች መካ ዋ ሺርቲ ኢራቅ ዋ ኢራን ባዳችቤ ዚትሳመቱ ኢስላም ዲን መትለመድሌ ሀረርጌይ መዲና ዋ ሺርቲዞቤ ሰፈሩ። ባድ ሸእቢም ወጥጣማ ተቀበሌዩ፤ እስፈሩማ እስአረገዙ ቤሔር ጌይ ኡስጡቤ ዚሰፈሩ ኑግዳችቤ ሰላት ወቅቲ ዚኻና ሰአ መስኪድ ዚሐሩ ሰአ አዝዚያች ባሕ ጀማአቤ ዩሰግዲዛል በጂሕቤ የገኙም አልናር፤ ዩ ሰበብቤም ባድ ሸእቢው ጀሚእ መስኪድቤ ኪልሳመቱ ሐዲስ መማድ ኤገላ። ባድ ሸእቢሌ ሐዲስ ሒትፋን ዋ ሼይራት አምሪያች፤ ሰላም፤ አማንነት ዋ ረሕመት መትታሻቤ፤ ዚትቃበጣው አውፊ መትታሻ፤ኡሱእ አማና አልመንካእ፤ሐምሚስቲ ወቅቲ ሰላት መስገድ ፈርዲነትዞው -----ዚምሳሰላችቤ ሐዲስ መትለመድቤ ቦኡ። ጀማአዚዩሌ ኤቀድ ደርሲ ደእዋ በጂሕቤ ዩስጡ ዚናሩ « ሼኽ ኡመር አልሪዳ ኢብኒ መሐመድ ኢብኒ ሸምሰዲን ” ዩሉዩዛል ሼኽን ናሩ።ባድ ሸእቢም ኢልሚ ዋ ኢቆት ዋ አድልነትዚዩው ማመዘንቤ ባዱው ኢምራንዚዩቤ የትሒዳድሩኩት ባድሌ ኤቀድነትቤ መሌሔዩ። ሐጂስ ሱምዚው ” አው አባዲር “ ባይቲቤ ጠረሐዩ፤ አው አባዲር ባድ ሸእቢ ዚሰጠዩ አማናው ዲላጋቤ መዌላቤ ባድ መትሒዳደር ኤገላ። ባድ ኢልሚ ዋ ቲጃራቤ መሌቃ ቃጪ ባድ ቲጃራ ኪል ዚጋገሐ መሌጣ ኤገላ። 13^ኛ ቀርኒቤ ኢላ 15^ኛ ቀርኒ ዚናር ዘማናችቤ ኢር ኪልቱጭ አፍሪካቤ ዲነትጌይ ኢኮኖሚቤ፤ኢልሚ ዋ ኢቆትቤ ሌቅቲን ናር፤አላይ ገረብደሌም አዝዞ ዘማናችቤ አዱኛ ደረጃቤ መዝጋገሕቤ ዚናር ኢስላም ዲኑው መትኸተርሌ 11^ኛ--16^ኛ ቀርኒ አረብ ባዳች ዋ ኸርቢ አውሮባቤ አፍሪካቤ መስቀል ሐርቢ ተኤገላማ ዩሊጢን ናር። 15^ኛ ቀርኒቤ ኢማም አሕመድ አሚርነትዚዩ አመታችቤ ባድቤ ሐርቢ ዲጃቤውማ ዚዲጃ ሐርቢው መትኸተርሌ ጃርሐዋዝ ባዳች ኡምመት በሕ ሺማል ኢቲዮቢያ ኩፎኝ ሐርቢ ጋዝ መጋዛዚዩቤ ዋ አኸር ሐርቢዞቤ ኢስቲማጁ ቤሔር አብዛሕ ሐርቢ ጋዝ ዚሌጣ ኡምመት ኪል ባድ ዘልጊረገባቤ አዝዞ ባድ ገረብቤ መስፈርማ መቅራዞቤ ጋዝ ዘልሌጣማ ባድቤ ዚቀራ ኢንዶች፤ ራጋ ዋ የቲም ዚኻኑ ዊጅ ጋርሐዋዛች ቀሩ፤ ዩ ሰበብቤም ባድ ኢኮኖሚ ፊዝቤ ደአፋን ናር፤ ሸእቢዞም አነሳን ናር። ሚሳልሌ ሐጂ ሱምዚዩው ሰልጤ፤ ጉራጌ፤ አርጎባ..... ኒሌዩዛናች ቀቢላች ቀዲም ሀረሪ ኡምመት

ዚናኑቲንታ ታሪኽ ዩኒባዛል። ኮኦታኝ ዘማን 16ታኝ ቀርኒቤ ኢላ 18.5 ታኝ ቀርኒ ዚናኑ ሀረርጌይ አሚራች ዘማንቤ ባድ ኢኮኖሚ ቲጃራ፤ ሲያሳ ዋ ዳይሐዋዚያ ሌቆትቤ ዋ ጃርሐዋዚያ ኦር ተራኦትቤ ሐጂሰቤ ፈዝቤ ሌቅቲ ናር። አዝዞ ዘማንቤ ኢንግሊዚይ መደኒ ዚታ ሪቻርድ በርተን ዩሎዛል ዚታሪኽ ከቢር 1854 ሚላዲቤ ኢሰላም ሼኽንተኝ ባየማ ዘያር ኑግዳነትቤ ሀረርጌይ ቦኣን ናር፤ ጌይቤ ዚትገባቤው ወቅቲቤ (the first foot steps in Africa) ዩልዛል ኪታብ ከተባማ ጌይዩው ኢርኪልቲጭ አፍሪካ ባዳችሌ ኩልሉ ሺኢቤም ኤቀድ ዚናርቲነትቤ ፋለሴን ናር። (ኩቱብ ዘሪን፤ አፈንዲ ሙተቂ (ጥር 2004) ሀረርጌይ ኪታብ። ሪቻርድ በርተን ጌይ ባድቤ ሌጣማ 33 አመትዘቤ ሀረርጌይው አላይ ሐርቢ ዲጃቤ አውሮባ ሒልቂ 1887 ሚላዲቤ ጨለንቆ ሐርቢ ዲጃቤው ዘማንዘቤ ሀረርጌይ ሀረርሌ ኢላ አስር አልፎ ዩኹንዛል አስከር አግሮጃ ናረው፤ ሺርቲ ጃራችዞ ሱማሊ፤ አፋር ዋ አሮሞ ሸእቢ በሕ አሐድዴ ኻናማ ጨለንቆ ሐርቢ ጋዝ ሌጣን ናር። ሐርቢ ወለገትዘቤ ዚናረው ሲላሕ ኢድዳ ዘማኒ አልሞኽናዘቤ ተማጃ፤ አዳዋዞ ዚላሐደው ሲላሕ ኢድዳ ዘማኒ ሞኽናዘቤ አማጃ፤ ሐርቢዞ ጋዝቤ ዚትሳኦዱ 700 በረኖ አቦች አሩዛቹም አሐድዴ ሸሒድ ኻኑ፤ጨለንቆ ሐርቢቤ ኢስቲሰቡና ቤሔር ሐርቢቤ ዚተረፋ አግሮጃ አስከር ኪል ጌይ ጊረገባ ሐርቢቤ ዚሞታችሌ ታእዚያ ተገበለ፤ ቤሔርዘም የቲም ዚኻኑ ወልዳች ዋ ኢንዶቻቹው አሕሊ ጋራች ዋ ጊዲር ጊዲር አዋቻች፤ ሐድራች፤ ተሐይቤ ጊርጋራ ዋ መትፋቀድቲ ኪል አገኙ ኒባሮትዚዩው ዩኑበሩኩት ባድ ሸእቢ ተካሐላ። ዩሌምንታ አወልቤ ሜገል ጌይ ኡሱእቤ ጋርሐዋዝ ኒባሮት ጨንቂ ዋ ዋሊድ ቂባጭ ሰበብቤ ኡጋ መውጠእማ ኡጋ መግበእ፤ ኡጋ መውጠእማ መጠቀስ ዘልቲለመደው (Extended Family living system) ዩትናፈኦሉ። ዩሌምንታ አው አባዲር ሐድራችዚዩቤ አላይ አዋቻችቤ ዩትዊራረድዛል ዚዲጃ ጊርጋራ መትታሻቤ ሼይሪ መድለግንታ። ሚሳልሌ ጌይቤ አዋቻች ሐሉ ዩ አዋቻችቤ ራግነት ኡምሪ ዱቅ ዛዩ ራጋች ኢባዳ ሞሻሌ ዩሳመትባዛል ሐድራንታ፤ ዩቤ ዲባያ ኡሱእ ዚያራ የዲጃዛል ዋ ዚኼይራት ጊርጋራች ዩትሳመትባማ ጊርጋራቤ ዩኑበሪዛሉ የቲም ወልዳች ዋ ራጋችሌ የትሶርባዛል ሐድራን ናር። አወልኩትቤ ቢዝሐቤ ኤልጊርዞ፤ ሐጂዘም ሐል አልላህ ዘዲጀው ዚያራ ሪዝቂ ጊርጋራው አኸእ ዘማን የቲም ወልዳች አይኒበርቦማም ሐድራዘቤ አልላው ዩጡቅሲዛሉ የልዛሉ ራጋችሌ ዩትሴአድባማ ራጋች ዚመሻ ሰኦ አልላ ዚሰጠዩ ሪዝቂ በሕ ጋርዚዩ ዩገባሉ። አላይ አዋቻችቤም አዝዞኩትሶ። አው አባዲር ጌይቤ አወልቤ ዚትለመዳማ ዚዲጃሌናማ ሐጂም ኒትናፋእባዛና ዳዳችቤ አሐድዞ በለቹ አሸናም፤ አሙታ አሸናም፤ መውሉድ አሸናም፤ ፈተሐረሕማን አትኼተምና ጊሩም፤ ቁርኣን አትኼተምና ጊሩም አፎቻ ዚታዋ ዘልታሌም፤ ቃሪእ ዚታዋ ዘልታ ኡሱእሌም መስሳ መስሳቤ ሐንጉር ፋድሊ ነቀርባዛና መስኪን ጀሚኡው ነሱርባዛና ሰደቃምንታ፤ ዩሌምንታ፤ አባዲር ወልዲ ወዳዳ፤ ሼይሪ ዘማዳ፤ አባዲር የቲምሌ አው፤ መስኪንሌ አው፤ አባዲር ጦም አያሳድር ዛዩየማ ዚክሪቤ ዚፋለሱዩ። ዩሌ ባይቲም አው አባዲር ዘማንዚዩቤ ሜገል

ኢላ ሐጂም ጀማኢ፤አሕሊነት፤ አፎቻ፤ ዋ ጃርሐዋዝ ነባሪያች ዋ ጃርሐዋዝ ባዳቸው አምመትዞ የጡብቃዛል፤ ጊርጋራም የትታሻዛል። ነቢዚኛ ዘማንቤ ቁርአን ዋ ሐዲስ ኪታባችቤ አሕሊነት መቃጠር ዋ ጃርሐዋዝ ነባሪት ዋ ጊርጋራ ጊዲር ደረጃ ተሰጠውን ይደልጉቦን ናር። ሚሳልሌም አው አባዲር ዘማንዚዩቤ አምመትዚዩው መዝጋገሕሌ ይልዛሉ ጃርሐዋዝነት ዋ አሕሊነትሌ የቲሙው መትፋቀድሌ ጊዲር ደረጃ ይሰጠን ናር። ሞኸናዘቤም ኢኝኛ ኼይሪባይ አምመታች ዋ ታጂራቸም ዘማንዚኛቤ ሼኽ አባዲር ኡጋዚዩው ኒትኼተልማ ኒትናፈእባኩት ጃርሐዋዝ ዋ አሕሊነት ቁርአን ዋ ሐዲስቤ ዛላ ደረጃው ሞቃሌ ዩቤ ተሐይሌ ኩቱብዞ ሐጨርቤ ይቀርባል።

6.3.2. ጃርሐዋዝ አዶብሽን

ጃር ባዩቲ አሐድ ጋርሐዋዝ አላይ ጋርሐዋዛች በሕ አሐድ አባትቤ መስሳቤ ዩነብሪዛላች፤ ጋር ሐጡር፤ አባት ሐጡር ዋ ኡጋ ሐጡር በሕ ዩትዋስንዛሉ ጃራች፤ ቶዖ ጃራች፤ ሐርሺ ጃራች፤ አፈር ወሰን ጃራች፤ ሺርቲ ወሰን ጃራች፤ ባድ ወሰን ጃራች፤ ቁርራ ዋ ሩሐቅ ጃራች ኪላዖ ኪልዘግሐ ዩሊጣል። ጃር ዋ ጃርሐዋዝ ኒፋአትዞ በጂሕንታ፤ ጃር አማንነት ዋ ሰላምቤ ዳይ ኒባሮትሌ ጊዲር አትታጮት ሐላ። ቀሪብ ቁርራ አሕሊቤ ሐሱፍ ሜንፊል ጃር ዩቁራል፤ ተስቲ ዋ ከፍቲ ወቅቲ ተሳአዶትሌ ጃር ዩቁራል፤ ሙት ዋ ሐዩቲሌም ጃር ዩቁራል፤ ሪኻብ ዋ ቁባጭ ወቅቲ ጊርጋራ መትታሻሌም ጃር ዩቁራል፤ ኢሌላ ጃር፤ ኼይሩኩም ጃሩኩም ባዩ ረሱል (ሰ.አ.ወ)። ቁርአን ዋ ሐዲስቤም ጀርሐዋዝሌ ፊዝቤ ጊዲር ደረጃ ተሰጠው። መስሳቤ ቲነብሪባዩዝ ጃራችኻ ሐትታ ዲን ዋ ኢማንቤ አሐድ አልኻንኺጊርዘም አኻኸቤ ዚትዌሰና ሐቅ ሐለዩ፡ አኻኸም አዝዚያችቤ ዚወሰና ሐቅ ሐለኸ ዩላል ዲን ኢምራን።

ረሱል (ሰ.አ.ወ) ባዩ “አልላህ ዋ አኺራቤ ያምኒዛል ኡሱእ ጃርዞሌ ኦር የኸኒ፡ አልላህ ዋ አኺራቤ ያምኒዛል ኑግዳው የግዲር፡ አልላህ ዋ አኺራቤ ያምኒዛል ኦር ሲናን የሴኒ አልታኒን ሰም የል” ባዩ። ጃር ሩሕዞሌ ዩዳዛሉው ጃርዞሌም የውደድ፤ ሩሕዞሌ ዩጠላዛሉው ጃርዞሌም የጥለእንታ።

ቁርአን አያትቤም ሱረቱል ኒሳእ 36ታኝ አያትቤ ዩቂቅላዛልኩትቤ፡- “ወዕቡዱላሃ፤ ወላ ቱሽሪኩ ቢሂ ሼይአን፤ወቢል ዋሊደይኒ ኢሕሳን፤ ወቢዚልቁርባ፤ ወልዖታማ፤ ወልመሳኪኒ፤ ወልጃሪ ዚልቁርባ፤ ወልጃሪልጃኑቢ ወሷሒቢ ቢልጃንምቢ፤ ወብኒ ስሰቢሊ ወማ መለከት አይማኑኩም፤ ኢንናላሃ ላዩሒብቡ መንካና ሙኽታለን፤ ፋኹራ” ዩላል። ተፈሰርዘም፡- “አልላው ዒባዳ ኡሹ፤ አልላቤ ሺርካ አትዲበሉ፤ ዋሊዳችሾሌም፤ ኦር ኹኑ፤ ቁርራ አሕላችሾሌም፤ የቲማችሾሌም፤ መስኪናችሾሌም፤ አሕሊ ዚኻኑ ጃራችሌም፤ ቁርራ ሳሒባችሌም፤ ሲንቂ ዚትባሪዳቤው ሰፋሪሌም ተሐይሾቤ ዛሉ ደልላጊያችሌም ኦር ኹኑ አልላህ ፋኸሪ ዋ ጉርራ ያሽዛሉው ዩድዱሜል” ዩላል።

ጃርካድሌ ዩፈርኮዛል ቂያስ ቄስሲቤ ኦር ቪኢቤ ጊርጋራ መትታሻንታ። ጃርሌ “ዛለናቤ ጢቀሽሾም ተኸኒ መስጣንታ። “ጃራቸው ዚጎራእኹ ደው ዋ ጣያችቤ አሐድ ኢጊርዘውም ኻና ጊር ጃርሌ መስጣው አትሪሱኡ” ባዩ። (ቡኻሪ ዋ ሙስሊምቤ) ኦር ሳሒብ ሳሒብዘሌ ኦር ዚኻናንታ፤ ኦር ጃርሐዋዙም ጃርዘሌ ኦር ዚኻናንታ። ኡሱኦ ወልዲ ኒባሮትዞ አትታያችቤ ዲላጋቤ ዚደለጌውማ ዚገበአ ሰኦ ሰላም ዋ አማንነት ዛልባ መትጎፊስቲ የገኛዛል ጋርሐዋዝ ዋ ጃርሐዋዘቤንታ ጃርሐዋዝ ዲን ዋ ኢማንዝሌም ዘሪን፤ መርገዝቲ ዋ መርከሐቲ አትታይንታ፤ አማንነትቤ ዩፌማ ዩርገብጋዛል፤ አማንነትቤ ዩቂጭማ ዩገባዛል ኦር ጃር ሐዋዝ ሐልጊርንታ። “ሙአሚን አድዱኛቤ ተስ ያሻዛል ቪኢያች ማቤይናቤ፤ ኦር ጃር፤ ዘገሕ ጋር፤ ዋ ዩሊጥባዛል ሙዋሰላት” ባዩ። (ቡኻሪ ዋ ሙስሊምቤ)።

“አሪ ጃር ኢማንዝ ደኢፍንታ፤ አልላሁቤ ዘልአመናንታ” “ጃርዘው ተኡብ ያሻዛል ዲላጋዞ ተቁበሎት ኤላም፤ አኺራቤም ዩነጅሐሜል” ባዩ። (ቡኻሪ ዋ ሙስሊምቤ)።

ኦር ጃርሐዋዝ አማንነትቤ መንበርቲ ዩኸሻል፤ ሸርሪ ዚሐሰባሌውሌም ኹይሪ (ኦር) ዩሒስባል፤ ዚዘላመውሌም እውፊ ያሻል፤ ሰብሪ ያሻል፤ አኺር ሰብሪዘቤ ዩነጅሐል። ናሕሐዋዝ ጋርሐዋዝ ኒባሮት በሕ ቁጡርንታ፤ ጋርሐዋዙም ጃርሐዋዝ ኒባሮት በሕ ቁጡርንታ፤ ጃርሐዋዙም ዳይሐዋዝ ኒባሮት በሕ ቁጡርንታ፤ ዳይሐዋዙም መሐድ፤ መሐዲናች ባድ ኒባረሮት በሕ ቁጡርንታ።

ሀረሪ ኡምመት አወልቤም ኻና ሐጂዞም ዲን ዋ ኢማንዘው፤ ዲነትጌይ ዋ ዳይሐዋዘው ቁረሐትሌ ሰላም ዋ አማንነት ቪሾናዘው፤ ጃር በሕ አሕሊነት ዋ ሳሒብነትቤ መንበርቲ ቪሾናዘሌ በጂሕ ቁራስ ሐጅጃች ዩነበራሐል። ቁርራ ጃርሌም ኻና ናሕቅ ጃርሌ ሚሳል ዩኹንዛል ዩነበሪባዛል ጋር ዋ አባት ቹኹል ዋ ሐጡራችዞ ቁጡራን ቁጡርነት ሱፍነትዚዩ ዳይ ኒባሮት ቪሾናዘ ዋ ኦርጃርነትዘሌ ጊዲር ረጋን ተዩ። አሚር ኑር ዘማንቤ 1550 ሚላዲያችቤ ሜገል ሀረሪ ኡምመት ጃራችዞ አጥጢ ቢአጥጢዚዩ ሐጡራችዚዩ ዋ ጋራችዚዩው ዳይቤ ዩቹኸሉን ናር። ረሕመት የትታሹን ናር፤ ኢዝኒ የትታሹን ናር፤ አሕሊኩትቤ የትሐስቡን ናር። ጋር ዋ ሐጡር መቸኹልዚዩ ሰኦ ጃራች ዋ ቶያች ፈረቃቤ ጉዝ ኪልዋሉ ጊርጋራቤ ዩቹኸሉን ናር፤ ኢንዶቻች ሱባጥ ዋ ቀሕዋ የቀርቡን ናር። ሐጂዞም ጃርሐዋዝ ኒባሮትሌ ኦርነትዚዩ አልናቀሳም።

6.4 ሐረቅ ዋ ሐረግ አሕሊ

ቢቃያች ኹልቂዚዩቤ በጂሕ አይናቤ የትሌአዱማም ጉፈት ዛለዩ ለፉያች ቢስሲ ዋ ፊሪ ዩልዲዛል ዋ ዘይዊለድ አይናችን ተዩ። ሚሳልሌ ኮኣት ዚትሊያዩ አይና አምባ ለፉ ዋ ዋንዛ ለፉያችቤ አምባ ለፉው ነስእነው ጊር ቢስሲ በጂሕ ዋ ሐረቅ /አዘላ በጂሕ ለፉንታ፤ ቃምዞም ዘገሕ፤ ሥርዞም ዩትስራጭዛልማ ኡምሪዞም ዋንዛ ለፉኩት

ጉዳርንታ። ወቅቲ ወቅቲቤ ለፉ ጉፋት ተሐይዞ አፈሩው ኪልጠረጎ፤ ኩሪ ሚዶ ኪልአሰኝ፤ አዱ ኪልኤሰቡሎ ተፋቀዶ ጊር አዘላ ሐረቅዞ ዋ ወሪቅ ቁጥጢዞ በጥጣሕማ ፊትዘው ኪል ኢር ሺር ዛሸማ ለፉዞሌ ቢቶዋ ቀኝትቤ ቃምዞ ኪልደበላ ዋ ኪል ዘግሐ አመት፤ አመትቤ ቢዝሐ ዛላ ዛዜራታማ አዋን ዘበረዳ ቡሱል አምባ ፊሪያች የልዲዛል ጉፊትዞም ቀርፊትቤ ኡምሪዞው የሒልቂዛል የሊቃል። አምባ ለፉ ቁጥጢዞም ቢዝሐዞ ዋ ዱላሉ ሱምሙት ጉፋት ዚታሌ ባይቲ ጉፋትዞ ተሔይዞቤ የትጉበዛል ኡሱኣሌ ጫያ የኹናል።

መንዚልዞው የንቁሪመ የዲጂዛል ዚኸሸው አይና ለፉ የነቅሊማ የገኝዛላል ዱፉም ኻና መስሪ ዲጃጊርዞ ለፉዞው የነቅላሜል አውም ዱፍዞ የሰብራሜል ጉፊት ኢንጨዞው መቆጫማ ጋር መቼኸልሌ የትመቹመል።

ኮአታኝ ለፉ አይና ቢስሲ ዋ ሐረቅ አዘላ ዘይቢዘሕባ ለፉንታ። ሚሳልሌ፡- በሐርዛፊ ለፉ፤ ጋርቲራ ለፉ፤ ሸው፤ ሸዌ ለፉያችን ተዩ። በሐርዛፊ ለፉ የልዳዛል ጉፊት ቃምዞ በሰር ዘሌላ ደረቅ ዚቂንታ; ፊሪነትዞም የትበለኡሜል። በሐርዛፊ ቁጥጢም ቀጨን ሐረቅማ አዘላዞም ቢቶዋ ቀኝት ገረብ ዘይዘግህ ጉፋትዞ ቁንኒ ኪል ላይ የሊቅዛል የሊጣል። ቃም ዚግሐ ኤላም፤ዱፍ ዲጃቤው ጊር ዘው ዘው የላል ዛያዳቤውጊር ኢላ መሰበር ደረጃ የቡርዳል። ኡድማቤ ዛሉ ለፉያች ተማምቤ ኢንጨ የቁጭዛሉ ኡሱኣች ሜገል ኢንጨ ከልካ የርዲባመ ጋር መቼኸልሌ አማቅ የኹንዛል በሐርዛፊንታ። ላኪን ጋር መቼኸልሌ ፊዝቤ የነፋል።

ሐረግ ቁጥጢ ቀጨን ጉዳር ቃም ዋ ጉፋት ዘሌላ ለፉቤ ኪል ቲጥላለላ ቁጥጢዞው የሲራጃል የነብሪዛል ቢቃያንታ። ሐረግ አዘላዞ ቁጥጢንታ፤ ቁጥጢዞ በጂሕ ፈስሊቤ ዚትሴአደማ ሲንሲለትኩት ዚትቃጠራንታ።

ሐረግ ቁጥጢ ጉድራዞ ዋ ዚቅነትዞሌ ሐርሺ ዲላጋሌ ፊቲትኩትቤ በጂሕ ሺኢ መገድሌ የትናፈቦሆል። ሐረግ ቁጥጢ ቡቁልዞ ተርታ ፈስሊቤ ዚትሴአዳንታ። ሐረግ ጉድራ ዋ ተርቲባትዞው ሰኝኚ ሲልሲላኩትቤ የትሐሰባል፤ በኒ አደም ሰኝኚ ሲልሲላ ሐየለቆት በህ ቁጥጢያችዞ ዚትገባቤው ሲፋ የትማሰላል።

የሌምንታ የዘር ሐረግ የሎዛል። አምባ ለፉ ዋ በሐርዛፊ ለፉ አሐድ መሐድሐዋዝ ኒባሮት ኹንቲ በሕ የትማሰላል። አምባ ለፉ በጂሕ አሕሊ ሐረቅ ዋ ጉዳር ሰኝኚ ዘር ሐረግ ዛላንታ፤ ሐበሪ ኢሳሻ ቤሔር አምባ መውለድዞ ሰአ አሐድ ጊርቤ በጂሕ አምባ የልዲዛል ጉዳር ኡምሪ ሐላ። በሐር ዛፊ በጂሕ አዘላ ሐረቅ አሕሊ ዘሌላንታ፤ ጉዳር ሰኝኚ ሐረግ ዘሌላንታ። ዱሙምቤም ሐረቅ ዋ ሐረግ ኹኑ ባይቲ አሕሊ ዋ አሰባ ኹኑ ባይቲንታ፤ ሐረቅኹው አሕሊኹው አዛይዱ ባይቲንታ። በጂሕ ሰኝኚ ወልዲ ዊለዱ ባይቲንታ። ባሐርዛፍ ኩት ሐረቅ ዋ ሐረግ አዩነሰኹ ባይቲንታ።

6.5 አሕሊባይ አሰባ

አሕሊነት ዩቴገላዛል ሜገል አው ዋ አይ፤ ኢሒት፤ አብባ ካካ፤ ኢዜር፤ አንና፤ ኢኺስታ፤ አምማ ዋ ባብ፤ ኢዜር ወልዳች፤ ካካ ወልዳች፤ ኢኺስታ ወልዳች፤ ኢዜር ወልዳች፤ ሐማቺ ጌይ፤ ኪላያ ለአይቤ ኪል ተሐይ ዩርዲማ ሽርቲዞው የዘግሐል። ቁርራ አሕላች፤ ሩሐቅ አህላች፤ ረሒማች፤ ቀሪባች፤ ዋ አሰባች ሳሒባቸውም ዩጣልላል። ቁርአን አያትቤ በጂሕ ቤ ዩቂቅላሐል። አድዱኛቤ ዲን አመንቲያች ተማምቤ ሐሉፍ ኢስላም ዲን አሕሊባይነትሌ ጊዲር ደረጃ ዩስጣሐል። ሙእሚናቸውም አጋዘው ዩትኸተሎኩት አቀነኤዩ ዩ አጋው ዘይቲኸተላቸው ቂፊኛ የገኘዩዛልነት ቁርአን ቤ ዩቂቅላላል።

አሕሊባይነት ኡሱእ ወልዲ ኹልቂ በሕ ዚትቃጠራንታ፡- ኹይሪያ ዋ ዳይሐዋዚያ ጊርጋራች ሜገል ጋርሐዋዝቤንታ፤ ዩግሎዛል ዩትኸተልማ ቁርራ አሕሊ፤ ሩሐቅ አሕሊ፤ ጃርሐዋዝ፤ ኪልዘግሐ ዩሊጢማ ዳይሐዋዝ አትሒዳደሮትዞው መትሒሳሰብቤ፤ ደድዋ ረሕመትቤ ዩነብሪዛል አፎቻ መሐድ ያሻሐል። ረሱል (ሰ.አ.ወ) “ሪዝቂ ዋ ቂስሚዞ ዩዘገሒላኩት ዩኸሸዛል፤ አምሪዞ ዩጉድሪላኩት ዩኸሸዛል ኡሱእ አሕሊነቱው የዛይዲ” ባዩ። ዩሌ ባይቲም አምሪ ጉዶር ሪዝቂ ዋ ቂስሚ ዘጋህ ኡሱእ ወዳዳ ኹን። አሕሊነቱው ዘይኺሽ ጀነት ዩሱኡሜል፤ አልላ ራህመትዞውም ዩቀብጣል፤ አር ዲላጋው የበላል። አሕሊነቱው አልላህ (ሱ.ወ) ሱምዞ በሕ ቃጠሬው። አሕሊነት (ረሒም) አስሊ አሳስዞ “አል ረሒም” ዩልዛል አልላህ ሱምዞቤንታ። አሐድ አብባ ረሱልዚኛሌ (ሰ.አ.ወ) ሐረማ “ያ ረሱለላህ አንሌ ሐያቱቤ ዩቀረኝዛል ማን ኢንታ ባየማ ዘትሔበሬዩ ሰእ “አይኻ” ባዩ ቤሔርዞኽ ዛያሳ “አይኻ” ባዩ ቤሔርዞኽ ዛያሳ “አይኻ” ባዩ ቤሔርዞኽ ዛያሳ “አውኻ” ባዩ ቤሔርዞም አሕላችኻው ሚሻ ዩቁርዛል ኩትቤ ቆረዩ።” አሕሊነት ቀሪብነት አብባ ዋ ኢሒነት ጊርጋራ መታሻው ዩነከዛልቤ ነቢዚኛ አሕሊነቱው ደቺ አርዲ በሕ የትሚሳስሎሐል። ዩነብሪዛል አዱኚት ደቺቤ ኡሱእ ወልዲ ማቤይናቤ ሰላም ዋ አማነት፤ ደድ ዋ ራህመት ዚትረኽባሳ ደቺም ቲሪህሳት ወሪቅ ቱኹናት፤ አሕሊነት ዚትቆጫሳ አማነት ዋ ሰላም ዚትቀበጠሳ ደቺም ቲደርቃት ቱሙታት ባዩ።

አሕሊነት በጂሕ አይናቤ ዩምራል፤ ጊርጋራ መታሻቤ፤ መትሒራረግቤ፤ ዩምራል፤ አር ገልጌብቤ፤ፊት ኩፋትቤ መሳንንቤ ዩምራል፤ አር ተራኣትቤ ዩምራል፤ ረሱል (ሰ.አ.ወ) ባዩ “አሕሊነትኸው ሰላም ባይቲቤም ኻናጊሩም አሩ” አሕሊነቱው ቆጮጊርዞ ዩትቆጩሜል። ረሱል (ሰ.አ.ወ) ባዩ “አሕሊዞው የጠብቂዛል ባይቲ ሊቂሕ የርገብጊዛሉም አልታ ዋ አሕሊነትዞቤ ዚትቆጫሳ ዩቃጥሪዛል ኡሱእ ባይቲንታ።” አሕሊነትዞው ዩቂሕሪዛል አሕሊነትዞው የጠብቂዛልንታ። ረሱል (ሰ.አ.ወ) አሕሊነትቤ ዚቆጮ አብባ ሰብሪ ዩሽ፤ ኩሉ ጦር ዩኸኒ፤ አውፊ ባይ መኸናዞቤ አላህደቤ ጊዲር ደረጃ የገኘኩት የሐትፎሐል፤ ሽሪዚዩውም ኹይሪቤ የርገብጊለዩ ጠለኣማ ጎፎጊሩም ደድቤ ለከም የልበዩ። አሐድ አብባ ረሱልዴ (ሰ.አ.ወ) ዲጃማ “ያ ረሱለላህ አህላች ሐሉኝ፤

አን አሕሊነቴው ዚቃጠርኹሳ አዚያች ዩቁጨኛል፤ እር ዚኻንኹሉዋሳ አሪ ዩኹንሉኛል፤ ሼይሪ ሔሰብኹሉዋ ዊር ሸሪ ዩሒስቡሉኛል፤ ሰብሪ ሞሻቤ ጦርኹሉዋ ጊሩም ዛላይ ዩዘርፉቡኛል” ባየማ ኤመዴዩ። ረሱል (ሰ.አ.ወ) ባዮ “አፍኻቤ ዛኻኩት ኻንኺማ ተረኽብኺ ጊር አዚያቹው ጊህ ኢሳት ተትቢለዩቤ ሐልኺ። ዩ ኡጋቤ ኢሳልኺ ቄስሲ ኩልሉ ሰኣም አላሑደቤ ጊርጋራ ተገኛኽ” ባዮ። ዩሌ ባይቲም ኢስሑልሉ ሙእሚን አላሑ ደቤ ጊርጋራ ዩቀብጡሜል።

6.6 መጣለልቲዞው አባድር ዚክሪቤ።

ሼልላህ ያ ሼኽ አባዲር 2 x 1

አው ባሐርው ያ ሼኽ አባዲር፤ አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር።

- ነቢ ቆውሊ ቢስሚላሂ ወቢፊድሊ ቢስሚላሂ
ኻና ፋላሶት ሊልላሂ-- አው ባሐር ያ ሼኽ አባዲር
 - ኤማሩና ቢሰላታ ሒያ ኸምሰቱል አውቃታ
ኢመይደጅብና ከራታ -- አው ባሐር ያ ሼኽ አባዲር
 - ነቢው አጨዩ ሚእራጃ ኤዱሉዩማ አዋጃ
ዛነዩሳኽ ሚን ዩማጃ ----አው ባሐር ያ ሼኽ አባዲር
 - ሐሚስቲ በሪማ ዛላ ባድዞማ አላማ ዛላ
ሰአቲ ጀንል ሺርቲ ዛላ-- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
 - ሰላሳ ያም ሐርፊ ዛላ ኸሚስ ያም ከረቢ ዛላ
ጁምአ አያም አልካሕፊ ዛላ-- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
 - አታቃኑኝ ቢአባታ አተዝላሕጡኝ ቢአራታ
አታቄብሉኝ ሊዊርሻታ--- አው ባሐር ያ ሼኽ አባዲር
- ነትቱቤም መገንን ባና ነዙቤም መገንን ባና
- መቃምኸም መገንታ ቦእና-- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
- ከፍቸርቤም መገኒን ባና ካፊርቤም መገኒን ባና
መቃምኸ መገንታ ቦእና -- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር

- የነታሌማ አፈታ ዩጠብቃሌ ፈረጄታ
 ናቡት ቦኡ ሊኬይራታ ! - - አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
- አባዲር ኬይሪ ዘማዳ፤አባዲር ሸርሪ ሰዳዳ
 አውዚኛ ወልዲ ወዳዳ -- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
 አባዲር ኪፋትሉና ዴራ-----መስኪን ጀሚኡው ነሱርባ
 ኩልሉ ኬይሪም የትረኽባ----አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
- አባዲር መስኪንሌ አዎው----- አባዲር የቲምሌ አዎው
 አባዲር የቲም አሌቆው ! -- አው ባሐር ያ ሼኽ አባዲር
- አሎው አቦርደና ባዳ ያረቢ ማአል ኢባዳ
 ቢሼኪ ቁጥቡል ቢላዳ --- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
 ኢኛ ሼኽዚኛው ኒጊሳ----ሼኽ ዘሌላ ሚን ዩጊሳ
 አባዲር ዘይጠፍቦ ዱሳ----አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር
- ኢኛሌም ሐለና አዋ ሚን ያሸናሐል አዳዋ !
 አልላሁ መርሒም ነላዋ ! -- አው በሐር ያ ሼኽ አባዲር 3x1-----::

,ነቢው,!!!,.....,ነቢው!!!,.....
 ,.....,ነቢው!!!,.....,አልላ ዋ ነቢው ኒልዛና ባድ የቦርደና አሚን !
 አሚን !::ዚክሪ ዘሪን አባስ. ኢ.አብዱልኸኒ ዋ አብባ አዲሽ(2012)አመት::

ዋሊዳችዚዩ ዲላጋ ሜሻው ዩለምዱበዛል፤ አኸእ ዘማንኩትቤ ዘማኒ መድረሳ መባአዎ መልመድ ሜጌልቤ ኢላ 8^ታ፤ ፈስሊ ዱቅ ዩልበዛል ኡምሪንታ፡፡

አዝዞኩትዞ ወልዳች 15ቤ ኢላ 18 አመት ዛል አመታች ማቤይናቤ መባለኅ ዩግሉባዛል ኡምሪንታ፡፡ ዩ ኡምሪቤም ዊጅነትቤ ኪም ደርማ ዋ ወሐችነት ሲንኒ ኩፎኝ ዩትሚጃጅባዛል አመታችንታ፡፡ ወልዳች መባለኅዚዩሌ አስጣችዞ ሳተልቃም ኢኸላ ዋ ቃም ዜግሐ፤ ቁንኒ መድበል ጠባ መውደል ታኸኻድ ዩትሰማእባዛል ሩሕኸዱው ጠብጠብ ያሸበማ አላይዞ በሕ የትማዝኑባዛል፤ ጋርሐዋዝቤ ኪም ዳይሐዋዝ ኡምመትዞ በሕ ዩትሊቃለቅበማ መሪኝ ዋ ጌል በሕ ዩትላመድባዛል አመታችንታ፡፡ “ወሬራ ወር ዘሌላ” መኸማኻቤ ዛዮኩት ወልዳች አቅሊ ቢስላዋ ፊጥና መድበልቤ ዋ መትባለልቲ፤ ሰጅጃነት ዋ ኦር ዋ አሪው ሞቃሌ ኩልሉ ሺኢሌም ሩሕዚዩው ዩስጡባዛል ኡምሪንታ፡፡

አዝዞኩትዞ ወልዳች ዩባልኹባዛል ኡምሪቤ ጋርሐዋዝ ዋ ዋሊዳችዚዩ ሲናን ዋ ሒትፋኑው ሙልሉዕቤ ዩትቁበልበማ፤ ኢሾት ዋል ያሸበዛል አብዛሕቤ ዊጅነትዚዩቤ ኢመይባልኹ ጌል ዋ መሪኝ ኢመዩሹ አመታችንታ፡፡ ኪልባልኹ አዜብነት ኡምሪ ኪልቆረሩ ዚሌጡ ሳኦ ደርማ ዋ ወሐችነት ዩትሰማአዩዛልቤ ባይቲ ፈረትዋ መቃኛም ዩግለዮሐል፡፡

ወልዳች አዜብነት ኡምሪ ዱቅ ዛዩ ሰኦ መሪኛች ዋ ጌላች በሕ መኸናማ መትፈቀር ዋ መዋላ የዛይዳሉ፡፡ ዩ ኡምሪቤ ወልዳች ዩልበዛል ቶያቤም ኻና መድረሳቤ መሪኝ ኢሙኽ ጌል ሳሒባችዚዩ በሕ አብዘሕ ወቅቲዚዩው መስሳ ሑሉፍ ያሸበዛል ወቅታች መኸናዞቤ ሚሻ ሳሒባችዚዩ አመል ዋ ጠቢአው ዩርሱባዛል ኡምሪንታ፡፡ ሳሒባችዚዩ ሳሊሕ ዋ አቢድ ኻኑጊሩም አዝዚያቹም ሳሊህ ዋ አቢድ ዩኹናሉ፡፡

ወልዳች አዜብነት ኡምሪ ኢስቦኡ ቤሔር መባለኅ ዋ መሌቃዚዩው፤ ሩሕዚዩ ኺሾና ዋ ሐማሳዚዩው አሐድ ጨንቂም ቢላይ መማርሌ ዩልዛሉ ዋሊዳችዚዩ ተሐይቤ ፈተሕ ባይቲመ ዚትላያ ፈስሊቤ አሙኽ ጠብ ዛያሌዩ የትነፍሱባዛል ጢት ጋርቤ ቀርናችዚዩ በሕ መትጌባ ዩኸሻሉ፡፡ ዊጅነትዚዩ ኡምሪኩታ ዩ ኡምሪቤ ዩኸሾዛል አብዘሕ ሺኢው ኢጂዚዩቤ ሞሻ ዩኸሾዛልቤ ባይቲ ዋሊዳችዚዩቤ ጊርጋራ የንቁሩሜሉ፡፡ ሰብዝም አቂል ዋ ባሊኽ ኡምሪቤ ዛሉሌ ባይቲ ሩሕዚዩሌ ዚኸሾው ያሻሉ፡፡ ዋሊዳች ሒትፋን ዋ ተኸታተሎቱው፤ኢሾት ዋል ያሸዛሉዞ አኸእ ዛሉብ ኡምሪቤ ሩሕዚዩው መማርሌ ዋ፤ሩሕዚዩቤ መሌጣሌ፤ ዛለዩ ኺሾና በሕ የትጣውሮሐል፡፡

ዩ ኡምሪቤ ጋርሐዋዝ፤ አብባይ ዋ ኢሒት፤ ኢሕ ዋ ኢሒት በሕ መዋላቤ ዲባያ መድረሳ ጌል፤ ቶያ ጌል፤ ዋ መሪኝ በሕ መዋላ ዩትቴገልባዛል ኡምሪንታ፡፡

ሐጂስ አመልዋ ጠቢአ ዴባል ዩኹንባዛል ወቅቲ መኸናዞቤ ቀርኒኻድ አመል ዋ ሒሳቦቱው መትኼተልቤ ቂፊኝኛ ዩበዝሒባዛል ወቂቲንታ፡፡

ወልዳች ጋር ሐዋዝዚዩቤ ዚሌቁቦ አመልቤ ቃጪ ሐጂስ ጠቢአች ዩዋፍቂባዛልዋ፤ ሳሒብነትቤ፤ መዚማመድቲ ዩብዝሒባዛል ወቅቲንታ፡፤

ዩ ኡምሪቤ ወልዳች አብዘሕ ሳሒባችዚዩ አመልዋ ጠለሱው ዩትኼተሉዛሉሌ ባይቲ ኦር አመል ዋ ጠለስ ኦር አኽላቅ፤ አዳብዋ ናሙስ ዛላ፤ ደርሲዘሌ፤ ዲንዋ ኢማንዘሌ ዲላጋዘሌ ቁኑእ ዚታ፤ዚቅዚታ፤ / ዚቅዚቴ/ፊሪድ ዚታ/ ፊሪድ ዚቴ/ ጌል/መሪኝ ተረኽባ ጊር ዩትመለሐል፡፡ ነቢዚኛ መሐመዱም (ሰ.ሰ.የ) “ሳሒብኸው አማጁ ባዩ፡፡” አዝዘኩትዞ አላይ መኸማኸቤም “ማንበሕ ቱላኹው ኤምዴኝማ ማንንተኹው ኢምዴኸኸ” ዩላሉ፡፡

አዜብነት ፈለክ አሉእወልዲ ሐያት ኒባሮት ኡምሪዞ ተማምቤም ፊዝቤ ሙሉህዚታ ኡምሪንታ፡፡ደርማ ዋ ወሐቺነት ኡምሪ ዊጅነት ኡምሪቤም ዩዛይዲ፤ ዋየልነት ኡምሪቤም ያንሲ፤ ቢቅዛቲ ሐበሪ ኤለድኩት ዩፈህኩባዛል፤ ተስቲ መትፋረሕቲ ዘይቲላይባ፤ ዲንቂ ዋ አጃኢብ፤ ጊዝማን፤ ኺሾናዋ ኢሾት ዩትረኽብባዛል፤ ኡምሪንታ፡፡ አዜብነት ኡምሪ ኢቆት ዋ ኢልሚ መልመድቤ ሐጂስ ሐጂስ አቅሊ ሲነት፤ ኢጂ ሲነት፤ ዲላጋ ሲነት ዩትኸለቅባዛል ሲንኒንታ፡፡

አዜብነት ፈሪማቲ ዛላ ኑቄህ ዚሐያት ሲንኒ አቅሊ ዋ ሳተልቃም ዩነፍጊባዛል ሐርቀት ሐማሳ ዩዛይዲባዛልንታ፡፡ ሐጂስ ሺኢያቸው ሞቃሌ መልመድሌ፤ ደፍደፍ ባይቲሌ፤ ሞቃማ መትቴወቅሌ፤ ሐንጉላዚኛ ቢቆት፤ አቅሊ ኒቃሐት፤ ፍራኮት ዋ ሳተልቃም ቂውዋው የትዋቅሪማ ዩትረኽብባዛል ኡምሪንታ፡፡ አዜብነት ኡምሪ ሐያት ኒባሮትሌ ዩኹንዛል ሌቆት መትጋፈርቲ ዋ ሌቆትዞ ሒንቂፍቲያችቤ ዩትሔጠርባዛል፤ ኢምቲሐን አመታችንታ፡፡

አዜብነት ኡምሪቤ አዜብዞ ሌቆትዛልባ ዳንዲ ዋ ሌቆትዘለልባ ዳንዲው የሊጥዛሉ ሐርአት ዳብሊ ኡጋ ጉትቲቤ ዩቃኒማ ዩሊጥባ ጂሐው የቀናዛል ቂናአት ኮምፓሱው ዩፋጭባዛል ኡምሪንታ፡፡ ዩ ኡምሪቤ አዜብዞ ዩሊጥባዛል መቅነአቲ ቂናአት ዋ ኔሮት ጂሐው ያሪዛል ሒትፋን ኮምፓሱው ዚለሐዳች ዋሊዳችን ተዩ፡፡ ዋሊዳች ወልዳችዚዩ አዜብነትቤ ዋሊዳችዚዩ ጋርቤ ኢመይቲላዩማ ናሕዚዩው ኢመይፊረኩ፤ ዩ ቂናአት ዛልባ ሒትፋን ኮምፓሱው መትናፋዕቤ ወልዳችዚዩው ዊጅነትዚዩቤ ኢላ አዜብነት ዛል ኡምሪዚዩቤ፤ ዲንቤ ደርሲቤ፤ ኢልሚ ዋ ኢቆትቤ፤ ሒትፋንቤ፤ ዲላጋቤ፤ ፊዝዚታ ኒባሮት ዳንዲ ኩፎኝ ዩትኼተሉኩት ዩፈርኮዛል ቀስሲቤ መቅነአቲ ዩስጡባዛል ኡምሪንታ፡፡

ሰብብዞም ዩ አዜብነት ኡምሪቤ ሐያት ኒባሮት ዳንዲዞ በጂሕ ሌቆት ዋ ኒባሮትሌ ሒንቂፍቲ ዩኹንዛሉ ዋ አዜብዞው ዩማርኹዛሉ ሺኢያችቤ ዚትመለአንታ፡ ኒባሮትቤ ዩዋፍቁናዛል ወቅቲያ ሒንቂፍቲ፤ ዋ ጨንቂያች፤ ወቅቲ ኸዱው ዘይኒፋእ ሺኢቤ ሑሉፍ ሞሻዋ ሐድዲቤ ላአይ ራሐ መብዘሕቤ ሐደፍ የትሪስዛሉ መትፋረሕቲ መርካሕቲያችሌ፤

ዘልቲማጅናቤ መሰል ዋ መውረድ ኢምቲሐን የበዝሒባዛል እዜብነት ከራት ዳንዲው መትማጃሌ፤ አቅሊ ቂናኦት፤ ኪልኤቀድ ኒብሪ ሌቆትሌ ዩትኼተሎዛል ሐደፍ ዋ ሰብረኛነት የትኪሽባዛል መንዘልንታ፡ ላኪን ሓይያች ሌቆትዚኛሌ ሓንቂፍቲያቸው ተቅዲምቤ አቅኔዩ ጊር፤ ሌቆት ሐደፍ መልሐድማ ጨንጫሕ ሞሻቤ ኢማን ዚቅቲ ዋ ሰብሪቤ፤ ኔት ዋ ኒያ በሕ አማጅናቤዩጊር ዚቀራ ሐያት ኒባሮት ዳንዲዚኛ ሰልላሕ፤ ፊዝዚታ ዳግ ዘሌልባ ሌቆት ዋ ኔሮት በሕ ዚትቃጠራ አማንነት ዋ ተስቲ ዘልቲላዬው ኒባሮት ዩኹናል፡

ዩ ተስቲዋ አማንነት ሐያት ዚዲላደላ ኒባሮቱው ኒትዋፊቃማ ነገኛዛና ከፊፍቤ ተኣብ ቢላዩም አልታ፡፡ ዩቤ ለአይሌ ዚትቂቃሌው ኩት ደርማ ዋ ወሐችነት ኡምሪ ሐያት ኒባሮት ኡምሪ ተማምቤ ዚትመሌሐማ ቢሰሰ ቢቃያ ኤለድ ሐበሪ ያጭማ ዩፈሕኪማ የቁምሳዛልኩት፤ የቁምሱባዛል፤ ሞሲኝ ዋ መንዘል መኸናዞቤ ዩ ዚሐያት ሐበሪ ወቅቲ እዜብነትዚኛው ዩዊስኒባዛል ደረጃ ዩነብራሐል፡፡ ዩ መንዘል እዜብነት ገዲድ አፌት ዋ ታኽ ቂውዋ፤ ሐጂስ ኒውጢ ዩኸሽዛል ኦር ዋ አሪ ሺኢያቸው ሞቃሌ፤ ሐጂስ ረእዩ መኸለቅ፤ ሐማሳ ዚበዝሐቤውንታ፡፡

ኪልኤቀድ ነሲቡው መጦኛማ መኔራሌ ሐደፍ አቡራ፤ ዋ ዊጥኒ ኢሾትቤ ዩትሚሕሩባዛል፤ ዩደልጉባዛል፤ የትዲልጉባዛል፤ ዩለምዱባዛል፤ ዩትሊምዱባዛል፤ ዩጉብሩባዛል፤ የጉብሩባዛል፤ በርናሚጅቤ የትነፍሱባዛል፤ ቲንፋሽ ያጩባዛል ሸኸቲንታ፡፡ እዜብነት ኡምሪ ደርሲቤም ኻና ዲላጋቤ፤ ኔሮትቤ፤ ጊዲር ኩሹኩሽቲ መኸና ዛልባነት አሊማች ያምናሉ፡፡ ሰብብዞም ዩ ኡምሪ ጊዲር ቄሪሐት የትኪሻዛልማ ኪልኤቀድ ኡምሪሌም ደማና ዛላ ኒባሮት መንበርቲሌ የትዌሰናዛል እዜብነት ኡምሪቤ ዩረኸባዛል ዋ የርሰዛል ፈራኮት ዋ ኢሾትቤ መኸናዞቤንታ፡፡

ኢቆት ኑርንታ፤ ኢቆት ኑርዞ ቢርናቤም ኡሱእ ወልዲው አሊቆት ጨልማቤ ኪልኢቆት ቢርናፎኝ ያጭዛል አልሞቃቤ ኪልሞቃ ኩፎኝ የትማጅዛል ኢልሚ ዋ ሲነት ዩለምዱባዛል፤ ቂባጩው ሪኻብቤ ዩናውጢዛል፤ ደድዋ ረሕመት፤ ሰብረኛነት ዋ አቂነት የለምዲዛል፤ ኡሱእነት ጊድራ ከራማው የለብሲዛልንታ፡፡

ነቢዚኛ መሐመድ (ሰ.ሰ.የ) አመት አመትቤ ሶመን ወርሒ ዚቦአ ሰኣ መከካ ሺርቲዞቤ ዛል ጀበሉኑር ሰሪቤ ዛል ኃሩል ሓራእ ገብቤ ኢባዳ ያሹናር፡፡

ኡምሪዚዩ 40 አመት ዚመለኤዩ ሰኣ አሐድ አመት ሶመን ወርሒ ኦርቲ ጨረቃ ቢሪኝቤ ሰሪ ለአይ ገብ ኡስጡቤ ኢባዳቤ ኢሳሉ መላይከት ጂብሪል ዲጃማ ያ መሐመዶው! ሆጂቤ ሜገል አልላ አኻኹው ነቢነት ዋ ሉኸኝኛዞ ቱኹንኩት መለሐኸ፤ ዩሌ ባይቲም አልላኻ ሱምቤ ቂራእ “ኢቅራእ ቢስሚ ረብቢ ከልለዚ ኸለቅ፤ ኸለቀል ኢንሳና ሚን ዐለቅ፡ ኢቅራእ ወረቡከል አከረም፤ አልለዚ ዐልለማ ቢል ቀለም፤ ዐልለማል ኢንሳና ማለም የዕለም” (ሰረቱል ዐለቅ ቢስሚላ 1-5^{ታኝ} አያት) ተፍሲርዞ፡- አልላኻ ሱምቤ

ቂራኒ፤ ኡሱኡው ዘረጋኦ ደምበ ዘኸለቃ ሱምበ ቂራኒ፤ አልላኸ ጊዲርንታ፤ ቀለምበ መከተብ ዘትሌመደማ፤ ኡሱኦ ዘዩቃ ሺኢው ዩቂኩት ዛሻንታ፡፡ ዩልዛል ቁርኣን ኣያት አረደሌዩ፡፡ ዩሌ ባይቲም፤- ኩልሉዞ ቤቀድ ኢቆት መልመድ የትኺሽዛልነት ቁርኣን ኣያት ዩቂቅላል፡፡ መኸናዞበም አዜብነትቤ ተልሚዝ ወልዳች ደርሲዋ ቂናኦት ዋ ሌቆትዚዩሌ መስኡሊያ መጣርዞ ዩርዳዛል ዋሊዳች ሙጥጢቤም አልታ፤ ወልዳች ዩልበዛል መድረሳቤ ዛሉ ኡስታዳችቤምንታ፡፡ ሰበብዞም ኡስታዳች ዲላጋዚዩ አትታይ መድረሳቤ ወልዳች በሕ አብዘሕ ወቅቲዚዩው ሑሉፍ ያሽዛላቺን ተዩ፡፡

ኡስታዳቺም ዋሊዳችኩትዞ ዚጊሽ ጂል ሐያትዞው የቀንዛላች መኸናዚዩበ መስኡልነትቤ መትቤቃሌ ጊዲር ዶር ዩትፈቀራሉ፡፡ አዜብዞ ሐያት ቼኸላላት ደርሲ መልመድ ጉዶር አመታች ዩፋጅዛል ዚኻና ሰኣ ዩትሜሐራዛሉም መልመድዋ መትሌመድ ሌጦት ኡሱጡቤንታ፡፡ “ሒትፋን ኡሱኦ ቀልቢቤ ጢልቅ ዩልበዛል ኩሪ ሚይኩቲንታ ሐንጉልላ አቅሊ ዛላ ላኪን ዩቃሕዳሐል” ዛዮኩትዞ ኡስታዳችቤ ዩመድዲዛል ኢቆትዋ ሲነቱው ወልዳች አዘብነትቤ መቅደሕማ መትናፋኦ ሐልበዩ፡፡

ተልሚዛች ዊጅነትዚዩበ ዲኑው መልመድቤ አርዋ አሪው ሐራምዋ ሐላሉው ቡሉል ዋ ቁኑኡው መላያ ሐልበዩ፡፡ አዝዞኩትዞ አኸኦ ዘማን ደርሲ ታዕሊም ሔራ ሌጦትዞ ተልሚዛችሌ ዚትሚቻቻ መኸናዞበ ሲና-አኸላቅ ዋ መደኒ ደርሲ ዚትሊያዩ ከራማችቤ መትጊዳደር፤ መትሐተፍ፤ መቲማመር፤ መትፊራረክ፤ ዋ ዚትሊያዩ ቃኑናቺው የገድሩበዛል ሐላው መድረሳቤ መልመድ ዚትቴጋላሌ ባይቲ አብዛሕቤ አኸኦ ዘማን አዜባች ቂናኦት ኡጋው ኪልቲኼተሉንታ፡፡ ደርሲ አጥጢዞዞ ኣዳብንታ፤ አልኢቆትቤ ኪልኢቆት፤ ጋፍነትቤ ኪል ቢሊስነት፤ ኡጋው የሊጥዛል ዳንዲንታ፡፡ ደርሲ ሌቆትሌ አሳስንታማ ደርሲ ጢማዞው ወልዳች ዊጅነትቤ ዩቂኩት ሞሻቤ ደርሲዚዩ ዱቅ ያሹኩት ሞሻ ቆርራሚንታ፡፡ ወልዳቺው መትኺታተል ዋሊዳችቤም ዲርቂንታ፡፡

ባዱው ኪልኤቀድ ዩትቀበድዛል አዜብ ጂልንታማ ደርሲ መልመድቤ ኪልኤሐር ባይቲ ኤልባም፡፡ ዘማንዞ ደርሲ ዘማንንታ፡፡ ሳይንሲ ዋ ቴክኖሌጂቤ መትጋፈርቲ ዘማንንታ፤ ሩባት ዘማንንታ፡፡

ዘማጃ ባሬ ኢቆትቤ ዩልበዛል ዘማን መኸናዞበ አዜባች ወቅቲዚዩው ደርሲው መብሰልቤ ሑሉፍ ያሹኩት ጊርጋራ ሞሻ ኩልሉ ዋሊድቤም ዋጂብንታ፡፡

ደርሲ መልመድቤ ዛሉ አዜባችሌ ደርሲን የቅደምዎ ? ደድን የቅደም? ዩልዛል ሱአልሌ ጀዋብዞ ደርሲ የቅደምንታ፡፡ ሰበብዞም፤ ደርሲ ዩለምዶማ አትታይ ኢሰቦረዶ ቤሐርሌ ዲላጋ ዩላሕዶማ ደድ በሐር ኡስጡ መቦኦ የቁምሳል፡፡ መንሰኡም መትኺተል ዛልባንታ፡፡ አዜብነት ኡምሪቤ ደርሲው አቴሐሮማ ደድዋ መትዋደዱው አቀደም ጊር፤ ደድቤ መጠለፍ መጢላለፍ ደርሲ መልመድቤ ጤኖት የትኺትላል፡፡

ደድ ዚላሐደው ተልማዝ/ተልማዚት/ ሒሳቦት ዚቀልቢዞ፤ አቅሊዞ ዩድዳዛል ኡሱእ ላአይቤ፤ ዩልዛሌ ባይቲ ዚለመዴው ደርሲው መርሰእ፤ ኪልአትኼተላ ቆባዞ በሕ/ቆባዜበሕ፤ ደርሲ መትጋፈር፤ ነቲጃ መዴጃ፤ ሩባትቤ መሹለም ሩሕዘው/ሩሕዜው፤ ጋራችዚዩው፤ ሑስኒዚዩው መትፋለስ ኹንቲ ዘይቲረኽብሌ ዩፈርካል፡፡ ሆጂ ኢንናች ኒትናፈብዩዛና ሳይንሲዋ ቴክኖሌጂ ሌቆትቤ ዚትረኽቡ ዘማኒ ተራኡታች ዋ ጊዲር ጊዲር ማሸናች ዋ ኤሌክትሮኒክስ ኢድዳች ተማም ኡሱእ ወልዲ ሊፎት ዋ ዲልጎት ጪንቂዘው መናቀሰሌ 200 አመት ቤቀድ አውሮፓ ባዳችቤ ኡርፊ ደርሲ መልመድ መድረሳ ደረጃቤ መትቴገልዘማ 11 አይና ሳይንሲ ደርሲቤ መትሴአድማ መትለመድዞ ዘማንዘቤ ዚናር አዜብ ጂል ሳይንሲ ኢቆት ፈልሰፋው መዝጋገሕዘቤ ሐጂስ ሐጂስ ሊፎቱው ሊሒም፤ ረዚኑው ከፊፍ ሩሑቀው ቁርራ፤ የነታው አፌት፤ ቃሊው ረኽስ፤ ቀሩው በጂሕ ቤ የበዝሒዛሉ፤ ኡሱእ ወልዲ ኺሸና ዩትማለኢኩት፤ ያሽዛሉ ዘማኒ ኢድዳቸው መኸለቅዘቤ ሆጂ ዛልነቤው አዱኝኛ ግሎባላይዜሽን ሌቆትሌ አቦሬደና፡፡

ዩሊቅዛሉ ሐጂስ ጂል ሔግኒ አዜባች ደርሲቤ፤ አፌትቃም ቄረሐትቤ፤ አዳብቤ ዚጦኛች መኸናማ መትረኽብ ሐልበዩ፡፡ ሓሉፍ ዛያ ዘማን አዜብ ኒባሮትዘቤ ሓሉፍ አኸእ ዩሊቂቤዛል ጂል ቁኑእ ዚታ ረእዩዋ አር ሒሳቦት ኒውጢ፤ መኸለቅ ሐልባ፡፡ ሓሉፍ ዛያ ዘማን አዜብ ሓሉፍ ዛሼው ደኸጢ ሔራ ኒባሮትዘው አባላለቤው፡፡ ሆጂ ዛል ጂል ላኪን ሔጀሶትዘው ዩግላዛል ደርሲቤ፤ ፈራኮትቤ፤ ዲላጋቤ፤ ሩሕዘው ጠብ ሞሻማ፤ ባድሌ ሙሉሕ መደኒ መኸናቤ ዲነት ጌይ ሌቆት፤ ሳይንሲዋ ቴክኖሎጂ ኔርት በሕ መሰሳቤ ማጅጃ ዩነቅሊዛል ጂል መኸና ሐልባ፡፡

ዲላጋ ሜሻቤም ዲላጋ መልሕድማ መድለግ ገረብዳሌም አዜባች ዲላጋው ዘልአቆሾቤ መፋጨማ መድለግ ዲነትጌዩው መትዋለድ ሐቅ ሐልባዩ፡፡ ዲላጋ ከራማንታ፤ ዲላጋ ጊድራንታ፤ ዲላጋ ኡሱነትንታ፡፡ ዲላጋ ኒባሮትንታ፤ ዲላጋ ማንነትቱው ሙራየት ኩት ያሪዛል ኢድዳንታ፤ ዲላጋ ኢባዳንታ፤ ዲላጋ ቢላይ መትጌበልቤ ቢላሽቤ መድለግ ዩትመለሓል “ሐለኽ ጊር ዩትደበልለኻል፤ ኤላኽጊር፤ ዩሰክበኻል” ዛዮ ኩቲንታ፡፡

አዜብነትቤ አልደለግኺጊር፤ አዜብነትቤ ዲነት አልቃጠርኺጊር፤ አዜብነትቤ አልዝእኺጊር፤ ራግነት ኡምሪኻቤ አሐድ ሺኢም ተትሪኽቡማኽ፡፡ መስኪነቱውም፤ ቱጃርነቱውም፤ ዩፋጫዛል አውዞንታ፡፡ ሚሻ አቅሊ ሒሳቦትካኩቲታ፤ አፌትዋ አቅሊኻው ሰረፍ አሸኺማ፤ ሚጅጃ ነቀልኺጊር ቲሊቃኽ ኡሱእ ቱኹናኽ፡፡ ኩሽኩሽ ባይቲቤ በረካ ሐልባ፡፡ “አልሐረካ በረካ” “ኩሽኩሽቤን ዩረዝቃልዋ” ዛዮኩቲንታ፡፡ ዲላጋው ቲፋጫማ ቲደልጋሐኽ ቢላይ፤ ዲላጋ አጥጢዞ ዩፋጫኹማል፡፡ ዲላጋሌ አትታይዞ ቲዲጂላሐኽ ቢላይ ኢላ ዛልኺባ አትታይ ዩዲጅላኹማል፡፡ ዲላጋዘው ዘደዳ ሩሕዘው ዚፈረካ በሕ መስሳንታ፡፡ ዋሊዳች ዋ አሕላችዞ ሸረፉው ዚቀረሐ በሕ መስሳንታ፡፡

ዛልነቤው ዘማን ጊሎባላይዜሽንንታ፡፡ ጊሎባላይዜሽንቤ ዲነትጌዩም፤ ዲነትጌይ ዛልባ

አትታይ ዩሱፊ፡ ኢቆት ዛሌላም ኢቆቱው ዛልባ አትታይቤ ዩፋጫሐል፡፡ ቴከኖሎጂዋ ኒእመቱም ዲነት ዛልባ አትታይ ዩሱፊ፡፡ ኢቆቱም መሐልለቅ ዛልባ አትታይ ዩሱፊ፡፡ መኻማኻቤ “ዲነትጌይ ዚሞታቤው አትታይቤ ቴጂኖሎጂ መቅበር ዩትረኽቡሜል፤ መትናሳእ ዚሞታቤው አትታይቤም መትዋለድ ዩትረኽቡሜል” ዛዩኩትንታ፡፡

አልደላጊነት ዋ መስኪንነቱው ሩሕሐዋዝቤ፤ ጋርሐዋዝቤ፤ ዳይሐዋዝቤ ዋ ባድ ደረጃም ኻና አዱኝኛ ደረጃቤም ዩትኸሹሜል፡፡ አልደላጊነቱው መናቀሰሌ ሐኩማ በጂሕ ዲላጋ ሜሻቸው የዝጋሕጋል፡፡ ዩሌ ባይቲም ዲነት ኤላኽጊር፤ ኢቆት የንበረኽ፤ ኢቆት ኤሌኽጊር ኢጂ ሲነት የንበረኽ፤ ኢጂ ሲነት ኤላኽጊር ቲደልጊባዛኽ አፌት ታኽ የንበረኽ አፌት ታኽ ኤላኽጊር ኦር አመል የንበረኽ፡፡

መጣለልቲ

አሐድ መሐድሐዋዝ ኡምመት ነሰብ ሲልሲላ ሐረግዞ ሰኝኒ ዩልዲዛል ዩትናስብዛል ዩዘግሒዛል አሐድ ጂልቤ ኪምአላይ ጂል ዩትማጂኩት ታኽ ዩስጣዛል ዘሪን ቂውዋው የገኛዛል ዩበቅሊማ ዩሲስኒዛል ጋርሐዋዝቤንታ፡፡ ዩ ጋርሐዋዝ ቹኹልዞ አሳሳች ኒካሕቤ ዩትደበሉማ ዩትናስኢዛላች አቦቻ ሚሽታች ሩሕዚዩው ዩሒግነዛዛል ሳሊሕዋ አቢድ ወልዳቸው መውለድቤ ዳይሐዋዝዞ ሓላ አመሉው አመንቲው አዳው፤ አዳብዋ ናሙሱው ኢልሚዋ ኢቆቱው ደድ ዋ ረሕመቱው የለምዱባዛል የሊቅባዛል ሜገልታኝ መድረሳንታ፡፡

ዩ አይና ጋርሐዋዚያ መድረሳቤም ዋሊዳች ኒባሮትዚዩ የቁምሲኩት፤ ዩጡኚኩት ሰላም ዋ አማነት ዛላ ተሰቲዋ መርገዝቲ ዛላ ጫያ ዩኹንለዩኩት አጥጢ በአጥጢዚዩ ጋርሐዋዝዩ ሓጃችቤ መትሔረግ መልመድ ሐልበዩ፡፡

ዋሊዳች ያሸዛል ሒርጊ ዋ ሚርጊ የትኺሸባዛል አትታይኩትቤ ወልዳቸው ተሳኦዶት ያሸባዛል መጥጢናነብ፤ መትፈራረክ ዛልባ ፊደምቲ ዋ ሰብረኛነቱው የለምዲዛል መቲማመርቲቤ የሐድሪዛል ጋርሐዋዝ መኽለቅ ሐልበዩ፡፡

ዳይሐዋዝ ሊሚ አቂያች ዩሉዛል ኩትቤ “አቦቻ ሚሽቲ መትፋተሕ ዩትቴገላዛል መትናሳእ ቤቃዲንታ” ይላሉ፡፡ ዩሌ ባይቲም አዜባችማ፤ መትናሳእማ ጋርሐዋዝ መኤሰሰሌ ጡብ ባይቲቤ ዛላች ኪታብዞ ኡስጡቤ ዛሉ ኢቆታቸው ሙራድ ሽርኢያቸው ጋርሐዋዝ ሚሕዳር፤ መትሔደር፤ አቦቻ ሚሽቲ ወልዲዋ ዋሊድ ከራማቸው ተቆዲምቤ ወቅቲ ዘለጎደሩቤ ሞቃ ዋጂብ ዩኹንበዮሐል፤ ሰብብዞም መንሳእ ኢልሚው ዚትኹተላ መርገዝቲ ዩነብራሐል ኪልኤቀድ ኒባሮትቤ ዩዲጅዛል መሸኪላሌም ደውዋ

የኹንላሐል፡፡

አኸኻእ ዛልነበው ዘማን ኢዱኝኛ ደረጃቤም ኻና ባድ ደረጃቤም ዲነትጌይ ኢኮኖሚ፣ ቴክኖሎጂ፣ ዳይሐዋዝ ሌቆትዋ ኔኖትዞ ኪልሌቃ፣ ኪልዛየዳ መሌጣዞ ኒባሮት ኹንቲውም ሌጦትቤ ኪልናወጤው ዩሊጣል፡፡ ኡሱእ ወልዲ ጋርሐዋዝ (demand) ኺሾና ዋ (supply) ሪኸባቱውም ዩናውጣዛል ዩሊጣል፡፡ ወልዳች ኡምሪቤ ኪልሌቁ ኺሾና ዋ ኻሪጅዚዩም ኪልደባላ ዩሊጣል፡፡ ዩም ጋርሐዋዝ ሚሕዳርቤ ጤኖት የትኺትላል፡፡ ዩ ጤኖት ወቅቲ ቤሔር ኩልሉ ጋርሐዋዝቤም ፈረቃቤ ዩዲጅዛልሌ ሞቃማ ጠብ ሞሻ መስኡልዞ ዋሊዳችቤ ዩርዳል፡፡ ዋሊዳች ጋርሐዋዝዛሌ ሚዛንንተዩማ ከፍፋ ዋ ሚዛንዞው ዚዳይ ሒርጊቤ ጠብ ሞሻ የትቴቀበዩሐል፡፡

ባድዚኛ ኢቲዮፒያቤ ዚኻና ቢሳሎትቤ ጋርሐዋዝ መትፈጠንሌ፣ ሜገልታኝ ደረጃቤ ዚትጌባ ሰበባችቤ ኢኮኖሚ ኸርኸራ መስኪንነት አሐድዞንታ፡፡

አላይዞም ሐላ አመል ባሕ ዚትላሐዳንታ፡፡ አዝዞኩትዞ ሑስኒ ደረጃዋ ከጌይ አሱነት ደረጃቤም መስሩና ዋ መስሩናቤ ቃጪ ኻሪጃች፣ ኢኮኖሚባሕ ዚትላሐዱ ሺኢያች ዋሊዳች ማቤይና ሒርጊዋ ሚርጊ፣ መትቃረብማ፣ ገልጌብ ቂባጭ.... ዋዚታ ሰበብቤ መትናሳእ፣ ኪልናቀሳ፣ መትላያ ኪልበዝሐ ዚዲጃቤው ኹንቲያች የትሪአሉ፡፡

ሚሳልሌም ኪታብዞቤ ቢያን ያሻዛልኩትቤ ከጌይአሱነት ቢሳሎት ዚኻነበው ኩቱብቤ ዩቂቅላዛል፣ ሊጃች ዋ ቀሐታች መትናሳእ ኡምሪዚዩ ቀለሕቤንታ፣ ወልዲ መውለድዚዩም ከፊፊንታ፣ መውለድ ዚቃነኩ ኢዶቻችቤ 51% ዩኹንዛላች ኪኒን ዩነስዛላችን ተዩ፡፡ ዚነስኡ አቦቻችቤ፣ ዘልነሱኡ አቦቻች 62%ቤ መዛዩድዚዩው፡፡ አዝዞኩትዞ ዚትናሰኡማ ጋርዛኛችቤ 62%ዚዩ ዚትሊያያ ሰበባችቤ መትፋተሕማ መትሊያያ ደረጃ መቦረድዚዩው ሞቃሌ የትፈረካል፡፡

አላይ ገረብደሌም መትናሳእዞ ኹንቲ ዚትሔጃስእ ዘማንነትቱ ኤችኢይቪ ኤድስም ገረብዞዳሌ አቦቻሚሽቲ ጉትቲ ኪልቦእ ጋርሐዋዝ ኪልዳመሳ ወልዳቹው የቲምነትቤ መትቁሪዞቤ ሑሉና አዜብዞው መትናሳእማ መትዳበል ኺሾናዞው ኪልአቃፊው ጌይበለቹው ሰምቲቤ ዘትቁሪቤው ሐለታች ኒሪቤ ሐልና፡፡

አኸእ ዛልነበው ዘማን አመታችዞ መንዚል ዋ ሞሲኝ ገንና ዋ ጃይ ወሕሪ ዋ ሳትታች የትፊራረቅባዛል ወቅቲንታ፡፡ መትኒዋወጥቲ ዚኺልቀት ቃኑንታ፤ በኒአደመም ሰኝኒዞ ዘይቲጠመስኩት በጂሕ ደረር ያሻዛልቤ ኪልቁራሔው የትፋቀዳሐል፤ ኢዱኝቤ ዛሉ ኡምመታቹም ቀቢላቤ የትላዩማም መሐዳችዚዩው የነብሩባዛል የበሕዝባዛል ዚትሊያያ አዳ፤ ሔላ ዋ ሔራ ሐለዩ፡፡ ኢቲዮፒያቤ ዛሉ መሐዳች ዋ መሐዲናቹም አዝዞኩትዞ መሐድዚዩው የሊቅባዛል የዝጋግሐባዛል የኒርባዛል ዚትሊያያ አዳች ዋ አመንቲ ሐለዩ፡፡ ሀረሪ መሐድ ሐዋዙም አልፋች አመታችቤ ዚያዳ አዳ፤ ታሪኸዞው፤ ቁራስዞው ዋ መሐድነትዞው ዚቂረሐማ ዚናርማ ዛልንታ፡፡ ሑስኒነትዞቤ ሰላም፤ አማንነት ዋ

መትፈራረክ ዋ ሰብሪቤ ዩኑብሪዛልንታ። አወልቤም ሀረሪ ሐሰኒ ቀዲሚት ሀረርጌይሌ መዲናነትቤ ዚናርቲማ ሐጂዞም ሐሰኒ ጃራችዜቤ ዚትሊያያ ሐጃ ዋ ሐጅጃችዚየሌ አልላው ደቺው አዛኘው ጊር በጂሕ ኑግዳች ዩቡኡቤማ ዩጭቤዛል ባድንቴ። አው አባዲር ጌይ ኡምመትዞ አወልቤም ኼይሪ ወዳደ፤ኼይሪባይ ወልዲ ወዳዳ ኹልቂቤ የቲም መሌቃው ኩልሉዞ ቤቀድ አዳ ዛሻ ኡምመቲንታ። አው አባዲር ጌይ ዚቦአ ኑግዳ ሐርቱ ዘይሒደርባ ባድንታ፤ሀረር አው አባዲር አወልቤም በጂሕ ሰፋሪ ኑግዳ ዩቡአበዩዚናር ጋራች ናሩ፤ ደው፤ ጣይ፤ ባራ ዋ ጋሚላ ዩቡኢበዩ ዚናር ሰፈር ጋራች፤ ኢኺይ ሰፈር ጋራች፤ አምባ፤ ሙዝ፤ ዩሳምዛል ዩቡኢበዩዛል ሰፈር ጋራች፤ ናሩ፤ በሪ ቃጪ ደርጋ ዋ ባድ ኡስጡቤ ዋሊዳችዚዩ ኪል አዲጃዩ ቁርአን፤ ኢልሚ ዋ ኢቆት ዩትለመድበዩዛል ቁርአንጌያች ናሩ ሐጂ ቅቲቤ ኤሉም። ኹልቂያ ዚታ አወል ናር ከፋላ ቢላይ ዘማኒይ ዚታ ከፋላ ኤሉም፤ አልመንበርቲዞቤም ሀረሪ ኡምመት ዘማናችሌ የትኺሽዛል ደረጃ ዋ አላይ መሐድ ባሕ ዩትቃጠረባ ኡምመት መንበርቲሌ አልፈረካም፤ ሐሰኒዚኛቤ ጉድር አመታችሌ ጌይቤ ቃጪ ባድ ኡስጡቤ ጊርጋራ ያሻዩዛል ዋሊድ ዘሌላዩ ወልዳቺው ዩሳምቱማ የበሉማ የሰቹማ የነብሩማ አዳዚዩው፤ ዲን ዋ ኢማን ዋ ሲናንዚዩው ወልዲነትቤ የሊቅዛላች በጂሕ ሙነዘማች ሐሉ፤ አዚያችቤ ሚን ሊምዲ ኒነሳና። ዩቤሔርሌ ሐዋዝ ሔጄሶት ዲላጋቺው መዝጋገሕማ አዳኛ ዋ አኺራሌ ዩኹነና ኹይራት ዲላጋች መድለግ ሐልበና። ጌይሌ 99 መስጂዳች ሐሌ መስጂዳች ሱምቤ የቲም ወልዳቺው መሌቃ ዩትፈረካል፤ ቶያች ሱምቤ ወልዳቺው መሌቃ ዩትፈረካል ሚሳልሌ አው አንሳር ቶያ ወልዳች፤ አው ባሶር ቶያ ወልዳች፤ ጊዲር ጊዲር ታጂራች ሱምቤ ወልዳቺው መሌቃ ዩትፈረካል። መልቃለቅማ መሌቃሌ ወቅቲዞምንታ፤ ዩነስዛሉም፤ ቲነስዛቱም ዚትዳበሉማ ዚትናስአው ዋ ዚትዋለዶው መትፋቀድማ ዲንኻዱው፤ አዳኻዱው፤ ሲናንኻዱውም መትሌመድ ዩለምዱኩት ጋርቤ ዛልነቤው ወቅቲ ሲናንዚኛቤ መስሳንን ቆራምንታ፤ አትሒራርግነትዚኛ ኪል ዲጃ ዞለድኔዩ ዘሌቅኔዩ ወልዳችዚኛ ጋር ኡስጡቤ የኸኒ አሕሊ ዛልባ አትታይቤ አለጋ ሲናንቤ ቢላይ መስሳንን አልፈረኩጊር ኢናች ዋሊዳችሌ ጊዲር ሙቲንታ፤ ኢሳልና ዘሌልናባሕ መስሳንታ፤ ቀጡብቲ ዘሌላ ባሕ መስሳንታ። ኩልሉ ቀቢላችቤም ዩትሪኢዛል ወልዳቺው ቀነኒነትቤ መሌቃ ዋ ሚሽቲው ኢመልማና መውደድ ሰበብቤ አቦች ወልዲ ወልዳችዞው ዲን አዳ ዋ ሲናንዞው ዘለትሌማዶዩቤ አይዚዩ ሲናኑው ዩለምዲዛሉ ዩሊቃሉ ወልዳች ኪልባለጉ ዚሌጡ ሰአ አይዚዩ ሲናኑው ቢላይ አውዚዩ ሲናኑው የሲኑመሉ። ዩ ቢሳሉትቤ ዚትረኽባ ሐጃንታ።

ካቲብዞ ኪታብ ጠብቲ ቀጠብቲያች፡፡

ዳይሐዋዚያ ዚተዩ ኪታባቸው መከተብሌ በጂሕቤ ሐፍቲ ዩኹንዛሉ ሰበባች ዋ ዋፈቀኝ ኹንቲያች የትኪሻሉ፡፡ ዩ ሰበብቤም “ ጢሚጃ ሙራዳ ዚማንነት ኒብሪሌ አሳስ፤ አዳዘው ዘጠኛ ኡምመት ሩሕዘውም፤ባድዘውም ዘሌቃ ባሕ መስሳንታ ሙራዳዚኛው መጠኛሌ ሚን ሞሻ ሐልበና ” ዩልዛል ሜገልታኝ ኪታቡው መከተብሌ ሐፍቲ ዚኻነኝ ደርማ ኢስተኝ አመታች ሐረማያ ዩኒቨርሲቲ ኢኮኖሚክስ ደርሰቤ ዲፕሎም ኢለምዲዛኽ ሶሲዮሎጂ ደርሲ ሒስሳቤ ኡስታድዞ የትሊምዲዛል ዘሰናነውቤ ሲናንቤ « ኢቲዮቢያቤ ዩኹንዛሉ መትናስእ በለቹያች አወላኒ ዘማን በለቹ አይናቸን ተዩ፤ አሐድ ወልዲሌ በለቹ ሞሻሌ ጉዳር አመት ጠብቲ፤ ጊዲር በለቹ፤ ጊዲር ኻሪጅ ዋ ፈንጠዚያ ሞሻዞቤ ኢቲዮቢያ ሸእቢው መስኪነትቤ አትቆረው ” ባይቲቤ ሚሳላች አቀረባ አንም ሚሳልዞቤ ሐፍ ባኹማ ጌይ በለቹኽ ሙንኩቲንታ ? ባይቲቤ ባድ ኡስጡ ዋ አዳኛቤ ዛሉ መትናስእ አይናች ዋ ጌይ በለቹው ቢሳሎት ኤገልኾን ናር፡፡ ዩ ሰበብቤም 80 አመት ቤቀድ አሐድ ቀሐት / ሊጂሌ ጌይ በለቹ ሞሻሌ ኢላ ሐንቲ ጋር ዋ ሐርሺ መሰመማ በለቹ ያኹ ዚናሩነት ዋ ዘማንዚዩቤ በለቹሌ አሐድ ባራው 10 ቀርሺቤ፤ አሐድ ደው ቂማ 60 ሳንቲም፤ 40 አቁሕ አሐድ ቀርሺ ዚናረቤው ወቅቲን ናር፤ ሓጂ አልታም ዘማንሌ ተምቻቹ ወቅቲዞቤ ሌጡ፡፡ ዩ ሰበብቤ ዚሳመተ ኩቱብ ሐጃችቤ አቅኹ፤ ኡስታድ ዘሰናነው ሲናን ሐልሉነትዞው አመንኹቦማ ቢሳሎትዞው ቀጠልኹቦማ ሀረሪ ሚሊኒየምሌ ጠብኢ ኻናማ መስሳማሌ መጋላቤ ወአላ፡፡ ሐስኒዞቤ ዛሉ ኤፍ-ኤም ሬዲዮ ዋ ቴሌቪዥንቤ በጂሕ ሱአል ዋ ጀዋብ ገልጌብቤ ደርሲ ተሰጣቤው፡፡ ኮኣት ዋ ሺኢሸቲ አመት ቤሐር ኡምመትዞ ሓጂ ኒራዛና ዚጠኛ መትናስእ ዋ በለቹ አይናቸው መትረኹብሌ ጊዲር ኢታጮት አሻ፡፡

ዩ ሐዋዝ ዩልዛል ኮኣታኝ ኪታብ ዚትከተቤው ባድዚኛ ኢቲዮቢያ ደረጃቤም ኻና ሐስኒዚኛ ደረጃቤ 15 አመት ቤቀድ ዋ ቤሔርዞም ዚናሩ አመታችቤ ኤች-አይ-ቪ ነትቱ ኪል ዛየዳ መሌጣዞቤ በጂሕ አዜብ ዋ ዋየል ሙትቤ ኪል ረገፋ መደጃዞ ዋ አዝዞኩትዞ አመታችዞቤ ጌይ ዋ ደርጋቤ በጂሕ አቦቻ ሚሸቲ መትፋተሕ መብዛሕዞቤ ዚደአፋ ጋርሐዋዘው መትሔዋሌ ኢልዛኽ መትበሰል ኤገልኹ፡፡ ኪታብዞ መትከተብ ዘገለውም 2004-2011 ኢ.ሒ. ዛል ሱኡት አመትቤንታ፡፡ መከተብዞ ጉዳር አመት ዚነሰኤው ሐኩማ ዲላጋ ኢደልጊዛኽ ዋ ዲላጋ አያምቤ ቃጪ ሰብቲ ዋ አልሐድ ቲርፈ ወቅቲኤቤ ሐረማያ ዩኒቨርሲቲ BA ዲግሪ ኢኮኖሚክስ ታእሊም ኢለምዲዛኽ ኤገልኹማ ኢኮትባዛኽ ናራ፡፡ ዲግሪ ደርሲ ኢስአቦረድኹ ቤሔር ኩቱብዞው ኪል አትጊራጉበኹ ኢቀራዛኽ ኪል አዝጋገሕኹ መከተብዞው አለቃንንኹም ናር፡፡ 2009 ኢ.ሒ.ዜ ዘገኝኹ ሰኮላርሽፕ ነሲብቤ ማስተርስ ዲግሪ ኢኮኖሚክስ ታእሊምቤ መልመድሌ ኢቲዮቢያ .ሲ.ሲ.ዩኒቨርሲቲ ዚቦኹ ሰእ ሐዋዝ ኪታቡም ኣን ባሕ መስሳ መድረሳ ቦኣ፡፡ ደርሲ

መልመድ ዋ መብሰል ወቅታችሁ ቃጩ ዩተርፊዛል ሰአችሁ ጠብጠብ አሻዛኸ ተርቲባትዘው አትዋቀርኹ ጌይቤም ኻና አዲስ አበባ ነባሪ ሀረሪ ቃሪአችሁ ተሰጣማ ራእዩ ተሰጣቤው። ዚሰጠው ራእይቤም ሐጂስቤ ጠብ ባያማ ሰኔ ወርሒ 2011 ኢሒቤ ዩኒቨርሲቲቤ ቀለም ሰበርኹማ ዞጠአኹ ሰኦ ኪታቤም አማንቤ ጠብ ባይቲዞቤ ጠብኢ ፎኝ መሌጣሌ ዩትከተባ ዚናር ቀለሙው ሰበራማ አን ባሕ ዩኒቨርሲቲቤ ወጥጣ። ዩ ኮአት ኪታቡው መከተብ ሰበብቤ ደርማነት ፈለኬ ዋ በረኖነት መንዚል ዋ ዋየልነት ኒስፈ ኡምሪኤው አቦረድኹብ፤ መሪኝ ዋ ሳሒብ ባሕ ተላይኹሎማ ዲፕሎማ ኡምሪቤ ኢላ ማስተር ዲግሪ ኡምሪ ኪታቤው ዘልቲላይኹቤ ዘልቲላየኝቤ ኩልሉ ኺሾኔ ተማምቤ አቀደምኹማ ዩ ኮአት ኪታቡው ኢላ ኢድዴ ደረጃ አቦረድኹ። መከተብዘው ዘተገሌኝማ ዘትቦረደኝ ኻሊቅሌ ሐምዲ ዋ ሹከሪ የግበአ።

ካቲብዞቤ ኢብራሒም ዘከሪያ አሕመድ ደድዞቤ።

ሀረር 2011.

ኪታብዞ ሐቡ ጨቅቲያች

ሐቡ ጨቅቲያች መእና

1. **ጋይዳንስ /Guidance/:-** ጋይዳንስ መእና መፈረስቲዞ ዘገሕ ኢስታዞ ዩ ኪታብ ኩትቤ፤ ዚትፌረሳ ሰኣ ላኪን ጋይዳንስ ባይቲዞ መቅነኣቲ፤ ቂናኦት፤ ኦር ዋ አሪው መላየማ ሞቃ፤ ዩኹናል፡፡ ሀረሪ ኡምመት ሐያት ኒባሮትዞ ወቅቲቤ፤ አቂል ዩኹንማ፤ ኦር ኒብሪው መርኽብሌ ሩሕዞው ጠብ ያሽባዛል ቂናኦት ዳንዲው ያሪዛል ሲጃንታ፡፡
2. **ካውንሲሊንግ /Counseling/** ባይቲ መእናዞ መትሒራረግ፤ ሒርጊ ዋ ሚርጊ ሒትፋን ዩልዛል ዚኸና ሰኣ፤ ካውንሲሊንግ ሒትፋን ኮኦት ኡስኦች ማቤይና ካውንሲልዞ (ሐታፊዞ) ዋ ሳሒቡል ሓጃዚታ ሚሽ ማቤይናቤ ዩኹንዛል ሒርጊንታ፡፡ ካውንሲሊንግ አሳስዞ፤ መጠናኩብ መሳነንቤ፤ ካውንሲሊንግ፤ ሌጦትዞም ሳኒ አሐድዞ ረእዩዋ ሒሳቦትዞው ዘልባኩትቤ አላይዞሌ ሑሉፍ ሞሻም አልታዋ፤ ዳይቤ መትሒታተፍ ዋ መትሒራረግንታ፡፡
3. **ሙራድ:-** ባይቲም (ዚዋጅ) መትናስብ፤ መንሰእ፤ መትናሰእ፤ ተናሰኦት ዩልዛል መእና ዚኻነ ሰኣ ሙራድ መሰሳ ዳይቤ መንበርቲሌ አሕዲዋ ዋእዲ ዩቡኡባዛል ሒራንታ፡፡ ሙራድ አቦቻ ሚሽቲ መኸናቤ፤ አሐድ አይና ኒባሮት፤ ተሕሲብ፤ አሐድ ቃም መኸናቤ ጋርሐዋዚያ፤ ዳይሐዋዚያ ዋ ዲነትጌይ ተቃጠሮት መኸለቅቤ ኡስኦ ወልዲ መትዋለድ፤ መብዘሕቲ ሰኻኚ ሌጦትዞ፤ ዘይቲአቀርማ፤ ዘይቲቆጭኩት፤ ዩቃጥሪዛል ሲንሲለቲንታ፡፡
4. **ጋርሐዋዝ /Family/** አሐድ አቦች ዋ ኢዶች ዳይቤ መንበርቲማ፤ መትዋላድሌ አሐድ ጋር፤ ኒስሕቤ ዩንብባዛል ሙራድቤ ዩትረኽብዛል ፋይዳንታ፡፡ ጋርሐዋዝ አግቡራች ኮኦት ዋ ኮኦትቤ ዩዛይዱ፤ ሐዋዛች፤ አው፤ አይ፤ ወልዳች አሐድ ጋርቤ አጥጢ ቢአጢ መትቂራረብቤ፤ መትራሐምቤ፤ መትቲማመርቤ፤ መትሒሳስብቤ፤ ጊርጋራ መትታሻቤ ዩንብሪዛላችማ አው፤ አይ፤ አብባ፤ አብባይ፤ ኢሕ፤ ኢሒት ባይቲቤ ጋርሐዋዚያ ኡምሪ ደረጃ ዋ ሲጃ ኹልቂቤ ዚትሰጠዩ ሐዋዛችንተዩ፡፡
5. **መትፋተሕ/መትላያ/Divorce:-** ዳይሐዋዝ ኒባሮት ኡስጡቤ፤ ዚትኤሰሱ ሙራዳች ማቤይናቤ፤ ኮኦት ዚትናሰኡማ፤ መሰሳ ዩንብሩ ዚናሩ አቦቻ ሚሽታች፤ ማቤይናዚዩቤ ዩትኸለቅዛል ሺላፍ ዋ ጨንቂ ሰብብቤ መሰሳቤ መንበርቲሌ አልመፍረከቤ፤ መትላየማ መትፋተሕ ዚኸሹ ሰኣ ኮኦት ገረብሐማቺቤም መትካሐል አልፈረኩ ጊር፤ ቶያ ራጋቤም አልቲካሐሉ ጊር፤ አጥጢ ቢአጥጢዚዩ መትታመን አልፈረኩ ጊር፤ መትፋተሕማ መትላያዚዩ ወልዳች ኒባሮትቤ ደሩራ ዘየቦርዲ ኻናጊር፤

መትፋተሕሌ የትፈርኪዛል ደረጃ በረዱ ጊር፤ ሸሪክ ፊርዲ ጋርሌ የቀርባዛል መትፍተሕቲ ሱክል ዋ ሁጅጃ ተቋበሎት አገኛ ጊር ኒኮሕዚዩ ዩበርሲማ ዚትላዩ ሰኣ ተፋተሐ ዩሎሐል።

ጨቅተው ጨቅተቤ ሚፍታሕ

ሙራድ ተስቲ /በለቹ/
 መንሰእ ቺኻል
 አሳስ
 መንዚል ወቅቲ፣ አመትቤ 4
 ወቅታች
 ከራሐ ዚትጠለኦ ኩሙል
 ሙልሉ ዚተ
 አዜብ ደርማ፣ ወሐቺ፣
 ቡሉኽ አኽላቅ ሐለት፣
 አመል፣ ጠቢአ
 መኤሰስ አሳስ ሞሻ፣
 መቃነንቲያች
 ሺላፍ መትቃበጥ፣
 አልመትካሐል ሔላ
 መላ መላ
 መስኡል ሐላፊ
 መስኡሊያ ሐላፊነት
 ሌጦት ሜገለቤ ዩትሔለድ
 ቄሲ ዛል ኹንቲ
 ሚኻት ጨንቂ
 ዳንዲ ኡጋ አቤጆት
 አጋረዶት ጂሓ
 ዩሊጥቦ ያረብ ያሪ
 ዲዋን ጋር ፊርዲ ጋር
 አግቡር አባል /ጀማኦ/
 ሙካዘማ ዊጢን፣ድርጅት
 ሑስኒ ሺርቲ፣ክልል

ዘሪን ዋንና፣ኢን፣ስር
 ጂል መትወለድቲ
 የዋርዛል የነብሪዛል
 ኢባሮት ኹድማ ቃኑን
 ሒግ ቁራኛ
 ጢንዲ
 ሐላ መሐል ሚን የሉኝ ኹኖት
 ዩኹንዛል
 ቀርጠእ ገፋ ደቺ፣ ዘልቲሐረሳ
 ሸኸት ዘማን
 ኢሻራ አላማ
 መጣሩው ሐላፊነት ሐቂቃች
 ሀቃች
 ጢሚጃ ጢንዲ፣ቁራኛ
 ዲያ ደማና፣
 የቢጃዛልኩትቤ በያን ያሸዛልኩትቤ
 ኹድማ ኢባሮት
 ዱሙምቤ ጡሉልቤ፣ሱሙትቤ
 ቀር ሐዋዝ ናሕ ሐዋዝ፣ ኹድሐዋዝ
 ሊሚ
 አቂ ሙፍቲ
 ጊባትነት ጉዲፊቻ፣ከፋላ
 ቃማበሰር ቀሪብ አሕሊ ሲጃ
 ሳም
 ሐርቢ ሰለቢ በረድ ሐርቢ
 ሐሞር ጂንሲ ዘሪን መድዳ

መስከን፣ መስከንቲ መርገዝ፣ መርገዝቲ
 ሰኝኚ ዙርሪያ
 መሔገን፣ሔገና- መተካት፣ተካ
 ቲጃራ ደላል ዋ ዶላብ፣ ንግድ
 ራእዩ ሒሳቦት
 አርራ ሓጃሌ ዪትኸለቂ ኹንቲ
 ኹሻ መምለሕ
 ሰበታ ተዬቀና አበሉ፣
 አበሉያች- አሱእ/አሱኣች/
 ጦኛ ዚማጃ፣ ሙጅ ሓላት
 ኹንቲ
 ቢሳሎት ዳገን
 ተርቲብ ኤሔራን ኤቀድ
 ሐደፍ አላማ ግብቲ ዋሊድ
 አው ዋ አይ ፈለክ
 ወቅቲ
 ዲድዲ አክስ
 ኒውጢ ሉይ ኹንቲ /ለውጥ/
 ሑርሪያ ቢሊስነት
 አርመላ አቦችዜ ዚሞታቤ
 ኢዶች ማእና ቱርጁም
 ሚሕዳር መንበርቲ
 ዲርሪቅ ጡቡቅ፣ ጊትር፣ ዘይቲናወጥ
 ፊጠቅ ገፈር፣መሀደግ
 ፈርቂ ሉይቲ
 ዚከመላ ዚመላኣ፣ዚትማለኣ
 ዳይ ዱቡል ኮኣት ዚትዳበላች/

ሲነት ሜሻ
 ሒርቀት ቀልቢቤ መውደድ
 ዋየል ደርማነት ዘበረዳ
 አብባ ዊጢን በርናሚጅ /እቅድ/
 ዊጥኒ ሙነዘማ /ድርጅት/
 ጋፊ አልላዞሌ ዩቴመርዛል
 ሒርጊ ዋ ሚርጊ - ሓሳዋ ሞሻ / ሙርቲ
 ሲሙሉኝ ዋይ ኤዶት
 ጤኖት መማረኽ
 አር ሜጠቅ አርነትዞ
 መሔጀስ መትሔዋ፣ ዚናር
 ሺኢው ሐጂስ ሞሻ
 ዊዳር ዳት
 ሰፈሪያች ኑግዳች፣ ባድቤ
 ዚሌጣች፣ ባድ
 ዚዲጃች
 ሲ.ሲ.የ ሰላት ዋ ሰላመት
 የንበርበዩ
 ሱ.ወ. ሱብሐነሑ ወተኣላ
 አዶብሸን ጉዲፈቻ፣ ከፋላ፣
 ወልዲነትቤ መሌቃ

ኪታብዞ ኩቱብ ዘሪናች

ሙራድ ዋ ጋርሐዋዝ መቅነኢቲ ሒትፋን ኪታብ 1996 ኢ.ሒ.ቤ ባድዚኛ ኢቲዮቢያ ሒስኒያችቤ ዩትረኽብዛሉ መሐድ መሐዲናች ዋ ኡምመታችቤ መትናሰእ፣ መትዋለድ፣ መትፋተሐው ዩነከዛልቤ ደፍደፍቲ ቢሳሎት ዚኸናቤውማ ዚትከተባ ኪታቢንታ፡፡ ደፍደፍቲ ቢሳሎትዞቤም ዚትሳኣዳች ማቤይናቤ መንሰእ ኡምሪ ዚቆራሩ 300 ኮሌጅ ተልሚዛችቤ ዋ ኮኣትታኝ ደረጃ ተልሚዛችቤ ሙራድ ቤቀድዋ ሙራድ ቤሐር ዩብሩዛሉ ሐሌታችቤ ሱአል ዋ ጀዋብ ሞሻቤ፡፡ አዝዞኩትዞ ባድ ራጋችቤ፣ ዲኒያ መንዝማችቤ፣ ሚሻ ሒስኒቤ ዛሉ ደልላጊ ዋ ዳይሐዋዝ ሓጃ ኢዳራችቤ፣ ኣዳ ዋ ሪያዳ፣ ቱሪዝም ኢዳራቤ አዜብ መጋዳችቤ፣...ዋዚታ፡፡ ረእዩ ተሰጣቤውማ ዚትሳመታ ማዕለማቲንታ፣ ዲባያቤም ዚትሊያዩ ዲኒያ ሒዲስ ኪታባችቤ ኢስላምነት ዋ ሙራድ፣ ኢስላምነት ዋ ጋርሐዋዝ፣ ኢስላምነት ዋ ኢንሳኒያ፣ ኢስላምነት ዋ ወልዳች ሌቆት ዩልዛል ኪታባችቤ ዚትመሌሑ ኩቱባች ተፈረሱማ ተኸተታቤው፡፡

ለመናነትቤ መትናሰእ ዋ መትላያ፣ ኺላፍ ዋ ሐልሊያቸው ያሪዛሉ ዚትሊያዩ ሰጥራ ሚዛች ኪታብዞ ኡስጡቤ ዩትረኽባል፡፡

1. Family affairs team, October 2006, (MOLSA) Marriage & Family Guidance counseling Manual.
2. Caritan J.H. Hales (19590), World History, third edition, Ancient American Page 61—65,
3. Caritan J. H. Hales (1959), World History, third edition, Othman & Ottoman Turks. Page 379—382.
4. professor keith.w.olson, published by U.S.A. information agency. AN OUT LINE OF ANCIENT AMERICAN HISTORY.
5. Osman nuri topash. (2011 e.c) first edition. THE APEX OF ISLAMIC CIVILIZATION, ENDOWMENT, CHARITY SERVICE IN MUSLIM. የኢማን ምጥቀት መለኪያዎች፣ ወቅፍ፣ ሰደቃና አገልግሎት፡፡
6. ሙራድ ዋ ጋርሐዋዝ አትሂዳደሮት ኺድማ ቢሳሎት ኢቲዮቢያቤ (1996 አመት)፡፡

7. ሼኸ ኢዘዲን አቡብከር (2005አመት) ጌይ ሸሪአ ፍርዲ ጋር፤መትናሰእ ዋ መትፋተህ ሓጃቸ፡፡

8. ዶ/ር መሐመድ አሊ አልሐሺሚ (2003አመት) መጌልታኝ ጠብኢ፤ የአስላም ስብእና፤ጠብኢ አትታይ አልባኒያን ሊሚትድ፡፤

9. ሐ/ሐ/ሐ/አዳ ቁራስ ዋ ዘይያር ኢዳራ (ታህሳስ 2004 ኢ.ሒ) ማሺያ ሉይ ጩቅቲ ኪታብ፡፡ጠብኢ አትታይ ሐረር ጠብኢ ጋር፡፡

10. አፈንዲ ሙተቂ ሀረር ጌይ (ጥር 2004) ሀረር ጌይ ዩልዛል ኪታብ

11. ኩቱብ አሪን (ጉጌል ዋ ዩ-ቱብ ኸርቢ ኤሮባቤ ኢስላም ዚኻናችቤ፤ 2018-19 ሚላዲ)፡፡ (ሐሞር ሐርቢ ዋ ኢዶቻች መውደድ ሐቅ ዩልዛል፤ መኅደር ኪታብቤ፤ አሸናፊ ዘደቡብ አዲስ አበባ 1990 ሚላዲ፡፡

- + አሐድ ኡምመት ሰኝኚ ሲር ዋ ሲልሲላ ሐረግዞ ጂልቤ ኪል አላይ ጂል ኪልቲስራጫ ዩትማጃዛል ሜገል ዘሪን ዞ ጋር ሐዋዝቤንታ።
- + ጋርሐዋዝ፣ ዚዳይ ሐዋዝ አመንቲ ሔራ ዋ ሔላ መልመድቲ መድረሳንታ፣ ሰላም ዋ አማንነት ዩትረኽብባዛል ደማና ጋሪንታ።
- + ከፋላ ዋ ጉዲፈቻ አለም ዚሐደራቤውንታ።
- + አው አባዲር የቲም አሌቂን ተዩ።
- + ሰደቀቱል ጃሪያ ኼይራትዞ ዘይቲቆጭ መቃነን ዘሌላ ሰደቃንታ።

አብራሂም ዘከሪያኦ ደድዞ

